

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
Π.Μ.Σ. «ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ»**

**Η ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ REACH -
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΠΙΕΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΗ
ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Στεφάνου Α. Κωνσταντίνος

**Φοιτήτρια: Μακρή Σοφία
Α.Μ. : 1205 Μ 075**

ΑΘΗΝΑ, 2007

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	1
ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΠΙΕΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	6
1.1 Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	6
1.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΠΙΕΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	9
1.2.1 ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	9
1.2.2 ΟΜΑΔΕΣ ΠΙΕΣΗΣ	11
1.2.3 ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ	15
1.3 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΗΣ ΣΥΜΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΠΙΕΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΚΟ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	20
1.3.1 ΟΜΑΔΕΣ ΠΙΕΣΗΣ	20
1.3.2 ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ	22

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΑ ΧΗΜΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	24
2.1 Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΧΗΜΙΚΑ	24
2.2 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ	28
2.3 ΠΡΟΣ ΕΝΑΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ ΧΗΜΙΚΕΣ ΟΥΣΙΕΣ - ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ REACH	31
2.4 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΧΗΜΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ – Η ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ.....	35
2.5 ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΣΤΗ ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟ ΓΙΑ ΤΑ ΧΗΜΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ.....	38

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ REACH	41
3.1 ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ	41
3.2 Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΠΙΕΣΗΣ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	45
3.3 Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ	54
3.4 ΣΗΜΕΙΑ ΤΡΙΒΗΣ ΣΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΠΙΕΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ.....	60

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΑΣΚΗΣΗΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ	66
4.1 Η ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ.....	66
4.2 Η ΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ	72
4.3 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΠΙΕΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ	79

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Η ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ, ΟΙ ΟΜΑΔΕΣ ΠΙΕΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ	83
5.1 Η ΑΡΧΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.....	83
5.2 ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΩΣ ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ	87
5.2.1 ΠΡΩΤΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ	88
5.2.2 ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ	94
5.3 ΚΥΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ	100
5.4 Η ΕΜΠΛΟΚΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ	103
5.4.1 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ	103
5.4.2 ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ	104
5.4.3 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ	106

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	110
---------------------------	------------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΠΗΓΕΣ	123
-----------------------------------	------------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	132
------------------------	------------

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΓΔ	: Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκής Επιτροπής
CEFIC	: European Chemical Industry Council
ΕΕ	: Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΑ	: Ευρωπαϊκή Αρχή Περιβάλλοντος
ΕΕΒ	: European Environmental Bureau
EINECS	: European Inventory of Existing Commercial chemical Substances
ΕΚ	: Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ELINCS	: European List of Notified Chemical Substances
ΕΟΧΠ	: Ευρωπαϊκός Οργανισμός Χημικών Προϊόντων
ΜΚΟ	: Μη Κυβερνητική/ες Οργάνωση/εις
MME	: Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
OSOR	: One Substance, One Registration
Π.χ.	: Παραδείγματος χάρη
REACH	: Registration, Evaluation and Authorisation of Chemicals
RIPs	: Reach Implementation Projects
ΣΕΧΒ	: Σύνδεσμος Ελληνικών Χημικών Βιομηχανιών
Group of Ten ή Green 10/ G10	: Ομάδα 10 Πανευρωπαϊκών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ
UNICE	: Union des industries de la Communauté européenne (BUSINESS EUROPE)
WWF	: World Wildlife Fund

ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι να παρουσιάσει την εξελικτική πορεία ενός Κανονισμού που συζητήθηκε εκτενώς στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενός Κανονισμού που αποτέλεσε πεδίο έντονης διαμάχης ανάμεσα στις περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και στα οργανωμένα συμφέροντα μιας πανίσχυρης χημικής βιομηχανίας της Ευρώπης¹. Χρειάστηκαν σκληρές διαπραγματεύσεις τρεισήμισι χρόνων και πολλές τροποποιήσεις μέχρι την τελική διαμόρφωση του Κανονισμού.

Πρόκειται για το νέο Κανονισμό *REACH* (*αρχικά του Registration, Evaluation and Authorisation of Chemicals*). Ο εν λόγω Κανονισμός εισάγει ένα ενιαίο ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο για την καταχώριση, την αξιολόγηση και την αδειοδότηση των χημικών προϊόντων, αντικαθιστώντας 40 διαφορετικά υφιστάμενα νομοθετικά μέτρα.

Σύμφωνα με τον νέο Κανονισμό, οι ιδιότητες 30.000 ουσιών που κατασκευάζονται ή εισάγονται στην ΕΕ σε ποσότητες που υπερβαίνουν τον ένα τόνο ετησίως, δηλώνονται στον νεοσύστατο *Ευρωπαϊκό Οργανισμό Χημικών Προϊόντων*, με έδρα το Ελσίνκι. Στο εξής λοιπόν, μεταβιβάζεται στη βιομηχανία (παρασκευαστές και εισαγωγείς), και όχι στις δημόσιες αρχές το βάρος της ευθύνης για την ασφάλεια των ουσιών που έρχονται σε επαφή με τον άνθρωπο και το περιβάλλον («*καθήκον υπεύθυνης φροντίδας*»). Τέλος, η τεχνητή διάκριση μεταξύ «νέων» και «υφιστάμενων» πριν το έτος 1981 χημικών ουσιών καταργείται.

¹ Αξίζει να σημειωθεί πως ο όρος Ομάδες Πίεσης αναφέρεται στις «Οργανώσεις που επιχειρούν να προαγάγουν συγκεκριμένα συμφέροντα ή σκοπούς χωρίς να επιδιώκουν να αποτελέσουν κυβέρνηση ή μορφή κυβέρνησης». Μπορούν να διακριθούν σε Ομάδες που προάγουν τα συμφέροντα των μελών τους που προέρχονται από συγκεκριμένες κατηγορίες πληθυσμού (π.χ. από το χώρο της χημικής βιομηχανίας) και σε εκείνες που υπερασπίζονται και προάγουν γενικές ιδέες και στις οποίες μπορούν να γίνουν μέλη όσοι ενδιαφέρονται (π.χ. από το χώρο των περιβαλλοντικών ΜΚΟ).
Βλ. Χατζηγιάννη, Ε. (2007), *Πιέζοντας για Απόφαση- Μηχανισμοί Προώθησης Συμφερόντων*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, σελ.181.

Από τα βασικά επιχειρήματα εναντίον του REACH και κρίσιμα σημεία τριβής ανάμεσα στη χημική βιομηχανία και τις περιβαλλοντικές οργανώσεις υπήρξε το κόστος προσαρμογής, που οι χημικές βιομηχανίες και κυρίως οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις καλούνται να υποστούν και που πιθανόν να οδηγήσει σε απώλεια θέσεων εργασίας και μείωση της ανταγωνιστικότητας στην Ευρώπη. Επίσης, ένα άλλο σημαντικό σημείο αντιπαράθεσης ήταν η «*αρχή της υποκατάστασης*», η υποχρέωση δηλαδή της χημικής βιομηχανίας να αντικαταστήσει τις πιο επικίνδυνες χημικές ουσίες με άλλες, με την προϋπόθεση ότι υπάρχει διαθέσιμο, κατάλληλο και ασφαλές υποκατάστατο.

Παρά το αναμενόμενο κόστος προσαρμογής στις βιομηχανίες προβλέπεται, χάρη στο σύστημα REACH, ότι θα περιοριστούν οι συνδεδεμένες με χημικές ουσίες ασθένειες, θα ενισχυθεί η καινοτομία και θα δοθούν ισχυρά κίνητρα στη βιομηχανία για την αντικατάσταση των επικίνδυνων χημικών ουσιών με άλλες, πιο ασφαλείς. Σκοπός του συστήματος αυτού είναι η επίτευξη της ισορροπίας ανάμεσα στην προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος και ταυτόχρονα η διατήρηση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας χημικών.

Στην παρούσα μελέτη, αναλύεται το πλαίσιο της εκτενούς διαβούλευσης ανάμεσα στα θεσμικά όργανα της ΕΕ και όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Συγκεκριμένα, αξιολογείται το έργο των τελευταίων και εκτιμούνται τα μέσα επιρροής όπως επίσης και οι μηχανισμοί που χρησιμοποιήθηκαν, τόσο από τις ομάδες βιομηχανικών συμφερόντων προκειμένου να υποστηρίξουν τα ειδικά συμφέροντά τους, όσο και από τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για να επιτύχουν μεγαλύτερη ασφάλεια στον τομέα της παραγωγής και της χρήσης χημικών ουσιών. Διαπιστώνεται η καθοριστική συμβολή των παραπάνω Ομάδων Συμφερόντων όχι μόνο, σε όλα τα στάδια της νομοπαραγωγικής διαδικασίας, με την υπεράσπιση των συμφερόντων τους, αλλά και στην νομιμοποίηση και αποδοχή των αποφάσεων στα πλαίσια του νέου τρόπου διακυβέρνησης της ΕΕ.

Η εργασία χωρίζεται σε πέντε κεφάλαια. Στο *πρώτο κεφάλαιο*, παρουσιάζεται και αξιολογείται το πλαίσιο της παρέμβασης, επίσημης και άτυπης, των Μη Κυβερνητικών Περιβαλλοντικών Οργανώσεων και των Ομάδων Πίεσης στη διαμόρφωση της Κοινοτικής Περιβαλλοντικής Πολιτικής. Πρόκειται για μια θεματική που καλύπτει όλα τα εργαλεία της νέας ευρωπαϊκής διακυβέρνησης, αποτελεί σημείο αντιπαράθεσης και διαμεσολάβησης οργανωμένων συμφερόντων και που έχει αρχίσει να απασχολεί έντονα την κοινή γνώμη σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Στο *δεύτερο κεφάλαιο*, γίνεται μια συνοπτική αναφορά στην πολιτική της ΕΕ όσον αφορά τα χημικά προϊόντα και την αναγκαιότητα ύπαρξης ενός νέου συνεκτικού Κανονισμού για τα χημικά. Αναφορά γίνεται και στην αντίδραση των ενδιαφερόμενων μερών σχετικά με τη νέα στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης που εκπονήθηκε με τη Λευκή Βίβλο το 2001.

Ακολουθεί το *τρίτο κεφάλαιο*, όπου αναλύεται η θέση των εμπλεκόμενων μερών στην εκπόνηση του Κανονισμού REACH αλλά και τα σημεία αντιπαράθεσης και πολύχρονης διαμάχης των ομάδων βιομηχανικών συμφερόντων και των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Στη συνέχεια, στο *τέταρτο κεφάλαιο*, παρουσιάζονται αναλυτικά τα μέσα και οι μηχανισμοί που χρησιμοποίησαν οι οικονομικές ομάδες συμφερόντων και αντίστοιχα οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις προκειμένου να επηρεάσουν ή και να ασκήσουν πίεση σε όλα τα στάδια της νομοθετικής διαδικασίας. Επίσης, επιδιώκεται μια πρώτη αξιολόγηση της δράσης των παραπάνω.

Στο *πέμπτο κεφάλαιο*, περιγράφονται όλα τα κρίσιμα και καθοριστικά στάδια της διαδικασίας της συναπόφασης, από την πρώτη ως τη δεύτερη ανάγνωση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τον τελικό συμβιβασμό του τελευταίου με το Συμβούλιο. Αναλύεται ακόμα, η εμπλοκή των κοινοτικών οργάνων στη διαμόρφωση του Κανονισμού και ο αντίκτυπος που υπήρξε στο εσωτερικό τους από την εξεταζόμενη «σύγκρουση συμφερόντων».

Τέλος στα Συμπεράσματα, αποτιμάται ο βαθμός στον οποίο τα παραπάνω ενδιαφερόμενα μέρη συνέβαλαν στην τελική έκβαση του Κανονισμού REACH και επιδιώκεται η αξιολόγηση της δράσης τους αλλά και η παρουσίαση του βαθμού ως τον οποίο επιτεύχθηκαν οι στόχοι τους.

Προκειμένου να εκπονηθεί η εργασία, χρησιμοποιήθηκαν πρωτογενείς πηγές, η νομοθεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, όπως και αναλύσεις που πραγματοποιήθηκαν για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με σκοπό να αποκωδικοποιηθεί και να γίνει πλήρως κατανοητό το νομοθετικό πλαίσιο της συγκεκριμένης θεματικής.

Χρήσιμα στοιχεία για την εξαγωγή συμπερασμάτων επί του θέματος που μας απασχολεί, αντλήθηκαν από την ελληνική και ξένη βιβλιογραφία-αρθρογραφία, από πλήθος μελετών και αναλύσεων ερευνητικών κέντρων αλλά και από τους διαδικτυακούς τόπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των θεσμικών οργάνων της καθώς και των Ομάδων Συμφερόντων.

Η έρευνα ολοκληρώνεται έπειτα από μια σειρά προσωπικών συνεντεύξεων και αποστολή ερωτηματολογίου σε άτομα που εμπλέκονται άμεσα στη νομοθετική διαδικασία. Οι συνεντεύξεις αυτές στοχεύουν στην καταγραφή των εκτιμήσεων τους και της τελικής αίσθησης που άφησε στο σύνολο των εμπλεκομένων η πολυετής εκπόνηση του Κανονισμού REACH.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΠΙΕΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1.1 Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η συμβολή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΚ) στην Κοινοτική Περιβαλλοντική Πολιτική δεν καταγράφεται νωρίτερα από το 1972, χρονολογία κατά την οποία έλαβε χώρα η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον στη Στοκχόλμη. Σε αυτή τη σημαντική διεθνή πρωτοβουλία, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα απάντησε το ίδιο έτος με τη δική της Διάσκεψη Κορυφής στο Παρίσι. Εκεί, αφού διαπιστώθηκε ότι η «οικονομική ανάπτυξη δεν είναι ο αυτοσκοπός», αναγνωρίστηκε η σημασία της βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας της ζωής των πολιτών καθώς και της προστασίας του περιβάλλοντος. Ένα χρόνο αργότερα, εγκρίθηκε και το πρώτο Πρόγραμμα Κοινοτικής Δράσης για το Περιβάλλον, βασιζόμενο στις αρχές της Κοινοτικής Πολιτικής του Περιβάλλοντος².

Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (1987) προσέφερε στην περιβαλλοντική πολιτική μια ξεκάθαρη νομική βάση. Προσθέτοντας έναν νέο Τίτλο αναφερόμενο αποκλειστικά στο Περιβάλλον (άρθρο 130 Σ παρ. 2)³, ενισχύθηκαν οι αρμοδιότητες της ΕΚ στο συγκεκριμένο τομέα και το περιβάλλον βρέθηκε στο επίκεντρο της κοινοτικής θεσμικής και πολιτικής τάξης. Με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ (1993) προσδόθηκε μια νέα διάσταση στη μέριμνα για το

² Για την άρθρωση και την εξέλιξη της Κοινοτικής Περιβαλλοντικής Πολιτικής βλ. μεταξύ άλλων, Πλατιάς, Χ. (2004), «Ευρωπαϊκή πολιτική περιβάλλοντος: Η ωρίμανση μιας πολιτικής και η αναζήτηση νέων παραδειγμάτων» στο Τσάλτας Ι. Γρ.- Κ.Κ. Κατσιμπάρδης (επιμ. – παρουσίαση), *Αειφορία και Περιβάλλον. Η Ευρωπαϊκή και η Εθνική Προοπτική*, Εκδόσεις Ι.Σιδέρης, Αθήνα, σ.σ. 167-174 και Στεφάνου Κ. (1999), *Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Τόμος Γ: Πολιτικές και Δυναμική της Ολοκλήρωσης*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σ.σ. 165-176.

³ «Οι ενέργειες της Κοινότητας που συνδέονται με το περιβάλλον θα πρέπει να στηρίζονται σε αρχές, σύμφωνα με τις οποίες θα πρέπει να αναλαμβάνεται προληπτική δράση, η περιβαλλοντική ζημιά θα πρέπει να αντιμετωπίζεται στην πηγή και ο ρυπών θα πρέπει να πληρώνει. Οι απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας θα πρέπει να συνιστούν στοιχείο των άλλων πολιτικών στην Κοινότητα».

περιβάλλον και καθιερώθηκε η πρόληψη και η υπευθυνότητα εκείνων που μολύνουν το περιβάλλον.

Το 1990 μάλιστα ιδρύθηκε ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για το Περιβάλλον⁴, με στόχο την παρακολούθηση και την επαλήθευση πληροφοριών σχετικά με το περιβάλλον, προκειμένου να χαραχθεί μια στρατηγική στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος.

Το 1999, με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ ενισχυθήκαν οι διατάξεις για την προστασία του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβάνοντας την έννοια της «αειφόρου ανάπτυξης» ως στόχο της ευρωπαϊκής πολιτικής που, μαζί με την προστασία του περιβάλλοντος, πρέπει να ενσωματώνεται σε όλες τις άλλες πολιτικές της ΕΕ⁵, ιδίως στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς, των μεταφορών και της ενέργειας.

Σήμερα, η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) στον τομέα του περιβάλλοντος βασίζεται στο άρθρο 174 ΣΕΚ, αποσκοπώντας στη διατήρηση, την προστασία και τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος καθώς και στην προστασία της υγείας του ανθρώπου. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται επίσης στη συνετή και ορθολογική χρησιμοποίηση των φυσικών πόρων αλλά και στην προώθηση, σε διεθνές επίπεδο, μέτρων για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ή παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Οι περισσότερες κοινοτικές πράξεις στον τομέα του περιβάλλοντος θεσπίζονται με τη διαδικασία της συναπόφασης, εξαιρουμένων ορισμένων τομέων, όπως οι φορολογικές ή οι χωροταξικές διατάξεις, ή των τομέων που επηρεάζουν ουσιαστικά τις επιλογές ενός κράτους μέλους για θέματα ενέργειας⁶.

Το Έκτο, κατά σειρά, *Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον (2002-2010)*, ορίζει τις προτεραιότητες και τους στόχους της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής πολιτικής έως το 2010. Επικεντρώνεται σε τέσσερις τομείς δράσης κατά προτεραιότητα: την αλλαγή του κλίματος, τη βιοποικιλότητα, το περιβάλλον και

⁴ Διαδικτυακός τόπος Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (ΕΕΑ), <http://www.eea.europa.eu>.

⁵ Ρουμελιώτης, Π. (2005), *Ευρωπαϊκή Οικονομική Διακυβέρνηση*, Εκδόσεις Α.Α. Λιβάνη, Αθήνα, σ.σ.127-128.

⁶ Για τις δραστηριότητες της και τη σύνοψη της νομοθεσίας για το περιβάλλον βλ. διαδικτυακό τόπο ΕΕ, [www.europa.eu/pol.env](http://www.europa.eu/pol/env).

την υγεία καθώς και τη βιώσιμη διαχείριση των πόρων και των αποβλήτων. Το πρόγραμμα συμπληρώνεται από επτά θεματικές στρατηγικές που αφορούν την ατμοσφαιρική ρύπανση, τα απόβλητα, το θαλάσσιο περιβάλλον, τα εδάφη, τα φυτοφάρμακα, τους φυσικούς πόρους και το αστικό περιβάλλον⁷.

Μέσα σε χρονικό διάστημα τριάντα πέντε ετών, η ευρωπαϊκή περιβαλλοντική δράση εξελίχθηκε από μια διορθωτική προσέγγιση για μια σειρά συγκεκριμένων προβλημάτων σε μια πολιτική με προληπτικό και συνεκτικό χαρακτήρα. Ενόψει των υπαρχουσών και μελλοντικών περιβαλλοντικών προκλήσεων σε διεθνές επίπεδο και ιδιαίτερα με την συμβολή και τον ρόλο των λεγόμενων «πράσινων κρατών», όπως η Δανία, η Ολλανδία και η Σουηδία, κατάφερε να μετατραπεί από μια πολιτική χαμηλού ενδιαφέροντος («low politic») σε μια πολιτική υψηλής σημασίας («high politic») για την ΕΕ με αξιοσημείωτα ρυθμιστικά μέτρα⁸.

Η κοινοτική περιβαλλοντική πολιτική είναι κάτι παραπάνω από το σύνολο των εθνικών περιβαλλοντικών πολιτικών των κρατών μελών της ΕΕ.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδιώκει να παίξει κυρίαρχο ρόλο σε περιβαλλοντικά ζητήματα πέρα από τα σύνορα της, γεγονός που μπορεί να καταφέρει με την πρόσφατη καθιέρωση ενός ενιαίου, συναφούς ρυθμιστικού πλαισίου για την Καταχώριση, την Αξιολόγηση και την Αδειοδότηση των χημικών προϊόντων με τον λεγόμενο Κανονισμό *REACH* (*Registration, Evaluation and Authorisation of Chemicals*).

⁷ Απόφαση 1600/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2002, «για τη θέσπιση του έκτου κοινοτικού προγράμματος δράσης για το περιβάλλον», ΕΕ L 242, 10.09.2002, σελ.1.

⁸ Liefferink, D. & M.S. Andersen (1998), "Strategies of the 'green' member states in EU environmental policy-making", *Journal of European Public Policy*, 5:2 June, σ.σ. 254-255.

1.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΠΙΕΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

1.2.1 ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η Κοινή Ευρωπαϊκή Πολιτική για το περιβάλλον, λόγω της δυναμικής της φύσης και του τεχνικού χαρακτήρα των θεμάτων της, αποτελεί “πεδίο αντιπαράθεσης και διαμεσολάβησης οργανωμένων συμφερόντων σε ευρωπαϊκό επίπεδο”, ιδιαίτερα στα πρώτα στάδια διαμόρφωσης της πολιτικής⁹.

Επιστήμονες, ομάδες πίεσης της βιομηχανίας και των εργαζομένων σε αυτήν, Ενώσεις Καταναλωτών, περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις καθώς και άλλες κοινωνικές ομάδες έρχονται συχνά σε αντιπαράθεση, επιδιώκοντας να προωθήσουν τα δικά τους συμφέροντα.

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα για πρώτη φορά, με την υπογραφή, το 1998, της “Σύμβασης Aarhus” αναφορικά με την πρόσβαση στην πληροφορία, τη δημόσια συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για θέματα περιβάλλοντος, επέδειξε στην πράξη, τη δέσμευση που είχε αναλάβει σε διεθνές επίπεδο για αυξημένη διαφάνεια και κατοχύρωση της έννοιας της διαβούλευσης με το κοινό, κατά τη διαμόρφωση της Κοινοτικής Πολιτικής Περιβάλλοντος.

Παράλληλα, μετά την Λευκή Βίβλο της Επιτροπής του 2001 για την Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση θεσπίζεται μια νέα μορφή διακυβέρνησης, οι οποία φέρνει την Ένωση πιο κοντά στους πολίτες της. Ως βασικές συνιστώσες της νέας ευρωπαϊκής διακυβέρνησης θεωρούνται η διαμόρφωση και η εφαρμογή καλύτερων και συνεπέστερων δημόσιων πολιτικών με σύνδεση των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών με τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα,

⁹ Πλατιάς, Χ., “Οργανωμένα Συμφέροντα και Εκροές στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Διαμόρφωση Ευρωπαϊκών Λύσεων για το Περιβάλλον”, Περιοδικό Νόμος και Φύση, <http://www.nomosphysis.org.gr/articles>, (Ιούλιος 2007).

καθώς και η βελτίωση της ποιότητας, η αποτελεσματικότητα και η απλούστευση της κοινοτικής νομοθεσίας¹⁰.

Επιπλέον, με την εφαρμογή του Έκτου Προγράμματος Δράσης για το περιβάλλον καθιερώνεται ένα συστηματικό πλαίσιο διαλόγου. Συγκεκριμένα, αναγνωρίζεται η ανάγκη για ευρέος φάσματος διάλογο με τους πολίτες και με τους συντελεστές διαμόρφωσης της περιβαλλοντικής πολιτικής. Προκειμένου να καταστεί δυνατή η συμμετοχή των Μη Κυβερνητικών Οργανισμών (εφεξής ΜΚΟ) στο διάλογο αυτό, προβλέπεται η κατάλληλη στήριξη, συμπεριλαμβανομένης και της κοινοτικής χρηματοδότησης τους¹¹.

Πέρα από τη γνωστή διαδικασία λήψης αποφάσεων στην ΕΕ, τα κοινοτικά όργανα υπήρξαν πάντα ανοιχτά σε εξωτερικές συμβολές (outside input). Αυτή η 'bottom-up' προσέγγιση απεικονίστηκε στην πράξη κυρίως, με τις Λευκές και Πράσινες Βίβλους που εξέδιδε κατά καιρούς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Ωστόσο, η επιρροή στη διαμόρφωση περιβαλλοντικής πολιτικής και οι πιθανότητες να αντιπροσωπευτούν ισάξια τα συμφέροντα της οργανωμένης κοινωνίας διαφέρουν από όργανο σε όργανο της ΕΕ, ανάλογα με την θεσμικά προσδιορισμένη εμπλοκή τους στην παραγωγή της πολιτικής.

10 COM (2001) 428 final, «European Governance: A White Paper».

¹¹ Άρθρο 9: «οι στόχοι...περιβαλλοντικής πολιτικής με βάση τη συμμετοχή και την ορθή γνώση θα επιδιωχθούν μέσω των ακόλουθων δράσεων προτεραιότητας: 1. μηχανισμοί στα πλαίσια των οποίων τα ενδιαφερόμενα μέρη, ιδιαίτερα εκείνα που επηρεάζονται άμεσα από προτάσεις και άλλες πρωτοβουλίες, θα συμμετέχουν σε εκτενείς και εντατικές διαβουλεύσεις σε όλα τα στάδια έτσι ώστε να διευκολύνονται οι αποτελεσματικότερες επιλογές και να διασφαλίζεται καλύτερα ένα ικανοποιητικό αποτέλεσμα για το περιβάλλον σε σχέση με τα προτεινόμενα μέτρα. Βλ. COM (2001) 31 τελικό, «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του κοινοτικού προγράμματος δράσης για το περιβάλλον 2001-2010».

1.2.2 ΟΜΑΔΕΣ ΠΙΕΣΗΣ

Ιστορικά και λόγω του οικονομικού χαρακτήρα της Κοινότητας, τουλάχιστον στην αρχική της φάση, τα συμφέροντα της βιομηχανίας κυριαρχούσαν στο πολιτικό προσκήνιο. Οι ομάδες πίεσης της βιομηχανίας, με σημαντικούς πόρους και ανθρώπινο δυναμικό στη διάθεση τους, αποτελούν τα τρία τέταρτα όλων των λεγόμενων «Ευρω-Ομάδων» που εκπροσωπούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο¹².

Σε σχέση με τις περιβαλλοντικές ΜΚΟ, τις ενώσεις καταναλωτών και τα εργατικά συνδικάτα, οι Ομάδες Πίεσης της βιομηχανίας θεωρούνται περισσότερο οργανωμένες και αποτελεσματικές στη διαδικασία χάραξης πολιτικής¹³. Συγκεκριμένα,

Οι Ομάδες Πίεσης της βιομηχανίας έχουν αποδείξει την ικανότητα τους να δημιουργούν ισχυρές τομεακές συμμαχίες, όταν και όπου χρειάζεται. Όταν υπάρξει ανάγκη συλλογικής δράσης, οι Ομάδες Πίεσης μπορούν να εξασφαλίσουν από τα μέλη τους απαραίτητους πόρους και τα μέσα για να ασκήσουν την κατάλληλη πίεση στα όργανα της ΕΕ¹⁴.

Προτιμούν να λειτουργούν σε διεθνές επίπεδο και στο βαθμό που θέτουν μακροπρόθεσμους στόχους, είναι σε θέση να λειτουργήσουν πιο

¹² Πρόκειται για τις Οργανώσεις –Ομπρέλα (peak-associations) που παραδοσιακά εκφράζουν οργανωμένα βιομηχανικά, γεωργικά, εμπορικά και καταναλωτικά συμφέροντα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η δράση τους χρονολογείται από το 1958 και λειτουργούν σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Ο τρόπος λειτουργίας τους τις εντάσσει στην κατηγορία του κορπορατιστικού μοντέλου εκπροσώπησης συμφερόντων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ομάδας πίεσης βιομηχανίας αποτελεί ο Σύνδεσμος Χημικών Βιομηχανιών (CEFIC), που απασχολεί 150 άτομα πλήρους απασχόλησης και έχει ετήσιο προϋπολογισμό 40 εκατομμύρια ευρώ.

¹³ Ενώ οι περιβαλλοντικές ομάδες αποδεικνύονται επιτυχείς ως προς τη διαμόρφωση της ατζέντας και την επιρροή της πολιτικής στα πρώιμα στάδια, εμφανίζονται λιγότερο ικανές να διατηρήσουν την ίδια ένταση μέχρι την τελική φάση της διαδικασίας. Βλ. European Parliament, Directorate General for Research, *Lobbying in the European Union: Current Rules and Practices*, Working Paper, Constitutional Affairs Series, April 2004, σελ. 7.

¹⁴ Hix, S. (2005), *The political System of the European Union*, Second Edition, The European Union Series, Palgrave Macmillan, σ.σ. 264-265.

αποτελεσματικά από στις εθνικές Κυβερνήσεις ή την κεντρική εξουσία, όταν οργανώνονται εκτός των εθνικών τους συνόρων¹⁵.

Ακόμα, οι ομάδες βιομηχανικών συμφερόντων λόγω των ισχυρών δεσμών και μέσων που διαθέτουν, δεν «εγκαταλείπουν τα όπλα», όταν ένα θέμα που τους ενδιαφέρει φαίνεται να έχει χαθεί. Ακολουθούν τη νομοθετική διαδικασία απερίσπαστοι, ασκώντας παρατεταμένη πίεση προς επίτευξη των στόχων τους και χρησιμοποιώντας όλες τις διαθέσιμες πηγές από την αρχή ως το τέλος^{16 17}.

Όπως αναφέρθηκε, η βιομηχανία δεν υστερεί σε πόρους και διασυνδέσεις. Έχει κατηγορηθεί ωστόσο, ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, χρησιμοποιεί παραπλανητικά μηνύματα που αποφεύγουν να παρουσιάσουν τα προβλήματα που προκαλούνται από τη δράση της στο περιβάλλον και στην υγεία του ανθρώπου. Παράδειγμα αυτού, αποτελούν το σύνθημα της BP: 'Beyond Petroleum', της ExxonMobil: 'driving for efficiency' και της Chevron: 'Human Energy'.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί, η διαδικτυακή ενημερωτική ιστοσελίδα Euractiv.com που υποστηρίζεται οικονομικά, μεταξύ άλλων, από φορείς παραγωγής πετρελαίου και χημικών (π.χ. Shell, Total, ExxonMobil και

¹⁵ Σύμφωνα με τη νέο-λειτουργική θεωρία, με κύριο εκπρόσωπο της τον Ernest Haas, οι ομάδες πίεσης παρουσιάζουν διαρκώς αυξανόμενη δραστηριότητα ως πολιτικοί παράγοντες (policy actors), με άξονα την πορεία προς την καθιέρωση ενός ευρωπαϊκού τρόπου διακυβέρνησης της ΕΕ. Βλ. αναλυτικά στο Τσινισιζέλης, Μ. (2001), *Quo Vadis Europa?*, Σύγχρονες Ακαδημαϊκές και Επιστημονικές Εκδόσεις, Αθήνα, σ.σ. 171-188.

¹⁶ Greenwood, J. (1997), *Representing Interests in the European Union*, The European Union Series, St. Martins Press, New York, σελ.192.

¹⁷ «Το λόμπυ της βιομηχανίας συγκρίνεται με το κυνήγι της πάπιας, όπου οι επιχειρήσεις που κυνηγούν πάπιες γεμίζουν το όπλο τους με περισσότερες από μια σφαίρα, ωστόσο πετύχουν τον στόχο τους».

Βλ. Lynn, C. (1993), "Business Lobbying in the European Community: The Union of Industrial and Employers' Confederations of Europe" στο Mazey Sonia and Richardson Jeremy (ed.), *Lobbying in the European Community*, Nuffield European Studies, Oxford University Press, σελ. 226.

Dupont), στα πλαίσια της στρατηγικής τους να «πρασινίσουν» την εξωτερική τους εικόνα¹⁸.

Συμπληρωματικά, η βιομηχανία χρησιμοποιεί ευρέως την πρόσφατη έννοια της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, σύμφωνα με την οποία οι εταιρείες ενσωματώνουν σε εθελούσια βάση, κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανησυχίες στις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες και στις επαφές τους με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη¹⁹.

Η έννοια της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης ενισχύεται και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προκειμένου να καταστεί η Ευρώπη 'πόλος αριστείας στον τομέα της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης'²⁰. «Η κοινωνική εταιρική ευθύνη είναι μια πανέξυπνη εφεύρεση που δημιουργήθηκε από την άνοδο ευαισθητοποίησης του πολίτη για την προστασία περιβάλλοντος και την γενικότερη κοινωνική ευθύνη απέναντι στο περιβάλλον. Ως έννοια δεν είναι κενή περιεχομένου. Για να αποκτήσει, όμως, μια μεγάλη εταιρεία κοινωνική περιβαλλοντική ευθύνη χρειάζεται αλλαγή στρατηγικής καθώς και μια σοβαρή επένδυση σε προσωπικό και χρήματα, που άλλοι την κάνουν και άλλοι όχι²¹».

Όσον αφορά στους δίαυλους πρόσβασης και άσκησης πίεσης των ομάδων βιομηχανικών συμφερόντων, η σημαντική θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο νομοπαρασκευαστικό σύστημα και ο κεντρικός της ρόλος στην εκτέλεση των κοινοτικών αποφάσεων την καθιστούν τον κυρίαρχο πόλο έλξης των Ευρω-ομάδων που επιθυμούν να ασκήσουν πολιτική επιρροή. Επίσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποτελεί έναν αρκετά σημαντικό πόλο έλξης των ομάδων πίεσης ύστερα από τη μεγαλύτερη εμπλοκή του στη νομοθετική

¹⁸ Hamdan F. (2006), "Civil Society's Role in European Democracy", Statement of the Director of 'Friends of the Earth Europe' in the Public Debate organized by the European Policy Centre, Brussels, November 08.

¹⁹ COM (2001) 336 final, "Green Paper- Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility".

²⁰ COM (2006) 136 τελικό, «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο και στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με την πραγμάτωση της εταιρικής σχέσης για τη μεγέθυνση και την απασχόληση: να γίνει η Ευρώπη πόλος αριστείας στον τομέα της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης».

²¹ Συνέντευξη με τον κ. Λεωνίδα Αντωνακόπουλο, Εκπρόσωπο Τύπου στο Γραφείο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Αθήνα, 24 Ιουλίου 2007.

διαδικασία της Κοινότητας μέσα από τις διαδικασίες συνεργασίας και συναπόφασης, που θεσπίστηκαν με τη Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη και τη Συνθήκη του Μάαστριχτ αντίστοιχα²².

Δεδομένου πως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ως ένα δημοκρατικά εκλεγμένο όργανο που αποφασίζει με γνώμονα την προστασία του πολίτη, είναι ιδιαίτερα ευαίσθητο για τα οικολογικά και κοινωνικά ζητήματα, η βιομηχανία προτιμάει να έρχεται σε επαφή περισσότερο με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, φιλικά προσκείμενη προς τα οικονομικά συμφέροντα. Ωστόσο, αφιερώνει «χρόνο και χρήμα» για άσκηση πίεσης στο Κοινοβούλιο, καθώς «τα οργανωμένα λόμπυ δεν έχουν τίποτα να χάσουν με το να είναι παρόντα και στο Κοινοβούλιο²³».

²² Κιούκας, Δ. (2006), *Ευρωπαϊκά Πολιτικά Συστήματα και Ομάδες Συμφερόντων*, Εκδόσεις .Ι. Σιδέρης, Αθήνα, σ.σ. 169-172.

²³ Συνέντευξη με τον κ. Λεωνίδα Αντωνακόπουλο, Εκπρόσωπο Τύπου στο Γραφείο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Αθήνα, όπ.π.

1.2.3 ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Η υπερεθνική φύση των προβλημάτων στον τομέα του περιβάλλοντος και η απειλή των κλιματικών αλλαγών απασχολούν έντονα την Κοινωνία των Πολιτών, γεγονός εμφανές και από την ύπαρξη 144 εγγεγραμμένων περιβαλλοντικών ΜΚΟ στη βάση δεδομένων Coneccs (Consultation, the European Commission and Civil Society) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής²⁴.

Στις αρχές του 1990 οι κοινωνικές ΜΚΟ άρχισαν να τίθενται σε ίση βάση με τις ομάδες πίεσης της βιομηχανίας, όταν οι αρμοδιότητες της ΕΕ επεκτάθηκαν σε περιβαλλοντικά θέματα, στην υγεία και ασφάλεια στο χώρο εργασίας, στην προστασία των καταναλωτών και στην κοινωνική πολιτική²⁵. Παράλληλα δηλαδή με την ανάπτυξη του θεσμικού πλαισίου της περιβαλλοντικής πολιτικής, αναπτύχθηκε και μια περιβαλλοντικά προσδιορισμένη Κοινωνία των Πολιτών²⁶.

Παραδοσιακά, οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ χρησιμοποιούν δυο προσεγγίσεις για να ασκήσουν πίεση και επιρροή σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Πρόκειται για την ‘εντός πλαισίου’ (insider) και εκτός πλαισίου (outsider) στρατηγική. Η διαφορά τους έγκειται στο ότι η πρώτη στρατηγική αναφέρεται σε ένα επίσημο πλαίσιο συμπεριφοράς με συγκεκριμένες μεθόδους προσέγγισης (αναφορές, άσκηση πίεσης και ενημερωτικές εκστρατείες) και τακτικής διαβούλευσης αναγνωρισμένων ΜΚΟ με τις κυβερνήσεις των κρατών μελών της ΕΕ και τα κοινοτικά όργανα.

Από την άλλη, η ‘εκτός πλαισίου’ στρατηγική αφορά αυτούς που είτε αρνούνται να ενταχθούν σε αυτό το καθορισμένο πλαίσιο είτε δεν έχουν κερδίσει την αναγνωρισιμότητα και το απαραίτητο κύρος από τους επίσημους

²⁴ Διαδικτυακός τόπος Coneccs, http://ec.europa.eu/civil_society/coneccs/index_en.htm. (Ιούλιος 2007)

²⁵ Πρόκειται για τις τομεακές ή διαταξικές ενώσεις (sectoral associations), ενώσεις δηλαδή που εξειδικεύονται σε συγκεκριμένους τομείς, όπως τα δικαιώματα των Γυναικών, την προστασία του περιβάλλοντος, την προστασία των καταναλωτών και άλλα.

²⁶ Friedrich, D., “Participatory Democracy in the European Union? European Governance and the Inclusion of Civil Society Organizations in Migration and Environmental Policies”, Fifteen International Conference of the Council for European Studies, σ.σ. 21-22.

φορείς που λαμβάνουν τις αποφάσεις. Αυτές οι ‘outsider’ ΜΚΟ χρησιμοποιούν άμεσες μεθόδους προσέγγισης μέσω διαδηλώσεων, μέσω της προβολής τους από τα ΜΜΕ και μέσω της απειλής προς τις κυβερνήσεις, ότι θα προσφύγουν σε εθνικά ή ευρωπαϊκά δικαστήρια για την παράβαση του περιβαλλοντικού δικαίου²⁷.

Η ικανότητα και οι περιορισμένοι πόροι των ΜΚΟ όχι μόνο επηρεάζουν την επιλογή των θεμάτων και της τακτικής που θα ακολουθήσουν αλλά αντανakλάται και στην επιθυμία των μεγάλων ΜΚΟ να σχηματίσουν συμμαχίες για να πετύχουν τους καθορισμένους από κοινού σκοπούς τους.

Εξειδικεύονται σε διαφορετικά πεδία δραστηριότητας, που ωστόσο δεν είναι δεσμευτικά. Όταν παρίσταται, όμως, ανάγκη ή όταν το υπαγορεύει το συμφέρον τους, οι κυριότερες 10 περιβαλλοντολογικές ομάδες²⁸ (Green 10) δραστηριοποιούνται, δίχως να χάνουν την αυτονομία τους, σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Όλες απασχολούν 70 άτομα πλήρους απασχόλησης και έχουν 20 εκατομμύρια μέλη.

Η πρώτη ευρωπαϊκή οργάνωση και η μόνη για περισσότερα από 12 χρόνια, το Ευρωπαϊκό Γραφείο Περιβάλλοντος (ΕΕΒ), ιδρύθηκε το 1974 με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής²⁹. Σήμερα στο διαδικτυακό τόπο της Οργάνωσης, καταμετρούνται 143 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις σε 31 χώρες που ασχολούνται με περιβαλλοντικά θέματα και την προστασία της φύσης.

Οι G10 όταν δρουν μεμονωμένα είναι πιθανό να αντιμετωπίσουν προβλήματα ως προς την προώθηση των στόχων τους. Παρ’ όλα αυτά σε συλλογικό επίπεδο μπορούν πράγματι να φέρουν αποτελέσματα, καθώς η μια οργάνωση

²⁷ Richards J. P. & J. Heard (2005), “European Environmental NGOs: Issues, Resources and Strategies in Marine Campaigns”, *Environmental Politics*, Vol.14, no.1, σελ.25.

²⁸ Αυτές είναι: European Environmental Bureau, Friends of the Earth Europe, Greenpeace International, WWF, Climate Network Europe, European Federation for Transport και η Environmental and BirdLife International (European Office), CEE Bankwatch Network, International Friends of Nature, Health and Environment Alliance.

²⁹ Κύριος συνομιλητής της Επιτροπής για ευρέως περιβαλλοντικά θέματα, με συμμετοχή σε διάφορες συμβουλευτικές επιτροπές. Για παράδειγμα, συχνά παρίστατο σε συναντήσεις του συμβουλίου περιβάλλοντος και ήταν μέλος των αποστολών της Επιτροπής στις Συναντήσεις Κορυφής για το περιβάλλον .

συμπληρώνει την άλλη. Δεν μπορούν βέβαια να συγκριθούν με τις ομάδες πίεσης βιομηχανικών συμφερόντων στο επίπεδο των πόρων ή στη συμβολή τους κατά τη διάρκεια του πολιτικού κύκλου αλλά μπορούν να συνδράμουν επάξια σε μια σειρά άλλων θεμάτων :

Οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ γνωρίζουν καλά τα διαμεθοριακά περιβαλλοντικά προβλήματα, τα οποία αδυνατούν να αντιμετωπισθούν ή δεν αντιμετωπίζονται πλέον σε επίπεδο κράτους ή σε κατώτερο επίπεδο αλλά και τους προβληματισμούς του κοινού σχετικά με το περιβάλλον. Ως εκ τούτου, παίζουν καθοριστικό ρόλο στο συντονισμό και στη μετάδοση πληροφοριών προς την Επιτροπή σχετικά με την προστασία της φύσης.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, συμμετέχουν σε ομάδες εμπειρογνομώνων³⁰, σε προπαρασκευαστικές και εκτελεστικές επιτροπές των Κοινοτικών Οργάνων, συμβάλλοντας καθοριστικά με την εμπειρογνομοσύνη τους και την ικανότητα τους να μετατρέπουν την επιστήμη σε πολιτική (“turn science into politics”) στα περιβαλλοντικά προγράμματα και στις πρωτοβουλίες της Κοινότητας³¹.

Ταυτόχρονα, επιδιώκουν τον επιρροή σε συγκεκριμένα άτομα που κατέχουν νευραλγικές θέσεις, όπως σε Ευρωβουλευτές, σε υπαλλήλους εθνικών διοικήσεων καθώς και σε αξιωματούχους των Κοινοτικών Οργάνων, προκειμένου να πετύχουν μια ουσιαστική παρέμβαση στην νομοπαραγωγική διαδικασία.

Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις έχουν παραδοσιακά πολύ καλές σχέσεις με τη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος της Επιτροπής και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

³⁰ Λόγω του τεχνικού χαρακτήρα της θεματικής και της ανάγκης παροχής εξειδικευμένων γνώσεων, εκπρόσωποι των ΜΚΟ συμμετέχουν σε “επιστημονικές κοινότητες” (epistemic communities), αποτελούμενες από επαγγελματίες, ευρύτερα αποδεκτούς και αναγνωρισμένους στον τομέα τους. Βλ. Χατζηγιάννη, Ε. (2007), όπ.π., σελ. 139.

³¹ Τόσο στις 5 Ιουνίου, Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος, όσο και στις 5 Δεκεμβρίου, Παγκόσμια Ημέρα Εθελοντισμού, οι ΜΚΟ οργανώνουν και συμμετέχουν σε μια σειρά εκδηλώσεων και δράσεων ευαισθητοποίησης του κοινού. Επίσης, η πρωτοβουλία ‘Ημέρα χωρίς Αυτοκίνητα’ της ΓΔ Περιβάλλοντος της Επιτροπής έγινε σε συνεργασία με τις περιβαλλοντικές ΜΚΟ.

Δύο φορές ετησίως, ο μεγαλύτερος πανευρωπαϊκός ΜΚΟ στον τομέα του περιβάλλοντος ('Group of Ten') συνεδριάζει με τη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος για να συζητήσουν το πρόγραμμα εργασίας της και τη μεταξύ τους σχέση. Συνεργάστηκαν για το Πέμπτο³² και Έκτο Κοινοτικό Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον³³, που αμφότερα αποσκοπούν στην αιεφόρο ανάπτυξη και στην ευρεία συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων για τη χάραξη της περιβαλλοντικής πολιτικής.

Σε εθνικό επίπεδο, φροντίζουν να ενημερώνουν και να διαμορφώνουν την κοινή γνώμη, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση μιας κουλτούρας, σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη και οι επιχειρήσεις θα αντιλαμβάνονται τις περιβαλλοντικές ανησυχίες ως συγκλίνουσες με τα δικά τους συμφέροντα³⁴. Επιπρόσθετα, οι περιβαλλοντικές οργανώσεις κατά τη διάρκεια λήψης αποφάσεων, χρησιμοποιούν δημόσιες εκστρατείες και άμεσες επαφές με μέλη της κυβέρνησης και τους Ευρωβουλευτές της χώρας τους. Οι εθνικές ΜΚΟ παίζουν καθοριστικό ρόλο και στη φάση της εφαρμογής των περιβαλλοντικών πολιτικών.

Τέλος, οι ΜΚΟ χρησιμοποιούν τη διαδικασία παραπόνων (complaints procedure) προκειμένου να ενημερώσουν την Επιτροπή για όποιο κενό παρουσιάζεται στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας στα κράτη μέλη της ΕΕ. Κάθε χρόνο η Επιτροπή λαμβάνει πάνω από 500 παράπονα για

³² Η στρατηγική του Προγράμματος φιλοδοξεί να δημιουργήσει νέες σχέσεις μεταξύ των κυριότερων κατηγοριών φορέων (κυβερνήσεων, επιχειρήσεων, κοινού) και των κυριότερων οικονομικών τομέων (βιομηχανία, ενέργεια, μεταφορές, γεωργία και τουρισμός) με τη χρησιμοποίηση ενός εκτεταμένου και ολοκληρωμένου φάσματος μέσων στο κοινοτικό πλαίσιο.

Αναλυτικά για το πέμπτο κοινοτικό πρόγραμμα δράσης, βλ. Τσάλτας, Γ. & Π. Γρηγορίου (1994), *Κοινοτικές Στρατηγικές για το Περιβάλλον*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, δια ολοκλήρου του έργου.

³³ Απόφαση 1600/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Ιουλίου 2002 «για τη θέσπιση του έκτου κοινοτικού προγράμματος δράσης για το περιβάλλον».

³⁴ Greenwood, J. (1997), *Representing Interests in the European Union*, όπ.π., σ.σ. 190-1.

αθέτηση του ευρωπαϊκού δικαίου για το περιβάλλον, ξεκινώντας από το 1996 με 161 δηλώσεις περιβαλλοντικών παραβιάσεων³⁵.

Όσον αφορά στους πόρους των περιβαλλοντικών ΜΚΟ, αυτοί περιορίζονται στις συμμετοχές των μελών τους και σε κάποιες χρηματοδοτήσεις από κυβερνήσεις και ιδρύματα για την εκπόνηση συγκεκριμένων μελετών. Από τις δέκα κύριες περιβαλλοντικές οργανώσεις, όλες εκτός από την Greenpeace που επιδιώκει μια πιο αυτόνομη δράση, χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή^{36 37}.

Οι περιβαλλοντικές ομάδες πίεσης αποτελούν μέρος ενός ευρύτερου περιβαλλοντικού κινήματος, το οποίο αποτελείται από πολιτικές ομάδες και άλλους φορείς κοινωνικής δράσης. Η επιτυχία των ΜΚΟ είναι λοιπόν πιθανό να επηρεάζεται από πολιτικές συγκυρίες και από την γενικότερη εξέλιξη σε αυτή την περιβαλλοντική τάση³⁸.

Τέλος, αποτελούν το “απαραίτητο εξισορροπητικό αντίβαρο προς τα συμφέροντα άλλων παραγόντων που αναπτύσσουν δραστηριότητα στον τομέα του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της βιομηχανίας και των επιχειρήσεων, των συνδικαλιστικών οργανώσεων και των ομάδων καταναλωτών”³⁹.

³⁵ Lenschow, A. (2005), “Environmental Policy-Contending Dynamics of Policy Change” στο Wallace Helen, William Wallace and Mark A. Pollack (ed.), *Policy- Making in the European Union*, Fifth Edition, The New European Union Series, Oxford University Press, σ.σ. 318-9 και Environment for Europeans, “Take environmental law into your own hands”, Magazine of the Directorate- General for the Environment, Issue 20, June 2005.

³⁶ Από το 2002 μέχρι το 2006, 32 εκατομμύρια ευρώ δόθηκαν για την υποστήριξη και ίδρυση περιβαλλοντικών ΜΚΟ στα 27 κράτη μέλη της ΕΕ, σε άλλες υποψήφιες προς ένταξη στην ΕΕ χώρες και σε έναν αριθμό βαλκανικών χωρών.

³⁷ Green G10, “Introducing the Green 10 group of environmental NGOs active at EU level”, Brussels, σελ. 5.

³⁸ Grant, W. (1993), “Pressure Groups and the European Community: An Overview” στο Mazey, S. & J. Richardson (ed.), *Lobbying in the European Community*, Nuffield European Studies, Oxford University Press, σελ. 42.

³⁹ Απόφαση 466/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 1^{ης} Μαρτίου 2002 «σχετικά με τη θέσπιση κοινοτικού προγράμματος δράσης για την προαγωγή των μη κυβερνητικών οργανώσεων που αναπτύσσουν δραστηριότητα κυρίως στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος», ΕΕ L 75 της 16.03.2002, σ.σ. 1-6.

1.3 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΗΣ ΣΥΜΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΠΙΕΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΚΟ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

1.3.1 ΟΜΑΔΕΣ ΠΙΕΣΗΣ

Παρόλο που τα συμφέροντα της βιομηχανίας παραμένουν τα πιο σημαντικά σε ευρωπαϊκό επίπεδο, δεν ισχύει το γεγονός ότι πάντα η βιομηχανία επιτυγχάνει τους στόχους που θέτει. Η άσκηση πίεσης είναι αμφίδρομη καθώς τα κράτη μέλη της ΕΕ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχουν τους δικούς τους πολιτικούς στόχους που δεν ταυτίζονται πάντα με αυτούς της βιομηχανίας⁴⁰.

Οι Ομάδες βιομηχανικών συμφερόντων, ως η πιο αντιπροσωπευτική κατηγορία διαμεσολάβησης και εκπροσώπησης συμφερόντων, υποστηρίζεται πως δεν κατάφερε να διαδραματίσει τον πλέον πρωταγωνιστικό ρόλο στη διαδικασία διαμόρφωσης της ευρωπαϊκής πολιτικής. Η αποτυχία αυτή οφείλεται είτε στην αδύναμη εκπροσώπηση τους στα πλαίσια των θεσμικών Οργάνων είτε σε δυσκολίες συμφωνίας και συντονισμού ενιαίας πολιτικής ανάμεσα στα μέλη τους⁴¹.

Είναι αλήθεια πως η θέση του τομέα της βιομηχανίας σε πολλές περιβαλλοντικές προτάσεις της Επιτροπής δε φαίνεται να είναι ενιαία. Ορισμένες επιχειρήσεις αποδέχονται μια πρόταση με περιβαλλοντικό χαρακτήρα ενώ αντίθετα, άλλες, κυρίως από τον τομέα της χημικής βιομηχανίας, επιδιώκουν να αφαιρεθούν οι διατάξεις εκείνες που, κατά τη γνώμη τους, εμποδίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίου και εμπορεύματος αλλά και γενικότερα τον μηχανισμό αγοράς σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο⁴².

⁴⁰ Lynn, C. (1993), "Business Lobbying in the European Community: The Union of Industrial and Employers' Confederations of Europe" στο Mazey, S. & J. Richardson (ed.), *Lobbying in the European Community*, σελ. 221.

⁴¹ Χατζηγιάννη, Ε. (2007), όπ.π., σελ. 237.

⁴² Grant, W. (1993), όπ.π, σελ. 44.

Επίσης, τα μέλη των Συνδέσμων βιομηχανίας είναι πιθανό να δημιουργήσουν τα δικά τους εθνικά κανάλια αντιπροσώπευσης, στην περίπτωση που θεωρούν ότι δεν εκπροσωπούνται αρκετά αποτελεσματικά σε κεντρικό επίπεδο⁴³.

Όπως δηλώνει και ο κ. Σκαρλάτος, Γενικός Διευθυντής Συνδέσμου Ελληνικών Χημικών Βιομηχανιών (ΣΕΧΒ), «Η συνεργασία των εθνικών συνδέσμων με τον CEFIC είναι καλή αλλά αυτό δεν μας εμποδίζει να τον κριτικάρουμε. Από τη μια, μας δίνει πληροφορία και γνωρίζουμε πολλά πράγματα που στο παρελθόν δεν θα διανοούμασταν, μας ενημερώνει για την νομοθεσία και για το τι πρέπει να προσέξουμε αλλά από την άλλη, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι γίνεται μια μάχη συμφερόντων, ‘επιβολής θέσεως’ θα το λέγαμε. Οι αποφάσεις, βασιζόμενες στα συμφέροντα των μεγάλων εταιριών, λαμβάνονται σε κεντρικό επίπεδο, γεγονός που όμως, αποτελεί ένα από τα σημεία διαφωνίας των εθνικών συνδέσμων με τον CEFIC»⁴⁴.

Τέλος, άλλος ένας λόγος είναι η έλλειψη εκσυγχρονισμού των ομάδων βιομηχανικών συμφερόντων. «Η δράση στα πλαίσια των ευρωπαϊκών θεσμών απαιτεί ευελιξία και πλουραλισμό εκπροσώπησης. Καθώς όμως, οι Ευρω-Ομάδες, που αποτελούν τις πρώτες ευρωπαϊκές Ομάδες Πίεσης, λειτουργούν με τον ίδιο τρόπο που λειτουργούσαν όταν δημιουργήθηκαν, δεν παρουσιάζουν ικανοποιητικά αποτελέσματα στη δράση τους»⁴⁵.

⁴³ Hix, S. (2005), *The political System of the European Union*, όπ.π., σελ. 214.

⁴⁴ Συνέντευξη με τον κ. Πάνο Σκαρλάτο, Γενικό Διευθυντή ΣΕΧΒ, 24 Ιουλίου 2007.

⁴⁵ Βλ. Χατζηγιάννη, Ε. (2007), όπ.π., υποσημείωση 291, σ.σ. 237-8.

1.3.2 ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Το έργο των περιβαλλοντικών οργανώσεων έχει αποφέρει μέχρι στιγμής θετικά αποτελέσματα, όσον αφορά στην κινητοποίηση του κόσμου γύρω από θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και στον επηρεασμό σημαντικών πολιτικών και οικονομικών αποφάσεων, με στόχο την αειφόρο ανάπτυξη⁴⁶.

Υπάρχουν ωστόσο, ακόμα κάποια τρωτά σημεία στην αποτελεσματικότητα της δράσης τους.

Πρώτον, δεν λειτουργούν σε ένα κοινό πλαίσιο στόχων και προτεραιοτήτων και μεταξύ τους υπάρχουν διαφορές στη δομή και την οργάνωση. Βέβαια, οι διαφορές εξισορροπούνται με τη συλλογική δράση⁴⁷.

Δεύτερον, ανταγωνίζονται σχετικά με τη χρηματοδότηση καθώς είναι γεγονός πως η κινητοποίηση ικανών οικονομικών μέσων αυξάνει σημαντικά και τις πιθανότητες επιτυχίας της στρατηγικής τους. Υπάρχει πάντως, μια τάση συνεργασίας, η οποία αποσκοπεί στη διασφάλιση των περιβαλλοντικών έναντι των οικονομικών συμφερόντων.

Τρίτον, η πρόσβαση και η επιρροή στα κοινοτικά όργανα δεν τίθεται πάντα σε ίσους όρους με αυτή της βιομηχανίας. Η διαμόρφωση περιβαλλοντικής πολιτικής έχει χαρακτηριστεί ως ένα “παιχνίδι πλουραλιστικής ισορροπίας μεταξύ διαφορετικών συμφερόντων έχοντας τις ίδιες ευκαιρίες πρόσβασης και επιρροής. Ωστόσο, η ελεύθερη πρόσβαση δεν πρέπει να συγχέεται με την ισότιμη δυνατότητα επιρροής”⁴⁸.

⁴⁶ Για τη συμβολή των ΜΚΟ στην Κοινοτική Περιβαλλοντική Πολιτική βλ. Παράρτημα, Μέρος Α. Επίσης, G10, “Introducing the Green 10 group of environmental NGOs active at EU level”, Brussels.

⁴⁷ Webster, R. (1998), “Environmental collective action- Stable patterns of cooperation and issue alliances at the European level” στο Greenwood J. & M. Aspinwall (ed.), *Collective action in the European Union- Interests and the new politics of associability*, Routledge, σ.σ. 177-195.

⁴⁸ Βλ. Peterson, J. & E. Bomberg (1999), *Decision-making in the European Union*, The European Union Series, σελ. 195.

Οι βιομηχανίες φαίνεται ότι ασκούν μεγαλύτερη επιρροή στην Επιτροπή για θέματα περιβάλλοντος από ό,τι οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Συνήθως, τα κοινωνικά ζητήματα, συμπεριλαμβανομένων αυτών του περιβάλλοντος, βρίσκουν μεγαλύτερη ανταπόκριση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Κυρίως με τη υποστήριξη των σοσιαλιστών Ευρωβουλευτών, μπορεί να περάσουν κάποιες από τις προτάσεις των ΜΚΟ, αλλά τον τελευταίο λόγο τον έχει η Επιτροπή με το πλεονέκτημα της νομοθετικής πρωτοβουλίας και την ισχυρή σχέση με τους παραγωγούς και βιομήχανους.

Τέταρτον, η τεχνική φύση της περιβαλλοντικής πολιτικής και η έλλειψη πόρων και ανθρωπίνου δυναμικού δυσκολεύει πολλές φορές τις ΜΚΟ να παίξουν καθοριστικό ρόλο στις διαβουλεύσεις για τη διαμόρφωση περιβαλλοντικής πολιτικής.

Πέμπτον, κριτική έχει ασκηθεί στην παράλληλη χρήση των στρατηγικών ‘insider’ και ‘outsider’, όταν ήδη έχει εδραιωθεί μια θέση μέσα στο νομοπαραγωγικό σύστημα. Αφενός, περιορίζεται η ευκαιρία των μικρών σε μέγεθος και πόρους περιβαλλοντικών οργανώσεων να δράσουν σε ευρωπαϊκό επίπεδο και αφετέρου χάνεται η αξιοπιστία τους κάνοντας δυσδιάκριτο το διαχωρισμό των δύο στρατηγικών⁴⁹.

“Η Επιτροπή, επιζητώντας λύσεις που ανταποκρίνονται στην καλύτερη δυνατή πολιτική, επιδιώκει την εξισορρόπηση μεταξύ των οικονομικών και περιβαλλοντικών επιδιώξεων. Η οικονομική υποστήριξη αλλά και η προνομιακή αντιμετώπιση καταξιωμένων στον ευρωπαϊκό χώρο περιβαλλοντικών οργανώσεων από την Επιτροπή δεν αίρουν ωστόσο την παραπάνω διαμορφωμένη κατάσταση”⁵⁰.

⁴⁹ Richards, J. P. and J. Heard (2005), “European Environmental NGOs: Issues, Resources and Strategies in Marine Campaigns”, *Environmental Politics*, Vol.14, no.1, σελ. 26.

⁵⁰ Βλ. Πλατιάς, Χ., “Οργανωμένα Συμφέροντα και Εκροές στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Διαμόρφωση Ευρωπαϊκών Λύσεων για το Περιβάλλον”, ό.π., σελ. 6.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2⁰

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΑ ΧΗΜΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

2.1 Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΧΗΜΙΚΑ

Η δράση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στον τομέα των χημικών προϊόντων, χρονολογείται από το 1967, με την έκδοση της πρώτης κοινοτικής Οδηγίας για την ταξινόμηση, τη συσκευασία και την επισήμανση των επικίνδυνων ουσιών, αντικείμενο πολυάριθμων τροποποιήσεων από την ημέρα έκδοσης της.

Στα πλαίσια κυρίως της εναρμόνισης της εσωτερικής αγοράς και της συνεχούς προσπάθειας προστασίας των εργαζομένων από την έκθεση σε επικίνδυνες χημικές ουσίες, η ΕΚ ακολούθησε μια σειρά από Οδηγίες και Κανονισμούς, που ωστόσο δεν συντέλεσαν στην καθιέρωση μιας ενιαίας πολιτικής για τα χημικά προϊόντα με βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους⁵¹.

Τα κυριότερα τέσσερα κοινοτικά νομοθετικά μέτρα, που επιδίωξαν την επίτευξη μιας ισορροπίας μεταξύ της προστασίας της υγείας των καταναλωτών, της προστασίας του περιβάλλοντος και της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής χημικής βιομηχανίας, μέσω της ελεύθερης κυκλοφορίας των χημικών προϊόντων, ήταν:

- η Οδηγία 67/548/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1967, *περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την ταξινόμηση, συσκευασία και επισήμανση των επικινδύνων ουσιών*⁵²
- η Οδηγία 88/379/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 7ης Ιουνίου 1988 *για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που αφορούν την ταξινόμηση, τη συσκευασία και την επισήμανση των επικίνδυνων παρασκευασμάτων*⁵³

⁵¹ Για την σύνοψη της κοινοτικής νομοθεσίας αναφορικά με τα χημικά προϊόντα βλ. στο διαδικτυακό τόπο της ΕΕ, <http://europa.eu/scadplus/leg/el/s06017.htm>.

⁵² ΕΕ L 196 της 16.8.1967, σ.1 έως 98.

⁵³ ΕΕ L 187 της 16.7.1988, σ. 14 έως 30.

- ο Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 793/93 του Συμβουλίου της 23ης Μαρτίου για την αξιολόγηση και τον έλεγχο των κινδύνων από τις υπάρχουσες ουσίες⁵⁴ και
- η Οδηγία 76/769/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 27ης Ιουλίου 1976 περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που αφορούν περιορισμούς κυκλοφορίας στην αγορά και χρήσεως μερικών επικινδύνων ουσιών και παρασκευασμάτων⁵⁵.

Τα παραπάνω κοινοτικά μέτρα κάλυπταν μια ευρεία σειρά ουσιών διαφόρων προελεύσεων (π.χ. βιομηχανικές ουσίες, ουσίες που παράγονται από φυσικά προϊόντα, μέταλλα, ορυκτά κλπ.). Ρύθμιζαν τις δοκιμές των εν λόγω ουσιών και καθόριζαν μέτρα μείωσης των κινδύνων. Επιπλέον, όριζαν υποχρεώσεις σχετικά με τις πληροφορίες ασφάλειας που πρέπει να παρέχονται στους χρήστες (επισήμανση, δελτία δεδομένων ασφαλείας). Εκτός από αυτά τα τεσσάρα νομοθετικά μέτρα, υπήρχε και ειδική νομοθεσία για ορισμένους τομείς και περιοχές, π.χ. για προϊόντα φυτοπροστασίας ή καλλυντικά ή για τη μεταφορά επικινδύνων αγαθών.

Αξίζει να σημειωθεί πως δύο από τα παραπάνω μέσα αποτέλεσαν ευθύνη της Γενικής Διεύθυνσης (ΓΔ) για το Περιβάλλον, ενώ τα άλλα δύο, συμπεριλαμβανομένης της Οδηγίας που αφορά την εφαρμογή των περιορισμών, αποτέλεσαν ευθύνη της Γενικής Διεύθυνσης για τις Επιχειρήσεις και τη Βιομηχανία. Δεδομένου πως οι πτυχές της προστασίας του περιβάλλοντος εμφανίστηκαν αργότερα, δεν αναπτύχθηκαν δεόντως στα συγκεκριμένα μέσα⁵⁶.

Η διαπίστωση της ανάγκης για ένα ενιαίο ρυθμιστικό πλαίσιο για τα χημικά προϊόντα, αλλά και η αυξημένη ανησυχία του κοινού ότι η τρέχουσα πολιτική για τα χημικά προϊόντα δεν παρέχει επαρκή προστασία τόσο για το

⁵⁴ ΕΕ L 84 της 5.4.1993, σ. 1 έως 75.

⁵⁵ ΕΕ L 262 της 27.9.1976, σ. 201 έως 203.

⁵⁶ Έκθεση Α5-0356/2001 «σχετικά με τη Λευκή Βίβλο της Επιτροπής όσον αφορά τη στρατηγική για μια μελλοντική πολιτική για τα χημικά προϊόντα» (COM (2001) 88- C5-0258/2001-2001/2118 (COS)), της 17^{ης} Οκτωβρίου 2001, Εισηγήτρια: Inger Schorling της Επιτροπής Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Προστασίας των Καταναλωτών, σελ. 25.

περιβάλλον όσο και για τους ίδιους τους καταναλωτές⁵⁷, οδήγησε σε συζητήσεις στο άτυπο Συμβούλιο Υπουργών Περιβάλλοντος στο Chester στα πλαίσια της βρετανικής προεδρίας, τον Απρίλιο του 1998⁵⁸.

Αναγνωρίζοντας ότι είναι απαραίτητη η επανεξέταση της τρέχουσας πολιτικής για τα χημικά προϊόντα, η Επιτροπή δεσμεύτηκε να αξιολογήσει την λειτουργία των τεσσάρων σημαντικών νομικών μέσων αναφορικά με τα χημικά στην Κοινότητα, παρουσιάζοντας μια έκθεση με τα πορίσματα της αξιολόγησης⁵⁹ στο Συμβούλιο στα τέλη του έτους. Πράγματι, η έκθεση εγκρίθηκε τον Νοέμβριο του 1998 και έγινε ευμενώς δεκτή από το Συμβούλιο το Δεκέμβριο του 1998.

Όπως είχε δηλώσει και η τότε Επίτροπος Περιβάλλοντος, Ritt Bjerregaard, «η υιοθέτηση από την Επιτροπή της έκθεσης για την αξιολόγηση της λειτουργίας αυτών των τεσσάρων μέτρων αποτελεί ένα καθοριστικό βήμα για να διαπιστωθεί η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα τους καθώς επίσης και το αν παρέχουν την απαραίτητη προστασία για την υγεία των ανθρώπων και το περιβάλλον, που όλοι επιδιώκουμε. Τα πορίσματα αυτής της έκθεσης θα συζητηθούν στο Συμβούλιο και σε δεύτερη φάση θα ακολουθήσει διαβούλευση με όλα τα ενδιαφερόμενα μέλη για τη μελλοντική στρατηγική για τα χημικά⁶⁰».

⁵⁷ Κατά τη διάρκεια δεκαετιών 1970 -1980, υπήρχε έντονη ενημέρωση από τα ΜΜΕ για χημικές ουσίες που προκαλούν καρκίνο, έχοντας ως συνέπεια την κινητοποίηση των πολιτών για περισσότερη διαφάνεια και ενημέρωση αναφορικά με τα χημικά και τις επιπτώσεις τους στον άνθρωπο και το περιβάλλον.

Βλ.. Rogers, M. (2003), "The European Commission's White Paper 'Strategy for a Future Chemical Policy': A Review", *Risk Analysis*, Vol. 23, No.2, σελ. 383.

⁵⁸ Για το χρονοδιάγραμμα εκπόνησης του Κανονισμού REACH βλ. Παράρτημα, Μέρος Α.

⁵⁹ SEC (1998) 1986 τελικό, Κείμενο εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Βρυξέλλες, 18 Νοεμβρίου 1998.

⁶⁰ Press release, IP/98/998, "The Commission adopts a Report on the evaluation of the EU legislation on industrial chemicals", Βρυξέλλες, 18 Νοεμβρίου 1998.

Βάσει των πορισμάτων, τον Φεβρουάριο του 1999, η Επιτροπή, στα πλαίσια της «διακυβέρνησης δια της διαβούλευσης»⁶¹, προχώρησε σε ανταλλαγή απόψεων 150 εμπλεκόμενων-ρυθμιστικών φορέων (επιστήμονες, εταιρίες βιομηχανίας, περιβαλλοντικές και καταναλωτικές ΜΚΟ), καθώς και εκπροσώπων από υποψήφιος προς ένταξη στην ΕΕ χώρες, προκειμένου να αποκτήσει μια σφαιρική άποψη των προβλημάτων και να μπορέσει να προτείνει δυνητικές λύσεις⁶².

Στη συνέχεια, τον Ιούνιο του 1999, το Συμβούλιο υιοθέτησε μια σειρά συμπερασμάτων τα οποία συνέβαλαν σημαντικά στη διατύπωση προτάσεων για την έκδοση της Λευκής Βίβλου σχετικά με μια Μελλοντική Στρατηγική για τα Χημικά Προϊόντα στην Κοινότητα⁶³, η οποία θα αφορούσε κυρίως την αναθεώρηση των προαναφερθέντων τεσσάρων μέσων και των τροποποιήσεων τους.

⁶¹ Η «διακυβέρνηση δια της διαβούλευσης» (governance by consultation) είναι η διαβούλευση που διεξάγει η Επιτροπή με τους ενδιαφερόμενους φορείς και τις οργανώσεις στα πλαίσια της προνομοθετικής διαδικασίας.
Βλ. Στεφάνου, Κ. (2001), «Στόχοι και Μέθοδοι της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης», στο Στεφάνου Κ- Αρ. Φατούρος- Θ. Χριστοδουλίδης (επιμ.), *Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές, Τόμος Α΄: Ιστορία- Θεσμοί- Δίκαιο*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα, σ.σ. 194-195.

⁶² COM (2001) 88 τελικό, «Λευκή Βίβλος αναφορικά με τη Στρατηγική για μια μελλοντική πολιτική για τα χημικά προϊόντα», σ.σ. 5-6.

⁶³ COM (2001) 88 τελικό, αυτόθι, σ.σ. 5-6.

2.2 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ

Σύμφωνα με την Έκθεση Αξιολόγησης της νομοθεσίας για τα χημικά προϊόντα, το υπό εξέταση νομοθετικό σύστημα αποδείχθηκε ανεπαρκές και βραδυκίνητο τόσο στην εντοπισμό των κινδύνων που προέρχονται από τα επικίνδυνα χημικά, όσο και στην αντιμετώπιση αυτών.

Η πολιτική καταχώρησης χημικών ουσιών στην ΕΕ έκανε διάκριση ανάμεσα στις εμπομαζόμενες 'υφιστάμενες' και 'νέες' χημικές ουσίες. Όσες χημικές ουσίες μπήκαν στην αγορά πριν το 1981 ονομάζονταν 'υφιστάμενες' και σύμφωνα με το πληροφοριακό σύστημα *EINECS (European Inventory of Existing Commercial chemical Substances)*⁶⁴, ανέρχονται περίπου σε 100.000. Οι χημικές ουσίες που τοποθετήθηκαν στην αγορά μετά το 1981 (περίπου 4.300) ονομάζονται 'νέες' χημικές ουσίες και έχουν καταγραφεί στο αντίστοιχο διαδικτυακό πληροφοριακό σύστημα *ELINCS (European List of Notified Chemical Substances)*⁶⁵.

Σύμφωνα με την Οδηγία 67/548, απαιτούνταν δοκιμές και αξιολόγηση των κινδύνων των 'νέων' ουσιών για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον, πριν από την κυκλοφορία τους στην αγορά σε όγκους άνω των 10 kg. Για μεγαλύτερους όγκους έπρεπε να διεξάγονται λεπτομερέστερες δοκιμές οι οποίες να εστιάζονται στις μακροπρόθεσμες και χρόνιες επιπτώσεις.

Αντίθετα, για τις 'υφιστάμενες' χημικές ουσίες, που αντιπροσωπεύουν, περισσότερο από το 99% της συνολικής ποσότητας όλων των ουσιών που κυκλοφορούν στην αγορά, δεν εφίσταντο τέτοιες διατάξεις. Το σύστημα αυτό είχε ως αποτέλεσμα να ευνοηθεί η περαιτέρω χρήση των 'υφιστάμενων' ουσιών που δεν υποβάλλονται σε δοκιμές, εις βάρος της έρευνας και της καινοτομίας.

⁶⁴ Νομική βάση ο Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 793/93 του Συμβουλίου της 23ης Μαρτίου «για την αξιολόγηση και τον έλεγχο των κινδύνων από τις υπάρχουσες ουσίες», ΕΕ L 084 της 05/04/1993 σ.σ. 1-75 και οι τροποποιήσεις του. Διαδικτυακός τόπος EINECS, <http://ecb.jrc.it/esis/index.php?PGM=ein>.

⁶⁵ Νομική βάση η Οδηγία 67/548/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 1967 «περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν στην ταξινόμηση, συσκευασία και επισήμανση των επικινδύνων ουσιών», ΕΕ 196 της 16/08/1967 σ.σ. 1-98 και οι τροποποιήσεις της. Διαδικτυακός τόπος ELINCS, <http://ecb.jrc.it/esis/index.php?PGM=eli>.

Δεδομένου πως οι εθνικές αρχές ήταν υπεύθυνες για την εκτίμηση των κινδύνων και όχι οι επιχειρήσεις οι οποίες παράγουν, εισάγουν ή χρησιμοποιούν τις ουσίες, οι ιδιότητες των ‘υφισταμένων’ ουσιών παραμένουν μέχρι στιγμής άγνωστες. Η διαδικασία της εκτίμησης των κινδύνων υπήρξε αργή, δυσκίνητη και δαπανηρή, με αποτέλεσμα το σύστημα να μην λειτουργεί ορθά και αποτελεσματικά. Για παράδειγμα, από το 1993 έχουν επιλεγεί 140 χημικές ουσίες μεγάλου όγκου για αξιολόγηση κινδύνου, αλλά η διαδικασία δεν έχει ολοκληρωθεί παρά για πολύ μικρό αριθμό αυτών⁶⁶.

Τέλος, το υπάρχον σύστημα αποθάρρυνε την εισαγωγή νέων και δυνητικά ασφαλέστερων χημικών ουσιών. Συνεπώς δεν παρείχε κίνητρα για καινοτομία καθώς θεωρείτο ευκολότερο να συνεχιστεί η χρήση των ‘υφιστάμενων’ χημικών ουσιών από το να γίνει εισαγωγή ‘νέων’, για τις οποίες θα απαιτείτο έλεγχος και κοινοποίηση⁶⁷.

«Η εν ισχύ νομοθεσία, δεν μπορεί να παράσχει το επίπεδο προστασίας, το οποίο έχει ανάγκη η κοινωνία. Σήμερα, για όσες ουσίες έχουν τεθεί στην αγορά πριν το 1981 (και οι οποίες ανέρχονται σε περίπου 100.000) η ευθύνη ελέγχου της καταλληλότητας τους ανήκει στις δημόσιες αρχές. Οι βιομηχανίες είναι υποχρεωμένες να ελέγχουν και, στη συνέχεια, να ενημερώνουν σχετικά τις δημόσιες αρχές μόνο για τις ουσίες εκείνες που έχουν τεθεί στην αγορά μετά το 1981. Καθώς όμως, οι δημόσιες αρχές δεν διαθέτουν την κατάλληλη υποδομή για να διεξάγουν τους ελέγχους, οι περισσότερες χημικές ουσίες συνεχίζουν να χρησιμοποιούνται, χωρίς να συνοδεύονται από τις απαραίτητες πληροφορίες για την ασφαλή χρήση τους. Επίσης, το υπάρχον σύστημα αποθαρρύνει την είσοδο στην αγορά νέων και ασφαλέστερων χημικών ουσιών. Και αυτό, γιατί είναι ευκολότερο να συνεχίζεται η χρήση των υπαρχουσών ουσιών που δεν χρειάζεται να ελέγχονται» δήλωσε χαρακτηριστικά ο Επίτροπος Ε.Ε. Περιβάλλοντος, Σταύρος Δήμας, κάνοντας

⁶⁶ COM (2001) 88 τελικό, «Λευκή Βίβλος αναφορικά με τη Στρατηγική για μια μελλοντική πολιτική για τα χημικά προϊόντα», σ.σ. 6-7.

⁶⁷ European Commission (2006), “Reach in brief”, Enterprise and Industry Directorate General and Environment Directorate General.

εμφανή την ανάγκη ενός νέου συνεκτικού συστήματος για την καταχώρηση, την αξιολόγηση και εξουσιοδότηση των χημικών ουσιών⁶⁸.

⁶⁸ “Η Νέα Πολιτική της ΕΕ για τις χημικές ουσίες και προϊόντα, REACH. Ο Επίτροπος κος Δήμας προωθεί σημαντικές αλλαγές” (2006), στο ΓΝΩΜΕΣ του ηλεκτρονικού περιοδικού, *Νόμος και Φύση*, <http://www.nomosphysis.org.gr/articles.php?artid=2390&lang=1&catid=2> (Ιούλιος 2007)

2.3 ΠΡΟΣ ΕΝΑΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΧΗΜΙΚΕΣ ΟΥΣΙΕΣ - ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ REACH

Ύστερα από τη δημοσίευση της Έκθεσης αξιολόγησης για την εφαρμογή βασικών μέτρων στο πεδίο των χημικών προϊόντων, το 1998, η ανάγκη για μια νέα προσέγγιση και μια συνολική στρατηγική επί του θέματος πρόβαλε όλο και πιο επιτακτική. Η εμφάνιση νέων προκλήσεων και η καθιέρωση νέων τρόπων προσέγγισης στα ζητήματα του περιβάλλοντος, όπως αυτή της αειφόρου ανάπτυξης, συνέβαλλαν προς αυτήν την κατεύθυνση.

Επρόκειτο για μια νέα στρατηγική πολιτικής για τα χημικά προϊόντα, περισσότερο προορατική παρά αντιδραστική (proactive instead of reactive), που θα καθιστούσε δυνατή τη βασική εξέταση όλων των χημικών ουσιών, με τους περιορισμένους διαθέσιμους πόρους και θα προέβαινε σε αποτελεσματική διαχείριση των χημικών ουσιών που εμπνέουν ανησυχία, πριν την πρόκληση των επίφοβων βλαβών⁶⁹.

Το Συμβούλιο, κατά την ανεπίσημη συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στη Βαϊμάρη στις 7-9 Μαΐου 1999, κάλεσε την Επιτροπή να παρουσιάσει μια νέα πρόταση για μια στρατηγική για το χημικό κλάδο στα τέλη του 2000, που τελικά εγκρίθηκε τον Φεβρουάριο του 2001. Σε αυτό το πλαίσιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο παρουσίασαν, τον Οκτώβριο του 2003 μία πρόταση Κανονισμού για την Καταχώριση, την Αξιολόγηση και την Αδειοδότηση των χημικών προϊόντων και για τους περιορισμούς που επιβάλλονται σε αυτά (REACH), καθώς και για τη σύσταση ενός Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων⁷⁰.

⁶⁹ Έκθεση A5-0356/2001 «σχετικά με τη Λευκή Βίβλο της Επιτροπής όσον αφορά τη στρατηγική για μια μελλοντική πολιτική για τα χημικά προϊόντα» (COM (2001) 88- C5-0258/2001-2001/2118 (COS)), της 17^{ης} Οκτωβρίου 2001, Εισηγήτρια: Inger Schorling της Επιτροπής Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Προστασίας των Καταναλωτών, σελ. 27.

⁷⁰ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «για την καταχώριση, την αξιολόγηση και την αδειοδότηση των χημικών προϊόντων και για τους περιορισμούς που επιβάλλονται σε αυτά (Reach), για τη σύσταση ενός Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων και για την τροποποίηση της οδηγίας 1999/45/EK και του κανονισμού (ΕΚ) σχετικά με τους ανθεκτικούς οργανικούς ρύπους», SEC (2003 1171) / COM/2003/0644 τελικό.

Το λεγόμενο σύστημα REACH (από τα αρχικά των λέξεων *Registration, Evaluation and Authorization of CHemicals*) θα αντικαθιστούσε το σύνολο των 40 περίπου νομοθετικών πράξεων σχετικών με τα χημικά και θα καθιέρωνε ένα ενιαίο συνεκτικό σύστημα για τις 'υφιστάμενες' και τις 'νέες' ουσίες.

Η χρήση του Κανονισμού και όχι μιας επιπλέον Κοινοτικής Οδηγίας στον τομέα των χημικών, κρίθηκε απαραίτητη και πλήρως αιτιολογημένη. Ο Κανονισμός είναι υποχρεωτικός ως προς όλα τα μέρη του, δεν αφήνει περιθώρια όσον αφορά στον τύπο και τα μέσα της εφαρμογής και οδηγεί στην άμεση εφαρμογή αυτής της νομοθεσίας σε όλη την Κοινότητα.

Το REACH ορίζει πως οι επιχειρήσεις που παράγουν και εισάγουν χημικά προϊόντα οφείλουν να αξιολογούν τους κινδύνους που απορρέουν από τη χρήση τους και να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για τη διαχείριση οποιουδήποτε κινδύνου εντοπίζεται. Με τον τρόπο αυτόν, το βάρος της απόδειξης μεταφέρεται από τις δημόσιες αρχές στη βιομηχανία, η οποία και θα εγγυάται την ασφάλεια των χημικών προϊόντων στην αγορά.

Στόχος είναι η παροχή επαρκούς γνώσης για τις επιπτώσεις των χημικών, η βελτίωση της προστασίας της υγείας του ανθρώπου και του περιβάλλοντος. Παράλληλα, στόχος είναι η διατήρηση της ανταγωνιστικότητας και η αύξηση της ικανότητας καινοτομίας της ευρωπαϊκής χημικής βιομηχανίας, της τρίτης μεγαλύτερης βιομηχανίας της Ευρώπης.

Η ευρωπαϊκή χημική βιομηχανία απασχολεί άμεσα 1.7 εκατομμύρια άτομα και εξαρτώνται από αυτήν μέχρι 3 εκατομμύρια θέσεις εργασίας. Δεδομένου του σημαντικού οικονομικού ρόλου που διαδραματίζει και της συμβολής της στην οικονομική ανάπτυξη, αφού συντελεί στο πλεόνασμα του ισοζυγίου πληρωμών της Ευρώπης, η χημική βιομηχανία τίθεται στο επίκεντρο της κοινοτικής στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Σε κοινωνικό επίπεδο, η βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων και του ευρέως κοινού αποτελεί βασικό πολιτικό στόχο της

κοινοτικής χημικής πολιτικής. Η διατήρηση ενός υψηλού επιπέδου απασχόλησης αποτελεί επίσης σημαντική επιδίωξη⁷¹.

Συνοπτικά, το σύστημα REACH περιλαμβάνει τις εξής διαδικασίες⁷²:

- **Καταχώριση.** Το σύστημα της καταχώρησης απαιτεί από τους κατασκευαστές ή εισαγωγείς να ειδοποιούν μια αρχή (κράτος μέλος ή Ευρωπαϊκή Επιτροπή) για την πρόθεση τους να παράγουν ή να εισάγουν μια ουσία και να υποβάλλουν φάκελο, ο οποίος να περιέχει τις πληροφορίες που απαιτούνται από τη νομοθεσία. Η αρχή εισάγει αυτές τις πληροφορίες σε ηλεκτρονική βάση δεδομένων, δίδει αριθμό καταχώρησης, εκτελεί ελέγχους και ερευνά μέσω υπολογιστή τις καταχωρημένες ουσίες για τυχόν ιδιότητες που εμπνέουν ιδιαίτερη ανησυχία.
- **Αξιολόγηση.** Διαδικασία η οποία εξασφαλίζει ότι η βιομηχανία εκπληρώνει τις υποχρεώσεις της και δεν προβαίνει σε περιττές δοκιμές. Το σύστημα αξιολόγησης απαιτεί από τις αρχές, αφενός να εξετάζουν προσεκτικά τα δεδομένα που παρέχονται από τη βιομηχανία, και αφετέρου να αποφασίζουν για εξειδικευμένα προγράμματα δοκιμών.
- **Αδειοδότηση.** Οι περιπτώσεις κινδύνων που σχετίζονται με τη χρήση ουσιών με πολύ ανησυχητικές ιδιότητες επανεξετάζονται. Εφόσον ελεγχτούν επαρκώς ή εφόσον τα κοινωνικοοικονομικά οφέλη υπερτερούν των κινδύνων και δεν υπάρχουν κατάλληλες ουσίες ή τεχνολογίες υποκατάστασης, τότε οι χρήσεις αδειοδοτούνται.
- Η διαδικασία **επιβολής περιορισμών** παρέχει ένα δίκτυο ασφαλείας για τη διαχείριση κινδύνων οι οποίοι δεν αντιμετωπίστηκαν επαρκώς στο πλαίσιο των υπολοίπων διαδικασιών του συστήματος REACH.

⁷¹ Αυτόθι.

⁷² Για τη σύγκριση του προηγούμενου συστήματος για τα χημικά και του νέου Κανονισμού, βλ. Παράρτημα, Μέρος Α.

Ο **Ευρωπαϊκός Οργανισμός Χημικών Προϊόντων** (ΕΟΧΠ) θα διαχειρίζεται τις τεχνικές, επιστημονικές και διοικητικές πτυχές του συστήματος REACH σε κοινοτικό επίπεδο, με σκοπό να εξασφαλίζεται η σωστή λειτουργία του συστήματος και η διαφάνεια μεταξύ των εμπλεκόμενων παραγόντων⁷³.

Η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός χημικών προϊόντων παγκοσμίως. Με τη νέα στρατηγική για τα χημικά προϊόντα, αποκτάει μια μοναδική ευκαιρία να επηρεάσει όχι μόνο τις συνθήκες στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και διεθνώς.

⁷³ Διαδικτυακός Τόπος ΕΟΧΠ, http://ec.europa.eu/echa/home_el.html.

2.4 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΧΗΜΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ – Η ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ

Η Λευκή Βίβλος για τη μελλοντική πολιτική στο τομέα των χημικών ουσιών εγκαινιάστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 13 Φεβρουαρίου του 2001, στα πλαίσια της προεδρίας της Σουηδίας⁷⁴.

Η έκδοση μιας Λευκής Βίβλου για την προώθηση της πολιτικής χημικών κρίθηκε ως γεγονός μεγάλης σημασίας. Σε αντίθεση με την *Πράσινη Βίβλο*, που προωθεί έναν προβληματισμό επί συγκεκριμένου θέματος και αποσκοπεί στη συνέχεια στην έναρξη διαδικασίας διαβουλεύσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στη *Λευκή Βίβλο*, εφόσον διατυπωθεί ευνοϊκή γνώμη από το Συμβούλιο, μπορεί, ενδεχομένως, να ακολουθήσει πρόγραμμα δράσης της Ένωσης στον συγκεκριμένο τομέα.

Η Λευκή Βίβλος για τα χημικά επιδιώκει την εξισορρόπηση ανάμεσα σε δύο ανάγκες. Από τη μία είναι η θεμελιώδης ανάγκη προστασίας της ανθρώπινης υγείας και η προώθηση ενός μη τοξικού περιβάλλοντος, και από την άλλη η διατήρηση και η ενίσχυση της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας της χημικής βιομηχανίας της ΕΕ. Λαμβάνει, επίσης, υπόψη την ανάγκη αύξησης της διαφάνειας, μέσω της βελτίωσης της πρόσβασης στην πληροφόρηση σχετικά με τα χημικά προϊόντα, η οποία με τη σειρά της συμβάλει σε μια διάφανη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Η ΕΕ επιδιώκει να εναρμονίσει την πολιτική της για τις χημικές ουσίες με διεθνείς αντίστοιχες προσπάθειες, δεδομένου ότι η παγκόσμια φύση της παραγωγής και του εμπορίου των χημικών προϊόντων καθώς και η διασυννοριακή επίπτωση ορισμένων χημικών ουσιών, έχουν καταστήσει τη "χημική ασφάλεια" διεθνές ζήτημα. Η επικρατούσα αρχή είναι η αρχή της προφύλαξης και ένας σημαντικός στόχος που ορίζεται είναι η ενθάρρυνση της υποκατάστασης μιας επικίνδυνης ουσίας από μια λιγότερο επικίνδυνη, εκεί όπου υπάρχουν δυνατές εναλλακτικές λύσεις.

⁷⁴ COM (2001) 88 τελικό, «Λευκή Βίβλος αναφορικά με τη Στρατηγική για μια μελλοντική πολιτική για τα χημικά προϊόντα»

Η Λευκή Βίβλος επιδιώκει να μετατρέψει το τρέχον διπλό σύστημα για τις ‘υφιστάμενες’ και τις ‘νέες’ ουσίες, με τη σχετική τους διαφορά όσον αφορά τις απαιτήσεις των δοκιμασιών, σε ενιαίο, αποτελεσματικό και συνεκτικό σύστημα, ικανό να εφαρμόζεται στο μεγαλύτερο μέρος των χημικών ουσιών.

Η στρατηγική που έχει επιλεγεί έγκειται, αφενός, στην εξέταση των προβλημάτων που ενυπάρχουν στο τρέχον σύστημα της εκτίμησης και της διαχείρισης των κινδύνων των χημικών προϊόντων και, αφετέρου, στην αντιμετώπιση, ιδίως, των μεγάλων ποσοτήτων ‘υφισταμένων’ ουσιών στην αγορά, των οποίων εν πολλοίς αγνοούνται οι επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία και στο περιβάλλον⁷⁵.

Με το νέο σχήμα, η βιομηχανία που παράγει μια συγκεκριμένη ουσία θα είναι υπεύθυνη για τη χορήγηση στοιχείων αναφορικά με το εν λόγω χημικό προϊόν. Οι αρχές θα καλούνται να αξιολογήσουν τα στοιχεία από τη βιομηχανία και να αποφασίσουν για προγράμματα δοκιμασιών ειδικά προσαρμοσμένα στη συγκεκριμένη ουσία, σύμφωνα με τις προτάσεις της βιομηχανίας. Αυξημένη ευθύνη μετατίθεται, επίσης, στους χρήστες στην κατασκευαστική αλυσίδα (παραγωγοί ή αποκλειστικοί αντιπρόσωποί τους και χρήστες στα επόμενα της παραγωγής στάδια) οι οποίοι θα πρέπει να παρέχουν στοιχεία σχετικά με τις χρήσεις μιας ορισμένης ουσίας.

Πολιτικοί στόχοι της πολιτικής για τα χημικά προϊόντα, όπως αναφέρονται στην ίδια τη Λευκή Βίβλο⁷⁶, είναι:

- Η προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος
- Η διατήρηση και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της χημικής βιομηχανίας ΕΕ
- Η πρόληψη κατάτμησης της εσωτερικής αγοράς
- Η αυξημένη διαφάνεια
- Η συμμετοχή στις διεθνείς προσπάθειες

⁷⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Press release, IP/01/201, “Η Επιτροπή χαράσσει το δρόμο προς την αιεφόρο χρήση των χημικών προϊόντων”, Βρυξέλλες, 13 Φεβρουαρίου 2001.

⁷⁶ COM (2001) 88 τελικό, «Λευκή Βίβλος αναφορικά με τη Στρατηγική για μια μελλοντική πολιτική για τα χημικά προϊόντα», σελ. 7.

- Η προώθηση δοκιμών που δεν χρησιμοποιούν ζώα
- Η συμμόρφωση με τις διεθνείς υποχρεώσεις της ΕΕ στα πλαίσια του ΠΟΕ

Οι παραπάνω ,όμως, στόχοι αποτελούν μέρος ενός γενικότερου σκοπού, αυτού της επίτευξης της έννοιας της αειφόρου ανάπτυξης στη χημική βιομηχανία της ενιαίας αγοράς.

Η αρμόδια για το Περιβάλλον Επίτροπος Margot Wallström δήλωσε σχετικά: «Αυτή είναι μια από τις σημαντικότερες πρωτοβουλίες που η Επιτροπή έχει λάβει, στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης. Αποφασίσαμε, με βάση μια βήμα προς βήμα προσέγγιση, να εξαλείψουμε προοδευτικά και να υποκαταστήσουμε τις πιο επικίνδυνες ουσίες, αυτές που προξενούν καρκίνο, συσσωρεύονται στο σώμα μας και στο περιβάλλον μας και έχουν δυσμενή επίδραση στην ικανότητά μας για τεκνοποίηση. Η απόφαση αυτή είναι αποφασιστικής σημασίας για τις επερχόμενες γενεές».

Επιπλέον, ο αρμόδιος για τις Επιχειρήσεις Επίτροπος Erkki Liikanen ανέφερε: «Η σημερινή απόφαση είναι αποφασιστικής σημασίας για να λάβουμε ορθή και αξιόπιστη πληροφόρηση, επί τη βάση της οποίας μπορούμε να αρχίσουμε να αναλύουμε τα διάφορα χημικά προϊόντα στην αγορά, για τα οποία δεν έχουμε καμία γνώση για τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον και στην υγεία μας. Ταυτόχρονα, η απόφαση είναι σημαντική για τη δημιουργία μιας καθαυτό εσωτερικής αγοράς για τα χημικά προϊόντα και συνεπώς ενός ισορροπημένου τομέα δραστηριότητας για τη βιομηχανία μας. Το σχήμα στο οποίο καταλήξαμε σήμερα με κοινή απόφαση, θα συνδράμει επίσης στην τόνωση της καινοτομίας και θα προσφέρει στη βιομηχανία ένα καθαρό πλαίσιο στο εσωτερικό του οποίου οι συνθήκες εργασίας θα βασίζονται στον ανταγωνισμό με άλλους άμεσα ενδιαφερόμενους σε παγκόσμιο επίπεδο»⁷⁷.

⁷⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Press release, IP/01/201, όπ.π.

2.5 ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΣΤΗ ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟ ΓΙΑ ΤΑ ΧΗΜΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Μετά την υιοθέτηση της Λευκής Βίβλου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα νομοθετικά βήματα που ακολουθήθηκαν, προκειμένου να αρχίσει το σημαντικό έργο της μετάβασης από μια στρατηγική για τα χημικά προς τη νομοθετική εφαρμογή, ήταν η υποβολή της Λευκής Βίβλου στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Οι άμεσα ενδιαφερόμενοι κλήθηκαν σε συνέδρια στις Βρυξέλλες και στα κράτη μέλη, με στόχο την παρουσίαση της Λευκής Βίβλου, την ανάλυση των επενεργειών της και τη συζήτηση για την περαιτέρω πορεία της.

Η πολιτική για τις χημικές ουσίες συζητήθηκε στο Συμβούλιο Υπουργών Περιβάλλοντος (8 Μαρτίου 2001) και τα συμπεράσματα του υιοθετήθηκαν από το Συμβούλιο Υπουργών Περιβάλλοντος στις 7 Ιουνίου 2001⁷⁸.

Αίτημα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Göteborg (15-16 Ιουνίου 2001) ήταν να τεθεί σε ισχύ η νέα πολιτική για τα χημικά προϊόντα εντός του 2004. Επίσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 15 Νοεμβρίου 2001 εξέδωσε σχετικό Ψήφισμα⁷⁹. Η πρόταση της Επιτροπής για τη Λευκή Βίβλο και ιδιαίτερα το σύστημα REACH χαιρετίστηκε θερμά από το Συμβούλιο και από το Κοινοβούλιο. Αμφότερα πρότειναν αλλαγές σε κάποια σημεία με σκοπό την ενίσχυση της πρότασης και την περαιτέρω προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος.

Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στα πλαίσια της διαβούλευσης και με επικεφαλής την Επίτροπο για το Περιβάλλον και τον αρμόδιο Επίτροπο για τις Επιχειρήσεις και την Βιομηχανία, οργάνωσε μια σειρά συναντήσεων τον Απρίλιο του 2001, τον Μάιο του 2002 και τον Νοέμβριο 2003, με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη προκειμένου να εκθέσουν τις απόψεις τους και να

⁷⁸ Council of the European Union, "Commission's White Paper- Strategy for a Future Chemical Policy- Council Conclusion", 9857/01, Brussels 13/7/2001.

⁷⁹ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου «σχετικά με τη Λευκή Βίβλο της Επιτροπής όσον αφορά τη στρατηγική για μία μελλοντική πολιτική για τα χημικά προϊόντα» (COM(2001) 88 - C5-0258/2001 - 2001/2118(COS)).

συμβάλλουν σημαντικά στη μετέπειτα αποδοχή και εφαρμογή του Κανονισμού.⁸⁰

Κατά κύριο λόγο, υπήρξε συμφωνία αναφορικά με τους πολιτικούς στόχους της νέας στρατηγικής και κυρίως με την αρχή της αειφόρου ανάπτυξης και την ασφαλή χρήση των χημικών ουσιών. Ωστόσο, αντικρουόμενες απόψεις εκφράστηκαν μεταξύ των εκπροσώπων της χημικής βιομηχανίας και αυτών των περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων αναφορικά με το κόστος, τα οφέλη και τις κοινωνικοοικονομικές μελλοντικές επιπτώσεις σε περίπτωση που η προβλεπόμενη ισορροπία μεταξύ αυτών χαλάσει.

Πέρα ,όμως, από την παραπάνω επίσημη συνάντηση, οι οργανωμένες ομάδες συμφερόντων επιδίωξαν μέσω και άλλων ανεπίσημων μέσων να ασκήσουν επιρροή στη χάραξη πολιτικής. Οι οργανώσεις χημικής βιομηχανίας και εμπορίου από τη μία και οι περιβαλλοντικές οργανώσεις, οι οργανωμένες ομάδες καταναλωτών και οργανώσεις για την προστασία των ζώων από την άλλη, προσπαθούσαν μέσω της προβολής τους στα ΜΜΕ και των εκστρατειών να κάνουν τη φωνή τους να ακουστεί.

Σε αυτό το πλαίσιο, σημαντικό είναι να αναφερθεί πως αντιπρόσωποι και από τις δυο πλευρές συμμετείχαν σε ομάδες εμπειρογνομόνων της Επιτροπής από τον Οκτώβριο του 2001 ως τον Φεβρουάριο του 2002. Μπορούσαν έτσι εκ των έσω να επηρεάσουν το έργο της Επιτροπής στη διαμόρφωση του Κανονισμού REACH.

Ακόμα, και η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έφτασε σε διχογνωμία λόγω της απόκλισης των συμφερόντων της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος για την υγεία των καταναλωτών και την προστασία του περιβάλλοντος και της Γενικής Διεύθυνσης Επιχείρησης και Βιομηχανίας για τη χημική βιομηχανία, παρόλο που και οι δύο Γενικές Διευθύνσεις είχαν συμβάλει εξίσου στη χάραξη της νέας πολιτικής χημικών ουσιών.

⁸⁰ “Stakeholders' Conference on the Commission's White Paper on the Strategy for a Future Chemicals Policy”, βλ. στον διαδικτυακό τόπο της ΓΔ Επιχειρήσεων, <http://ec.europa.eu/enterprise/reach/whitepaper/conferences> (Ιούλιος 2007).

Όταν είχε προταθεί ως κύριος σκοπός της νέας πολιτικής η βελτίωση της προστασίας της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος, την πρωτοκαθεδρία την είχε η αρμόδια για αυτά τα θέματα ΓΔ Περιβάλλοντος. Στη συνέχεια, όμως, και ύστερα από έντονες πιέσεις της χημικής βιομηχανίας αλλά και κρατών μελών της ΕΕ με εγχώρια χημική βιομηχανία, την ευθύνη την ανέλαβε η ΓΔ για τις Επιχειρήσεις και τη Βιομηχανία, κάνοντας φανερό ότι προτεραιότητα πια για την Επιτροπή έχει η ανταγωνιστικότητα και η ενίσχυση της καινοτομίας έναντι της υγείας και του περιβάλλοντος⁸¹.

⁸¹ Schorling, I. (2004), "The Only Planet Guide to the Secrets of Chemical Policy in the EU-REACH", The Greens/ European Free Alliance in the European Parliament, Brussels, σ.σ. 71-78.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3⁰

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ REACH

3.1 ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ

Τον Μάιο του 2003 και για διάστημα 8 εβδομάδων (7 Μαΐου- 10 Ιουλίου 2003) μια δημόσια διαβούλευση για το πρώτο σχέδιο του Κανονισμού REACH έλαβε χώρα. Στη διαδικασία συμμετείχαν κυβερνήσεις και δημόσιες αρχές, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και η βιομηχανία, εκπροσωπούμενη από συνεταιρισμούς ή ατομικές επιχειρήσεις καθώς και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη.

Οι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα, διαμέσου δυο τρόπων, να συμβάλλουν στη διαδικασία, αφενός, μέσω ενός τυποποιημένου ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου (Interactive Policy-making tool) και αφετέρου, μέσω ενός ανοιχτού κειμένου που μπορούσε να αποσταλεί με e-mail, fax ή και ταχυδρομικά. Στο τέλος της δημόσιας διαβούλευσης, 968 συμμετοχές υπολογίστηκαν με την πρώτη μέθοδο ενώ 6.400 καταγράφηκαν με τον δεύτερο τρόπο. Στο σημείο αυτό να αναφέρουμε πως αρκετές ερωτήσεις τέθηκαν αναφορικά με το πρώτο σχέδιο Κανονισμού της χημικής νομοθεσίας⁸².

Ο Επίτροπος Erkki Liikanen για τις Επιχειρήσεις σε ομιλία του δήλωσε ότι: «μια τέτοια διαβούλευση σέβεται την καλή διακυβέρνηση σε συνδυασμό με τις αρχές της καλύτερης νομοθέτησης, επαληθεύοντας έτσι τη βιωσιμότητα των προτάσεων της Επιτροπής»⁸³.

Στόχος της Διαβούλευσης μέσω Διαδικτύου ήταν να δοθεί η δυνατότητα στους ενδιαφερομένους να διατυπώσουν σχόλια σχετικά με τις λεπτομέρειες των

⁸² Όλες οι συμμετοχές δημοσιεύτηκαν και παρουσιάζονται αναλυτικά στην ιστοσελίδα της ΓΔ Επιχειρήσεων, http://ec.europa.eu/enterprise/reach/consultation/contributions_en.htm (Ιούλιος 2007).

⁸³ Press Release, SPEECH/03/232, "Mr Erkki Liikanen Member of the European Commission, responsible for Enterprise and the Information Society "The EU Chemical Strategy working towards a sustainable approach", Press Conference on Chemicals Brussels, 7 May 2003.

μελλοντικών νομικών απαιτήσεων πριν οριστικοποιηθεί η πρόταση από την Επιτροπή καθώς και να αξιολογηθεί η αντίδραση των εμπλεκόμενων μερών αναφορικά με τη λειτουργικότητα του συστήματος⁸⁴.

Παρόλο που στη Λευκή Βίβλο για την Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση του 2001, δεν υπάρχει αντίφαση μεταξύ της ευρείας διαβούλευσης και της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, αφού μέσω των δημόσιων διαβουλεύσεων δίνεται σε όλους η ευκαιρία να συμβάλλουν στον εκδημοκρατισμό της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, στο παράδειγμα του Κανονισμού REACH κάτι τέτοιο δεν επιτυγχάνεται, καθώς τα συμφέροντα της βιομηχανίας αντιπροσωπεύθηκαν περισσότερο από τις ομάδες καταναλωτών και περιβάλλοντος⁸⁵.

Σχεδόν οι μισές συμμετοχές προέρχονταν από το χώρο της βιομηχανίας, η οποία προέβλεπε υψηλό κόστος και αντίκτυπο ανεργίας από την εφαρμογή του Κανονισμού. Πέρα από την αριθμητική υπεροχή της βιομηχανίας έναντι των ΜΚΟ, ένα άλλος λόγος που οδήγησε στην περιορισμένη συμβολή των τελευταίων ήταν η πολυπλοκότητα και η τεχνική φύση των ερωτήσεων που δημοσίευσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Επρόκειτο για μια καθαρά τεχνική διαβούλευση με περιορισμένο ερωτηματολόγιο, που κατακρίθηκε πως ευνόησε τη συμμετοχή περισσότερων φορέων της χημικής βιομηχανίας παρά των εκπροσώπων των ΜΚΟ. Πίσω από τεχνικούς και εξειδικευμένους όρους, η χημική βιομηχανία μπορούσε να αποκρύψει τις πραγματικές της θέσεις. Μια θεμελιώδη συζήτηση γύρω από τις βασικές αρχές, όπως είναι η αρχή της προφύλαξης, τους σκοπούς του

⁸⁴ Press Release, IP/03/646, “Η Επιτροπή εκδίδει σχέδιο της νέας νομοθεσίας σχετικά με τα χημικά προϊόντα για διαβούλευση”, Βρυξέλλες, 7 Μαΐου 2003.

⁸⁵ Persson, T. (2005), “Democratizing European Chemical Policy: Lessons from the open consultation on REACH”, Paper prepared for the CONNEX workshop on Democratic Accountability and Legitimacy in the EU, Uppsala University, σ.σ. 14-15.

Κανονισμού και τις πιθανές εναλλακτικές προτάσεις για μια μελλοντική πολιτική χημικών δεν κρίθηκε σκόπιμη⁸⁶.

Παρά την προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να καταστήσει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων ανοικτή, προσιτή και διάφανη σε όλους μέσω της ηλεκτρονικής διαβούλευσης, το σύστημα REACH αποτέλεσε ένα “χαρακτηριστικό παράδειγμα μίξης επίσημων αλλά τεχνικών συμβουλευτικών μεθόδων και ανεπίσημων πρακτικών διαμόρφωσης πολιτικής, που συμβάλλουν σε μια ασύμμετρη πρόσβαση στην πολιτική διαδικασία”⁸⁷.

Από τα δεδομένα που αντλήθηκαν από τις παραπάνω συμμετοχές, γίνεται αντιληπτό, ότι η συμμετοχή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων αποτελεί μια ελιτίστικη πρακτική, περιορισμένη σε αυτά τα άτομα και τις οργανώσεις που επωφελούνται από τις διοικητικές και οικονομικές πηγές τους. Με αυτά τα δεδομένα, λοιπόν, πλεονεκτική ήταν η θέση των ομάδων πίεσης της χημικής βιομηχανίας στη διαμόρφωση της κοινοτικής περιβαλλοντικής πολιτικής⁸⁸.

Αξίζει να σημειωθεί πως διαβουλεύσεις, εμπλοκή ομάδων πίεσης και άλλες δραστηριότητες για τη χάραξη μιας κοινής γνώμης έλαβαν χώρα και σε εθνικό επίπεδο, αποδεικνύοντας πόσο σημαντικό θεώρησαν όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς να συμβάλλουν με τον τρόπο τους στη διαμόρφωση μιας ενιαίας πολιτικής για τις χημικές ουσίες. Μεταξύ άλλων ενδιαφερομένων, ενεπλάκησαν και οι κυβερνήσεις κρατών μελών της ΕΕ.

Οι κυβερνήσεις που συμμετείχαν στη διαδικασία ήταν από τη μια, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιρλανδία, που τόνισαν τις αρνητικές συνέπειες της εφαρμογής του Κανονισμού και από την άλλη, η Αυστρία και η Ολλανδία, που υποστήριζαν την πρόταση. Από τις χώρες υπό ένταξη στην ΕΕ, το Υπουργείο

⁸⁶ Pesendorfer, D. (2006), “EU Environmental Policy under Pressure: Chemicals Policy Change between Antagonistic Goals?”, *Environmental Politics*, Vol.15, No.1, σ.σ. 107-8.

⁸⁷ Friedrich, D. (2006), “Participatory Democracy in the European Union? Governance and the Inclusion of Civil Society Organizations in Migration and Environmental Policies”, *Fifteenth International Conference of the Council of for the European Studies*, 29 March- 2 April, σ.σ. 26-27.

⁸⁸ Βλ. Persson, T. (2005), όπ.π., σελ. 15.

Περιβάλλοντος της Λιθουανίας, ήταν το μόνο από τις δέκα αυτές χώρες που εξέφρασε γνώμη. Η Γερμανία συνέβαλε από κοινού με τον Σύνδεσμο Χημικής Βιομηχανίας και την Ένωση Εργαζόμενων στα χημικά, καταθέτοντας ένα κοινό ανακοινωθέν που είχαν δημοσιεύσει ήδη το Μάρτιο του 2002. Σχεδόν όμως, σε όλες τις κυβερνητικές συμμετοχές τονίστηκε πως η θέση που προβαλλόταν δεν αντικατόπτριζε απαραίτητα την επίσημη θέση της Κυβέρνησης στο Συμβούλιο⁸⁹.

Βασισμένες στις απαντήσεις και στα σχόλια των ενδιαφερόμενων, μια ομάδα από τη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος και μια από τη Γενική Διεύθυνση Επιχειρήσεων προέβησαν σε μια γενικότερη αξιολόγηση της δημόσιας διαβούλευσης και μετέπειτα στις αναγκαίες τροποποιήσεις στο σχέδιο του προτεινόμενου Κανονισμού REACH⁹⁰.

Σε ορισμένα σημεία σκληρή διαπραγμάτευση υπήρξε μεταξύ των δυο ΓΔ. Η αναθεωρημένη έκδοση του Κανονισμού παρουσιάστηκε τελικά από κοινού από τις δυο Γενικές Διευθύνσεις, τον Οκτώβριο του 2003, περιέχοντας πολλές τροποποιήσεις σε διάφορους τομείς. Παρόλο που η Επιτροπή επεδίωξε τη σύγκλιση ανάμεσα στις δυο αντικρουόμενες θέσεις, πεδίο διαμάχης ανάμεσα σε χημική βιομηχανία και περιβαλλοντικές ΜΚΟ αποτέλεσαν οι νέες τροποποιήσεις⁹¹.

⁸⁹ Βλ. Pesendorfer, D. (2006), όπ.π., σελ.108.

⁹⁰ «Stakeholder Consultation on the Implementation of the GHS in Community Legislation», http://ec.europa.eu/enterprise/reach/docs/ghs/consultation_replies/Results_Internet_Consultation.pdf (Ιούλιος 2007).

⁹¹ Persson, T. (2005), όπ.π., σ.σ. 7-8.

3.2 Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΠΙΕΣΗΣ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Ένας μεγάλος αριθμός ομάδων πίεσης από διάφορους τομείς της βιομηχανίας συμμετείχαν στη δημόσια διαβούλευση για τον Κανονισμό REACH. Πρωταγωνιστής στη διαδικασία ήταν η χημική βιομηχανία, που εκπροσωπείται κυρίως από τον Ευρωπαϊκό Σύνδεσμο Χημικών Βιομηχανιών (CEFIC) ⁹².

Επίσης, άλλοι σημαντικοί παίκτες ήταν η βιομηχανία μετάλλων, που εκπροσωπείται από την Eurometaux, η Union des industries de la Communauté européenne (UNICE), που αντιπροσωπεύει το σύνολο της ευρωπαϊκής βιομηχανίας και που πρόσφατα άλλαξε το όνομα της σε BUSINESSEUROPE, η Eurocommerce, που αντιπροσωπεύει τους έμπορους λιανικής και χονδρικής και η European Information, Communication and Consumer Electronics (EICTA) που εκπροσωπεί τους παραγωγούς ηλεκτρικών. Όλες στην προσωπική τους ιστοσελίδα έχουν ξεχωριστό κεφάλαιο για τον Κανονισμό REACH. Τέλος, η ΜΚΟ 'The International Chemical Secretariat' (ChemSec) δημοσίευσε μια μελέτη που συμπεριλάμβανε όλες τις απόψεις της βιομηχανίας που επεδίωκαν να ενδυναμώσουν τον Κανονισμό.

Ο βιομηχανικός συνασπισμός υποστηρίχτηκε πως κατάφερε να χαλάσει την ισορροπία ανάμεσα στα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά συμφέροντα, που επεδίωκε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Κατάφερε να ενδυναμώσει τη θέση των οικονομικών παραγόντων σε ένα καθαρά περιβαλλοντικό ζήτημα, μεταφέροντας τη λήψη αποφάσεων στον πεδίο του ανταγωνισμού, δημιουργώντας ανησυχητικές επιπτώσεις για το μέλλον της περιβαλλοντικής πολιτικής⁹³.

⁹² Περίληψη της θέσης τους βρίσκεται στο διαδικτυακό τόπο του CEFIC, <http://www.cefic.org>. : "We therefore fully support the objectives of REACH, and welcome the desire to produce an effective regulatory framework for the safe management of chemicals. REACH has the potential to simplify legislation for chemical manufacturers, and deliver significant benefits to downstream industries, consumers and the environment. We believe, however, that some crucial workability issues remain to be solved before the system can work in practice and achieve its objectives".

⁹³ Pesendorfer, D. (2006), όπ.π., σελ. 96.

Οι Ομάδες Πίεσης της βιομηχανίας αποτέλεσαν τους πιο ενεργούς δρώντες, επηρεάζοντας τη λήψη αποφάσεων αναφορικά με την πολιτική για τα χημικά. Λόγοι που δικαιολογούν το παραπάνω είναι η οργανωμένη δομή τους, η εξάρτηση των εθνικών κυβερνήσεων από τις γνώσεις των εξειδικευμένων της βιομηχανίας και η δυνατότητα ευελιξίας κινήσεων που έχουν εξασφαλίσει από τις χρηματοδοτήσεις και τους πόρους που διαθέτουν.

Συγκεκριμένα, η χημική βιομηχανία έχει το πλεονέκτημα όχι μόνο να γνωρίζει τα πάντα σχετικά με τα χημικά και τα προϊόντα τους αλλά και για τα πιθανά υποκατάστατα τους, γνώση που δεν κατέχουν οι δημόσιες αρχές. Επίσης, δεδομένου πως η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός χημικών στον κόσμο και η χημική βιομηχανία είναι σημαντική για την οικονομική ανάπτυξη της, η θέση των μεγάλων υπερεθνικών χημικών εταιριών λαμβάνεται σε σημαντικό βαθμό υπόψη κατά τη λήψη αποφάσεων.

Η χημική βιομηχανία εκπροσωπείται κυρίως από δυο ευρωπαϊκούς συνδέσμους που κατευθύνουν και επηρεάζουν το κοινοτικό νομοθετικό πλαίσιο για τα χημικά, το European Chemical Industry Council (CEFIC) και την European Association of Chemicals Distributors (FECC).

Οι παραπάνω έχουν αναπτύξει σχέσεις με τα κοινοτικά όργανα και με άλλους σημαντικούς δρώντες στη λήψη κοινοτικών αποφάσεων. Κυρίως η ΓΔ Επιχειρήσεων, υπεύθυνη για θέματα εσωτερικής αγοράς, ανταγωνιστικότητας και αειφόρου ανάπτυξης στην πολιτική χημικών, είναι ο κεντρικός παίκτης στον βιομηχανικό συνασπισμό. Άλλοι σημαντικοί σύμμαχοι της χημικής βιομηχανίας είναι τα Υπουργεία Εμπορίου και Βιομηχανίας των κρατών μελών, λόγω της δυνατότητας αρνησικυρίας που έχουν στο Συμβούλιο, οι φιλικά προσκείμενοι προς τη βιομηχανία ευρωβουλευτές και τα κράτη μέλη με μεγάλη χημική βιομηχανία, όπως η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιρλανδία⁹⁴.

⁹⁴ Pesendorfer, D. (2006), αυτόθι, σελ. 101.

Στα τέλη της δεκαετίας του 90', η βιομηχανία ξεκίνησε να εντείνει τις διαδικασίες επιρροής για την μελλοντική στρατηγική για τα χημικά σε ΕΕ και κράτη μέλη. Η αρχική τους πρόθεση δεν ήταν προφανώς η προστασία του περιβάλλοντος. Είχαν απογοητευτεί με το τότε υπάρχον γραφειοκρατικό σύστημα και αποζητούσαν απλοποίηση των υφισταμένων κανονισμών. Με σκοπό να αποφύγει νέες ρυθμίσεις, η βιομηχανία επεδίωξε την πρόθεση της αυτορρύθμισης (self-regulation) και των εθελούσιων μέτρων⁹⁵.

Η πλειοψηφία των χημικών βιομηχανιών ανησυχούσε για τον αντίκτυπο της μελλοντικής στρατηγικής για τα χημικά, που παρουσιαζόταν στη Λευκή Βίβλο του 2001. Αυτές οι ανησυχίες εκφράστηκαν μέσα από δελτία τύπου και αναφορές στα ΜΜΕ, όπου τα οργανωμένα συμφέροντα της βιομηχανίας εναντιώνονταν στην κυρίαρχη αρχή της προφύλαξης και προειδοποιούσαν για το υψηλό κόστος και τα αρνητικά αποτελέσματα στην ανταγωνιστικότητα και τις θέσεις εργασίας. Η πρόταση για τα χημικά θεωρήθηκε πως θα θέσει σε κίνδυνο το στόχο της Λισσαβόνας για την ΕΕ ως την πιο ανταγωνιστική οικονομία στον κόσμο.

Συνολικά, η χημική βιομηχανία χρησιμοποίησε μια ευρεία σειρά από επιχειρήματα για να αποδυναμώσει την πρόταση της Επιτροπής. Θεωρούσε πως μια πιο αυστηρή πολιτική στο χώρο των χημικών όχι μόνο δεν θα έλυne τα προβλήματα του περιβάλλοντος και θα δημιουργούσε μεταβολή της παραγωγής από την ΕΕ προς άλλες περιοχές, αλλά απεναντίας θα δημιουργούσε την ανάγκη για εντατικά πειράματα, γεγονός που θα σήμαινε το θάνατο πολλών πειραματόζων.

Η βιομηχανία διενήργησε μια σειρά από επιστημονικά συνέδρια για να συζητήσει τις επιδράσεις της μελλοντικής πολιτικής. Άλλη στρατηγική που

⁹⁵ Σύμφωνα με τη Διοργανική Συμφωνία για τη βελτίωση της νομοθεσίας (ΟJ 2003, C 321/01), ως αυτορρύθμιση νοείται «η δυνατότητα που έχουν οι οικονομικοί φορείς, οι κοινωνικοί εταίροι, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις ή οι ενώσεις, να θεσπίζουν μεταξύ τους και προς ίδια χρήση, κοινές κατευθυντήριες γραμμές σε ευρωπαϊκό επίπεδο (ιδίως κώδικες συμπεριφοράς ή τομεακές συμφωνίες)», με σκοπό τη ρύθμιση και την οργάνωση των ενεργειών τους. Εντός του πλαισίου των αρμοδιοτήτων της, η Επιτροπή εξετάζει τις πρακτικές αυτορρύθμισης προκειμένου να διαπιστώσει κατά πόσον είναι συμβατές με τις διατάξεις της συνθήκης ΕΚ.

χρησιμοποιήθηκε ήταν η πίεση προς τις εθνικές κυβερνήσεις κρατών μελών να υιοθετήσουν μια κριτική στάση⁹⁶. Η γερμανική κυβέρνηση, για παράδειγμα, υιοθέτησε κοινή θέση με τη χημική βιομηχανία και την Ένωση εργαζομένων στα χημικά επιδιώκοντας ένα νομοθετικό πλαίσιο που θα εγγυάται την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα της χημικής βιομηχανίας⁹⁷.

Σύμφωνα με την Ευρωβουλευτή Inger Schörling, Εισηγήτρια του Κοινοβουλίου για το REACH, οι Ομάδες Πίεσης προσπάθησαν να προσεγγίσουν τους Ευρωβουλευτές μέσω σεμιναρίων, συναντήσεων, γευμάτων, δείπνων, επιστολών, e-mail, τηλεφωνημάτων, επισκέψεων, δελτίων τύπου και με ό,τι άλλο μέσο μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν. Ιδιαίτερα οι Ευρωβουλευτές από τις κύριες χώρες παραγωγούς της Ευρώπης, όπως η Γερμανία, η Ιταλία, η Γαλλία και η Βρετανία ανησυχούσαν για τις μαζικές απολύσεις και τον περιορισμό της παραγωγικότητας, που το CEFIC υποστήριζε πως θα είναι οι συνέπειες από την εφαρμογή του Κανονισμού REACH⁹⁸.

Από την αρχή, η στρατηγική του CEFIC ήταν να αναδείξει την πρόταση της Επιτροπής ως υπερβολικά γραφειοκρατική και δαπανηρή και να επιδιώξει ένα λειτουργικό νομοθετικό πλαίσιο. Επίσης, επεδίωξε να φέρει στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τις επιπτώσεις που θα φέρει η προτεινόμενη νομοθεσία κυρίως στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, στην πλειοψηφία δηλαδή των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Ευρώπη. Το CEFIC κατάφερε να δελεάσει την Ένωση Εργαζομένων στα Χημικά (EMCEF), καθώς το σενάριο του για τις μαζικές απολύσεις έκανε τους συνδικαλιστές να ξεχάσουν τα οφέλη του Κανονισμού για την υγεία των εργαζομένων.

⁹⁶ Pesendorfer, D. (2006), όπ.π., σελ. 105.

⁹⁷ Η πρώτη κοινή δήλωση του Μαρτίου 2002 ανέφερε πως ο Κανονισμός REACH ήταν απαραίτητος αλλά «should not have a negative impact in the general conditions of competitiveness of the European Chemical Industry». Βλ. Contiero, M. (2006), «Toxic Lobby-How the chemicals industry is trying to kill REACH», published by Greenpeace International, σελ. 15.

⁹⁸ «There is comprehensive EC legislation already in place for the control of chemicals and there is little direct evidence of widespread ill health or ecosystem damage being caused by the use of man-made chemicals» υποστήριξε ο Γενικός Διευθυντής του CEFIC Allain Perroy σε επιστολή του προς τους Ευρωβουλευτές. Βλ. Caulkin, S. & J. Collins (2003), «The Private Life of Public Affairs», Green Alliance, σελ. 7.

Την πρώτη περίοδο της διαμάχης για το REACH Πρόεδρος του CEFIC ήταν ο Jean-Pierre Tirouflet από τη γαλλική παραγωγό βιομηχανία Rhodia. Αρχικά, σκοπός ήταν να καλλιεργηθεί μια καλή εικόνα προς τα έξω για τη βιομηχανία, ως σύμμαχου στα θέματα περιβάλλοντος και υγείας. Στη συνέχεια όμως, όταν οι προτάσεις της Επιτροπής άρχισαν να παίρνουν συγκεκριμένη μορφή, οι απλές μέθοδοι πίεσης αντικαταστάθηκαν από πιο σκληρές προσεγγίσεις.

Αυτή η αλλαγή στρατηγικής προήλθε από τη γερμανική χημική βιομηχανία, που είναι μια από τις μεγαλύτερες βιομηχανίες στον κόσμο. Το φθινόπωρο του 2001, η γερμανική Verband der Chemischen Industrie (VCI) δημοσίευσε μια σειρά από διαφημίσεις σε γνωστά έντυπα μέσα, όπως η European Voice και το Der Spiegel καλώντας τους Ευρωβουλευτές να ψηφίσουν κατά της έκθεσης Schorling, που θα ψηφιζόταν πρώτα από την επιτροπή περιβάλλοντος (ENVI) και ύστερα από την Ολομέλεια Ευρωκοινοβουλίου. Επηρεασμένα από αυτά τα δημοσιεύματα, τα γερμανικά μέσα ενημέρωσης τόνιζαν τα μειονεκτήματα του Κανονισμού. Όπως επισήμανε η βιομηχανία, η πρόταση του Κανονισμού προερχόταν από τη Σουηδία, μια χώρα που δεν είχε τίποτα να χάσει καθώς δεν είχε μεγάλη χημική παραγωγή. Πράγματι, η τότε Επίτροπος Περιβάλλοντος, Wallstrom και η Εισηγήτρια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Inger Schorling κατάγονταν από τη Σουηδία.

Παρά την έντονη εκστρατεία της χημικής βιομηχανίας, το Κοινοβούλιο ψήφισε τον Νοέμβριο 2001 υπέρ της Λευκής Βίβλου⁹⁹, με κάποιες από τις προτάσεις της Έκθεσης αποδυναμωμένες λόγω της πίεσης της βιομηχανίας.

Το 2002, όταν ο πρώην διευθυντής της εταιρείας BASF, κυρίαρχης γερμανικής χημικής βιομηχανίας στον κόσμο, Eggert Voscherau, έγινε ο νέος πρόεδρος του CEFIC, κατάφερε να αλλάξει πολύ γρήγορα τη συμβιβαστική θέση του προκατόχου του σε μια στρατηγική ενάντια στον νέο Κανονισμό. Σημαντικό στοιχείο της πολιτικής αυτής ήταν η έντονη προβολή της Στρατηγικής της

⁹⁹ Έκθεση A5-0356/2001 «σχετικά με τη Λευκή Βίβλο της Επιτροπής όσον αφορά τη στρατηγική για μια μελλοντική πολιτική για τα χημικά προϊόντα» (COM (2001) 88- C5-0258/2001-2001/2118 (COS)), της 17^{ης} Οκτωβρίου 2001, Εισηγήτρια: Inger Schorling της Επιτροπής Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Προστασίας των Καταναλωτών.

Λισαβόνας για διεθνή ανταγωνιστικότητα, στόχο που συμφώνησε η ΕΕ το 2000. Στα πλαίσια αυτά, τονίστηκε ιδιαίτερα πως το κόστος από την εφαρμογή του Κανονισμού ξεπερνάει τα οφέλη και έρχεται σε αντίθεση με τις δεσμεύσεις των κρατών μελών για την επίτευξη της πιο ανταγωνιστικής οικονομίας στον κόσμο ως το 2010. Η συνεχής αναφορά στις επιδράσεις στην ανταγωνιστικότητα άλλαξε και τις παραμέτρους της συζήτησης. Ναι μεν, ο Κανονισμός παρέμενε μη αποδεκτός αλλά τώρα αποτελούσε και ένα παράδειγμα ρυθμιστικής πρότασης που δεν συμφωνούσε με τη Στρατηγική της Λισαβόνας και στο οποίο έπρεπε να τεθεί σύντομα ένα τέλος¹⁰⁰.

Μια σειρά από μελέτες και αναφορές, χρηματοδοτούμενες από τη βιομηχανία, που πρόβλεπαν υψηλούς αριθμούς κόστους και απολύσεων, αποτέλεσε το κυριότερο μέσο της εκστρατείας κατά του Κανονισμού¹⁰¹.

Δεδομένου ότι η Λευκή Βίβλος του 2001 δεν είχε ορίσει επακριβώς τα οφέλη και τις επιπτώσεις του Κανονισμού REACH, υπήρχε περιθώριο από τη χημική βιομηχανία να εκμεταλλευτεί αυτή την έλλειψη. Το CEFIC υπολόγισε αρχικά πως το κόστος για τις δοκιμές στις ουσίες θα είναι 8 δισεκατομμύρια ευρώ για μια περίοδο 10 ετών. Όταν αργότερα η ΕΕ τον Μάιο 2002, παρουσίασε μια έκθεση με τα σχετικά κόστη να ανέρχονται στα 3.6 δις για 11 χρόνια, το CEFIC απάντησε πως υπάρχουν και άλλα κόστη πέρα από αυτά, υπολογίζοντας το συνολικό κόστος για τη βιομηχανία μεταξύ 20 και 30 δις ευρώ. Η πιο σημαντική από τις μελέτες της βιομηχανίας για τις οικονομικές συνέπειες των νέων ρυθμίσεων στη χημική βιομηχανία συντάχθηκε για λογαριασμό του Συνδέσμου Γερμανικών Βιομηχανιών BDI, από το μελετητικό γραφείο Arthur D. Little.

¹⁰⁰Corporate Europe Observatory (2005), “Bulldozing REACH- the industry offensive to crush EU chemicals regulation”, σελ. 3.
Διαθέσιμο στο <http://www.corporateeurope.org/lobbycracy/BulldozingREACH.html> (Ιούλιος 2007).

¹⁰¹ Για τη χρονολογική παράθεση των μελετών που εκπονήθηκαν αναφορικά με τις επιπτώσεις και τα οφέλη του Κανονισμού βλ. Παράρτημα, Μέρος Α'.

Η έκθεση παρουσιάστηκε το Δεκέμβριο του 2002 και το τελικό της συμπέρασμα συνοψίστηκε σε τρία διαφορετικά σενάρια με τους τίτλους «Σύννεφα», «Θύελλα», «Τυφώνας»¹⁰². Στην καλύτερη περίπτωση οι ερευνητές προέβλεψαν πτώση στην παραγωγή της γερμανικής χημικής βιομηχανίας 1,4% και απώλεια 150.000 θέσεων εργασίας. Στη χειρότερη (το σενάριο «Τυφώνας») προβλεπόταν να πέσει 20% η παραγωγή και να χαθούν 2.350.000 θέσεις εργασίας μόνο στη Γερμανία.

Αυτά τα συμπεράσματα αμφισβητήθηκαν από πολλές πλευρές, συμπεριλαμβανομένης της γερμανικής κυβέρνησης και μιας ομάδας γερμανικών ερευνητικών κέντρων που υποστήριζαν πως η έκθεση βασίστηκε σε ένα στατικό μοντέλο που δεν λαμβάνει υπόψη του τη δυναμική και την καινοτομία στην οικονομία. Παρά τα υπερβολικά νούμερα η έκθεση αυτή έγινε το καλύτερο εργαλείο της βιομηχανίας στον αγώνα ενάντια στον Κανονισμό.

Τον Απρίλιο 2003 μια άλλη έκθεση από την γαλλική εταιρία μελετών, Mercer Management Consultants, παρουσίασε παρόμοια υπερβολικά νούμερα για τις επιπτώσεις του REACH στη γαλλική βιομηχανία και την κοινωνία γενικότερα.

Παρά την γενικότερη κατακραυγή, η συμπληρωματική μελέτη που ζητήθηκε από τη γερμανική βιομηχανία για το REACH ανατέθηκε και πάλι, τον Αύγουστο του 2003, στην Arthur D. Little, που αυτή το φορά προέβλεψε πως θα χαθούν 1,7 εκατομμύρια θέσεις εργασίας και 4,7% της μεικτής αξίας παραγωγής. Σε ανταπάντηση, μια έκθεση από WWF τοποθέτησε τα αθροιστικά οφέλη για την υγεία για την ευρωπαϊκή κοινωνία μεταξύ 57 και 283 δις ευρώ¹⁰³. Καμία ωστόσο, από τις παραπάνω μελέτες δεν έλαβε υπόψη της τα οικονομικά οφέλη του Κανονισμού. Τέλος, μια μετέπειτα έκθεση του WWF

¹⁰² Έκθεση “Economic Effects of the EU Substances Policy-Summary of the BDI Research Project”, Arthur D. Little GmbH, Wiesbaden, 31st October 2002.
Διαθέσιμο στο www.chemicalspolicy.org/downloads/BDI%20Report.doc (Ιούλιος 2007).

¹⁰³ “Supplement to the Report on the BDI Research Project”, Arthur D. Little, 3 August 2003.

υπολόγισε αθροιστικά τα οφέλη στην υγεία μεταξύ 57 και 283 δισεκατομμύρια ευρώ¹⁰⁴.

Σε αυτή τη φάση, η χημική βιομηχανία κινητοποίησε και την ισχυρή ομοσπονδία εργαζομένων UNICE (BUSINESSEUROPE). Η προστιθέμενη αξία της συνεργασίας με την UNICE ήταν ότι αυτή η τελευταία αντιπροσώπευε και τους «χρήστες προς τα κάτω», όπως είναι οι εταιρείες που δεν παράγουν χημικά αλλά τα χρησιμοποιούν στα προϊόντα τους. Η σχέση των δυο ομοσπονδιών έγινε πιο ισχυρή όταν το καλοκαίρι του 2003, ο Jurgen Strube, Διευθυντής της BASF, αντικατέστησε τον Georges Jacobs (Διευθυντής του Belgian Bhemical Group UCB). Δεδομένου πως η BASF ήλεγχε τις ανώτερες θέσεις στην CEFIC και UNICE, της επιτρεπόταν να κινητοποιήσει πιο αποτελεσματικά τις δυνάμεις της βιομηχανίας ενάντια στο REACH.

Η UNICE έθεσε τον αγώνα ως την πιο υψηλή προτεραιότητα της. Προειδοποιούσε με κάθε τρόπο πως το νέο σύστημα θα δημιουργήσει γραφειοκρατία, υψηλό κόστος, απολύσεις και εντάσεις στο εμπόριο.

Η βιομηχανία είχε αμέτρητες συναντήσεις με αξιωματούχους στην Επιτροπή για το θέμα του Κανονισμού. Πράγματι ο βαθμός της αλληλογραφίας ήταν τέτοιος που η Επιτροπή αρνήθηκε την αίτηση πρόσβασης του ερευνητικού κέντρου Corporate Europe Observatory το καλοκαίρι του 2004 στα κείμενα και σε αντίγραφα από τα υπομνήματα της χημικής βιομηχανίας προς την Επιτροπή. Συγκεκριμένα, δήλωσε πως κάτι τέτοιο χρειαζόταν «αρκετές εργατοώρες έρευνας και εξακρίβωσης (verification)» και χαρακτήρισε το αίτημα «δυσανάλογο και καταχρηστικό». Αναφορικά με την αλληλογραφία της βιομηχανίας και της Επιτροπής, ο αριθμός των καταχωρημένων εγγράφων από τη ΓΔ Περιβάλλοντος και ΓΔ Επιχειρήσεων υπολογίστηκε πάνω από 1.000¹⁰⁵.

¹⁰⁴ Pearce (2003), "Business Impact Assessments and the work by KPMG for UNICE and CEFIC", EEB and WWF, Διαθέσιμο στο <http://www.eeb.org/activities/chemicals/20050113-EEB-WWF-KPMG-brief-final.pdf>. (Ιούλιος 2007).

¹⁰⁵ Επιστολή της 19^{ης} Ιουλίου 2004, από τον Yvon Slingenberg, Deputy Head of Unit C3, Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος Επιτροπής. Βλ. Corporate Europe Observatory (2005), όπ.π. σελ.5.

Η παρατεταμένη επίθεση της χημικής βιομηχανίας, σε συνδυασμό με την ισχυρή πίεση από την αμερικάνικη κυβέρνηση Bush, είχε αντίκτυπο στις κυβερνήσεις των κρατών μελών της ΕΕ με μεγάλες χημικές βιομηχανίες και ιδίως στην Γαλλία, στη Γερμανία και στη Βρετανία.

Στις 20 Σεπτεμβρίου 2003, οι πρωθυπουργοί και αρχηγοί κρατών, Chirac, Schröder και Blair έστειλαν μια από κοινού ανοιχτή επιστολή αναφορικά με τον Κανονισμό στον τότε Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Prodi, ως ένδειξη πολιτικής ισχύος¹⁰⁶.

Επρόκειτο για μια πρωτοβουλία πρωτοφανή¹⁰⁷. Με την επιστολή τους αυτή, οι τρεις τότε αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων έριχναν το βάρος τους στην πλευρά των σκεπτικιστών, δηλαδή εκείνων που υποστήριζαν ότι έπρεπε να αναβληθεί επ' αόριστον ο έλεγχος της επικινδυνότητας των χημικών ουσιών. Το κύριο επιχείρημά τους ήταν ότι κινδυνεύει η ανταγωνιστικότητα της χημικής βιομηχανίας που είχε μπει σε πρώτη προτεραιότητα πριν από λίγους μήνες (Μάρτιος 2003) στη συνάντηση κορυφής της Λισαβόνας.

Η Γαλλία και η Γερμανία βρίσκονταν εκείνη τη στιγμή σε αμυντική θέση επειδή τα εθνικά δημόσια ελλείμματα υπερέβαιναν τα όρια που προέβλεπε το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο Σταθερότητας και αυτό τους έκανε πιο επιρρεπείς στις προειδοποιήσεις της χημικής βιομηχανίας. Τέλος, με την επιστολή τους αυτή υπενθύμισαν στην Επιτροπή την Απόφαση του Συμβουλίου να μειώσει την ήδη υπάρχουσα γραφειοκρατία που αντιμετώπιζαν οι βιομηχανίες για την ανάπτυξη της οικονομίας και τη συμμόρφωση με την ατζέντα της Λισαβόνας¹⁰⁸.

¹⁰⁶ Για τη σχετική επιστολή των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων βλ. Παράρτημα, Μέρος Α.

¹⁰⁷ Σύμφωνα με τον Julian Scola, European communications officer στο WWF, η επέμβαση των τριών πολιτικών προσωπικοτήτων ήταν πρωτοφανής.
Βλ. Osborn, A. (2003), "Green policy: just add water", *The Guardian*, November 5 και Corporate Europe Observatory (2005), όπ.π., σελ. 7.

¹⁰⁸ Σύμφωνα με την επιστολή, «it is also essential to comprehensively assess all important Community projects with respect to their potential effects on industrial compositeness».

3.3 Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

Κύριοι παίκτες της ‘πράσινης συμμαχίας’ υπέρ του Κανονισμού REACH ήταν οι εκπρόσωποι από τα υπουργεία περιβάλλοντος των περισσότερων κρατών μελών της ΕΕ, οι εθνικές περιβαλλοντικές μονάδες (agencies) κυρίως από τις πρωτοπόρες στον τομέα χώρες, όπως είναι η Αυστρία, η Δανία, η Γερμανία και οι Σκανδιναβικές χώρες και η ΓΔ Περιβάλλοντος, που επιδίωκαν μια ‘win-win solution’ ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και στα οικονομικά συμφέροντα της βιομηχανίας. Οι πιο θερμοί ωστόσο υποστηρικτές για την αλλαγή στην πολιτική χημικών ήταν οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Με δεδομένο όμως, ότι οι ΜΚΟ είναι πιο αδύναμες από τις επιχειρήσεις και τη βιομηχανία ως προς την άσκηση πίεσης για τη λήψη αποφάσεων, η επιρροή τους περιορίστηκε στη διαμόρφωση της ημερήσιας διάταξης (agenda setting)¹⁰⁹.

Οι ΜΚΟ σε αντίθεση με τις Ομάδες Πίεσης της βιομηχανίας, υποστήριξαν την Επιτροπή στην προσπάθεια της να ενδυναμώσει την αρχή της προφύλαξης στην πολιτική για τα χημικά. Η ευρωπαϊκή ΜΚΟ ΕΕΒ δημιούργησε το 1999 μια ομάδα εργασίας για τα χημικά, προκειμένου να παρέμβει στην προσεχή πολιτική συζήτηση και να πιέσει για μια πρόταση που αφορά την καλύτερη διαχείριση των χημικών ουσιών σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Τον Σεπτέμβριο, επίσης του 1999, οι ΜΚΟ άρχισαν την εκστρατεία “Chemical Awareness”, με σκοπό να αφυπνίσουν την κοινή γνώμη, να δημιουργήσουν δημόσιο ενδιαφέρον αλλά και να επηρεάσουν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή¹¹⁰.

Ακόμα, οι ΜΚΟ πρασίνων και καταναλωτών συμφώνησαν σε πέντε απαιτήσεις στο Copenhagen Chemicals Charter, που υποστηρίχτηκαν και από αρκετά μέλη των εθνικών κοινοβουλίων και των υπουργείων περιβάλλοντος αρκετών κρατών μελών της ΕΕ.

¹⁰⁹ Pesendorfer, D. (2006), όπ.π., σ.σ. 101- 2.

¹¹⁰ ‘Chemical Awareness’ - An EU NGO newsletter on chemicals policy. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα www.chemical-awareness.com (Ιούλιος 2007).

Αναφορικά με την Λευκή Βίβλο, οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ ανησυχούσαν ότι η προτεινόμενη στρατηγική θα αποτύγχανε να εγγυηθεί υψηλό δείκτη προστασίας. Σύμφωνα με την άποψη τους, η εκπομπή επικίνδυνων ουσιών θα συνεχιζόταν αναπόφευκτα εφόσον δεν υπήρχαν ξεκάθαρα κριτήρια για την εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης και οι προτεινόμενοι έλεγχοι επικίνδυνων χημικών ουσιών ήταν ανεπαρκείς. Συνολικά, οι ΜΚΟ αντιλαμβάνονταν την αναθεώρηση της στρατηγικής για τα χημικά σαν μια κύρια δοκιμασία της ΕΕ, να αποδείξει στην πράξη τη δέσμευση της στην έννοια της αειφόρου ανάπτυξης¹¹¹.

Οι περισσότερες εθνικές κυβερνήσεις και οι υπουργοί περιβάλλοντος των πρωτοπόρων χωρών καλωσόρισαν την Λευκή Βίβλο και συνέχισαν να υποστηρίζουν μεγάλοστομες προτάσεις. Η βρετανική κυβέρνηση παρουσιάστηκε ωστόσο επιφυλακτική ως προς τα οφέλη του Κανονισμού και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε απάντηση αυτής της κριτικής θέσης, ανακοίνωσε μια μελέτη με τις επιπτώσεις των προτεινόμενων μέτρων σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Επίσης, η Ευρωπαϊκή Αρχή Περιβάλλοντος (ΕΕΑ) συνεισέφερε με μια έκθεση που παρουσίαζε τη σημασία της αρχής της προφύλαξης, επισημαίνοντας παράλληλα μια σειρά από επιπτώσεις από την ανεπαρκή εφαρμογή της^{112 113}.

Μετά τη δημοσίευση της Λευκής Βίβλου για τα χημικά το 2001, οι βιομηχανικές ομάδες πίεσης άρχισαν να ενεργούν δυναμικά. Όταν το Συμβούλιο έκανε λόγο για μια πιο σκληρή νομοθεσία, η χημική βιομηχανία άρχισε να ενώνει τις μέχρι τότε αποκεντρωμένες δυνάμεις της. Η γερμανική βιομηχανία, πολέμια του Κανονισμού, όταν αντιλήφθηκε ότι η πρόταση δεν θα αποτύγχανε, άρχισε να ασκεί έντονη πίεση. Ήταν ξεκάθαρο για τις ΜΚΟ ότι έπρεπε να σχηματίζουν

¹¹¹ Press release, EEB WWF FoE, 6 Φεβρουαρίου 2001.

¹¹² European Environment Agency (2002), "Late lessons from early warnings: the precautionary principle 1896-2000", *Environmental issues report*, No 22, published on 10 January. Διαθέσιμο στο http://reports.eea.europa.eu/environmental_issue_report_2001_22/en (Ιούλιος 2007).

¹¹³ Pesenderfer, D. (2006), όπ.π., σ.σ. 105 -6.

συμμαχίες, να ενώσουν τις δυνάμεις τους και να αρχίσουν άμεσα εκστρατείες ενημέρωσης στους ευρωπαίους πολίτες.

Για δυο χρόνια οι ΜΚΟ προσέγγιζαν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και συγκεκριμένα τις δυο ΓΔ, Περιβάλλοντος και Επιχειρήσεων. Έτσι ήταν πιο εύκολο να έχουν συχνές συναντήσεις για να αντλήσουν πληροφορίες αναφορικά με την εκπόνηση της προτεινόμενης νομοθεσίας, να κάνουν προτάσεις ανταποκρινόμενες στα περιβαλλοντικά και κοινωνικά προβλήματα και φυσικά να ενθαρρύνουν τις προσπάθειες της Επιτροπής¹¹⁴.

Συνειδητοποιώντας οι ΜΚΟ ότι παρουσιαζόντουσαν όλο και πιο αδύναμες έναντι της χημικής βιομηχανίας και των στενών σχέσεων της με την ΓΔ Επιχειρήσεων, άρχισαν να συλλέγουν επιχειρήματα και να τα παρουσιάζουν στην Επιτροπή. Δημιούργησαν μια συμμαχία παγκόσμιας εμβέλειας, όχι μόνο με άλλες περιβαλλοντικές οργανώσεις αλλά και με ομάδες καταναλωτών, υγείας, συνδέσμους μητέρων κ.α.

Καθοριστικής σημασίας είναι το γεγονός ότι οι κύριες ευρωπαϊκές ΜΚΟ, εδρεύοντας στις Βρυξέλλες, στον τόπο παραγωγής της κοινοτικής νομοθεσίας, μπορούν να ενημερώνονται άμεσα, να εκφράζουν από κοντά τα αιτήματα της κοινωνίας των πολιτών αλλά και να οργανώνουν καλύτερα τη συμβολή (input) τους στη διαμόρφωση της περιβαλλοντικής πολιτικής .

Στην προσπάθεια για διασφάλιση της υγείας και του περιβάλλοντος, δεν συνέβαλαν μόνο οι περιβαλλοντικές οργανώσεις αλλά και άλλα μέλη της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών¹¹⁵.

¹¹⁴ Σύμφωνα με την κ. Ninja Reineke Senior Programme Officer του WWF European Policy Office, «Το WWF έχει καλλιεργήσει μια σταθερή σχέση με την Επιτροπή σε πολλά θέματα στην Κοινοτική περιβαλλοντική πολιτική. Η φήμη του WWF ως μια τίμια, επιστημονική οργάνωση που συνεργάζεται εποικοδομητικά με αυτούς που λαμβάνουν τις αποφάσεις (decision makers), εξασφάλισε ότι μπορούσαμε ανά πάσα στιγμή να συναντήσουμε ανθρώπους-κλειδιά της Επιτροπής. Το ίδιο ισχύει και για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο».

Απάντηση της κ. Ninja Reineke, Senior Programme Officer, Toxics programme, WWF European Policy Office (EPO) σε ερωτηματολόγιο, 31 Αυγούστου 2007.βλ. Παράρτημα, Μέρος Β'.

¹¹⁵ WWF Ελλάς, "Ποιοι υποστηρίζουν το REACH", Πληροφοριακό Υλικό Detox Campaign. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο <http://www.wwf.gr>.

Η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Εργατικών Συνδικάτων (ETUC) που αντιπροσωπεύει 60 εκατομμύρια εργάτες σε 35 ευρωπαϊκές χώρες, εξέδωσε διακήρυξη στην οποία καλωσόριζε τον Κανονισμό, θεωρώντας πως θα αποτρέψει τις επικίνδυνες συνθήκες εργασίας και θα προάγει την καινοτομία στις βιομηχανίες.

Κορυφαίοι ειδικοί σε θέματα καρκίνου και τοξικολογίας απηύθυναν παγκόσμια έκκληση για τον έλεγχο της μόλυνσης από τα χημικά και την ενδυνάμωση του REACH ώστε να αναχαιτιστούν τα αυξανόμενα κρούσματα καρκίνου. Εκατοντάδες άτομα υπέγραψαν την έκκληση, συμπεριλαμβανομένου του πρώην Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ Boutros Boutros- Ghali.

Πάνω από 60 επιστήμονες υπέγραψαν μια διακήρυξη του WWF για τη μείωση της έκθεσης σε άκρως ανθεκτικές χημικές ουσίες και την αντικατάστασή τους από ασφαλέστερες εναλλακτικές ουσίες, όπου και όποτε είναι εφικτό.

Πολλές επαγγελματικές ενώσεις (π.χ. ιατρικοί σύλλογοι ανά την Ευρώπη, σύλλογοι αρχιτεκτόνων και μηχανικών) θεώρησαν θετικότατο βήμα την εφαρμογή του REACH και βρήκαν συμμάχους στο χώρο των εταιριών και των μεταγενέστερων χρηστών.

Επίσης, οι οργανώσεις καταναλωτών που υποστήριξαν το REACH περιλαμβάνουν την Ευρωπαϊκή Συμμαχία για τη Δημόσια Υγεία (European Public Health Alliance), το BEUC (ο πανευρωπαϊκός οργανισμός καταναλωτών) την οργάνωση Women in Europe for a common future και την βρετανική ομοσπονδία Γυναικείων Οργανώσεων (UK National Federation of Women's Institutes). Πάνω από 60 αμερικανικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις υποστήριξαν το REACH όπως π.χ. The Breast Cancer Fund, Physicians for Social Responsibility και το Sierra Club¹¹⁶.

Υπήρχαν ,όμως, και από το χώρο της βιομηχανίας υποστηρικτές του Κανονισμού. Μπορεί ο Σύνδεσμος Ευρωπαϊκών Χημικών Βιομηχανιών

¹¹⁶ WWF Ελλάς, Πληροφοριακό υλικό Detox Campaign, αυτόθι.

(CEFIC) να ήταν επικριτικός και κύριος πολέμιος του Κανονισμού REACH, αλλά ορισμένες μεγάλες ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, που χρησιμοποιούν επικίνδυνες χημικές ουσίες στα προϊόντα τους, υποστήριξαν ένα νέο και αυστηρότερο Κανονισμό.

Μερικές από αυτές είναι η Tetra Pak (επιχείρηση προϊόντων συσκευασίας), IKEA, Marks and Spencer (πολυκαταστήματα), Boots (βρετανική εμπορική επιχείρηση), EuroCoop (αλυσίδες καταστημάτων με 3.200 συνεργάτες και 20 εκατομμύρια μέλη), Eureau (Ευρωπαϊκός Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης) κτλ. Ακόμη και ο Σύνδεσμος των Ευρωπαϊκών Κατασκευαστικών Βιομηχανιών ασπάστηκε τις αρχές που πρεσβεύει το REACH, ενώ οι σκανδιναβικές χώρες που αποτελούν πρότυπο στην καινοτομία και ανταγωνιστικότητα αποδέχτηκαν τη χρησιμότητα και την ανάγκη ύπαρξης του¹¹⁷.

Τέλος, στο διαδικτυακό τόπο του ΕΕΒ¹¹⁸, αναφέρονται οι πέντε βασικές απαιτήσεις των ΜΚΟ, που συμφωνήθηκαν σε συνεργασία με European Public Health Alliance Environment network, Friends of the Earth, Greenpeace, Women in Europe for a Common Future, WWF και άλλους, για περαιτέρω ενδυνάμωση του Κανονισμού και αφορούν:

1. την αρχή υποκατάστασης. Η έγκριση δηλαδή για τη χρήση των χημικών ουσιών «πολύ υψηλής ανησυχίας» θα δίνεται μόνο υπό την προϋπόθεση ότι καμία ασφαλέστερη εναλλακτική ουσία δεν είναι διαθέσιμη και ότι η χρήση τους κρίνεται ουσιαστική για την κοινωνία.
2. την καταχώρηση χημικών ουσιών. Οι διαδικασίες καταχώρησης πρέπει να κλείσουν το υπάρχον χάσμα στις πληροφορίες ασφάλειας.
3. το ρόλο του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων. Οι πληροφορίες ασφάλειας που παρέχει η βιομηχανία χρειάζονται έναν ανεξάρτητο ποιοτικό έλεγχο.
4. τις χημικές ουσίες που χρησιμοποιούνται στα εισαγόμενα προϊόντα. Πρέπει να παρέχονται οι ίδιες πληροφορίες ασφάλειας με εκείνες που παράγονται από την ΕΕ.

¹¹⁷ WWF Ελλάς, “Ενημέρωση Ευρωβουλευτών για τον κανονισμό REACH”, Πληροφοριακό Υλικό. Detox Campaign, όπ.π.

¹¹⁸ Ιστοσελίδα ΕΕΒ, <http://www.eeb.org/activities/chemicals/Index.htm>.

5. το δικαίωμα του καταναλωτή ‘να γνωρίζει’ για τις επιπτώσεις των χημικών προϊόντων. Οι διαδικασίες στην πρόσβαση πληροφοριών ασφάλειας σε όλη την αλυσίδα ανεφοδιασμού πρέπει να βελτιωθεί.

3.4 ΣΗΜΕΙΑ ΤΡΙΒΗΣ ΣΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΠΙΕΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

Βασικά σημεία διαφοράς ανάμεσα στη χημική βιομηχανία και στις ΜΚΟ, που οδήγησαν σε μια «σύγκρουση συμφερόντων» άνευ προηγούμενου ήταν¹¹⁹

1. **Η αρχή της υποκατάστασης**, δηλαδή η υποχρέωση των εταιρειών να αντικαθιστούν τις πιο επικίνδυνες χημικές ουσίες με την προϋπόθεση ότι υπάρχει διαθέσιμο, κατάλληλο και ασφαλές υποκατάστατο. Διαθέσιμο σημαίνει να βρίσκεται στην αγορά με λογικό κόστος, κατάλληλο να πραγματοποιεί την εργασία για την οποία προορίζεται και ασφαλές ότι δεν θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στον άνθρωπο και το περιβάλλον. Η εκάστοτε εταιρεία, για να κάνει χρήση των χημικών αυτών ουσιών, είναι υποχρεωμένη να βεβαιώσει ότι μπορεί να ελέγχει επαρκώς τον κίνδυνο. Η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών, ωστόσο, αμφισβήτησε αυτή την πρόθεση των βιομηχανιών και θεώρησε πως ήταν απαραίτητο να υπάρξει ένας ανεξάρτητος Ευρωπαϊκός Οργανισμός που να εξετάζει τη διαθεσιμότητα των υποκατάστατων και να αξιολογεί την κοινωνικοοικονομική σημασία τους.
2. Το «**καθήκον υπεύθυνης φροντίδας**», σύμφωνα με το οποίο οι βιομηχανίες είναι ηθικά και νομικά υπεύθυνες για κάθε χημικό προϊόν που παράγουν. Πρόκειται για βασική και αυτονόητη αρχή για τις ΜΚΟ, που προλαμβάνει και αποτρέπει τις μελλοντικές επιπτώσεις στον άνθρωπο και το περιβάλλον από τη χρήση χημικών ουσιών. Η χημική όμως, βιομηχανία αρνήθηκε τον αυστηρό δημόσιο έλεγχο στις χημικές ουσίες που παράγει ή εισάγει.
3. Η όσο το δυνατόν καλύτερη **πληροφόρηση του κοινού**, ώστε οι καταναλωτές να γνωρίζουν τις χημικές ουσίες που περιέχονται σε προϊόντα καθημερινής χρήσης. Οι εταιρείες υποστήριξαν ότι υπήρχε κίνδυνος δυσφήμισης των προϊόντων τους, αλλά οι ΜΚΟ ανταπάντησαν πως οι εταιρείες δεν έπρεπε να ανησυχούν, δεδομένου

¹¹⁹ <http://www.chemicalspolicy.org/reachstakeholders.html>.

ότι τα χημικά που χρησιμοποιούν, όπως ισχυρίζονται οι ίδιες, είναι «ακίνδυνα».

4. **Αλλαγές στον καθορισμό προτεραιοτήτων στη διαδικασία καταχώρησης:** Η χημική βιομηχανία (CEFIC και VCI) ενδιαφερόταν να προωθήσει ένα σύστημα που θα μείωνε το ποσοστό πληροφοριών που πρέπει να υποβάλλονται κατά τη διάρκεια της καταχώρησης, ειδικότερα για τις ουσίες μικρής ποσότητας. Η πρόταση αυτή ωστόσο, ωστόσο, επικρίθηκε έντονα από τις ΜΚΟ, από τη γερμανική και τη σουηδική κυβέρνηση.
5. **Η διαδικασία της αδειοδότησης:** οι περιβαλλοντικές οργανώσεις πίεζαν να αυστηροποιηθεί η διαδικασία της αδειοδότησης, κυρίως με την υποχρέωση των χημικών ουσιών να περνούν από ορισμένα τεστ για αλλοιώσεις στο DNA, για καρκινογένεση κ.ά., πάντα σε σχέση με τις ποσότητες που παράγονται. Ακόμα και το Ευρωκοινοβούλιο είχε μειώσει τις απαιτήσεις ελέγχου και τις αναγκαίες πληροφορίες, που έπρεπε να δίνουν οι εταιρείες για την καταχώριση των χημικών ουσιών. Κρίσιμο ήταν να συμπεριληφθούν στον Κανονισμό, κατά τη διαδικασία της αδειοδότησης, και οι νέες απειλές για την υγεία, όπως για παράδειγμα οι κίνδυνοι από παράγοντες που ευθύνονται για ορμονικές διαταραχές. Από την άλλη, η Ευρωπαϊκός Σύνδεσμος Χημικής Βιομηχανίας (CEFIC) ήταν λιγότερο πεπεισμένος και υποστήριξε ότι η διαδικασία ήταν υπερβολικά γραφειοκρατική. Σύμφωνα με τον CEFIC, οι έλεγχοι επρόκειτο να περιοριστούν στις ουσίες CMRs και να μην καλύπτουν τις vPvBs, PBTs και τις ουσίες ισοδύναμης ανησυχίας.
6. **Ο αυξανόμενος ρόλος του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων** κατά το στάδιο της αξιολόγησης. Σχετικά με το θέμα αυτό, δηλαδή για το εάν ο Οργανισμός πρέπει να έχει έναν μεγαλύτερο ρόλο στην αξιολόγηση, πραγματοποιήθηκε συζήτηση στο Συμβούλιο, κατευθυνόμενη από τη Γαλλία. Τότε, τα κράτη μέλη κατέστησαν φανερό ότι επιθυμούν να διατηρήσουν την πραγματογνωμοσύνη τους στις χημικές ουσίες. Από την άλλη, οι βιομηχανίες, στην προσπάθεια τους

να ανακουφίσουν τους παραγωγούς χημικών από την υποχρέωση να παρέχουν πληροφορίες ασφάλειας για τα προϊόντα τους, προώθησαν τροποποιήσεις και προτάσεις, με αποτέλεσμα να αυξάνονται δραστικά οι αρμοδιότητες του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τις Χημικές Ουσίες. Σύμφωνα με τις ΜΚΟ, οι χημικές βιομηχανίες πρότειναν ένα γραφειοκρατικό, δαπανηρό και αναποτελεσματικό σύστημα που θα παρέλυε τις δημόσιες αρχές. Υποστηρίχτηκε πως η υπερφόρτωση του Οργανισμού ήταν ένας από τους κύριους στόχους της χημικής βιομηχανίας, καθώς, έτσι η βιομηχανία θα ξέφευγε τον κυβερνητικό έλεγχο. Αν τελικά η χημική βιομηχανία πετύχαινε το στόχο της, ο Κανονισμός θα μετατρέπεται σε ένα 'γραφειοκρατικό εφιάλτη'.

7. Το βασικό επιχείρημα εναντίον του REACH ήταν το **κόστος**. Βεβαίως, οι υποστηρικτές της χημικής βιομηχανίας έκαναν λόγο μόνο για τα έξοδα προσαρμογής των εταιρειών, τα οποία είχαν υπολογιστεί από έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε 2,3 δισεκατομμύρια ευρώ μέσα σε διάστημα 11 ετών. Στον αντίποδα, άλλη μελέτη της Επιτροπής κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το REACH θα επιφέρει περιβαλλοντικά οφέλη της τάξης των 52 δισ. ευρώ για τα επόμενα 25 χρόνια, στα οποία πρέπει να προστεθούν άλλα 50 δισ. ευρώ, που θα προέκυπταν ως οφέλη για την υγεία τα επόμενα 30 χρόνια. Οι υπολογισμοί αυτοί έγιναν με διαφορετικές εκδοχές του REACH κατά την διάρκεια εκπόνησής του, αλλά αποτύπωσαν μια σαφή εικόνα για τα πραγματικά οφέλη από την εφαρμογή του Κανονισμού¹²⁰.

8. **Εμπόδιο στην καινοτομία.** Παρόλο που πολλές εταιρίες και σύνδεσμοι βιομηχανιών μίλησαν υπέρ της υποκατάστασης, οι χημικοί κολοσσοί αντιστάθηκαν στην ιδέα να εφαρμόσουν την αρχή της υποκατάστασης στο REACH καθώς θα περιορίζε την καινοτομία στην ΕΕ. Οι ΜΚΟ όμως, θεώρησαν πως η υποκατάσταση στον Κανονισμό θα οδηγούσε την καινοτομία σε πιο ασφαλείς εναλλακτικές.

¹²⁰ Ελαφρός, Γ. (2006), "REACH: θα κερδίσει η βιομηχανία ή η ζωή;", Εφημερίδα *Καθημερινή*, Νοέμβριος 13.

9. **Μια ουσία, μια εγγραφή (OSOR):** ήταν η πρόταση της Ουγγρικής και Βρετανικής κυβέρνησης που συζητήθηκε εκτενώς μεταξύ εμπειρογνωμόνων κρατών μελών σε ειδική ομάδα εργασίας που συστάθηκε για αυτό το λόγο. Στόχος αυτής της πρότασης ήταν να αποφευχθούν οι πολλαπλάσιες εγγραφές της ίδιας ουσίας, απλοποιώντας κατά συνέπεια τη διαδικασία εγγραφής και μειώνοντας το κόστος¹²¹.

10. **Αλλαγές στον τρόπο που εξετάζονται οι χημικές ουσίες στα προϊόντα.** Πολλά συμβαλλόμενα μέρη δεν ήταν ικανοποιημένα με τον τρόπο που οι ουσίες εξετάζονταν στα προϊόντα και ειδικότερα σε ό,τι αφορούσε δύο ζητήματα: (i) τη διαδικασία για τις μη καταγεγραμμένες χημικές ουσίες που εισάγονται στην ΕΕ και (ii) την έλλειψη ροής πληροφοριών για τις χημικές ουσίες. Συνεπώς, για τα χημικά υψηλής ανησυχίας, δόθηκε έμφαση στην τοποθέτηση ενδείξεων, αντίστοιχων με αυτές στα προϊόντα που περιέχουν χημικές ουσίες πολύ υψηλής ανησυχίας. Έμφαση επίσης δόθηκε και στο δικαίωμα του καταναλωτή να γνωρίζει την περιεκτικότητα των προϊόντων σε χημικές ουσίες ("Right to Know").

Στην ερώτηση «Ποιο είναι το σημείο αντιπαράθεσης, αν πραγματικά υπάρχει, ανάμεσα στη χημική βιομηχανία και τις ΜΚΟ», εκπρόσωποι και από τους δύο χώρους στην Ελλάδα, απάντησαν πως δεν τίθεται τέτοιο θέμα και έριξαν την ευθύνη στο αντίπαλο «στρατόπεδο».

Η μεν WWF Ελλάς ισχυρίστηκε πως «δεν υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων όσον αφορά τα πλήγματα που θα δεχόταν η χημική βιομηχανία. Είναι θέμα μυστικοπάθειας και μη δημοσιοποίησης των στοιχείων από τη χημική βιομηχανία. Πολλά κακά παραδείγματα του παρελθόντος το αποδεικνύουν. Επιπλέον, υπάρχει και ο φόβος των βιομηχανιών μην ταραξουν το "business as usual" δηλαδή συνεχίζω να κάνω τη δουλειά μου όπως την έκανα τόσα

¹²¹“One Substance, One Registration: a joint proposal from Hungary and the UK”, Διαθέσιμο στο <http://www.defra.gov.uk/environment/chemicals/reach/pdf/osor-proposal.pdf> (Ιούλιος 2007).

χρόνια, γεγονός που, όμως, δεν αποδεικνύει την κοινωνική και περιβαλλοντική ευθύνη. Αναφορικά με το κόστος, δε θα είναι υψηλό όπως έδειξαν και οι έρευνες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκτός από κάποιες στρατευμένες έρευνες που έγιναν από τη χημική βιομηχανία με σκοπό να θολώσει τα νερά. Το δίλημμα που τέθηκε ουσιαστικά από τη χημική βιομηχανία ήταν ‘ασφάλεια πολιτών και περιβάλλοντος σε συνδυασμό με απώλεια θέσεων εργασίας’ ή ‘ασφάλεια θέσεων εργασίας και λιγότερου κόστους για επιχειρήσεις με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την επιβάρυνση της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος’¹²²».

Επίσης, η Ninja Reineke" Senior Programme Officer του WWF ΕΡΟ, συμπλήρωσε τα παραπάνω, προσδιορίζοντας πως «τα σημεία τριβής ανάμεσα στη βιομηχανία και τις ΜΚΟ ήταν η απαίτηση των ΜΚΟ να αντικατασταθούν οι χημικές ουσίες υψηλής ανησυχίας με ασφαλείς εναλλακτικές, όπου αυτό ήταν δυνατό. Επιστημονικές έρευνες έδειξαν, όμως, πως πλήρης έλεγχος, για την κατάλληλη προστασία της ανθρώπινης ζωής και του περιβάλλοντος, των χημικών που συγκεντρώνουν ή διασπούν ορμόνες δεν είναι δυνατός, όπως υποστήριζε η βιομηχανία. Επίσης, άλλο σημείο διαμάχης ήταν η δημόσια πρόσβαση στα δεδομένα, που οι ΜΚΟ επιδίωκαν για καλύτερο έλεγχο και διαφάνεια¹²³».

Από την άλλη πλευρά, ο Σύνδεσμος Ελληνικών Χημικών Βιομηχανιών (ΣΕΧΒ), υποστήριξε ότι «Δεν υπήρχε μεγάλη διαφορά απόψεων με τις ΜΚΟ. Αυτό για το οποίο τις κατηγορούμε είναι ότι λειτούργησαν, όπως κάθε φορά, με το συναίσθημα επηρεάζοντας τον καταναλωτή, τον Επίτροπο και τον Ευρωβουλευτή. Για να επιτευχθεί αυτό έγινε μια έρευνα για τη σκοτεινή πλευρά των χημικών, για τα μειονεκτήματα που παρατηρούνται στα υπαρκτά και ‘μη υπαρκτά’ χημικά. Έγινε ένας πόλεμος, χαρακτηριζόμενος ως “βρόμικος”, με αλληπάλληλα δημοσιεύματα για τους τις ουσίες που είναι υπεύθυνες για ορμονικές διαταραχές και τα χημικά φθαλικά, που υπάρχουν

¹²² Συνέντευξη με τον κ. Αχιλλέα Πληθάρα, Υπεύθυνο Εκστρατειών Πολιτικής WWF Ελλάς, 24 Ιουλίου 2007.

¹²³ Απάντηση της κ. Ninja Reineke σε ερωτηματολόγιο, όπ.π.

στις πιπίλες των παιδιών. Σε ένα χρόνο στην Ελλάδα μόνο, υπήρχαν 500 δημοσιεύματα για τα χημικά. Οι ΜΚΟ προχώρησαν και σε δημοσιεύματα που αφορούσαν αναλύσεις αίματος που διεξήγαγαν, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί φοβία στον κόσμο για τα χημικά. Αυτό, είναι μια ζημιά που εισπράττει μακροχρόνια η ελληνική χημική βιομηχανία και που οφείλεται, ως ένα βαθμό, και σε κάποια λάθη της χημικής βιομηχανίας στο παρελθόν αλλά και τώρα. Τα λάθη είναι ότι η χημική βιομηχανία υποτίμησε σε κάποιες χρονικές περιόδους το δικαίωμα «right to know» της τοπικής κοινωνίας¹²⁴».

¹²⁴ Συνέντευξη με τον κ. Πάνο Σκαρλάτο, Γενικό Διευθυντή ΣΕΧΒ, όπ.π.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4⁰

ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΑΣΚΗΣΗΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ

Τα μέσα και εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν από τις Ομάδες Πίεσης και τις ΜΚΟ αντίστοιχα για να ασκήσουν επιρροή είναι έρευνες, μελέτες, κάλυψη από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ), δημοσιεύσεις, έκδοση ενημερωτικού υλικού, δελτία τύπου, εκδηλώσεις, συναντήσεις και λοιπά. Πιο συγκεκριμένα,

4.1 Η ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Η Ευρωπαϊκή Χημική Βιομηχανία λόγω της δράσης της κατηγορήθηκε πως στόχευε συστηματικά να αναβάλλει και να υποτιμήσει τον Κανονισμό REACH. Παραθέτουμε μερικές από τις τακτικές που χρησιμοποίησε¹²⁵:

1. **Η τακτική ‘Άρνησης του προβλήματος’:** αρχικά η χημική βιομηχανία αρνήθηκε την ανάγκη για την ύπαρξη του Κανονισμού, δεδομένου πως δεν υπήρχαν επαρκή στοιχεία που να αποδεικνύουν τις επιπτώσεις των χημικών στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον¹²⁶. Στη συνέχεια, όμως, όταν το CEFIC ήρθε αντιμέτωπο με τον πολλαπλασιασμό των επιστημονικών μελετών για τα εκτεταμένα προβλήματα υγείας και περιβάλλοντος που συνδέονται με τα χημικά, εγκατέλειψε αυτή την άποψη.
2. **Η δημιουργία φόβου της απώλειας θέσεων εργασίας και του οικονομικού κόστους.** Οι μελέτες και οι χρηματοδοτούμενες έρευνες αποτέλεσαν τα κύρια μέσα άσκησης επιρροής της χημικής βιομηχανίας, με κυριότερη την έρευνα που εκπονήθηκε το Δεκέμβριο του 2002 από τη μελετητική εταιρία Arthur D. Little. Χρηματοδοτήθηκε από το Συνασπισμό Γερμανικής Βιομηχανίας (BDI) και υπολόγισε ότι ο Κανονισμός θα προξενήσει απώλεια 2,35 εκατ. θέσεων εργασίας μόνο

¹²⁵ Contiero, M. (2006), όπ.π., σ.σ. 8-11.

¹²⁶ Το 2001, πριν από το Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη Λευκή Βίβλο, ο Alan Perroy, Γενικός διευθυντής του CEFIC, σε μια επιστολή προς τους Ευρωβουλευτές τόνισε πως «there is little direct evidence of widespread ill health or ecosystem damage being caused by the use of man-made chemicals» Βλ. Caulkin, S. & J. Collins, όπ.π. σελ.3.

στη Γερμανία. Επίσης, το υπολογισθέν κόστος για τη βιομηχανία και κυρίως για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις κρίθηκε ανυπέρβλητο.

Σύμφωνα με τα λεγόμενα του κ. Νίκου Λιούση, «η βιομηχανία προσπάθησε να φοβίσει τους ευρωπαίους πολίτες υποστηρίζοντας ότι θα χρειαστούν μεγάλα χρονικά διαστήματα για να γίνουν τα πειράματα και να βρεθούν νέα χημικά πιο ασφαλή, ότι το κόστος που καλείται να πληρώσει η βιομηχανία θα μεταφερθεί στους καταναλωτές και ότι ίσως τα νέα χημικά που θα χρησιμοποιούνται να μην είναι τόσο δραστικά»¹²⁷.

3. Το κόστος για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις: Θέτοντας ως επιχείρημα ότι το REACH θα είναι επιζήμιο κυρίως για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, το CEFIC και εθνικοί βιομηχανικοί σύνδεσμοι με αντίστοιχες πρωτοβουλίες, κατάφεραν να πείσουν ένα μεγάλο αριθμό από τους διαμορφωτές πολιτικής για την ανάγκη να αποδυναμώσουν περαιτέρω τον Κανονισμό.

«Η στρατηγική που χρησιμοποιήθηκε κατά κόρον στο REACH, σαν ασπίδα, από τον CEFIC και από τους εθνικούς συνδέσμους, ήταν η μικρομεσαία επιχείρηση. Όταν πρότειναν κάτι, εμείς αντιτάσσαμε ότι θίγεται η μικρομεσαία επιχείρηση, ψάχναμε μετά μανίας να βρούμε αν θίγεται η μικρομεσαία επιχείρηση και πάνω σε αυτό βασιζόταν η επικοινωνία με τους Ευρωβουλευτές, Βουλευτές και άλλους κυβερνητικούς παράγοντες» δήλωσε ο κ. Σκαρλάτος, Γενικός Διευθυντής του ΣΕΧΒ¹²⁸.

4. Η σύναψη ισχυρών συμμαχιών με ευρεία εμβέλεια προκειμένου να ενισχυθεί η θέση της χημικής βιομηχανίας. Η χημική βιομηχανία κατάφερε να προσεγγίσει βάσει στρατηγικής, εκτός των άλλων κλάδων βιομηχανίας, και την UNICE (τώρα BusinessEurope) και από κοινού να αποτελέσουν ένα ισχυρό μέτωπο στη μάχη έναντι του Κανονισμού.

¹²⁷ Συνέντευξη με τον κ. Νίκο Λιούση, Διευθυντή του πολιτικού γραφείου της Ευρωβουλευτού κυρίας Ματσούκα, 27 Αυγούστου 2007.

¹²⁸ Συνέντευξη με τον κ. Πάνο Σκαρλάτο, Γενικό Διευθυντή ΣΕΧΒ, όπ.π.

5. Η διαδικτυακή πρωτοβουλία **HERA** (Human and Environmental Risk Assessment), όνομα εμπνευσμένο από την Ήρα, θέα της ελληνικής αρχαίας μυθολογίας, εγκαινιάστηκε από τις οργανώσεις AISE (international Organization for Soaps, Detergents and Maintenance Products) και CEFIC (European Chemical Industry Council), το 1999, ένα χρόνο πριν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοινώσει τη Λευκή Βίβλο για τη στρατηγική σχετικά με τα χημικά (Φεβρουάριος 2001). Χρησιμοποιώντας το σύνθημα “Clean House, Safe Home”, η HERA ενημερώνει τους καταναλωτές για το ποια προϊόντα καθαρισμού του νοικοκυριού είναι ασφαλή και ποια όχι¹²⁹.

6. Η τακτική “**revolving door**“, μια άλλη αποτελεσματική πρακτική της χημικής βιομηχανίας ήταν η μετακίνηση θέσεων εργασίας ανάμεσα σε υπαλλήλους δημοσίων αρχών και «διαδρομιστών» από το χώρο της βιομηχανίας, γνωστή ως περιστρεφόμενη πόρτα (“revolving door tactic”). Αρκετοί υπάλληλοι από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, αφού πρώτα παραιτήθηκαν, εργάστηκαν για το λόμπυ της βιομηχανίας, ασκώντας πιέσεις στα όργανα και στους υπαλλήλους με τους οποίους αρχικά ήταν συνεργάτες. Το ίδιο ισχύει και για προηγούμενα μέλη ομάδων πίεσης συμφερόντων της βιομηχανίας που μετακινήθηκαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Συγκεκριμένα, σε μια μελέτη της Greenpeace, αναφέρθηκαν τρία ονόματα υπάλληλων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που πριν απασχολούνταν στη χημική βιομηχανία¹³⁰.

7. Όσον αφορά την πολιτική πίεση που ασκήθηκε στα κοινοτικά όργανα, υπήρξε ένας διαχωρισμός ανάμεσα στο CEFIC και στους εθνικούς συνδέσμους χημικών βιομηχανιών. Το CEFIC ασχολήθηκε κυρίως σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με μεθόδους προσέγγισης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

¹²⁹ Ιστοσελίδα της πρωτοβουλίας HERA, <http://www.heraproject.com>.

¹³⁰ Βλ. Contiero, M. (2006), όπ.π.

Στη συνέντευξη που είχαμε με τον κ. Λιούση, από το πολιτικό γραφείο της Ευρωβουλευτού κυρίας Ματσούκα, ο κ. Λιούσης ισχυρίστηκε ότι «η βιομηχανία χρησιμοποίησε διάφορα μέσα για να ασκήσει πίεση, στέλνοντας μηνύματα και έγγραφα, κάνοντας δημόσιες ομιλίες, καλώντας κάποιους καθηγητές ή διάφορους άλλους που είχαν την ίδια άποψη με αυτήν, χρησιμοποιώντας επιχειρήματα υπέρ της ανάπτυξης, της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης κ.α. Δημιούργησε ένα πλαίσιο λιγάκι εκβιαστικό. Το επιχείρημα της βιομηχανίας ήταν ‘Αφήστε τον επιχειρηματία λίγο ελεύθερο για να δώσει καμία δουλειά παραπάνω’. Αυτό χρησιμοποιήθηκε κατά κόρον εκείνο το διάστημα»¹³¹.

Σε αυτό, προσέθεσε και η κ. Τσιρτσίκου από το πολιτικό γραφείο της Ευρωβουλευτού κ. Ξενογιαννακοπούλου, λέγοντας ότι «κυρίως η βιομηχανία ζητούσε προσωπικές συναντήσεις με τους Ευρωβουλευτές, με «τσαμπουκά», αν θέλετε, γιατί θιγόταν το οικονομικό συμφέρον. Χρησιμοποίησε έντονα το επιχείρημα ότι ο Κανονισμός θα έχει επιπτώσεις για τις επιχειρήσεις και τους ίδιους τους εργαζομένους δηλ. ότι επιχειρήσεις θα αναγκαστούν να απολύσουν εργαζομένους. Ήταν ένα αθέμιτο μέσο, ένας εξαναγκασμός»¹³².

8. Τα μέλη του CEFIC λειτούργησαν περισσότερο σε εθνικό επίπεδο, προσπαθώντας να επηρεάσουν την κυβέρνηση, το εθνικό κοινοβούλιο αλλά και τους Ευρωβουλευτές της χώρας τους. Οι προσεγγίσεις ήταν στοχευμένες και οι θέσεις που πρότειναν οι εθνικοί σύνδεσμοι επεξεργασμένες από τα κεντρικά γραφεία των Βρυξελλών.

Σύμφωνα με τον κ. Σκαρλάτο, «Υπομνήματα στέλνονταν στους Ευρωβουλευτές, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στην Ελληνική Μόνιμη Αντιπροσωπεία (EMA). Δεδομένου ότι εμείς δεν μπορούσαμε να πεταχτούμε εύκολα κάθε ώρα στις Βρυξέλλες, όταν ξέραμε ότι επρόκειτο

¹³¹ Συνέντευξη με τον κ. Νίκο Λιούση, Διευθυντή του πολιτικού γραφείου της Ευρωβουλευτού κ. Ματσούκα, όπ.π.

¹³² Συνέντευξη με την κ. Τσιρτσίκου, Επιστημονική Συνεργάτη της Ευρωβουλευτού κ. Ξενογιαννακοπούλου, 22 Αυγούστου 2007.

να συζητηθεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ένα θέμα, παίρναμε τη λίστα αυτών που ασχολούνταν με το θέμα και τους στέλναμε ένα μήνυμα για τη θέση της χημικής βιομηχανίας στην Ελλάδα. Τους λέγαμε ότι αυτό το ζήτημα δεν ενδιαφέρει ιδιαίτερα τη χημική βιομηχανία και καθώς τώρα θα ψηφίσετε μια σπουδαία τροποποίηση, εμείς πιστεύουμε ότι πρέπει να ακολουθήσετε κάτι άλλο. Πολλές φορές τους τα δίναμε όλα έτοιμα με την έννοια ότι επειδή οι Ευρωβουλευτές δεν γνώριζαν όλα τα τεχνικά θέματα, τους τα έδιναν οι βοηθοί τους για να ψηφίσουν βάσει αυτών. Γενικά, υπήρξε μια οργανωμένη εκστρατεία με έναν κεντρικό στόχο»¹³³.

9. Ένα άλλο εσωτερικό μέσο που χρησιμοποίησε η χημική βιομηχανία ήταν η διανομή των αρμοδιοτήτων ανάμεσα στους εθνικούς συνδέσμους, που ανέδειξε την ικανότητα τους και τον ρόλο τους στην άσκηση επιρροής. «Αυτό δεν μπορούμε να πούμε ότι πήγε παντού καλά γιατί υπήρχαν άλλοι σύνδεσμοι με δραστηριότητα και άλλοι χωρίς. Είναι κάτι που ποικίλει αλλά τελικώς σε γενικές γραμμές, η θεωρία ήταν ότι όταν μιλάμε για ψήφο στην Ευρωβουλή ή σε επίπεδο ΜΕΑ δηλ. Μόνιμων Ευρωπαϊκών Αντιπροσώπων, δεν έχει σημασία αν είσαι μικρή χώρα, αλλά ότι έχεις “κουκιά”. Το επιχείρημα μας εσωτερικά στη χημική βιομηχανία και σε άλλες επιχειρήσεις ήταν ότι “έχουμε κουκιά και πρέπει να τα αξιοποιήσουμε”. Αυτή είναι η δουλειά μας» δήλωσε ο κ. Σκαρλάτος του ΣΕΧΒ.

10. Εκπόνηση ενός σχεδίου, με πρωτοβουλία του CEFIC, με το όνομα **‘Chemistry for Europe’**, το οποίο στόχο είχε, πέρα από την απλοποίηση των στόχων της Οργάνωσης, να αποφύγει την «κακοφωνία» που είχε δημιουργηθεί από τις αντικρουόμενες απόψεις των εθνικών συνδέσμων. «Υπήρξαν ομάδες εργασίας που παρήγαγαν συνεχώς θέσεις σε συγκεκριμένα θέματα. Στη συνέχεια, διανέμονταν στους συνδέσμους στα πλαίσια της προσπάθειας επίτευξης μιας επεξεργασμένης και κοινής φωνής. Οι αποφάσεις λαμβάνονταν σε

¹³³ Για τα Υπομνήματα που στάλθηκαν από τον ΣΕΧΒ και από άλλες Ομάδες Πίεσης βλ. Παράρτημα, Μέρος Α.

κεντρικό επίπεδο και δεν μπορούσες να ασκήσεις αυτόνομη εθνική πολιτική επί του θέματος» δήλωσε ολοκληρώνοντας ο κ. Σκαρλάτος¹³⁴.

11. Ύστερα από πίεση της βιομηχανίας, η **διαβούλευση μέσω διαδικτύου** διήρκησε 5-8 εβδομάδες, γεγονός που καθυστέρησε τη λήψη αποφάσεων στο Κοινοβούλιο. Σύμφωνα με την Επίτροπο Περιβάλλοντος και τον Επίτροπο Επιχειρήσεων και Βιομηχανίας, «η πολιτική πίεση (lobby) που δέχτηκαν τα αρμόδια κοινοτικά όργανα αναφορικά με την πρόταση REACH ήταν πιο έντονη από οποιαδήποτε άλλη νομοθεσία έχει προτείνει η Επιτροπή από το 1999 μέχρι σήμερα¹³⁵».

Ένας λόγος που η χημική βιομηχανία επεδίωξε την καθυστέρηση της διαδικασίας ήταν για να ολοκληρωθεί πρώτα η διαδικασία της διεύρυνσης της ΕΕ, ελπίζοντας ότι οι κεντροανατολικοί και μεσογειακοί Ευρωβουλευτές, μετά την ένταξη των δέκα νέων χωρών, θα δώσουν περισσότερη έμφαση στα φλέγοντα για αυτούς θέματα της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης, παρά σε θέματα προστασίας περιβάλλοντος και υγείας.

¹³⁴ Συνέντευξη με τον κ. Πάνο Σκαρλάτο, Γενικό Διευθυντή ΣΕΧΒ, όπ.π.

¹³⁵ Corporate Europe Observatory (2005), όπ.π., σελ. 5.

4.2 Η ΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις εργάστηκαν σε δυο επίπεδα. Πρώτα από όλα, η κοινή γνώμη έπρεπε να ενδιαφερθεί και να αφυπνιστεί για το θέμα των χημικών ουσιών οπότε, οι ΜΚΟ φρόντισαν να ενημερώσουν το κοινό, να οργανώσουν εκδηλώσεις και συνέδρια στα οποία ήταν καλεσμένοι ειδικοί επιστήμονες, π.χ. από την World Health Organization (WHO), να ενημερώσουν κατάλληλα τις εθνικές οργανώσεις προκειμένου να είναι κατάλληλα προετοιμασμένες και να συνεργαστούν με άλλες ΜΚΟ¹³⁶.

Σε δεύτερη φάση, οι ΜΚΟ έπρεπε να ασκήσουν πίεση, με όσα διαθέσιμα μέσα είχε η καθεμία, προς κάθε κατεύθυνση, προς τα αρμόδια κοινοτικά όργανα, τους Ευρωβουλευτές, τους Επιτρόπους, τις κυβερνήσεις, τους βουλευτές και όσους άλλους είχαν νευραλγική θέση για την εκπόνηση του Κανονισμού.

Γενική προϋπόθεση για να μπορέσει κάποιος να καθιερώσει και να διατηρήσει στενές σχέσεις με τα κοινοτικά όργανα αλλά και για να προσφέρει τεχνικές συμβουλές, είναι η εξασφάλιση της αναγνώριση του κύρους και της αξιοπιστίας της ομάδας του, καθώς και μιας σειράς κατάλληλων πηγών συμπεριλαμβανομένων, του προσωπικού, των πόρων και της ανάλογης εξειδίκευσης.

Συνήθως, οι ΜΚΟ πάσχουν από έλλειψη οικονομικών πόρων και για αυτό φροντίζουν να δίνουν έμφαση στις φυσικές συμμαχίες τους, τη ΓΔ Περιβάλλοντος και τα μέλη της επιτροπής Περιβάλλοντος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Φανερό έγινε ακόμα, πως, ενώ οι Ομάδες Πίεσης επιδίωκαν να αναμειχθούν στη διαμόρφωση πολιτικής χωρίς δημοσιότητα, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποζητούσαν τη δημοσιότητα στις εκδηλώσεις τους¹³⁷.

¹³⁶ WWF (2006), "The EU Decision- Making Progress- WWF European Policy Office Views on Lobbying", published by WWF EPO on May 3.

¹³⁷ Friedrich, D. (2006), όπ.π., σ.σ. 26-27.

Σύμφωνα με την κ. Τσιρτσίκου, «Η βιομηχανία διαθέτει περισσότερα χρήματα και χρησιμοποιεί κάθε μέσο, προτείνοντας ταξίδια σε διάφορες χώρες ΕΕ για να δείξει τις εγκαταστάσεις της, προσφέροντας φιλοξενία, γεύματα κλπ, ενώ οι περιβαλλοντικές οργανώσεις δεν έχουν τους ανάλογους πόρους για κάτι τέτοιο, αλλά δεν είναι και ο στόχος τους»¹³⁸.

Μερικές από τις πανευρωπαϊκές ενέργειες για την υποστήριξη ενός ισχυρού Κανονισμού για τα χημικά ήταν¹³⁹:

1. Μια συμμαχία βρετανικών συνδέσμων υγείας και καταναλωτών, συλλόγων γονέων και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων εξέδωσαν κοινή ανακοίνωση καλώντας την κυβέρνηση της Βρετανίας να υποστηρίξει τις προτάσεις για τον REACH, ο οποίος αποτελεί «μια πρωτοφανή ευκαιρία για τις Ευρωπαϊκές Κυβερνήσεις με σκοπό την προστασία των παιδιών από την περαιτέρω χημική μόλυνση».
2. Το Σεπτέμβριο του 2003, οι οργανώσεις Greenpeace UK, Friends of the Earth, WWF UK και National Federation of Women Institutes απέστειλαν επιστολή στην Εφημερίδα Financial Times, καλώντας τους αρχηγούς των πιο ισχυρών Ευρωπαϊκών χωρών να υποστηρίξουν μια ισχυρή πολιτική για την διαχείριση των χημικών ουσιών.
3. Σε όλες τις ιστοσελίδες των οργανωμένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, υπήρξε και σχετική παραπομπή στον Κανονισμό REACH. Πέρα από αυτό, όλες οι κύριες περιβαλλοντικές ΜΚΟ, είχαν διενεργήσει και από μια εκστρατεία για το REACH.

Συγκεκριμένα, στα πλαίσια του WWF υπήρξε η εκστρατεία **Detox**. Εγκαινιάστηκε με μια μελέτη τον Σεπτέμβριο του 2006, που παρουσίαζε την παρουσία και τα ποσοστά διαφόρων χημικών ουσιών στο ανθρώπινο

¹³⁸ Συνέντευξη με την κ. Τσιρτσίκου, Επιστημονική Συνεργάτης της Ευρωβουλευτού κ. Ξενογιαννακοπούλου, όπ.π.

¹³⁹ Για την απεικόνιση ορισμένων από τα μέσα επιρροής των ΜΚΟ, βλ. Παράρτημα, Μέρος Α.

αίμα. Επίσης, κυκλοφόρησε ένα διαφημιστικό, παρουσιάζοντας τέσσερις Ευρωβουλευτές από διαφορετικά πολιτικά κόμματα να υποστηρίζουν τις απόψεις του WWF. Το διαφημιστικό αυτό παρουσιάστηκε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και εξέπεμπε στα τηλεοπτικά κανάλια Euronews, EUX TV, Europe by Satellite καθώς και σε ουγγρικούς, ιταλικούς και φινλανδικούς τηλεοπτικούς σταθμούς¹⁴⁰. Περαιτέρω, η Greenpeace προώθησε την εκστρατεία **‘Chemicals out of control’** και η ΜΚΟ, Friends of the Earth την εκστρατεία **‘Safer Chemical Campaign’**. Τέλος, η ΜΚΟ European Environmental Bureau (EEB) περιείχε στην ιστοσελίδα της πολλές μελέτες σχετικές με τον Κανονισμό REACH.

4. Πλήθος επίσημων και ανεπίσημων συναντήσεων πραγματοποιήθηκαν με μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και συγκεκριμένα με αξιωματούχους από την ΓΔ Επιχειρήσεων και την ΓΔ Περιβάλλοντος, αλλά και με Ευρωβουλευτές.

Όπως δήλωσε και ο κ. Πληθάρας, «σε κεντρικό επίπεδο το WWF συμμετείχε σε κάθε διαβούλευση των ευρωπαϊκών οργάνων, οργάνωσε πλήθος ενημερώσεων, κοκτέιλ στο χώρο του Κοινοβουλίου, μίλησε με όλους όσους ασχολούνταν με τον Κανονισμό, συναντήθηκε με τον Έλληνα Επίτροπο Περιβάλλοντος κ. Δήμα καθώς και με τον Επίτροπο Βιομηχανίας. Έγινε μια εκτεταμένη δουρεία, ασκώντας πίεση σε όλα τα στελέχη των κοινοτικών οργάνων που συνέβαλαν στη δημιουργία του Κανονισμού¹⁴¹».

5. Επίσης, έγινε προσπάθεια προσέγγισης των Εισηγητών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Ιταλού Σοσιαλιστή (PSE) Guido Sacconi από την Επιτροπή Περιβάλλοντος, του Σουηδού Φιλελεύθερου (ALDE) από την Επιτροπή Βιομηχανίας και του Γερμανού

¹⁴⁰ WWF (2006), “WWF’s work in Europe- Highlights 2006”, όπ.π.

¹⁴¹ Συνέντευξη με τον κ. Αχιλλέα Πληθάρα, Υπεύθυνο Εκστρατειών Πολιτικής WWF Ελλάς, όπ.π.
Για τα Υπομνήματα που στάλθηκαν από την WWF σε Ευρωβουλευτές και την Ελληνική Κυβέρνηση, βλ. Παράρτημα, Μέρος Α.

Χριστιανοδημοκράτη (EEP-ED) Hartmut Nassauer από την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εσωτερικής Αγοράς.

Ωστόσο, «ο κύριος Εισηγητής από πλευράς Κοινοβουλίου, κ. Sacconi, επέλεξε την τακτική να μην δεχτεί ούτε τους μεν (τη βιομηχανία) ούτε τους δε (τις ΜΚΟ). Είχε μια δικιά του ξεκάθαρη άποψη για το τι πρέπει να είναι περιλαμβάνει ο REACH. Επρόκειτο για ένα πολύ μεγάλο θέμα και δεν ήθελε να επηρεαστεί από κανέναν. Υπήρχαν, όμως, Ευρωβουλευτές από όλες τις πολιτικές ομάδες που χρησιμοποίησαν για αυτό το σκοπό, τις Ομάδες Πίεσης και κατά κύριο λόγο τις περιβαλλοντικές ομάδες»¹⁴².

6. Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις συμμετείχαν σε συνέδρια, σε εκθέσεις και φεστιβάλ και σε διάφορες ανεπίσημες συναντήσεις με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Εξέδωσαν ενημερωτικό υλικό και Δελτία Τύπου για θέματα ευαισθητοποίησης και πολιτικής και δημοσίευσαν άρθρα και συνεντεύξεις σε εφημερίδες, ραδιόφωνο και τηλεόραση. Αυτά και άλλες παρόμοιες εκδηλώσεις έλαβαν χώρα σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, με σκοπό οι ΜΚΟ να δώσουν δημόσια έκταση στον προβληματισμό για τον REACH.

7. Συμμετείχαν σε ομάδες εμπειρογνομόνων αλλά και στις προπαρασκευαστικές και εκτελεστικές επιτροπές των Κοινοτικών Οργάνων, συμβάλλοντας με την εμπειρογνωμοσύνη τους καθοριστικά στην τελική μορφή του Κανονισμού.

«Οι Μη Κυβερνητικές Περιβαλλοντικές Οργανώσεις ήταν παρούσες όχι μόνο με κείμενα τα όποια έστελναν στα Ευρωπαϊκά Όργανα αλλά και με ανθρώπους τους οποίους είχαν στο Κοινοβούλιο, ειδικούς επιστήμονες που ανέλυαν κάθε κομμάτι του REACH, που αφορούσε το νομικό και το χημικό μέρος»¹⁴³.

¹⁴² Συνέντευξη με κυρία Τσιρτσίκου, Επιστημονική Συνεργάτης της Ευρωβουλευτού κ. Ξενογιαννακοπούλου, όπ.π.

¹⁴³ Συνέντευξη με την κυρία Τσιρτσίκου, αυτόθι.

8. Δημιουργήθηκαν ισχυρές συμμαχίες με ευρεία εμβέλεια προκειμένου να ενισχυθεί η θέση των υποστηρικτών του Κανονισμού REACH. Ο κ. Πληθάρης από την WWF Ελλάς επιβεβαίωσε την τακτική σύναψης συμμαχιών δηλώνοντας πως «όντως, υπήρξε κοινή προσέγγιση και κοινή γραμμή σε ευρωπαϊκό επίπεδο με άλλες περιβαλλοντικές οργανώσεις. Επίσης, συνεργασία είχαμε και με καταναλωτικές οργανώσεις, με την συνομοσπονδία εργαζομένων ΕΕ και με ιατρικές οργανώσεις αλλά και με οργανώσεις γυναικών, δημοφιλείς στην Μεγάλη Βρετανία¹⁴⁴».
9. Εγκαινιάστηκε από την Greenpeace, την Friends of the Earth και το European Environmental Bureau η ίδρυση μιας ξεχωριστής ΜΚΟ, ονόματι **Chemical Reaction**, με δικό της διαδικτυακό τόπο και ειδικά σχεδιασμένης για το σκοπό προάσπισης του Κανονισμού¹⁴⁵.
10. Πριν από τις ευρωπαϊκές κοινοβουλευτικές εκλογές του 2004, η ΜΚΟ 'Friends of the Earth', παρουσίασε την πρωτοβουλία **EUVOTEWATCH** στο διαδίκτυο. Σχηματικά αποτυπώνεται με ποιο τρόπο οι Ευρωβουλευτές ψηφίζουν αναφορικά με τα περιβαλλοντικά θέματα π.χ. πράσινα χαμογελαστά ανθρωπάκια για τη θετική ψήφο, κόκκινα λυπημένα ανθρωπάκια για την αρνητική ψήφο και ανέκφραστα πορτοκαλί για την ουδέτερη θέση απεικονίζονται κάτω από το όνομα κάθε Ευρωβουλευτή αντίστοιχα με τον τρόπο που ψήφισε σε ένα συγκεκριμένο περιβαλλοντικό θέμα όπως τα χημικά, η ανακύκλωση, οι μεταφορές κ.α.¹⁴⁶.

¹⁴⁴ Συνέντευξη με τον κ. Αχιλλέα Πληθάρη, Υπεύθυνο Εκστρατειών Πολιτικής WWF Ελλάς, όπ.π.

¹⁴⁵ Ιστοσελίδα, <http://www.chemicalreaction.org>

¹⁴⁶ Βλ. <http://www.foeeurope.org/euvotewatch/index.php>

11. Η εκστρατεία **κατά των πειραμάτων στα ζώα** από τις ΜΚΟ, 'British Union for the Abolition of Vivisection' (BUAV), 'People for the Ethical Treatment of Animals' (PETA) και 'Action Against Poisoning' (AAP) υποστηρίχτηκε με 1500 συνεισφορές.
12. Η **Διακήρυξη για ένα Μέλλον δίχως Τοξικά** (The Declaration for a Toxics Free Future) παρουσιάστηκε στην Επίτροπο Περιβάλλοντος, Wallström την τελευταία εβδομάδα της δημόσιας διαβούλευσης για τον Κανονισμό, από μια συμμαχία κοινωνικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, αποτελούμενη από Ευρωπαϊκές οργανώσεις καταναλωτών, την EEB, την European Public Health Alliance, την Friends of the Earth, την Greenpeace, την Women in Europe for a Common Future και την WWF. Η Διακήρυξη, που ζητούσε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προστατεύσει την υγεία και το περιβάλλον από τις επικίνδυνες χημικές ουσίες, υπογράφηκε από 23,600 ανθρώπους αλλά και από 482 οργανισμούς δημόσιου ενδιαφέροντος¹⁴⁷.
13. Στις ΗΠΑ πάνω από 10.000 άτομα και 60 ομάδες υπέγραψαν την **«Διακήρυξη για ανεξαρτησία από τα βλαβερά χημικά»**, όπου υποστηριζόταν ο Κανονισμός REACH. Η Διακήρυξη υποστήριξε τις προτάσεις της ΕΕ και παρότρυνε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ενδυναμώσει ορισμένα σημεία-κλειδιά του Κανονισμού. «Το REACH μπορεί να αλλάξει ριζικά την διαχείριση των χημικών» είπε ο Daryl Ditz, επικεφαλής προγραμμάτων πολιτικής του WWF USA. Η Διακήρυξη παραδόθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στον πρόεδρο Bush, η κυβέρνηση του οποίου θεωρήθηκε πως επιδίωκε να αποδυναμώσει την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία για τα Χημικά.

¹⁴⁷ Για το ενημερωτικό δελτίο της Διακήρυξης,
Βλ. http://ec.europa.eu/enterprise/reach/docs/consultation/ngo/468_ngo.pdf (Ιούλιος 2007).

Σχετικά με τα μέσα και τα εργαλεία που χρησιμοποίησαν αμφότερες οι Ομάδες Πίεσης της χημικής βιομηχανίας και οι ΜΚΟ, ο Ευρωβουλευτής κ. Παπαδημούλης συνόψισε δηλώνοντας ότι «το λόμπυ των χημικών βιομηχανιών ("ομάδες πίεσης") αλλά και οι ΜΚΟ προσπάθησαν με την ίδια ένταση να επιβάλλουν τις απόψεις τους, θα μπορούσαμε να πούμε ότι προσέγγισαν εξίσου τους νομοθέτες, εφαρμόζοντας διάφορες επικοινωνιακές τακτικές. Βρίσκονταν επομένως σε συνεχή επικοινωνία με τα μέλη του Ευρωκοινοβουλίου, αλλά και με το Συμβούλιο (ηλεκτρονικά μηνύματα, τηλεφωνήματα, φυλλάδια και εκδόσεις κλπ). Ακόμη, διοργάνωσαν πλήθος εκδηλώσεων και ακροάσεων (χαρακτηριστικό παράδειγμα η οργάνωση σόου μόδας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από ΜΚΟ με τη συνεργασία Ευρωβουλευτών, με υφάσματα που περιείχαν (με βάση την αρχή της υποκατάστασης) ασφαλέστερες ουσίες).

Σημαντικότερο όλων ,όμως, είναι, πως τα μέσα πίεσης που διαθέτουν οι σαφώς ισχυρότερες οικονομικά εταιρίες χημικών δεν περιορίζονται στα παραπάνω. Πρόκειται ουσιαστικά για απειλές περί μείωσης της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας και άρα για το κλείσιμο εργοστασίων, καθώς και την απώλεια θέσεων εργασίας και την άνοδο του κόστους που εν τέλει θα μετακυλίεται στον καταναλωτή»¹⁴⁸.

¹⁴⁸ Απάντηση του Ευρωβουλευτή κ. Παπαδημούλη σε ερωτηματολόγιο, βλ. Παράρτημα, Μέρος Β'.

4.3 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΠΙΕΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

Η διαμάχη ανάμεσα στις ομάδες βιομηχανικών συμφερόντων και στις κοινωνικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, κατά τη διάρκεια εκπόνησης του Κανονισμού REACH, οδήγησε σε μια πρωτοφανή «σύγκρουση συμφερόντων». Το Περιβάλλον και η υγεία τάχθηκαν ενάντια στη βιομηχανία και αντίστροφα. Με το τέλος της δημόσιας διαβούλευσης και τη δημοσίευση του πρώτου σχεδίου του Κανονισμού REACH στις 29 Οκτωβρίου 2003, κανείς από τις «αντίπαλες ομάδες» δεν φαινόταν να είναι ικανοποιημένος¹⁴⁹.

Σύμφωνα με το σχέδιο του Κανονισμού, οριζόταν ένα αυστηρότερο πλαίσιο αδειοδότησης και λειτουργίας για τις χημικές βιομηχανίες, με στόχο την προστασία των καταναλωτών και του περιβάλλοντος. Όλες οι χημικές βιομηχανίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει να αποδεικνύουν ότι τα προϊόντα τους δεν μπορούν να βλάψουν τη δημόσια υγεία ή το περιβάλλον, γεγονός που προκάλεσε την έντονη αντίδραση, αφενός του ευρωπαϊκού και αμερικάνικου βιομηχανικού κλάδου, που υποστήριξαν ότι πλήττεται οικονομικά ο τομέας και επιβαρύνεται το παγκόσμιο εμπόριο, και αφετέρου των περιβαλλοντικών οργανώσεων, που υποστήριξαν ότι το προτεινόμενο πλαίσιο δεν καλύπτει όλες τις επικίνδυνες χημικές ουσίες.

Η αίσθηση των ΜΚΟ ήταν ότι η Επιτροπή μετρίασε την πρόταση (water down the proposal). «Ορισμένες μεγάλες επιχειρήσεις ώθησαν την Επιτροπή να δημιουργήσει ένα επικίνδυνο προηγούμενο: Να επιτρέψει σε συγκεκριμένα επιχειρηματικά συμφέροντα να απειλήσουν την παγκόσμια υγεία και το περιβάλλον», σχολίασε ο Τζον Χόντελεζ, από το Ευρωπαϊκό Περιβαλλοντικό Γραφείο (ΕΕΒ). Τόνισε ουσιαστικά πως η Επιτροπή υπέκυψε στις πιέσεις των βιομηχανών, γεγονός που αποδεικνύεται και από το ότι ενώ οι περιβαλλοντικές και καταναλωτικές οργανώσεις ζητούσαν να συμπεριληφθούν στον Κανονισμό τουλάχιστον 40.000 προϊόντα και ουσίες, το σχέδιο Κανονισμού περιορίστηκε στις 30.000. Η Επίτροπος αρμόδια για θέματα

¹⁴⁹ Corporate Europe Observatory (2005), όπ.π., σελ. 8.

Περιβάλλοντος, Margot Wallström, παραδέχθηκε ότι υπήρξαν συμβιβασμοί στο τελικό κείμενο, προκειμένου να είναι εξισορροπημένο. Πρόσθεσε, ωστόσο, ότι τα οφέλη από την προώθηση της πρότασης αγγίζουν και τις δυο πλευρές¹⁵⁰.

Απέναντι σε μια ισχυρή χημική βιομηχανία, οι Οργανώσεις Περιβάλλοντος και Καταναλωτών βρίσκονταν σε αμυντική στάση, χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν υπερασπίστηκαν αντάξια τη θέση τους.

Χωρίς την επίμονη άσκηση πίεσης των ΜΚΟ, ο Επίτροπος Περιβάλλοντος δεν θα μπορούσε να προτείνει καν την πρόταση για τον Κανονισμό REACH. Μια νομοθετική πρόταση, με τόσες επιπτώσεις για τη βιομηχανία, που συζητήθηκε όσο καμία στην ιστορία της Επιτροπής.

Οι ΜΚΟ βρέθηκαν αντιμέτωπες με μια σειρά εμποδίων. Αρχικά, τα ΜΜΕ παρουσιάστηκαν προκατειλημμένα με τις ΜΚΟ που προέβαλαν την επικινδυνότητα των χημικών ουσιών για την υγεία και το περιβάλλον. Παρουσίαζαν το θέμα ως κάτι τεχνικό που αφορούσε μόνο τη χημική βιομηχανία και όχι ως ένα ζήτημα για το οποίο έπρεπε να ενημερωθούν άμεσα όλοι οι Ευρωπαίοι πολίτες.

Επίσης, η Επιτροπή και κυρίως η ΓΔ Επιχειρήσεων δεν φαινόταν να συμμερίζεται τις απόψεις των ΜΚΟ και ο τότε Πρόεδρος της Επιτροπής κ. Prodi δεν έδινε ιδιαίτερη σημασία στην περιβαλλοντική πτυχή του Κανονισμού. Η ΓΔ περιβάλλοντος της Επιτροπής έκανε πολλές υποχωρήσεις μπροστά στον υποτιθέμενο κίνδυνο να χαθούν θέσεις εργασίας. Η χημική βιομηχανία εξέδιδε σειρά από αναλύσεις και εκθέσεις σχετικά με τις επιπτώσεις του Κανονισμού, μέχρι που αποδείχτηκε ότι τα στοιχεία που παρουσίαζε ήταν υπερβολικά.

Ωστόσο, όμως, διαπιστωθεί το «φιάσκο», οι πολιτικοί αισθάνονταν ότι έπρεπε να κάνουν το καθήκον τους απέναντι στην κοινωνία. Τρεις αρχηγοί

¹⁵⁰ Δανδόλου, Ν. (2003), “Αυστηρότερο πλαίσιο λειτουργίας των χημικών βιομηχανιών στην ΕΕ”, Εφημερίδα *Ημερησία*, Οκτώβριος 30.

κυβερνήσεων και κρατών μελών της ΕΕ, τάχθηκαν στο πλευρό της χημικής βιομηχανίας, γεγονός που δυσκόλευε περισσότερο το έργο των ΜΚΟ.

Δεδομένης της κατάστασης, οι ΜΚΟ ενέδωσαν σε μια σειρά από θέματα, όπως στη χαμηλότερη ποσότητα τόνων στην καταγραφή και καθιέρωση μιας προσέγγισης βασισμένης στον κίνδυνο για την καταχώριση και την αξιολόγηση των χημικών ουσιών. Ωστόσο, φάνηκαν να βγαίνουν κερδισμένοι σε κάποια άλλα σημαντικά ζητήματα, όπως το κριτήριο της ποιότητας στην διαδικασία καταχώρισης και της απόσυρσης όλων των επικινδυνών χημικών ουσιών. Χωρίς αυτήν, η αρχή της προφύλαξης δεν θα γινόταν σεβαστή και συνεπώς καμία αλλαγή δεν θα γινόταν στο τότε υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο. Περισσότερη, όμως, προσπάθεια και άσκηση πίεσης προς τις εθνικές κυβερνήσεις χρειαζόταν, από πλευράς ΜΚΟ, για την καθιέρωση της χρήσης των υποκατάστατων ουσιών.

Από τη άλλη, οι ομάδες που εκπροσωπούσαν τα βιομηχανικά συμφέροντα κατάφεραν να αποφύγουν την αρχή της υποκατάστασης, προαιρετική στο στάδιο της εξουσιοδότησης. Αντί μιας ιεράρχησης της επικινδυνότητας βάσει κινδύνου των χημικών ουσιών (“hazard-based prioritization”) στη φάση της Καταχώρισης πέτυχαν μια ιεράρχηση της επικινδυνότητας των χημικών ουσιών βάσει προτεραιότητας (“risk-based prioritization”).

Οι ΜΚΟ, με τα μέσα που είχαν, επεδίωξαν, μέσω δημόσιων δραστηριοτήτων και ανοιχτού διαλόγου, να κάνουν τις απόψεις τους γνωστές, να προσεγγίσουν τους ευρωπαίους πολίτες και να αφυπνίσουν την κοινή γνώμη. Αποστολή των ΜΚΟ ήταν να αποδείξουν την ύπαρξη της χημικής μόλυνσης στο περιβάλλον και να ενημερώσουν τον κόσμο σχετικά με τις επιπτώσεις της στην υγεία.

Αντίθετα, οι ομάδες πίεσης εφάρμοσαν έναν συνδυασμό μεθόδων στρατηγικής. Ασχολήθηκαν λιγότερο με συζητήσεις και δημοσίευση των απόψεων τους και βασίστηκαν περισσότερο στην άμεση πρόσβαση που είχαν στα Κοινοτικά Όργανα. Πίστεψαν στην ικανότητα τους και στους διαθέσιμους πόρους για άσκηση πίεσης σε σημαντικούς κοινοτικούς παίκτες στη χάραξη πολιτικής. Μέρος του σχεδίου των Ομάδων Πίεσης και των

συντηρητικών/φιλελεύθερων Ευρωβουλευτών ήταν να επιμηκύνουν τη νομοθετική διαδικασία, πράγμα που κατάφεραν με επιτυχία. Πλέον, το νεοεκλεγμένο Κοινοβούλιο θα ασχολιόταν από την αρχή με τον Κανονισμό. Θεωρήθηκε πως με τις κοινοβουλευτικές εκλογές, όχι μόνο καθυστέρησε η νομοθετική διαδικασία 1,5 χρόνο αλλά και μετριάστηκαν όλα τα προηγούμενα επιτεύγματα των ΜΚΟ, καθώς το νέο Κοινοβούλιο ήταν πιο συντηρητικό και περισσότερο φιλικό με τις επιχειρήσεις από ό,τι το προηγούμενο Κοινοβούλιο¹⁵¹.

Το REACH αποτελεί το πιο σημαντικό νομοθέτημα αναφορικά με τα χημικά, συγκεντρώνοντας τις έννοιες της υποκατάστασης, της αξιολόγησης των κινδύνων και της προφύλαξης, που τόσα χρόνια οι ΜΚΟ προωθούσαν. Οι Ομάδες Πίεσης, όμως, προτιμούσαν να παρουσιάζουν τον Κανονισμό ως ένα περίπλοκο και δύσκολο νομοθετικό μέσο με συνεπαγόμενη γραφειοκρατία από ότι μια αναγκαία αλλαγή ενός υπαρκτού σύνθετου νομοθετικού συστήματος με πολλά κενά. Ούτε η χημική βιομηχανία αλλά ούτε και οι ΜΚΟ κατάφεραν να φέρουν το σχέδιο του Κανονισμού στο σημείο που ήθελαν. Από εδώ και στο εξής, η άσκηση πίεσης θα γινόταν πιο έντονη και από τις δύο πλευρές.

Στη συνέχεια, στις 5 Νοεμβρίου 2003, το προτεινόμενο σύστημα REACH διαβιβάστηκε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και μετέπειτα για έγκριση στο Συμβούλιο Υπουργών της ΕΕ με τη διαδικασία της συναπόφασης, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 251 ΣΕΚ (πρώην άρθρο 189B)¹⁵².

¹⁵¹ Friedrich, D. (2006), όπ.π., σελ. 29.

¹⁵² Η διαδικασία συναπόφασης παρέχει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο την εξουσία να εκδίδει πράξεις από κοινού με το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενισχύοντας έτσι τη νομοθετική του εξουσία. Αποτελεί σήμερα την κυριότερη νομοθετική διαδικασία της Κοινότητας και κατά αυτόν τον τρόπο ικανοποιείται σε μεγάλο βαθμό το πάγιο αίτημα του Κοινοβουλίου προς την κατεύθυνση απάλειψης του λεγόμενου «κοινοτικού δημοκρατικού ελλείμματος».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5⁰

Η ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ, ΟΙ ΟΜΑΔΕΣ ΠΙΕΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

5.1 Η ΑΡΧΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, παρουσίασε την τελική της πρόταση στις 29 Οκτωβρίου 2003¹⁵³ συνοδευόμενη από ένα σχέδιο αξιολόγησης επιπτώσεων¹⁵⁴.

Σύμφωνα με την Ευρωβουλευτή των Πρασίνων, Inger Schörling, υπήρξε μια σταδιακή αποδυνάμωση του Κανονισμού, από την πρόταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Κοινοβουλίου το 2001, στη Λευκή Βίβλο για τα χημικά και από το σχέδιο του Κανονισμού μέχρι και την πρόταση της Επιτροπής. Η πρόταση της Επιτροπής σκιαγραφούσε σαφώς έναν Κανονισμό καλύτερο από το τότε υπάρχον νομοθετικό σύστημα για τις χημικές ουσίες, αλλά παρουσίαζε επίσης μια σειρά από μειονεκτήματα¹⁵⁵.

Όπως είχε προβλεφθεί από τις ΜΚΟ, η Επιτροπή στην πρόταση της έλαβε υπόψη τα κύρια συμφέροντα και τις βασικές ανησυχίες της βιομηχανίας και ορισμένων κυβερνήσεων κρατών μελών, γεγονός που παραδέχτηκε και η ίδια η Επιτροπή.

¹⁵³ COM (2003) 644 τελικό, «Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καταχώρηση, την αξιολόγηση και την αδειοδότηση των χημικών προϊόντων και για τους περιορισμούς που επιβάλλονται σε αυτά (REACH), για τη σύσταση ενός Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων και για την τροποποίηση της οδηγίας 1999/45/ΕΚ και του Κανονισμού (ΕΚ) σχετικά με τους ανθεκτικούς οργανικούς ρύπους».

¹⁵⁴ SEC (2003) 117/3 Commission Staff Working Paper "Regulation of the European Parliament and of the Council concerning the Registration, Evaluation, Authorization and Restrictions of Chemicals (REACH), establishing a European Chemicals Agency and amending Directive 1999/45/EC and Regulation (EC) on Persistent Organic Pollutants", Extended Impact Assessment, Brussels, 29 October 2003.

¹⁵⁵ Αναλυτικότερα βλ. Schörling, I. (2004), όπ.π., σελ.96.

Αλήθεια είναι πως ήδη είχαν διεξαχθεί πάρα πολλές μελέτες από διάφορους φορείς με διαφορετικά, αν όχι αντικρουόμενα, συμπεράσματα αναφορικά με τις επιπτώσεις του Κανονισμού στην υγεία, στο περιβάλλον και στη βιομηχανία.

Σύμφωνα με τον κ. Σκαρλάτο, από τον ΣΕΧΒ, «αναφορικά με τις μελέτες κόστους και επιπτώσεων που διενεργήθηκαν στην ΕΕ, υπήρξε σύγχυση. Πρώτον, ανατεθήκαν από διάφορους φορείς και εκτελεστήκαν επίσης από διάφορους άλλους φορείς, π.χ. από μια εταιρεία χημικής βιομηχανίας, μια συμβουλευτική εταιρεία ή και μια περιβαλλοντική οργάνωση. Δεύτερον, ορισμένες από αυτές τις μελέτες δεν αφορούσαν τον ίδιο τον σκοπό του Κανονισμού REACH, αλλά παρεμφερείς παραμέτρους από αντίστοιχα, την σκοπιά της βιομηχανίας ή των ΜΚΟ. Τέλος, υπήρξε μια κινούμενη βάση αναφοράς στις μελέτες καθώς ο Κανονισμός εξελισσόταν συνεχώς. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ένας κυκλώνας, μια έντονη περίοδο, άκαρπη και άγονη, όπου ο καθένας διατύπωνε και προσπαθούσε να επιβάλλει την άποψη του. Δεδομένης της υπάρχουσας κατάστασης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμφώνησε με τους άμεσα εμπλεκόμενους να γίνει μια από κοινού έρευνα με αποδεκτά σε όλους αποτελέσματα¹⁵⁶».

Η Επιτροπή, λοιπόν, προκειμένου να δώσει ένα τέλος στην αβεβαιότητα που δημιουργούσαν οι σχετικές μελέτες, αποφάσισε να εκπονήσει μια αξιόπιστη και έγκυρη έρευνα με συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων. Για αυτό το λόγο, υπέγραψε, τον Μάρτιο του 2004, με τους CEFIC και UNICE ένα Μνημόνιο Κατανόησης¹⁵⁷.

Βάσει λοιπόν, αυτού του Μνημονίου Κατανόησης, δύο μελέτες αξιολόγησης επιπτώσεων εκπονήθηκαν από την Επιτροπή σε συνεργασία με τα

¹⁵⁶ Συνέντευξη με τον κ. Πάνο Σκαρλάτο, Γενικό Διευθυντή ΣΕΧΒ, όπ.π.

¹⁵⁷ Memorandum of Understanding between the European Commission side (DG Enterprise and DG Environment) and industry (UNICE/CEFIC) to Undertake Further Work Concerning the Impact Assessment of REACH, 3 March 2004.
Διαθέσιμο στο http://ec.europa.eu/enterprise/reach/docs/reach/memo_of_underst_on_ia-2004_03_03.pdf (Ιούλιος 2007).

συμβουλευτικά γραφεία JRC-IPTS και KPMG και παρουσιάστηκαν τον Ιούλιο 2005. Το πρώτο ανέλαβε μια μελέτη εστιάζοντας στις επιπτώσεις που θα είχαν τα νέα κράτη μέλη της ΕΕ από την εφαρμογή του Κανονισμού¹⁵⁸, ενώ το δεύτερο γραφείο συμβούλων εξουσιοδοτήθηκε από την βιομηχανία να αναλάβει μια μελέτη με εξεταζόμενες περιπτώσεις προκειμένου να διαπιστωθεί σε τι βαθμό επηρεάζεται η βιομηχανία από την εφαρμογή του Κανονισμού¹⁵⁹.

Για να εξασφαλιστεί η απαραίτητη υποστήριξη, δημιουργήθηκε μια ομάδα εργασίας που αποτελείτο από διάφορους εμπλεκόμενους φορείς. Ωστόσο, τον Ιούλιο 2004, δύο από τα μέλη της ομάδας εργασίας, η ΕΕΒ και η WWF, απέσυραν την υποστήριξη τους, καταγγέλλοντας την έλλειψη διαφάνειας και την έμφαση που δινόταν στις επιπτώσεις στην καινοτομία και όχι στον αρχικό σκοπό της έρευνας, που ήταν οι νέες ευκαιρίες για καινοτομία που προσφέρονταν στη βιομηχανία. Ουσιαστικά, οι ΜΚΟ υποστήριξαν πως τα λάθη προηγούμενων μελετών που συντάσσονταν για λογαριασμό της βιομηχανίας επαναλαμβάνονταν¹⁶⁰.

Επίσης, στα πλαίσια συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τη βιομηχανία, η Επιτροπή προώθησε το καλοκαίρι του 2004, μια προσωρινή στρατηγική με σκοπό την προετοιμασία όλων των συμβαλλόμενων μερών αναφορικά με την εφαρμογή του REACH. Περιλάμβανε πρώτον, Προγράμματα Εφαρμογής του REACH (Implementation Projects (RIPs)) για καλύτερη καθοδήγηση και υλοποίηση του Κανονισμού, που θα συνεχιστούν και μετά την έναρξη ισχύος του Κανονισμού και δεύτερον, ύστερα από πρωτοβουλία του CEFIC, το πρόγραμμα SPORT (Strategic Partnership on REACH testing) με σκοπό να εξεταστεί η λειτουργικότητα του Κανονισμού, να

¹⁵⁸ IPTS (2005), "Implementation of REACH in the new Member States- Overview of the Chemical and specialty Chemical Sector in the New Member States", IPTS Institute for Prospective Technological Studies, July.

¹⁵⁹ KPMG (2005), "REACH-further work on impact assessment. A case study approach- Final report", KPMG Business Advisory Services B.V., July.

¹⁶⁰ EEB and WWF (2005), "Business Impact Assessments and the Work by KPMG for UNICE and CEFIC", January, Διαθέσιμο στο <http://assets.panda.org/downloads/kpmgeebwwfjan05.pdf> (Ιούλιος 2007).

βρεθούν λύσεις από κοινού με τα κράτη μέλη της ΕΕ και να κατανοηθεί καλύτερα στην πράξη από τη βιομηχανία που θα κληθεί μετέπειτα να εφαρμόσει τον Κανονισμό¹⁶¹.

Στη συνέχεια, στις 25-27 Οκτώβριου 2004, η Ολλανδική προεδρία της ΕΕ, στα πλαίσια μιας τριμερούς σύσκεψης εργασίας επί της αξιολόγησης των επιπτώσεων, αξιολόγησε και δημοσίευσε μια συνολική παρουσίαση των συνολικά 36 μελετών αξιολόγησης κινδύνου, πολλές από τις οποίες είχαν εκπονηθεί από τα κράτη μέλη της ΕΕ¹⁶².

Εκτίμησε πως οι προβλέψεις της Επιτροπής για τις άμεσες επιπτώσεις από την εφαρμογή του Κανονισμού ήταν σωστές, επισήμανε πως οι χρηματοδοτούμενες μελέτες από τη βιομηχανία δεν αναφέρθηκαν καθόλου στα οικονομικά οφέλη του Κανονισμού και συμπέρανε πως τα οφέλη στην υγεία και στο περιβάλλον είναι αδιαμφισβήτητα αλλά δύσκολο να υπολογιστούν¹⁶³.

Τέλος, τον Μάιο του 2005, η προεδρία του Λουξεμβούργου παρουσίασε τα αποτελέσματα περαιτέρω εκθέσεων αξιολόγησης από τη βιομηχανία, υπό την επιτήρηση ομάδας αντιπροσώπων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διαφόρων βιομηχανικών τομέων, ενώσεων εμπορίου και ΜΚΟ. Τα αποτελέσματα αυτών των μικροοικονομικών μελετών έδειξαν πως η βιομηχανία θα μπορέσει να ανταπεξέλθει στο άμεσο και έμμεσο κόστος από την εφαρμογή του Κανονισμού REACH, δίνοντας ένα τέλος στα προηγούμενα εφιαλτικά σενάρια της βιομηχανίας. Ωστόσο, επιφυλάξεις παρέμεναν για τις χημικές μικρομεσαίες βιομηχανίες, που αποτελούν την πλειοψηφία των επιχειρήσεων στην Ευρώπη.

¹⁶¹ Στον δικτυακό τόπο του CEFIC, “Our Views & Activities: Implementation of REACH (RIPS & SPORT)”.

¹⁶² Witmond B., S. Groot, W. Groen & E. Dönszelmann (2004), “The impact of REACH: Overview of 36 studies on the impact of the new EU chemicals policy (REACH) on society and business”, Ecorys and OpdenKamp Adviesgroep for Dutch Presidency, Netherlands. Διαθέσιμο στο http://www.eu2004-reach.nl/downloads/Comprehensive_Overview-v2.pdf (Ιούλιος 2007).

¹⁶³ Αυτόθι, σ.σ. 89-97.

5.2 ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΩΣ ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ

Σύμφωνα με τη διαδικασία της συναπόφασης, μετά την έκδοση της πρότασης από την Επιτροπή, αυτή εξετάζεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο και ειδικότερα από την αρμόδια επιτροπή στο Κοινοβούλιο και από την Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων στο Συμβούλιο.

Στις 19 Ιανουαρίου 2005, λοιπόν, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διοργάνωσε την πρώτη δημόσια ακρόαση για τον Κανονισμό REACH. Στη συνάντηση οι Ευρωβουλευτές και οι χίλιοι περίπου εκπρόσωποι από τον τομέα της βιομηχανίας, των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και άλλων ενδιαφερομένων συμφώνησαν ότι η ύπαρξη του Κανονισμού REACH αποτελεί επιτακτική ανάγκη, όπως και ότι οι προσπάθειες από εδώ και πέρα θα επικεντρώνονταν στην οριστικοποίηση των λεπτομερειών του REACH και όχι στην αμφισβήτηση του Κανονισμού.

"Αν και εξακολουθούν να υπάρχουν προβλήματα, υπάρχει η θέληση για την επίλυσή τους" δήλωσε ο κ. Karl-Heinz Florenz, Πρόεδρος της Επιτροπής Περιβάλλοντος του Ευρωκοινοβουλίου¹⁶⁴.

Σύμφωνα με τις περιβαλλοντικές οργανώσεις, η βιομηχανία παρουσιάστηκε στην ακρόαση με μια συνταρακτική αλλαγή στη στάση της, σε σχέση με τους προηγούμενους μήνες. Η συζήτηση πλέον αφορούσε όχι αν θέλουνε τον Κανονισμό αλλά «ποιον τύπο REACH θέλουνε». Στα πλαίσια αυτά, η UNICE εγκαινίασε την καινούργια της θέση, καλυπτόμενη από δηλώσεις υποστήριξης ενός λειτουργικού Κανονισμού για τα χημικά, με το κύριο αίτημα τους να είναι η ιεράρχηση βάσει προτεραιότητας ("risk based prioritization")¹⁶⁵.

Πέντε περιβαλλοντικές ΜΚΟ (EEB, Greenpeace, FoEE, WWF και European Environment Network of the European Public Health Alliance) αντέδρασαν, όμως, σε αυτό το αίτημα με μια κοινή τους δήλωση: «Η UNICE προτείνει μια

¹⁶⁴ Corporate Europe Observatory (2005), όπ.π., σ.σ. 9-10.

¹⁶⁵ UNICE (2005), "An EU Industry Recommendation to improve the efficiency and workability of REACH", January 17.

ραγισμένη και ανεύθυνη προσέγγιση αυτορρύθμισης, προτείνει δηλαδή η βιομηχανία να εκτιμάει από μόνη της αν υπάρχει πιθανότητα κίνδυνου, βασισμένη σε ελάχιστο αριθμό απαιτούμενων δεδομένων, σχεδόν χωρίς χρονοδιάγραμμα για την καταχώρηση και την συλλογή όλων των πληροφοριών για ένα χημικό προϊόν. Ουσιαστικά το βάρος ξαναπέφτει στις δημόσιες αρχές που θα πρέπει να αποδείξουν την επικινδυνότητα κάποιων χημικών ουσιών¹⁶⁶».

5.2.1 ΠΡΩΤΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Η επιτροπή Περιβάλλοντος (ENVI) του Κοινοβουλίου ενέκρινε την τελική της έκθεση με πλειοψηφία (40 υπέρ, 19 κατά και 2 αποχές) τον Οκτώβριο 2005. Οι τροποποιήσεις που ψηφίστηκαν, από τη μία, θεωρήθηκε πως αντιστάθμισαν εκείνες που είχαν υιοθετηθεί στα μέσα Σεπτεμβρίου από Ευρωβουλευτές της επιτροπής Βιομηχανίας (ITRE) και της Εσωτερικής Αγοράς (IMCO). Από την άλλη, η βιομηχανία μιλούσε για «πισωγύρισμα» σε περισσότερες γραφειοκρατικές διαδικασίες και λιγότερη λειτουργικότητα του συστήματος REACH¹⁶⁷.

Στα πλαίσια της συζήτησης για την Πρώτη Ανάγνωση του Κοινοβουλίου, στις 16 Νοεμβρίου 2005, ο Ευρωβουλευτής κ. Δημήτρης Παπαδημούλης επεσήμανε ότι η ιστορία του REACH "είναι μια ιστορία διαρκούς αποδυνάμωσης της αρχικής πρότασης της Κομισιόν". Απευθυνόμενος δε στον κ. Σταύρο Δήμα, ο Ευρωβουλευτής ανέφερε ότι κάθε φορά "η Κομισιόν έρχεται και πανηγυρίζει για μια διαφορετική πρόταση από την αρχική που είχε κάνει". Πριν από ένα μήνα η Επιτροπή Περιβάλλοντος ψήφισε με πολύ μεγάλη πλειοψηφία για ένα ισχυρό REACH αντάξιο του ονόματός του, τόνισε ο κ. Παπαδημούλης. Σήμερα, ωστόσο, υπό την πίεση του λόμπυ της χημικής βιομηχανίας και ορισμένων κρατών μελών, με πρώτη την Γερμανία,

¹⁶⁶ "UNICE proposes a flawed and irresponsible self-regulation approach: that industry should alone estimate whether there might be a risk based on minimum information requirements" στο Press Release: "UNICE in bid to wreck REACH", 17 January 2005, Brussels.

¹⁶⁷ CEFIC, News Release "European Parliament Environment Committee vote takes REACH back in wrong direction", Brussels, 5 October 2005.

"βρισκόμαστε μπροστά σε έναν κακό συμβιβασμό του Λαϊκού Κόμματος, των Σοσιαλιστών και των Φιλελευθέρων. Ως εκ τούτου, η Ευρωπαϊκή Αριστερά και οι Πράσινοι δεν σκοπεύουμε να ψηφίσουμε αυτή την κακή συμφωνία"¹⁶⁸.

Παράλληλα, 200.000 Ευρωπαίοι μεταξύ των οποίων και 15.830 Έλληνες, απεύθυναν έκκληση προς το Κοινοβούλιο να υποστηριχτούν «οι προσπάθειες για μια νέα, αποτελεσματική και κατανοητή νομοθεσία για την παραγωγή και διάθεση στο εμπόριο χημικών ουσιών». Ωστόσο, όπως επισημάνθηκε από τις ΜΚΟ, «τα πρώτα σημάδια ανίερων πολιτικών συμβιβασμών είχαν ήδη αρχίσει πάνω από τις αίθουσες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Στο πλαίσιο των συζητήσεων και των διαπραγματεύσεων, η αρχική πρόταση για το REACH είχε σημαντικά αποδυναμωθεί, υπό την σκιά των έντονων πιέσεων της χημικής βιομηχανίας»¹⁶⁹.

Μέχρι τις αρχές Νοεμβρίου 2005, οι προβλέψεις ήθελαν τους σοσιαλιστές Ευρωβουλευτές (PSE), από τους οποίους προερχόταν και ο Εισηγητής του Κανονισμού κ. Sacconi, να υπερψηφίζουν τον REACH. Στο Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα (EEP-ED) και στη Συμμαχία των Φιλελευθέρων (ALDE) αντίστοιχα πλειοψηφούσαν οι φωνές υπέρ των χημικών βιομηχανιών, ενώ οι μικρότερες πολιτικές ομάδες, της Αριστεράς (GUE/NGL) και των Πράσινων (The Greens), υποστήριζαν έναν ισχυρότερο Κανονισμό¹⁷⁰.

Τελικά, στις 17 Νοεμβρίου, η ψηφοφορία κατά την πρώτη ανάγνωση έληξε με ενισχυμένη πλειοψηφία, σε κλίμα γενικευμένης συναίνεσης με 407 ψήφους έναντι 155 κατά και 41 αποχών. Οι Πράσινοι δεν ψήφισαν το τελικό κείμενο του Κανονισμού, με τις 1.038 τροπολογίες, θεωρώντας ότι απέχει κατά πολύ από το αρχικό κείμενο.

¹⁶⁸ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Υπηρεσία Τύπου, Αναφ.: 20051116IPR02381, "Συζήτηση σχετικά με το REACH (καταχώριση, αξιολόγηση και αδειοδότηση χημικών προϊόντων)".

¹⁶⁹ Πληροφοριακό υλικό WWF Ελλάς, 2005, όπ.π.

¹⁷⁰ Ψαρά, Μ. (2005), "Ασπιρίνη της ΕΕ ενάντια στη χημική απειλή", Εφημερίδα *Έθνος της Κυριακής*, Νοέμβριος 20.

Η υπερψήφιση του τροποποιημένου κειμένου επιτεύχθηκε μέσω ενός πολιτικού συμβιβασμού ανάμεσα στα τρία μεγάλα κόμματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, τους Συντηρητικούς, τους Φιλελεύθερους και τους Σοσιαλιστές. Ο συμβιβασμός διαφύλαξε ορισμένες νίκες της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Περιβάλλοντος (ENVI), όπως είναι η αρχή της υποχρεωτικής υποκατάστασης των πιο επικίνδυνων χημικών και το καθήκον υπεύθυνης φροντίδας (duty of care) αλλά μειώθηκε περαιτέρω το ποσοστό πληροφόρησης που πρέπει να παρέχει η βιομηχανία για τις 30.000 χημικές ουσίες που καλύπτονται από το REACH. Οι φόβοι των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων φάνηκε πως εισακούστηκαν από τους Ευρωβουλευτές, οι οποίοι μείωσαν τις υποχρεώσεις που επιβάλλονταν στον χημικό τομέα, διατηρώντας παράλληλα τις απαιτήσεις ασφαλείας για τις πιο επικίνδυνες ουσίες, γεγονός που θα ωφελήσει το περιβάλλον και τη δημόσια υγεία¹⁷¹.

Αμέσως μετά την ψηφοφορία ο τότε Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, κ. Josep Borrell, προέβη στην ακόλουθη δήλωση: "Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απέδειξε ότι αναλαμβάνει πλήρως τις ευθύνες του και, ως νομοθέτης, διασκέδασε ορισμένους από τους φόβους των Ευρωπαίων, διασφαλίζοντας τους ανταγωνιστικές θέσεις εργασίας μαζί με ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας τους και του περιβάλλοντος"¹⁷².

Με τη σειρά τους, οι διεθνείς περιβαλλοντικές οργανώσεις, WWF και Greenpeace, υπογράμμισαν σε ανακοίνωση τους πως υποδέχτηκαν «με...μισό χαμόγελο» το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας. Ύστερα από τις επίμονες προσπάθειες της χημικής βιομηχανίας να εξασθενίσει τα θετικά στοιχεία που περιείχε η πρόταση και παρά τα κενά που παρουσίαζε, οι δύο

¹⁷¹ Βασικό αίτημα της βιομηχανίας ήταν οι πόροι του Κανονισμού να κατευθυνθούν κατά προτεραιότητα στα χημικά υψηλής ανησυχίας ανεξαρτήτως ποσότητας και να περιορισθούν οι απαιτήσεις δοκιμών για τα χημικά που δεν προξενούν ανησυχία. Το επιχείρημα στηρίχτηκε στην εκτίμηση ότι η επίπτωση του κόστους εφαρμογής του Κανονισμού είναι μεγαλύτερη για τις μικρού μεγέθους επιχειρήσεις, οι οποίες θα κληθούν να καταθέσουν φακέλους για μια σειρά από προϊόντα που παράγουν σε όγκους μικρότερους των 100 τόνων ετησίως.

¹⁷² Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Υπηρεσία Τύπου, Αναφ. 20051118IPR02581, "REACH: Προστασία των καταναλωτών χωρίς αρνητικές επιπτώσεις στην χημική βιομηχανία", 18 Νοεμβρίου 2005.

ΜΚΟ δήλωσαν ότι η παρούσα μορφή του REACH αποτελεί ένα σημαντικό βήμα για την προστασία της υγείας και του περιβάλλοντος¹⁷³.

Σχολιάζοντας την ψήφιση των εν λόγω τροπολογιών από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σε ανακοίνωση τους, ο CEFIC και αντίστοιχα ο ΣΕΧΒ δήλωσαν πως η συνεργασία των μεγάλων ευρωπαϊκών κομμάτων οδήγησε σε ανακούφιση χιλιάδων μικρομεσαίων επιχειρήσεων, μεταξύ αυτών και ελληνικών, από τις συνέπειες που αρχικά προβλέπονταν με την εφαρμογή του Κανονισμού. Παράλληλα, περιορίστηκαν οι γραφειοκρατικές διαδικασίες που επηρέαζαν σε σημαντικό βαθμό την επιχειρηματική δραστηριότητα του κλάδου.

«Αυτό που έχει σημασία είναι ότι ο νέος Κανονισμός υποστηρίχτηκε από όλα τα μεγάλα κόμματα, συναινετικό γεγονός δηλαδή που προδικάζει έτσι την επιτυχία του και απαντά στα επιχειρήματα ότι η χημική βιομηχανία ήθελε να αποδυναμώσει τον Κανονισμό» δήλωσε ο κ. Γιαννίδης, Πρόεδρος του ΣΕΧΒ¹⁷⁴.

Μετά την πρώτη ανάγνωση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ακολούθησε διαπραγμάτευση μεταξύ του Συμβουλίου, της Επιτροπής και του Κοινοβουλίου. Η WWF Ελλάς και η Greenpeace επεσήμαναν σε ανακοίνωση τους ότι το Συμβούλιο Υπουργών έχει τη δυνατότητα να ενδυναμώσει τον Κανονισμό και κάλεσαν εκ νέου τους Έλληνες Υπουργούς Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων να σεβαστούν τις απαιτήσεις των Ελλήνων και Ευρωπαίων πολιτών για έναν Κανονισμό που θα θέτει την προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος πάνω από τα συμφέροντα των μεγάλων χημικών βιομηχανιών¹⁷⁵.

¹⁷³ WWF και Greenpeace, Πληροφοριακό Υλικό, Στρασβούργο/Αθήνα, 17 Νοεμβρίου 2005, όπ.π.

¹⁷⁴ ΣΕΧΒ, Δελτίο Τύπου, 18 Νοεμβρίου 2005. Βλ. Διαδικτυακό τόπο ΣΕΧΒ, <http://www.haci.gr/gr/reach.htm>

¹⁷⁵ WWF και Greenpeace, Πληροφοριακό Υλικό, “Ψηφοφορία για το REACH στο Ευρωκοινοβούλιο”, Στρασβούργο/Αθήνα, 17 Νοεμβρίου 2005, όπ.π.

Το Ηνωμένο Βασίλειο, που ασκούσε την προεδρία του Συμβουλίου, ήλπιζε να υπάρξει μια πολιτική συμφωνία κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης του Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας την 28η Νοεμβρίου. Η προοπτική για τα κράτη μέλη της ΕΕ να υιοθετήσουν μια πιο φιλόδοξη θέση από τους Ευρωβουλευτές ήταν μικρή ¹⁷⁶. Τον Δεκέμβριο του 2005 οι Υπουργοί των κρατών μελών της ΕΕ δέχτηκαν μόνο μερικώς την αρχή της υποκατάστασης, που υποστηριζόταν από το Κοινοβούλιο, και αντίθετα ψήφισαν να παραμείνουν στο εμπόριο ορισμένοι τύποι επικίνδυνων χημικών ουσιών, παρόλο που υπήρχαν ασφαλή υποκατάστατα. Το Συμβούλιο των Υπουργών επίσης, μείωσε δραστικά τις πληροφορίες ασφάλειας για τις χιλιάδες των χημικών που παρέμεναν στην αγορά¹⁷⁷.

Έπειτα από ομόφωνη πολιτική συμφωνία της 13^{ης} Δεκεμβρίου 2005, το Συμβούλιο ενέκρινε δύο Κοινές Θέσεις (7524/06, 7525/06) αναφορικά με:

- το σχέδιο κανονισμού για την καταχώριση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων REACH και για την ίδρυση Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων¹⁷⁸
- το σχέδιο οδηγίας για την τροποποίηση της οδηγίας 67/548/ΕΟΚ¹⁷⁹ για την ταξινόμηση, συσκευασία και επισήμανση των επικίνδυνων ουσιών με σκοπό την προσαρμογή της στο σχέδιο κανονισμού για το REACH¹⁸⁰.

Η Επιτροπή χαιρέτισε την έγκριση της Κοινής Θέσης στις 27 Ιουνίου 2006 θεωρώντας ότι ικανοποιεί τις επιδιώξεις της όσον αφορά στη θέσπιση

¹⁷⁶ Musu, T. (2006), “REACH, the new European chemicals policy: what for?”, ETUI-REHS, the research institute of the European Trade Union Confederation, New Solutions, 16(2), σ.σ. 11-12.

¹⁷⁷ Contiero, M. (2006), όπ.π., σελ. 19.

¹⁷⁸ Με βάση την πρόταση αυτή, ιδρύεται Ευρωπαϊκός Οργανισμός Χημικών Προϊόντων για να διαχειρίζεται και, σε ορισμένες περιπτώσεις, να εκτελεί τις τεχνικές, επιστημονικές και διοικητικές πτυχές του REACH αλλά και για να εξασφαλίζει τη συνέπεια ανάμεσα στις πτυχές αυτές, σε κοινοτικό επίπεδο.

¹⁷⁹ ΕΕ 196, 16.8.1967, σ.σ. 1-98.

¹⁸⁰ Για τα κύρια βασικά χαρακτηριστικά της Κοινής Θέσης του Συμβουλίου βλ. Ανακοινωθέν Τύπου του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 10870/06 (Presse 191), «Το Συμβούλιο εγκρίνει την κοινή θέση του σχετικά με τη νέα νομοθεσία της ΕΕ για τα χημικά προϊόντα-σύστημα REACH», Λουξεμβούργο, 27 Ιουνίου 2006.

συμφωνίας που να ανταποκρίνεται στους στόχους της Λισαβόνας σχετικά με την ανταγωνιστικότητα της Ευρωπαϊκής βιομηχανίας και την ενθάρρυνση της καινοτομίας, με την οποία είναι δυνατόν να επιτευχθεί αξιοσημείωτη βελτίωση της υγείας και του περιβάλλοντος. Ο κύριος στόχος της πρότασης της Επιτροπής για τον Κανονισμό διαφυλάχτηκε με την Κοινή Θέση του Συμβουλίου και ως εκ τούτου να την υποστήριξε πλήρως¹⁸¹.

Ωστόσο, ευρωπαϊκές περιβαλλοντικές οργανώσεις, οργανώσεις γυναικών και ενώσεις καταναλωτών και υγείας κατήγγειλαν το συμβιβασμό σχετικά με την κοινοτική νομοθεσία για τα χημικά (REACH), που επετεύχθη κεκλεισμένων των θυρών μεταξύ εκπροσώπων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου Υπουργών. Οι οργανώσεις καλούσαν τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου να κλείσουν τα κενά που θα επιτρέψουν στις χημικές βιομηχανίες να συνεχίσουν τη χρήση επικίνδυνων χημικών στα προϊόντα που παράγουν και διακινούν, ακόμα και όταν υπάρχουν ασφαλή υποκατάστατα. Η αρχή της υποκατάστασης θα έπρεπε να υιοθετηθεί για όλα ανεξαιρέτως τα τοξικά χημικά, προκειμένου να δοθεί κίνητρο στη βιομηχανία για την άμεση αντικατάστασή τους¹⁸².

Δεδομένου πως το Συμβούλιο δεν αποδέχτηκε όλες τις θέσεις του Κοινοβουλίου, ακολούθησε και μια δεύτερη Ανάγνωση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με την τελική απόφαση να καθυστερεί περίπου ένα έτος.

¹⁸¹ COM (2006) 375 τελικό, «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 251, παράγραφος 2 της ΣΕΚ σχετικά με την κοινή θέση του Συμβουλίου για την έκδοση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καταχώριση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και για τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων REACH και για την ίδρυση Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων, για την τροποποίηση της οδηγίας 1999/45/ΕΚ και την έκδοση Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της Οδηγίας 67/548/ΕΟΚ ώστε να προσαρμοστεί στον Κανονισμό(ΕΚ) αριθ. .../2006 (REACH)».

¹⁸² Πληροφοριακό υλικό WWF “Απαράδεκτος ο συμβιβασμός για το REACH”, Βρυξέλλες/Αθήνα, 1 Δεκεμβρίου 2006, όπ.π.

5.2.2 ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Τον Ιούλιο του 2006 οι διαδικασίες της δεύτερης ανάγνωσης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ξεκίνησαν με την συζήτηση που διεξήχθη από την Επιτροπή Περιβάλλοντος και τον Εισηγητή της, κ. Sacconi. Ο ίδιος δήλωσε πως «η Κοινή Θέση του Συμβουλίου αποτελεί μια ισορροπημένη θέση που περιλαμβάνει τα κύρια σημεία αναφορικά με την Καταχώρηση και την Αξιολόγηση των χημικών ουσιών (180 από τις 430 τροπολογίες που ενέκρινε το Κοινοβούλιο στην πρώτη ανάγνωση). Όσον αφορά ,όμως, στην Αδειοδότηση η θέση του Συμβουλίου απέχει από αυτό που είχε αποφασίσει το Κοινοβούλιο τον Νοέμβριο του 2005. Υπάρχει ωστόσο περιθώριο συμφωνίας με το Συμβούλιο αναφορικά με την Αδειοδότηση, υπό την προϋπόθεση πως υπάρχει πολιτική βούληση»¹⁸³.

Σε κάθε περίπτωση, ο κ. Sacconi και οι άλλοι συν-εισηγητές ήθελαν να αποφύγουν να οδηγηθούν σε συνδιαλλαγή (conciliation) με το Συμβούλιο. Στην Έκθεση του δήλωσε πως θα επανέφερε κάποιες από τις τροπολογίες της πρώτης Ανάγνωσης και δεν απέκλεισε το γεγονός να προστεθούν και άλλες κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων.

Η επιτροπή Περιβάλλοντος (ENVI) υπερψήφισε τις προτάσεις του Εισηγητή στις 10 Οκτωβρίου και η Ολομέλεια του Κοινοβουλίου έλαβε χώρα στα μέσα Νοεμβρίου.

Σύμφωνα με τον κ. Alain Perroy, Γενικό Διευθυντή του CEFIC, «η υπερψήφιση των προτάσεων της επιτροπής Περιβάλλοντος επιστρέφει το θέμα στην Πρώτη Ανάγνωση του Κοινοβουλίου εμποδίζοντας έτσι να επιτευχθεί ο στόχος του Κανονισμού για πιο ασφαλή προϊόντα και ανταγωνιστικότητα στην Ευρωπαϊκή βιομηχανία. Δεν μας ξάφνιασε ωστόσο, δεδομένου ότι η επιτροπή Περιβάλλοντος έχει συχνά διαφορετική άποψη από την Ολομέλεια. Με αυτόν τον τρόπο, το προτεινόμενο σύστημα της αξιολόγησης και της υποχρεωτικής υποκατάστασης θα οδηγήσει στην απαγόρευση ορισμένων ουσιών στην ΕΕ,

¹⁸³ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Υπηρεσία Τύπου, 20060713IPR09866, “REACH: the second half kicks off”, 13 Ιουλίου 2006.

παρόλη την κοινωνικοοικονομική σημασία τους και το γεγονός ότι δεν υπάρχουν υποκατάστατα¹⁸⁴».

Ο François Cornélis, ο νέος Πρόεδρος του CEFIC σε ομιλία του δήλωσε πως: «η δεύτερη ανάγνωση απαιτεί μια τελευταία προσπάθεια διαλόγου με τους Ευρωβουλευτές, τις δημόσιες αρχές και τις εθνικές κυβερνήσεις, ειδικότερα για το θέμα ενός λειτουργικού και ισορροπημένου συστήματος Αδειοδότησης και ενός αποτελεσματικού μηχανισμού προκειμένου να βρεθούν τα κατάλληλα υποκατάστατα, όπου κριθεί απαραίτητο».

Ο Alain Perroy, Γενικός Διευθυντής του CEFIC, ολοκλήρωσε λέγοντας πως «για τη βιομηχανία ήρθε η ώρα ο Κανονισμός REACH να υιοθετηθεί προκειμένου να ξεκινήσει η φάση της εφαρμογής, δίνοντας ένα τέλος σε μια μακρά περίοδο αβεβαιότητας. Τα μέλη μας έχουν ήδη ξεκινήσει να προετοιμάζονται και θα τους υποστηρίξουμε στην προσπάθεια τους μέσω της υπηρεσίας του CEFIC, 'ReachCentrum'».

Την αλλαγή στη στάση της βιομηχανίας και την έναρξη διαδικασιών εφαρμογής του Κανονισμού επιβεβαίωσε και ο κ. Σκαρλάτος από τον ΣΕΧΒ, δηλώνοντας πως «το 2006 υπήρξε μια μεγάλη στροφή στην στάση της βιομηχανίας. Έκρινε ότι χρειάζεται να 'δουλέψει' ο Κανονισμός και να πετύχει ο στόχος της προστασίας των καταναλωτών και του περιβάλλοντος. Σε αυτό συνέβαλε και η στάση των Επιτρόπων ότι στο θέμα αυτό δεν μπορούν να ασχοληθούν περαιτέρω ακούγοντας τον ένα και τον άλλο. Επίσης, κάποιες βελτιώσεις ήταν ακόμα αναγκαίες, αλλά έπρεπε να τελειώνουμε και να τεθεί ο Κανονισμός σε εφαρμογή. Το θέμα δεν ετίθετο πια εκ βάθρων, όπως επιδιωκόταν παλιότερα π.χ. μέσω της επιστολής των τριών αρχηγών κυβερνήσεων και κρατών μελών της ΕΕ στον Πρόεδρο της Επιτροπής. Η εσωτερική γραμμή που είχε περάσει ήταν πως 'το REACH είναι πια πραγματικότητα, μπορεί να πετύχει μόνο αν εφαρμοστεί και δουλέψετε προς αυτή την κατεύθυνση. Αν το μάθετε και το γνωρίσετε καλύτερα τότε θα έχετε

¹⁸⁴ CEFIC, News Release, "Environment Committee Vote in 2nd reading hampers ability of REACH to achieve its goals Brussels", 10 October 2006.

λιγότερο κόστος', για αυτόν τον τελευταίο λόγο υπήρξαν κάποια προγράμματα και σεμινάρια για καλύτερη εφαρμογή¹⁸⁵».

Την Τετάρτη 13 Δεκεμβρίου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τελικά ενέκρινε ένα νέο νομοθετικό κείμενο με πλειοψηφία 529 ψήφων έναντι 98 (η τελική ψηφοφορία απαιτούσε 367 ψήφους υπέρ από 732).

Σύμφωνα με τον κ. Guido Sacconi, Εισηγητή της σχετικής κοινοβουλευτικής έκθεσης, το νέο σύστημα για την Καταχώριση, Αξιολόγηση και Έγκριση των χημικών ουσιών (REACH) αποτελεί «μεγάλη επιτυχία για το κοινό συμφέρον». Παραδέχτηκε όμως πως «το κείμενο προφανώς δεν είναι τέλειο, αλλά μπορεί να βελτιωθεί με τον καιρό και την εμπειρία». Όσον αφορά τον οικονομικό αντίκτυπο του νέου Κανονισμού που εγκρίθηκε στις 13 Δεκεμβρίου, ο Ιταλός Ευρωβουλευτής από τη Σοσιαλιστική Ομάδα ανέφερε ότι το REACH θα δώσει «νέα ώθηση στην ευρωπαϊκή αγορά».

Επίσης, ο Φιλανδός Υπουργός εμπορίου και βιομηχανίας, κ. Mauri Pekkarinen, υπογράμμισε ότι η επίτευξη συμφωνίας επί του λεπτού αυτού θέματος «απέδειξε ότι το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορούν να συνεργαστούν με επιτυχία».

Από την άλλη πλευρά, όμως, της Ευρωπαϊκής Ενωτικής Αριστεράς και των Πρασίνων, ο τελικός συμβιβασμός που υπερψηφίστηκε από το Λαϊκό Κόμμα, τους Φιλελεύθερους και τους Σοσιαλιστές, θεωρήθηκε πως αποδυνάμωσε δραστικά την αρχική πρόταση της Επιτροπής και απέιχε σημαντικά από τις θέσεις που υιοθέτησε το Κοινοβούλιο κατά την πρώτη ανάγνωση τον Νοέμβριο 2005 και στις οποίες επέμεναν με κοινές τροπολογίες η Ευρωπαϊκή Ενωτική Αριστερά και οι Πράσινοι.

¹⁸⁵ Συνέντευξη με τον κ. Πάνο Σκαρλάτο, Γενικό Διευθυντή ΣΕΧΒ, όπ.π.

Μιλώντας εκ μέρους της ομάδας της Αριστεράς, ο Ευρωβουλευτής κ. Παπαδημούλης υπογράμμισε ενώπιον της Ολομέλειας του Ευρωκοινοβουλίου: «Κύριε πρόεδρε, τις τελευταίες μέρες το λόμπι της χημικής βιομηχανίας πανηγυρίζει, πέτυχε τουλάχιστον το 90% των στόχων του, έκανε το REACH αγνώριστο! Από την αρχική πρόταση της Επιτροπής έμειναν λίγα πράγματα, έτσι οι χθεσινοί αντίπαλοι έγιναν θερμοί υποστηρικτές. Η αρχή της υποκατάστασης υπονομεύθηκε καίρια εις βάρος της δημόσιας υγείας, του περιβάλλοντος και των εργαζομένων στη βιομηχανία. Ο σημερινός συμβιβασμός αποτελεί ουσιαστική προσχώρηση των σοσιαλιστών στις απόψεις της Ευρωπαϊκής Δεξιάς και της χημικής βιομηχανίας. Βρίσκεται πολύ πίσω από την αρχική πρόταση της Επιτροπής, αλλά και από όσα ψηφίσαμε και στην πρώτη ανάγνωση και στην Επιτροπή Περιβάλλοντος. Ειλικρινά, παρότι τους εκτιμώ, δεν αντιλαμβάνομαι γιατί πανηγυρίζουν ο κ. Δήμας και ο εισηγητής κ. Sacconi, μέχρι χθες άλλα υποστήριζαν και προωθούσαν. Επίτροπε Verheugen Συγχαρητήρια! Τα καταφέρατε!¹⁸⁶».

Μετά την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ο Κανονισμός REACH υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 18 Δεκεμβρίου του 2006 και υπογράφηκε την ίδια μέρα από τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, κ. Josep Borrell, και τον κ. Pekkarinen, κατά τη διάρκεια της Συνόδου Ολομέλειας στο Στρασβούργο¹⁸⁷.

Κατά την άποψη του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η νομοθεσία για τον REACH, όπως υιοθετήθηκε από τους Ευρωβουλευτές, «είναι ουσιώδους σημασίας για την προστασία της δημόσιας υγείας και του

¹⁸⁶ “Το Ευρωκοινοβούλιο ψήφισε ένα αποδυναμωμένο REACH”, 13 Δεκεμβρίου 2006. Βλ. Διαδικτυακό τόπο www.syn.gr

¹⁸⁷ Κανονισμός(ΕΚ) 1907/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18^{ης} Δεκεμβρίου 2006 «για την καταχώρηση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων (REACH) και για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων καθώς και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 793/93 του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1488/94 της Επιτροπής καθώς και της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ του Συμβουλίου και των οδηγιών της Επιτροπής 91/155/ΕΟΚ, 93/67/ΕΟΚ, 93/105/ΕΚ και 2000/21/ΕΚ», ΕΕ L 396/1 της 30^{ης}/12/2006.

περιβάλλοντος από κινδύνους που συνδέονται με τις χημικές ουσίες. Ταυτόχρονα δεν θίγει την ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα»¹⁸⁸.

Αυτό το στάδιο αποτέλεσε την τελευταία φάση της νομοθετικής διαδικασίας πριν την δημοσίευσή στην εφημερίδα της ΕΕ και την θέση του Κανονισμού REACH σε ισχύ τον Ιούνιο του 2007.

Η WWF και η Greenpeace κατήγγειλαν σε ανακοινωθέν τους, το οποίο συνυπέγραψαν πληθώρα οργανώσεων υγείας και καταναλωτών ότι έγιναν πολλές υποχωρήσεις υπέρ της βιομηχανίας. Σύμφωνα με το WWF Ελλάς, ο Κανονισμός “επέζησε” αλλά με τη μορφή που ψηφίστηκε, δέχτηκε σημαντικά πλήγματα, με αποτέλεσμα να επιτρέπει τη χρήση σε προϊόντα ευρείας κατανάλωσης χημικών που προκαλούν σοβαρά προβλήματα υγείας. Υποστήριξε ότι οι πολιτικοί συμβιβασμοί, είχαν σαν αποτέλεσμα να εξαιρέσουν τις χημικές βιομηχανίες από την υποχρέωση να παρέχουν ουσιώδη στοιχεία για το 60% των χημικών που θα εξεταστούν από το REACH. Το κενό στο κείμενο και οι σημερινές κακές πρακτικές πολλών χημικών βιομηχανιών άφησαν εκτεθειμένο τον REACH σε περαιτέρω χειραγώγηση εκ μέρους της χημικής βιομηχανίας. Δεν υπάρχει για παράδειγμα, καμία εγγύηση ότι θα ληφθούν υπόψη, κατά την αξιολόγηση των χημικών, επιστημονικές μελέτες από τρίτα μέλη που θα υποδεικνύουν ασφαλέστερα εναλλακτικά.

Η ηγεσία του ΣΕΧΒ χαρακτήρισε την πολιτική συμφωνία που επιτεύχθηκε στο Κοινοβούλιο ως το αποφασιστικότερο βήμα για την ολοκλήρωση μιας μακροχρόνιας διαδικασίας που αφορά το μεγαλύτερο ρυθμιστικό πλαίσιο για τη χημική βιομηχανία στην Ευρώπη. Σύμφωνα με τον ΣΕΧΒ, ο κλάδος προσβλέπει στα οφέλη που μπορούν να προκύψουν από την εφαρμογή του και την ισόρροπη επίτευξη όλων των στόχων, ήτοι την προστασία της δημόσιας υγείας, του περιβάλλοντος και της οικονομίας, όπως αυτοί εξαγγέλθηκαν από την ΕΕ από την αρχή κιόλας των διαβουλεύσεων.

¹⁸⁸ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Υπηρεσία Τύπου, Αναφ.: 20061213STO01515, “Πλήρως ικανοποιημένος ο εισηγητής του REACH”, 13 Δεκεμβρίου 2006.

«Ευελπιστούμε ότι με την συνδρομή των αρμόδιων φορέων θα μετατρέψουμε την πρόκληση σε ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και ότι στην πορεία θα αποφευχθούν τυχόν αρνητικές επιπτώσεις» ανέφερε ο κ. Γιαννίδης σε δήλωσή του. Ο Γενικός Διευθυντής του Συνδέσμου κ. Σκαρλάτος τόνισε ότι «η προσπάθεια μας κατά την περίοδο της διαμόρφωσης του Κανονισμού ήταν να εξασφαλιστεί η λειτουργικότητα, έτσι ώστε να μπορέσουμε να προτείνουμε πραγματικές βελτιώσεις και να αποφύγουμε γραφειοκρατικά και άλλα εμπόδια. Από αυτή την άποψη, επισημαίνουμε ότι προστέθηκαν περιττές απαιτήσεις στο επίπεδο της αδειοδότησης και δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην αρχή της υποκατάστασης»¹⁸⁹.

¹⁸⁹ Διαδικτυακός Τόπος ΣΕΧΒ, www.haci.gr

5.3 ΚΥΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Το Συμβούλιο κατέληξε σε ομόφωνη πολιτική συμφωνία στις 13 Δεκεμβρίου 2005. Η συγκεκριμένη πολιτική συμφωνία αποτέλεσε το προϊόν εντατικών διαπραγματεύσεων επί μια διετία για ευρύ φάσμα θεμάτων που μεταξύ άλλων, αφορούσαν το πεδίο εφαρμογής, την Καταχώριση (ειδικά το θέμα των χημικών σε μικρές ποσότητες), της ανταλλαγής των δεδομένων, της Αξιολόγησης, της Αδειοδότησης και τον περιορισμό των επικίνδυνων ουσιών.

Τα βασικά σημεία του συμβιβασμού μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ήταν τα εξής¹⁹⁰:

- **Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Χημικών Προϊόντων:** Το Κοινοβούλιο ανέλαβε να διορίσει δυο από τα μέλη του Ευρωπαϊκού Οργανισμού, με έδρα το Ελσίνκι, ενώ ο Διευθυντής του έλαβε μέρος σε μια ακρόαση που διοργάνωσε το Κοινοβούλιο πριν την οριστικοποίηση του διορισμού του.
- **Η έγκριση:** Για επικίνδυνες ουσίες είναι υποχρεωτική η υποβολή ενός σχεδίου αντικατάστασής τους με ασφαλέστερες εναλλακτικές λύσεις. Όπου αυτές δεν υφίστανται, οι κατασκευαστές θα πρέπει να υποβάλουν ένα σχέδιο έρευνας και ανάπτυξης.
- **Παράγοντες που διαταράσσουν τη φυσιολογική ενδοκρινική λειτουργία:** Μετά από έξι χρόνια θα επανεξεταστεί, βάσει των πιο πρόσφατων επιστημονικών δεδομένων, αν περιλαμβάνονται ουσίες, που περιέχουν παράγοντες που διαταράσσουν την φυσιολογική ενδοκρινική λειτουργία, στα προϊόντα εκείνα που μπορούν να εγκριθούν. Αυτό θα συμβεί δε, μόνο με την προϋπόθεση ότι τα κοινωνικοοικονομικά οφέλη της χρήσης τους είναι σημαντικότερα από

¹⁹⁰ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Υπηρεσία Τύπου, Αναφ.: 20061127IPR00326, “REACH: deal between MEPs and Council”, 01 Δεκεμβρίου 2006.

τους κινδύνους που ενέχουν για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον και ότι δεν υφίστανται ασφαλέστερες εναλλακτικές λύσεις.

- Οι διατάξεις σχετικά με την **πνευματική ιδιοκτησία** καθίστανται αυστηρότερες με την προστασία των δεδομένων να επεκτείνεται από τα τρία στα έξι χρόνια.
- **«Καθήκον Υπεύθυνης Φροντίδας»:** αυτή η αρχή, ύστερα από αίτημα των Ευρωβουλευτών, περιλαμβάνεται σε μια αιτιολογική σκέψη του Κανονισμού, η οποία υπενθυμίζει ότι η παραγωγή, η εισαγωγή ή η διάθεση στην αγορά χημικών ουσιών δεν θα πρέπει, υπό λογικά προβλεπόμενες συνθήκες, να βλάπτουν την ανθρώπινη υγεία ή το περιβάλλον.
- **Καλή μεταχείριση των ζώων:** αποφεύγεται η επανάληψη δοκιμών στα ζώα και προωθούνται εναλλακτικές μέθοδοι δοκιμών, σύμφωνα με αίτημα του Ευρωκοινοβουλίου.
- **Επιτροπολογία (Comitology):** για τις ουσίες όπου δεν είναι δυνατό να καθοριστούν ασφαλή κατώτατα όρια με τις τρέχουσες μεθόδους, προβλέπεται αναθεώρηση (μέσω διαδικασίας «επιτροπολογίας»¹⁹¹) μέσα σε 12 μήνες από την έναρξη ισχύος του Κανονισμού με βάση τις εργασίες που θα έχουν εκτελεσθεί στο πλαίσιο σχεδίων υλοποίησης του REACH (RIPs)¹⁹².

¹⁹¹ Σύστημα επιτροπών που αποτελούνται από αντιπροσώπους των κρατών μελών και στις οποίες η Επιτροπή είναι υποχρεωμένη να υποβάλει τα σχέδια των εκτελεστικών πράξεων που προτίθεται να θεσπίσει. Εξασφαλίζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το δικαίωμα ελέγχου όσον αφορά την εφαρμογή των νομοθετικών πράξεων που εκδόθηκαν με διαδικασία συναπόφασης. Το Κοινοβούλιο μπορεί να διαφωνήσει σχετικά με κάποια σχέδια της Επιτροπής ή ενδεχομένως του Συμβουλίου, για τα οποία φρονεί ότι υπερβαίνουν τις εκτελεστικές αρμοδιότητες που προβλέπονται στην εν λόγω νομοθετική πράξη. Βλ. περισσότερα στο Nugent, N. (2004), *Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Εκδόσεις Σαββάλα, Αθήνα, σ.σ. 203- 207.

¹⁹² Ανακοινωθέν Τύπου του Συμβουλίου της ΕΕ, αριθμ.15168/05 της 13^{ης} Δεκεμβρίου 2005.

Σύμφωνα με την κυρία Τσιρτσίκου, «στον συμβιβασμό με το Συμβούλιο, το Κοινοβούλιο κατάφερε ενωμένο να συμπεριλάβει πολλές ουσίες που δεν ήθελε η βιομηχανία. Υπήρξαν συγκρούσεις, ήταν μια δύσκολη διαδικασία αλλά το Κοινοβούλιο δεν υποχώρησε μέχρι το τέλος. Για το Κοινοβούλιο σημαντικό ήταν να υπάρξει νομοθεσία, να μην υπάρχει ασυδοσία και ο καθένας να κάνει ό,τι θέλει. Κατάφερε να έχει τη θέση που επιδίωκε και έμεινε ικανοποιημένο από την τελική έκβαση Κανονισμού» και συμπλήρωσε τονίζοντας πως «ο Κανονισμός REACH αποτελεί την πρώτη ‘πράσινη’ νομοθεσία που αφορά τη βιομηχανία. Σε περίπτωση που υπάρξουν τροποποιήσεις, θα είναι προς το αυστηρότερο και όχι προς το χαλαρότερο»¹⁹³.

Η νέα νομοθεσία τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουνίου 2007, ενώ οι διατάξεις που αφορούν στην καταχώριση και στην αδειοδότηση θα ισχύσουν ένα χρόνο αργότερα. Η μεταβατική αυτή περίοδος έχει προβλεφθεί, ώστε να καταστεί λειτουργικός ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Χημικών Προϊόντων που θα είναι ακριβώς επιφορτισμένος με την διαδικασία της καταχώρισης και της αδειοδότησης των χημικών ουσιών.

Να σημειωθεί ότι το χρονοδιάγραμμα για την εφαρμογή των διατάξεων σχετικά με την καταχώριση εξαρτάται από την χωρητικότητα: 3,5 χρόνια μετά την θέση σε ισχύ της νομοθεσίας για 1 με 10 τόνους χημικών που παρασκευάστηκαν ή εισάχθηκαν ανά έτος, 6 χρόνια για χημικά που δεν υπερβαίνουν τους 100 τόνους και 11 χρόνια για χημικά άνω των 1.000 τόνων.

¹⁹³ Συνέντευξη με την κ. Τσιρτσίκου, Επιστημονική Συνεργάτη της Ευρωβουλευτού κ. Ξενογιαννακοπούλου, όπ.π.

5.4 Η ΕΜΠΛΟΚΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ

5.4.1 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Τον Οκτώβριο του 2003, ύστερα από πρόταση της Ιταλικής προεδρίας, οι Πρωθυπουργοί και οι Πρόεδροι κρατών μελών συμφώνησαν να μετατεθεί η κύρια ευθύνη για τον Κανονισμό από το συμβούλιο περιβάλλοντος στο νεοσύστατο συμβούλιο ανταγωνιστικότητας¹⁹⁴. Συνεπώς, οι Υπουργοί εμπορίου και βιομηχανίας των κρατών μελών θα είχαν το πρώτο λόγο στο θέμα, αίτημα που είχε επιδιώξει η χημική βιομηχανία και είχαν επαναλάβει οι τρεις Πρωθυπουργοί της Γαλλίας, Βρετανίας και Γερμανίας στην κοινή τους επιστολή προς τον τότε Πρόεδρο της Επιτροπής κ. Romano Prodi, τον Σεπτέμβριο του 2003. Η απόφαση αυτή στηρίχτηκε στα πλαίσια της στρατηγικής της Λισαβόνας, σύμφωνα με την οποία η περιβαλλοντική πολιτική πρέπει να λαμβάνει υπόψη της τις οικονομικές πτυχές και την διεθνή ανταγωνιστικότητα¹⁹⁵.

Ωστόσο, τα κράτη μέλη της ΕΕ είχαν την ελευθερία να εκπροσωπηθούν στο συμβούλιο ανταγωνιστικότητας από όποιον Υπουργό έκριναν κατάλληλο. Στα πλαίσια αυτά, η Δανία και η Γερμανία αποφάσισαν να στείλουν τους Υπουργούς Περιβάλλοντος στις συναντήσεις του συμβουλίου, αλλά η επιρροή τους ήταν περιορισμένη, δεδομένης της ισχυρής πίεσης της βιομηχανίας και της φιλικά προσκείμενης Επιτροπής, που μόλις είχε προτείνει ένα 'νέο ξεκίνημα' για τη στρατηγική της Λισαβόνας¹⁹⁶.

Επιπλέον, μια ad hoc ομάδα εργασίας για το REACH συστάθηκε από Υπουργεία Εμπορίου/Βιομηχανίας και Περιβάλλοντος τον Νοέμβριο 2003,

¹⁹⁴ Η δημιουργία του Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας τον Ιούνιο του 2002, με τη συνένωση τριών παλαιότερων συνθέσεων (Εσωτερική Αγορά, Βιομηχανία και Έρευνα) προέκυψε από την εμφανή ανάγκη για μια πιο συνεκτική και καλύτερα συντονισμένη αντιμετώπιση των θεμάτων αυτών που συνδέονται με την ανταγωνιστικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

¹⁹⁵ Pesendorfer, D. (2006), όπ.π.,σελ. 110.

¹⁹⁶ COM (2005) 24 τελικό, «Ανακοίνωση του Προέδρου Μπαρόσο σε συνεννόηση με τον Αντιπρόεδρο Φερχόγιεν προς το Εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σχετικά με τη συνεργασία για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση-Νέο ξεκίνημα για τη στρατηγική της Λισαβόνας», Βρυξέλλες 2.2.2005.

κατά τη διάρκεια της Ιταλικής Προεδρίας, προκειμένου να συμβάλει ώστε το Συμβούλιο να καταλήξει σε κοινή απόφαση. Στις διάφορες συναντήσεις της ομάδας εργασίας υπό την Ιρλανδική Προεδρία, το πρώτο μισό του 2004, μια σειρά από τροπολογίες προτάθηκαν από τα κράτη-μέλη της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων της πρότασης OSOR και των επιπρόσθετων εξουσιών στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για τα χημικά¹⁹⁷.

5.4.2 ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Τον Δεκέμβριο 2003, οι συντηρητικοί Ευρωβουλευτές της επιτροπής Βιομηχανίας (ITRE) και της επιτροπής Νομικών Υποθέσεων (JURI) καθυστέρησαν τη νομοθετική διαδικασία, αμφισβητώντας την ευθύνη της επιτροπής περιβάλλοντος για τον Κανονισμό, που είχε επίσημα κατανεμηθεί από τον Πρόεδρο του Κοινοβουλίου Pat Cox. Ισχυρίζονταν πως, εφόσον στο Συμβούλιο η ευθύνη είχε μεταφερθεί στο συμβούλιο ανταγωνιστικότητας, το ίδιο όφειλε να γίνει και στο Κοινοβούλιο¹⁹⁸.

Τον Ιανουάριο του 2004, η Πρόεδρος της επιτροπής Περιβάλλοντος (ENVI), Caroline Jackson, μπλοκάρισε τις συζητήσεις για το σχέδιο έκθεσης του εισηγητή Guido Sacconi λόγω του ότι δεν είχε καθοριστεί ακόμα ποια επιτροπή θα ήταν επικεφαλής. Ως αποτέλεσμα, η διαδικασία υιοθέτησης της έκθεσης καθυστέρησε μέχρι το καλοκαίρι του 2004, που το Κοινοβούλιο ανέλαβε και πάλι την υπόθεση.

Έτσι, το Κοινοβούλιο δεν μπόρεσε να διενεργήσει την πρώτη του ανάγνωση πριν την ένταξη των νέων χωρών στην ΕΕ και τις εκλογές του νέου Κοινοβουλίου τον Ιούνιο του 2004. Όταν εκλέχτηκε το νέο Κοινοβούλιο, συμπεριλαμβανομένων των δέκα νέων Ευρωβουλευτών που δεν είχαν παρακολουθήσει από την αρχή την εκπόνηση του Κανονισμού, η επιτροπή

¹⁹⁷ Musu, T. (2006), όπ.π., σ.σ. 9-10.

¹⁹⁸ Schörling, I. (2004), όπ.π., σελ.101.

περιβάλλοντος, ανέλαβε τελικά, τον Φεβρουάριο 2004, την ευθύνη, ύστερα από απόφαση της Σύσκεψης των Προέδρων¹⁹⁹.

Ο επανεκλεγόμενος Ευρωβουλευτής Guido Sacconi αναδείχτηκε ο κύριος Εισηγητής του Κοινοβουλίου. Από τότε συνεργαζόταν στενά με την Lena Ek από την επιτροπή Περιβάλλοντος (ENVI) και τον Hartmut Nassauer από την επιτροπή εσωτερικής αγοράς και προστασίας καταναλωτών (IMCO). Επιπλέον, έξι, έμμεσα εμπλεκόμενες, κοινοβουλευτικές επιτροπές- Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων (EMPL), Οικονομικών και Νομισματικών Θεμάτων (ECON), Νομικών Υποθέσεων (JURI), Προϋπολογισμού (BUDG), Δικαιωμάτων των Γυναικών και Ισότητα των Φύλων (FEMM) και Διεθνούς Εμπορίου (INTA)- και γύρω στους 50 σκιώδεις εισηγητές (shadow rapporteurs) συνέβαλαν καθοριστικά με τις απόψεις τους²⁰⁰.

Το σύνολο των παραπάνω εμπλεκόμενων κατέθεσαν πάνω από 5.000 τροπολογίες κατά τη διάρκεια εκπόνησης του Κανονισμού, όλες αντικείμενο πίεσης και επιρροής από τη βιομηχανία και τις ΜΚΟ. Ενώ επικρατούσε ομοφωνία σχετικά με τους σκοπούς του Κανονισμού, δεν ίσχυε το ίδιο για τα μέτρα που επρόκειτο να ληφθούν.

Στους παράγοντες που διαμορφώνουν τις αντιδράσεις των μελών μιας κοινοβουλευτικής επιτροπής περιλαμβάνονται εθνικά και ιδεολογικά προβλήματα, η άσκηση πιέσεων από εξωτερικές ομάδες συμφερόντων και οι απόψεις των πολιτικών ομάδων.

¹⁹⁹ Αποτελείται από τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και από τους αρχηγούς των πολιτικών ομάδων.

²⁰⁰ Ακολουθήθηκε η διαδικασία Hughes (2002), σύμφωνα με την οποία οι επιτροπές θα συνεργάζονται στενά όταν μια νομοθετική πράξη περιέχει μέρη που αφορούν διαφορετικούς τομείς πολιτικής. Εάν μια πρόταση δηλαδή ανήκει στην αρμοδιότητα και στο πεδίο ενδιαφερόντων περισσότερων επιτροπών, είναι δυνατό να ζητηθεί η γνωμοδότηση άλλων επιτροπών, αλλά μόνο μια από αυτές χαρακτηρίζεται ως η καθ' ύλην αρμόδια και μόνο αυτή υποβάλλει έκθεση στη σύνοδο της ολομέλειας.

Βλ. περισσότερα στο Smith, M. (2006), "Opportunity lost? Environmental Interests, Industrial Competitiveness and the European Parliament", Paper prepared for the third pan-European Conference of the European Consortium on Political Research, Standing Group on EU Politics, panel on 'Constructing the Single Market', Bilgi University, Istanbul, September 22.

«Σε όλο το διάστημα υπήρξαν από όλες τις πλευρές πιέσεις. Στο Κοινοβούλιο εκφράζονταν διαφορετικές απόψεις και αντιλήψεις, στις επιτροπές στην ολομέλεια και στα ίδια τα πολιτικά κόμματα. Το Κοινοβούλιο έχει μεγαλύτερη ευαισθησία σε θέματα κοινωνίας και περιβάλλοντος και προσπάθησε όσο το δυνατόν για μια λύση που δεν θα άφηνε ανεξέλεγκτες τις επιχειρήσεις. Ωστόσο, δεδομένου πως η πλειοψηφία του Κοινοβουλίου είναι ‘δεξιά’, επιχειρήθηκαν να περάσουν συμβιβασμοί που συνέφεραν περισσότερο την εργοδοτική πλευρά. Οι ‘αριστεροί’, είτε εισηγητές είτε βοηθοί εισηγητού, ήταν περισσότερο στην πλευρά των οικολογικών οργανώσεων» δήλωσε ο κ. Λιουσης από το πολιτικό γραφείο της Ευρωβουλευτού κ. Ξενογιαννακοπούλου²⁰¹.

5.4.3 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Παρά τη βαρύνουσα θέση της Επιτροπής στο νομοθετικό σύστημα της ΕΕ, δεν λειτουργεί τελείως ανεξάρτητα. Από τις πρώτες διαβουλεύσεις της για την ανάληψη πρωτοβουλίας πολιτικής και την μετέπειτα προετοιμασία των νομοθετικών προτάσεων, η Επιτροπή πρέπει να λαμβάνει υπόψη πολλές από τις φωνές διαφόρων φορέων δράσης, συμπεριλαμβανομένων του Συμβουλίου Υπουργών, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, των κρατών-μελών, των ομάδων τομεακών συμφερόντων και των ιδιωτικών επιχειρήσεων, εάν επιθυμεί οι προτάσεις της να τύχουν ευρείας υποστήριξης και στην πορεία να εφαρμοσθούν²⁰².

«Αναφορικά με τον Κανονισμό REACH, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή από την αρχή ήταν περισσότερο με το μέρος της βιομηχανίας, λαμβάνοντας υπόψη τις απειλές για τους εργαζομένους²⁰³» ανέφερε η κυρία Τσιρτσίκου και συμπλήρωσε ο κ. Λιουσης δηλώνοντας πως «η Επιτροπή έχει μια δική της

²⁰¹ Συνέντευξη με τον κ. Νίκο Λιούση, Διευθυντή στο πολιτικό γραφείο της Ευρωβουλευτού κ. Ματσούκα, όπ.π.

²⁰² Nugent, N. (2004), όπ.π., σελ. 191.

²⁰³ Συνέντευξη με την κ. Τσιρτσίκου, Επιστημονική Συνεργάτη της Ευρωβουλευτού κ. Ξενογιαννακοπούλου, όπ.π.

οπτική, η οποία συντάσσεται με τη λογική της βιομηχανίας, αυτή της ανταγωνιστικότητας. Ο μεγαλύτερος πυλώνας στην ΕΕ αλλά και παγκοσμίως είναι η ανταγωνιστικότητα, θεωρώντας πως έτσι λύνεται και το θέμα της ανεργίας, που δυστυχώς όμως δεν λύνεται²⁰⁴».

Η καινούργια Ευρωπαϊκή Επιτροπή που ανέλαβε τον Νοέμβριο 2004 έκανε από την αρχή ξεκάθαρο πως η στρατηγική της Λισαβόνας αποτελούσε την κύρια προτεραιότητα της. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Barroso, όταν δημοσιεύτηκε το οικονομικό πρόγραμμα δράσης της Επιτροπής, τον Φεβρουάριο του 2005, κατηγορήθηκε έντονα από τους Πράσινους και τους Σοσιαλδημοκράτες Ευρωβουλευτές, από εργατικά σωματεία και από τις ΜΚΟ.

Για τους υποστηρικτές του Κανονισμού δεν υπήρχε αμφιβολία πως ο κ. Barroso σκόπευε να υποβαθμίσει τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές της ατζέντας της Λισαβόνας και της ευρωπαϊκής πολιτικής γενικότερα. Στην προσπάθεια του ο κ. Barroso να αποκρούσει τις κατηγορίες, εξήγησε αργότερα πως «είναι σαν να έχω τρία παιδιά, την οικονομία, την κοινωνική ατζέντα και το περιβάλλον. Όπως κάθε μοντέρνος πατέρας, αν κάποιο από τα παιδιά είναι άρρωστο, είμαι έτοιμος να αφήσω τα πάντα και να του δώσω όλη την προσοχή μου μέχρι να αναρρώσει....αλλά αυτό δεν σημαίνει πως αγαπάω λιγότερο τα άλλα μου παιδιά²⁰⁵».

Τον Σεπτέμβριο 2005 αντιπρόσωποι από την ΓΔ βιομηχανίας, προεδρευόμενη από τον Επίτροπο Verheugen, κυκλοφόρησαν ένα έγγραφο, από κοινού με τον Πρόεδρο της Επιτροπής Barroso, ανάμεσα στα κράτη μέλη και τους Ευρωβουλευτές. Αυτό το έγγραφο ("room paper"), δίχως να έχει την έγκριση του σώματος των Επιτρόπων, φανέρωνε την τάση της Επιτροπής να υποβαθμίσει την αρχή της προφύλαξης στον Κανονισμό REACH²⁰⁶.

²⁰⁴ Συνέντευξη με τον κ. Νίκο Λιούση, Διευθυντή του πολιτικού γραφείου της Ευρωβουλευτού κ. Ματσούκα, όπ.π.

²⁰⁵ Corporate Europe Observatory (2005), όπ.π., υποσημείωση 54, σελ. 9.

²⁰⁶ Contiero, M. (2006), όπ.π., σελ. 19.

Η Επιτροπή κατά την προνομοθετική διαδικασία υποβοηθείται από “συμβουλευτικές επιτροπές εκπροσώπων των κοινωνικό-επαγγελματικών συμφερόντων και από ομάδες εμπειρογνομόνων των κρατών μελών. Ταυτόχρονα ,όμως, αποτελεί στόχο των μεγάλων επιχειρήσεων και των διάφορων ομάδων συμφερόντων που στερούνται επίσημης συμβουλευτικής ιδιότητας”²⁰⁷.

Γεγονός που επιβεβαιώνεται και για τον REACH από την κ. Τσιρτσίκου, «όταν ετοιμαζόταν η νομοθεσία, η Επιτροπή είχε συνεργαστεί και με άτομα από τη χημική βιομηχανία. Όμως, αυτό είναι κομμάτι της δουλειάς της Επιτροπής, είναι πολιτική της όταν ετοιμάζεται η νομοθεσία να συνδιαλέγεται με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Αποτελεί ένα θεμιτό μέσο καθώς τα άτομα συνεργάζονται με την Επιτροπή και δεν προσλαμβάνονται σε μόνιμη βάση»²⁰⁸.

Ωστόσο, η Επιτροπή κατηγορήθηκε για αυτή την ενέργεια της από τις ΜΚΟ. Ύστερα από τη δημοσίευση στην εφημερίδα Financial Times των ονομάτων τριών ατόμων από το χώρο της βιομηχανίας που εργάζονταν για την Επιτροπή, η τελευταία αντέδρασε έντονα.

Ο κ. Gregor Kreuzhuber, εκπρόσωπος του Επίτροπου για τις Επιχειρήσεις και τη Βιομηχανία αρχικά αρνήθηκε την καταγγελία, δηλώνοντας πως το «ο Κανονισμός Reach αποτελεί ένα πολύπλοκο θέμα, υψηλής τεχνικής φύσεως. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρειάζεται μια κάποια εμπειρογνομοσύνη για να διαχειριστεί ένα τέτοιο θέμα»²⁰⁹. Στη συνέχεια ,όμως, ο εκπρόσωπος αναγνώρισε πως ένα από τα τρία άτομα όντως απασχολήθηκε στην Επιτροπή για τον Κανονισμό REACH. Ταυτόχρονα, επισήμανε πως «όταν οι υπάλληλοι των κοινοτικών οργάνων υπογράφουν τις συμβάσεις τους, δεσμεύονται να

²⁰⁷ Στεφάνου Κ. (2002), *Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, τόμος Α΄: Γενικά και Θεσμικά Χαρακτηριστικά μετά τη Νίκαια*, 6^η Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, σελ. 224.

²⁰⁸ Συνέντευξη με την κυρία Τσιρτσίκου, Επιστημονική Συνεργάτης της Ευρωβουλευτού κ. Ξενογιαννακοπούλου, όπ.π.

²⁰⁹ «...is a highly technical and complicated issue. The European commission needs a certain expertise in order to deal with these issues» στο Johnson Brian (2006), “EU lobby row reopens REACH debate”, *The parliament.com*, May 5, Διαθέσιμο στο <http://www.theparliament.com/EN/News/200605/0924be77-a249-4839-b1ea-9ae4ddc6dcdbc.htm> (Ιούλιος 2007).

συμπεριφέρονται αμερόληπτα και είναι υποχρεωμένοι, από τον εσωτερικό κανονισμό του οργάνου που απασχολούνται, να σέβονται την ακεραιότητα και την διακριτικότητα του οργάνου, ανεξάρτητα από το προηγούμενο επαγγελματικό προφίλ τους. Το ίδιο ισχύει αντίστοιχα και για όποιον εργαζόταν πριν σε μια περιβαλλοντική οργάνωση²¹⁰».

Η παραπάνω αντιπαράθεση στο εσωτερικό των Κοινοτικών Οργάνων αντανακλούσε την πρωτογενή αντιπαράθεση ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή και Αμερικανική βιομηχανία χημικών και στις οργανώσεις περιβάλλοντος και δημόσιας υγείας. Οι διαφωνίες αφορούσαν κυρίως το κατά πόσο περιοριστικά πρέπει να είναι τα μέτρα για τις επιχειρηματικές δραστηριότητες. Διαφορετικές ήταν και οι απόψεις σχετικά με τον καλύτερο τρόπο προστασίας της ανταγωνιστικότητας και ενθάρρυνσης της καινοτομίας²¹¹.

²¹⁰ «When EU officials sign their employment contract, they oblige themselves to behave impartially and are bound by the rules of the EU institutions to respect the integrity and discretion of their employing institution no matter what their professional background. The same would apply if a person had previously worked in an environmental organisation» στο Spongenberg, H. (2006), "Greenpeace accuses commission of slander in chemicals law spat", *EU Observer*, 8 May, Διαθέσιμο στο <http://www.spinwatch.org/content/view/2843/9> (Ιούλιος 2007).

²¹¹ «Το αντίκτυπο που είχαν οι μεγάλες επιχειρήσεις και οι ΜΚΟ στα Ευρωπαϊκά όργανα φάνηκε ξεκάθαρα κατά τη διαδικασία της δεύτερης ανάγνωσης του προτεινόμενου Κανονισμού τον Δεκέμβριο του 2006. Η Επιτροπή, αν και είχε την πρωτοβουλία, αναδιπλώθηκε από τις αρχικές τις θέσεις σε πολύ μεγάλο βαθμό. Στις δαιδαλώδεις τριμερείς συζητήσεις μεταξύ Επιτροπής-Συμβουλίου και των μεγαλύτερων πολιτικών ομάδων του Κοινοβουλίου χάθηκε το πνεύμα της αρχικής πρότασης» δήλωσε χαρακτηριστικά ο Ευρωβουλευτής κ. Παπαδημούλης, ό.π.π.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της έρευνας σχετικά με το ρόλο των Ομάδων Πίεσης και των ΜΚΟ στην Κοινοτική Περιβαλλοντική Πολιτική και ιδιαίτερα στη διαμόρφωση του Κανονισμού REACH, που αφορά την Καταχώρηση, την Αξιολόγηση και την Αδειοδότηση των χημικών ουσιών, ‘νέων’ και ‘υφισταμένων’ από το 1981.

Για την εξαγωγή των συμπερασμάτων, έχει ληφθεί υπόψη η επικρατούσα αντίληψη στη βιβλιογραφία καθώς και οι απόψεις προσώπων, άμεσα εμπλεκόμενων στη διαδικασία, όπως αυτές προέκυψαν από την αποστολή ερωτηματολογίου και από τις προσωπικές συνεντεύξεις που διενεργήθηκαν.

Ένα γενικό συμπέρασμα που θα θέλαμε να σημειώσουμε είναι πως όλες οι συζητήσεις που σχετίζονται με τον ευαίσθητο τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος, αποτελούν ένα πεδίο διαμάχης ανάμεσα στις συμμαχίες του περιβάλλοντος και των βιομηχανικών συμφερόντων.

Σύμφωνα με τον κ. Αντωνακόπουλο από το Γραφείο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Αθήνα, «το περιβάλλον αποτελεί έναν τομέα που τα τελευταία χρόνια, αφενός βρίσκεται ψηλά στις ατζέντες των κυβερνήσεων των κρατών μελών και, αφετέρου βρίσκει απήχηση στον κόσμο. Όταν θίγεται ένα θέμα περιβάλλοντος, αυτόματα υπάρχει αντίδραση από τις οικονομικές και περιβαλλοντικές ομάδες». Σημείωσε επίσης, πως «πρόκειται για ένα παιχνίδι δύναμης ανάμεσα στις οικονομικές και περιβαλλοντικές ομάδες που δεν θα σταματήσει ποτέ. Μελλοντικά θα εντείνεται η διαμάχη των διαφόρων φορέων οργανωμένων συμφερόντων είτε είναι κρατικά είτε ιδιωτικά και κυρίως πολυεθνικά»²¹²

Πράγματι, από την πρώτη στιγμή που τέθηκε το θέμα για μια νέα πολιτική αναφορικά με τη διαχείριση των χημικών ουσιών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, υπήρξε μια έντονη διαμάχη μεταξύ των οικονομικών και περιβαλλοντικών

²¹² Συνέντευξη με κ. Αντωνακόπουλο, Εκπρόσωπο Τύπου στο Γραφείο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Αθήνα, όπ.π.

συμφερόντων, προκειμένου να προσαρμόσουν τον Κανονισμό REACH στις δικές τους ανάγκες και συμφέροντα²¹³.

Η βιομηχανία από τη μία πλευρά, επικαλούμενη το υπέρογκο κόστος, τη συναφή μείωση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών προϊόντων και την εμπιστευτικότητα των ερευνών, προσπάθησε να περιορίσει τις πληροφορίες σχετικά με την ασφάλεια των χημικών προϊόντων. Κύριο όπλο της εκστρατείας της ήταν οι μελέτες που εκπονήθηκαν για λογαριασμό της, η προβολή των στόχων της Στρατηγικής της Λισσαβόνας αλλά και η επισήμανση των επιπτώσεων του Κανονισμού κυρίως στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, που αποτελούν την πλειοψηφία των επιχειρήσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Από την άλλη, οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ, οι ενώσεις καταναλωτών και άλλες κοινωνικές ομάδες επεδίωξαν ,μεταξύ άλλων, την εξασφάλιση της αρχής της υποκατάστασης, του δικαιώματος του καταναλωτή να γνωρίζει τις επιπτώσεις των χημικών ουσιών στην ανθρώπινη υγεία και στο περιβάλλον, αλλά και τον περιορισμό των πειραμάτων στα ζώα. Κύριο όπλο αντίστοιχα των ΜΚΟ, υπήρξαν οι πανευρωπαϊκές εκστρατείες, οι ιατρικές εξετάσεις που αποδείκνυαν την ύπαρξη επικίνδυνων ουσιών στο αίμα και στα καλλυντικά, η ενημέρωση και η αφύπνιση του κόσμου για την επικινδυνότητα των χημικών ουσιών και η προβολή των οφελών από την εφαρμογή του Κανονισμού στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον.

Η κάθε πλευρά πίεσης, παρατηρήθηκε πως άσκησε από την πλευρά της τη δική της στρατηγική. Οι βιομηχανικές ομάδες πίεσης επικεντρώθηκαν σε τακτικές επίδειξης δύναμης και αξιοποίησης όλων των οικονομικών μέσων που διέθεταν και οι ΜΚΟ βασίστηκαν περισσότερο στη δημόσια προβολή των δραστηριοτήτων τους και την ευαισθητοποίηση του κόσμου για το περιβάλλον.

²¹³ «Οι σημαντικότερες ρυθμίσεις (η υποχρέωση παροχής επαρκούς πληροφόρησης για τα παραγόμενα χημικά από τις βιομηχανίες, το καθήκον μέριμνας για τις εταιρίες, η εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης, η υποχρέωση αδειοδότησης, η αντιστροφή του βάρους απόδειξης της επικινδυνότητας μιας χημικής ουσίας, έτσι ώστε να επιβαρύνει πια τις βιομηχανίες και όχι τις αρχές και τους πολίτες και η κορωνίδα του κανονισμού, η αρχή της υποκατάστασης)-πολλές εκ των οποίων συμπεριλήφθηκαν στην πρόταση της Επιτροπής μετά από προτάσεις Μη Κυβερνητικών περιβαλλοντικών οργανώσεων, αποτέλεσαν σημεία τριβής με το λόμπυ της χημικής βιομηχανίας» συνόψισε ο Ευρωβουλευτής κ. Παπαδημούλης σε απάντηση του σε ερωτηματολόγιο που του στείλαμε, όπ.π.

Παρά τους διαφορετικούς στόχους και τη χρήση διαφορετικών μέσων άσκησης επιρροής, ο σκοπός των Ομάδων Πίεσης και των ΜΚΟ ήταν η προάσπιση των συμφερόντων της καθεμιάς ομάδας. Αφενός οι Ομάδες Πίεσης ασκούσαν πίεση για την εξασφάλιση του κέρδους και την προώθηση της ανταγωνιστικότητας, και αφετέρου οι ΜΚΟ ενδιαφέρονταν για την προστασία της υγείας του καταναλωτή και την προστασία του περιβάλλοντος. Αμφότεροι, όμως, αν και μέσα από διαφορετική οπτική, αντιλαμβάνονταν ότι τα συμφέροντα τους εκτίθεντο σε κίνδυνο και έπρεπε να προστατευθούν. Οι ομάδες της χημικής βιομηχανίας και οι κοινωνικές οργανώσεις επιθυμούσαν μια αλλαγή στην πολιτική των χημικών που δεν ικανοποιούσε κανέναν. Υπηρέτησαν τα συμφέροντα τους όσο καλύτερα γινόταν και κατόρθωσαν ένα αποτέλεσμα καλύτερο από αυτό που είχε προταθεί²¹⁴.

Συμμάχους στην παραπάνω προσπάθεια της αναμόρφωσης της πολιτικής, οι ομάδες των βιομηχανικών συμφερόντων βρήκαν τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ορισμένα κράτη μέλη με ισχυρή χημική βιομηχανία, που συμμερίζονταν το βασικό επιχείρημα της βιομηχανίας ότι η πρόταση της Επιτροπής ήταν πολύ δαπανηρή και επιβαρυντική για την ευρωπαϊκή βιομηχανία γενικά και για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις ειδικά.

Αντίστοιχα, οι απόψεις των ΜΚΟ υποστηρίχτηκαν από τις ‘πράσινες’ χώρες της ΕΕ, που πίεζαν για μια ουσιαστική αλλαγή στην πολιτική αναφορικά με τις χημικές ουσίες, και από την ‘πράσινη’ συμμαχία που είχε σχηματιστεί, βασιζόμενη στην αρχή της υποκατάστασης και στην έννοια της αειφόρου ανάπτυξης.

Υποστηρίχτηκε, πως, σε σχέση με την αρχική φιλόδοξη πρόταση του Κανονισμού και μετά από τις έντονες πιέσεις του ισχυρότερου τομέα της βιομηχανίας και από τις τέσσερις ισχυρές κυβερνήσεις του κόσμου (ΗΠΑ, Γαλλία, Γερμανία, Μ. Βρετανία), παρατηρήθηκε μια κάμψη στη διαμόρφωση

²¹⁴ «Η κάθε πλευρά προώθησε τα δικά της συμφέροντα, γεγονός απόλυτα θεμιτό σε μια δημοκρατική κοινωνία. Τα προβλήματα του περιβάλλοντος αποτελούν ένα θέμα κοινού ενδιαφέροντος, αλλά υπάρχουν ζητήματα που γίνονται αντιληπτά με διαφορετικό τρόπο και προωθούνται διαφορετικά από τον καθένα» δήλωσε ο κ. Λιούσης, Διευθυντής του πολιτικού γραφείου της Ευρωβουλευτού κ. Ματσούκα, όπ.π.

του Κανονισμού. Ωστόσο, υπήρχαν και αυτοί που ισχυρίστηκαν πως ο ρόλος και η συμβολή των ΜΚΟ ήταν στοιχεία καθοριστικά για το τελικό κείμενο του Κανονισμού²¹⁵.

Δεδομένου πως οι αποφάσεις στην ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της Κοινοτικής Περιβαλλοντικής Πολιτικής, λαμβάνονται με διαβούλευση και συμβιβασμό αντικρουόμενων συμφερόντων, μπορεί να ισχυριστεί κάποιος ότι δεν υπάρχει καθαρός νικητής και νικημένος. Καθώς είναι δύσκολο να αποδειχθεί ποιος έχει δίκαιο και ποιος άδικο, δεδομένου πως η αλήθεια για όλα τα πράγματα βρίσκεται στη μέση, σημασία έχει ο εκάστοτε ενδιαφερόμενος να μπορεί να προωθεί δυναμικά τις απόψεις του και να προσπαθεί να βρει εκείνα τα κανάλια επικοινωνίας που θα εξασφαλίσουν την υπεροχή της θέσης του.

Προϋπόθεση για μια επιτυχημένη άσκηση επιρροής είναι ένα καλά μελετημένο πλάνο στρατηγικής. Για να σχεδιαστεί ένα τέτοιο πλάνο απαραίτητες κρίνονται κάποιες γενικές αρχές ('rules of the game'), που έχουν οριστεί από τις ίδιες τις περιβαλλοντικές ΜΚΟ και τις Ομάδες Πίεσης για μια επιτυχημένη άσκηση πίεσης στη χάραξη πολιτικής²¹⁶. Μεταξύ άλλων, βρίσκεται, η πρώιμη άσκηση πίεσης, η παρουσίαση ορθολογικών και επεξεργασμένων επιχειρημάτων, η μελλοντική προοπτική του θέματος, η καλή γνώση της λειτουργίας των κοινοτικών οργάνων και της διαδικασίας λήψης των κοινοτικών αποφάσεων, η στενή παρακολούθηση της διαδικασίας από την αρχή ως το τέλος, μέχρι την εφαρμογή του νομοθετικού μέτρου, όπου ακόμα υπάρχει περιθώριο επιρροής

²¹⁵ Προσωπική άποψη της κ. Τσιρτσίκου, συνεργάτης της Ευρωβουλευτού κ. Ξενογιαννακοπούλου είναι ότι δεν επικράτησε η θέση της βιομηχανίας αλλά των περιβαλλοντικών οργανώσεων. «Οι ΜΚΟ είχαν στα χέρια τους όχι μόνο τα ιατρικά αποτελέσματα, που αποτέλεσαν τη βάση της εκστρατείας τους, αλλά είχαν με το μέρος τους και όλη την κοινή γνώμη. Μια δημοσκόπηση που πραγματοποιήθηκε από το ευρωβαρόμετρο σε διάφορες χώρες της ΕΕ έδειξε ότι το πρώτο θέμα που απασχολούσε τον κόσμο ήταν η επικινδυνότητα των χημικών ουσιών, γεγονός που οι Ευρωβουλευτές έλαβαν πολύ σοβαρά υπόψη τους», ό.π.π.

Σε άλλη μας συνέντευξη, ο κ. Λιούσης, Διευθυντής στο πολιτικό γραφείο της Ευρωβουλευτού κ. Ματσούκα συμπλήρωσε πως «Πολλές θέσεις των ΜΚΟ πέρασαν. Ο ρόλος τους ήταν πάρα πολύ σημαντικός, επικοδομητικός και δημιουργικός στην όλη νομοπαραγωγική διαδικασία», ό.π.π..

²¹⁶ Mazey, S. & J. Richardson (1996), "The logic of organization", στο Richardson Jeremy (ed.), *European Union- Power and Policy-making*, Routledge, σ.σ. 207-8.

και η καλή σχέση με τους αξιωματούχους των κοινοτικών οργάνων και των εθνικών κυβερνήσεων.

Επίσης, σημαντικό στοιχείο της στρατηγικής αποτελεί και η δημιουργία συμμαχιών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, δεδομένου πως όταν δημιουργείται μια ομάδα συμφερόντων από τη μία, πάντα υπάρχει και μια αντίθετη ομάδα συμφερόντων από την άλλη, που επιδιώκει και αυτή αντίστοιχα τους στόχους της. Όπως δηλαδή, από τη μια πλευρά οι ΜΚΟ προσπαθούσαν να επηρεάσουν τα κοινοτικά όργανα, το ίδιο και, ίσως με πιο έντονο τρόπο, έκαναν και οι χημικές βιομηχανίες από την άλλη πλευρά.

Ωστόσο, υπάρχουν κάποιοι παράγοντες που καθορίζουν την επιρροή και με τους οποίους μπορούμε να αξιολογήσουμε τη δράση των άμεσα εμπλεκόμενων^{217 218}:

1. η επάρκεια των πόρων και η καταλληλότητα των μέσων.

Όσους περισσότερους πόρους (προσωπικό, εργατοώρες, οικονομικές πηγές, εξειδίκευση, εμπειρία) διαθέτει μια ομάδα συμφερόντων τόσο πιθανότερο είναι να μπορέσει να χρησιμοποιήσει διάφορες τακτικές και μέσα, προκειμένου να ικανοποιήσει τους στόχους της. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, οι ομάδες οργανωμένων βιομηχανικών συμφερόντων φαίνεται πως χρησιμοποίησαν όλα τα παραπάνω μέσα σε αντίθεση με τις ΜΚΟ, που λόγω έλλειψης πόρων, στήριξαν κυρίως την εκστρατεία τους στην αποδοχή και ανταπόκριση του κόσμου στα θέματα του περιβάλλοντος²¹⁹.

²¹⁷ Βλ. Nugent, N. (2003), όπ.π., σ.σ. 399-402 και Κιούκας, Δ. (2006), όπ.π., σ.σ. 176-180.

²¹⁸ «Υπάρχουν κάποιοι δείκτες επιτυχίας, όπως η κινητοποίηση των πολιτών (πολίτες σε δράση) με συλλογή υπογραφών ή διαδηλώσεις κλπ, η δημοσιότητα που είναι απαραίτητη, το αν οι πολιτικοί υιοθετούν τις προτάσεις είτε μέσω κοινοβουλευτικών παρεμβάσεων είτε μέσα των ψηφοφοριών σε τοπικό, εθνικό ή κοινοτικό επίπεδο κ.ά. Πάνω από όλα, όμως η κατεύθυνση που παίρνει ένα θέμα είναι τελικά που δικαιώνει ή όχι μια εκστρατεία» δήλωσε ο κ. Πληθάρας, Υπεύθυνος Εκστρατειών Πολιτικής WWF Ελλάς σε συνέντευξη που είχαμε, όπ.π.

²¹⁹ «Η εκστρατεία στο σύνολο της ήταν πετυχημένη. Σίγουρα θα μπορούσαν να γίνουν περισσότερα αλλά ήταν και θέμα εργατοωρών και πόρων, τα οποία οι ΜΚΟ δεν διαθέτουν εν αφθονία» δήλωσε χαρακτηριστικά ο κ. Πληθάρας, Υπεύθυνος Εκστρατειών Πολιτικής WWF Ελλάς, όπ.π.

2. η επιδίωξη ορθολογικών και ξεκάθαρων στόχων

προκειμένου να διατηρηθεί η αξιοπιστία των αιτημάτων. Όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς προσπαθούν από την αρχή να διατηρήσουν μια σταθερή στάση και να κάνουν αντιληπτούς τους στόχους τους. Είχαν, όμως, υπόψη ότι το ποσοστό της ολοκληρωτικής νίκης, αν αυτό σήμαινε 100% επίτευξης των αρχικών στόχων, είναι σχεδόν πάντα αδύνατο.

Σύμφωνα με τον κ. Πληθάρα από την WWF «με τη παρούσα μορφή του Κανονισμού οι περιβαλλοντικές οργανώσεις είμαστε 50-55% ικανοποιημένοι. Επρόκειτο για ένα θέμα ξεκάθαρο, με σταθερή τη στάση μας για την ενίσχυση του Κανονισμού και της αρχής της υποκατάστασης. Δεν πετύχαμε το 100%, καθώς δεν ήμασταν μόνοι μας, αλλά καταφέραμε να μην καταβαραθρωθεί ο Κανονισμός, όπως πολλοί θα εύχονταν»²²⁰.

3. Η δημιουργία ισχυρών συμμαχιών με διάφορους φορείς.

Τα ενδιαφερόμενα μέρη επεδίωξαν να σχηματίσουν εκείνες τις συμμαχίες που θα ενίσχυαν τη διαπραγματευτική τους ισχύ κατά τη διάρκεια λήψης των αποφάσεων. Εξάλλου, η εμπειρία έχει αποδείξει πως είναι σχεδόν αδύνατο να επιτύχει κάποιος τον σκοπό του δρώντας μόνος του. Στη συνέχεια, αφού διαμορφώσουν τις απαραίτητες εκείνες συμμαχίες από τον ίδιο τομεακό χώρο, οι ομάδες επιδιώκουν να δημιουργήσουν και εξωτερικές συμμαχίες²²¹.

Οι συμμαχίες της βιομηχανίας, παρότι δεν περιέλαβαν όλες τις επιχειρήσεις του κλάδου, ήταν ισχυρές. Δεδομένης της έλλειψης συνεκτικότητας και της επιδίωξης επίτευξης του συμφέροντος της κάθε επιχείρησης ξεχωριστά, η βιομηχανία επιδίωξε να διαμορφώσει συμμαχίες με ξεκάθαρους και

²²⁰ Αυτόθι.

²²¹ Σύμφωνα με τον Ευρωβουλευτή κ. Παπαδημουλη «η μία πλευρά, των ομάδων πίεσης της βιομηχανίας, βρήκε πρόσφορο έδαφος στις πολιτικές ομάδες οι θέσεις των οποίων πλησιάζουν περισσότερο με τις θέσεις της βιομηχανίας, όπως και στις κυβερνήσεις των κρατών μελών, όπως εκφράστηκαν στο Συμβούλιο. Η δε πλευρά των ΜΚΟ (οικολογικών, καταναλωτικών...) και των συνδικάτων, με τα επιχειρήματά της προσέγγισε περισσότερο τις πολιτικές ομάδες που θέτουν ως προτεραιότητές τους την προστασία του περιβάλλοντος και της υγείας των πολιτών», όπ.π.

συνεκτικούς στόχους²²². Από την άλλη, οι συμμαχίες των περιβαλλοντικών οργανώσεων βασίστηκαν σε κοινές αντιλήψεις και προτάσεις για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων²²³.

4. Η πρόσβαση στους υπευθύνους λήψης αποφάσεων.

Όλες οι προγραμματισμένες εκστρατείες προσπαθούν να έχουν πρόσβαση στο σύνολο των κοινοτικών οργάνων και να καλύψουν όλα τα στάδια της νομοθετικής διαδικασίας, με ιδιαίτερη έμφαση στο στάδιο διαμόρφωσης της πρότασης²²⁴. Εντούτοις, και οι πιο καλά προετοιμασμένες εκστρατείες, παρότι λειτουργούν βάση στρατηγικής, είναι απίθανο να μπορέσουν να έχουν ικανοποιητικά αποτελέσματα σε όλους τους τομείς. Γεγονός που διαφάνηκε και από τις επιτυχημένες ή όχι απόπειρες των Ομάδων βιομηχανίας και των ΜΚΟ να μεταπείσουν με διάφορα επιχειρήματα Ευρωβουλευτές και αξιωματούχους των κοινοτικών οργάνων, που είχαν μια πιο μετριοπαθή στάση.

Στην ερώτηση «Είστε ευχαριστημένοι με τελική έκβαση του Κανονισμού και με τον τρόπο που χειριστήκατε το θέμα;» που έγινε αντίστοιχα στον ΣΕΧΒ και στην WWF Ελλάς, κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια της έρευνας, ο κ. Σκαρλάτος, Γενικός Διευθυντής του ΣΕΧΒ απάντησε πως «ο Κανονισμός αποτέλεσε ένα προϊόν συμβιβασμού και έχει ακόμα πολλά μειονεκτήματα. Θα

²²² «Αν είχαμε όλες τις βιομηχανικές εταιρίες με το μέρος μας θα πετυχαίναμε περισσότερα, αλλά από πλευράς στρατηγικής, δεν καταναλώνουμε δυνάμεις εκεί που θεωρούμε ότι δεν θα έχουμε κάποιο όφελος. Όλα αυτά, οι προσεγγίσεις, οι ανθρωποώρες, οι παρουσιάσεις, οι μελέτες και το υλικό συνεπάγονται κόστος» δήλωσε ο κύριος Σκαρλάτος, Γενικός Διευθυντής του ΣΕΧΒ, όπ.π.

²²³ «Οι ΜΚΟ λειτουργούσαν σε συλλογικό επίπεδο και δουλέψαμε από κοινού προς μια κατεύθυνση. Κάθε περιβαλλοντική οργάνωση έχει μια ατζέντα θεμάτων ενδιαφέροντος και παρεμβάσεων που προτίθεται να κάνει. Δεν έχουμε φτάσει στο σημείο να επιδιώκουμε διαφορετικά πράγματα, απλά μπορεί να τα επιδιώκουμε με τρόπο διαφορετικό. Ο στόχος για τη μεγάλη εικόνα παρέμενε ένας, να περάσει με ισχυρή μορφή ο Κανονισμός REACH» δήλωσε αντίστοιχα ο κύριος Πληθάρας, Υπεύθυνος Εκστρατειών WWF, όπ.π.

²²⁴ «Σήμερα οι ομάδες πίεσης και οι ΜΚΟ, σε αντίθεση με το παρελθόν, έχουν αυξηθεί αισθητά και εντάσσονται πια στην κοινοτική πραγματικότητα. Γεγονός φυσικό καθώς όσο αυξάνεται η κοινοτική νομοθεσία, τόσο προσπαθούν να επηρεάσουν τις αποφάσεις, ασκώντας πίεση στο Ευρωκοινοβούλιο αλλά κυρίως στην Επιτροπή» δήλωσε ο κ. Αντωνακόπουλος, Εκπρόσωπο Τύπου στο Γραφείο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Αθήνα, όπ.π.

μπορούσαμε να πετύχουμε περισσότερα, όπως και λιγότερα. Δεν θεωρούμε ότι έχουμε μια μεγάλη ήττα. Αναφορικά όμως, με το σύστημα εξουσιοδότησης (authorization), θα θέλαμε να είναι καλύτερο, όπως μια κυβερνητική οργάνωση αντίστοιχα θα ήθελε κάτι άλλο. Συχνά αποδίδουμε σε κάποιες μυστήριες δυνάμεις το γεγονός ότι δεν επιτύχαμε το στόχο μας, π.χ. στον αμερικανικό παράγοντα, δεν συμφωνώ με αυτή την άποψη καθώς δραστηριοποιήθηκαν διάφορα λόμπυ και κάποιος πέτυχε περισσότερα και κάποιος λιγότερα».

Επίσης, τόνισε πως «μια ενδεχόμενη αποτυχία του Κανονισμού δεν θα ήταν καλή για τη βιομηχανία. Αυτή τη στιγμή ο Κανονισμός είναι πραγματικότητα και δεν ασχολούμαστε με το πώς έγινε αλλά με το πώς θα εφαρμοστεί. Η ανησυχία που έχουμε σχετίζεται με τον τρόπο εφαρμογής του και τα θέματα νομοθεσίας για τον ανταγωνισμό. Η διαφορά από τις ΜΚΟ είναι ότι αυτές υποστηρίζουν πως επειδή η ΕΕ συμβιβάστηκε με το λόμπυ της χημικής βιομηχανίας, αυτό καθιστά τον Κανονισμό 'κουτσό' και επομένως πρέπει να συνεχίσουν να τον αμφισβητούν»²²⁵.

Αντίστοιχα ο κύριος Πληθάρας, Υπεύθυνος Εκστρατειών της WWF Ελλάς, δήλωσε πως «ο Κανονισμός αλλιώς σχεδιάστηκε και αλλιώς κατάληξε. Γενικά η προσέγγιση όλων των ΜΚΟ ήταν προσεγμένη και κινήθηκε σε υψηλά στάνταρντ. Δεν μείναμε μόνο στο θέμα της προστασίας της ανθρώπινης ζωής και του περιβάλλοντος, αλλά δουλέψαμε πάρα πολύ στο χώρο της κατάργησης των επιχειρημάτων από το χώρο της βιομηχανίας»²²⁶.

Τη θέση αυτή συμπλήρωσε και η Ninja Reineke από τη ΜΚΟ WWF ΕΡΟ, «ο Κανονισμός REACH είναι ένα πρώτο βήμα για την ασφαλή διαχείριση των χημικών στην Ευρώπη και παγκοσμίως. Η WWF κατάφερε να κινητοποιήσει την κοινή γνώμη, να ασκήσει πίεση στους αρμόδιους φορείς και μέσω των εξετάσεων αίματος που διενήργησε να αμφισβητήσει τα ανακριβή στοιχεία που προέβαλλε η βιομηχανία για το βαθμό χημικής μόλυνσης στους

²²⁵ Συνέντευξη με τον κ. Σκαρλάτο, όπ.π.

²²⁶ Συνέντευξη με τον κ. Πληθάρα, όπ.π.

ανθρώπους και στα ζώα. Χωρίς την οργανωμένη εκστρατεία των ΜΚΟ, ο Κανονισμός ίσως να είχε εγκαταλειφθεί ολοκληρωτικά και είναι βέβαιο πως το σύστημα εξουσιοδότησης και το δικαίωμα της ενημέρωσης των καταναλωτών θα ήταν πιο περιορισμένο»²²⁷.

Ανεξάρτητα από τα μέσα που είχε ο καθένας και τις τακτικές που ακολούθησε, και οι δυο ομάδες συνέβαλαν καθοριστικά στη νομοπαραγωγική διαδικασία, στην τελική μορφή του Κανονισμού. Στην επιβεβαίωση του ρόλου τους και στη γενικότερη συμβολή τους στην Κοινοτική Περιβαλλοντική Πολιτική, ίσως μας οδηγήσει η διατύπωση της υπόθεσης, τι θα γινόταν στην περίπτωση που δεν υπήρχαν οι Ομάδες Πίεσης στο σύνολο τους, ποια θα ήταν σήμερα η κατάσταση και αν όντως άλλαξε κάτι.

Το συμπέρασμα στην παραπάνω υπόθεση θα μπορούσε να είναι ότι στην περίπτωση που δρούσαν μόνο οι ομάδες οργανωμένων συμφερόντων βιομηχανίας, θα επεδίωκαν να επηρεάσουν τη νομοθετική διαδικασία, με γνώμονα το κέρδος και μόνο το κέρδος, ενώ αντίστοιχα, αν δρούσαν μόνο οι ΜΚΟ τότε ίσως να μην υπήρχε στην καθημερινή μας ζωή η ευκολία και οι ανέσεις που εξασφαλίζονται από τα προϊόντα της χημικής βιομηχανίας²²⁸.

Τα κοινοτικά όργανα όχι μόνο αναγνώρισαν, αλλά και επεδίωξαν τη συνεισφορά των Ομάδων Πίεσης και των ΜΚΟ, προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα και η αποτελεσματικότητα της πολιτικής της ΕΕ αναφορικά με τη διαχείριση των χημικών ουσιών. Εξάλλου, δεν είναι λίγες οι φορές που τα κοινοτικά όργανα απευθύνονται στις αναγνωρισμένες ομάδες, που έχουν εξασφαλίσει το κύρος και την αξιοπιστία της δράσης τους, για την υποστήριξη των πολιτικών τους, για την πληροφόρηση και για την απαραίτητη

²²⁷ Απάντηση της κ. Ninja Reineke Senior Programme Officer, Toxics programme, σε ερωτηματολόγιο, όπ.π.

²²⁸ Σύμφωνα με τον κ. Σκαρλάτο, Γενικό Διευθυντή ΣΕΧΒ, «Επιχείρημα της χημικής βιομηχανίας ως απάντηση στις κατηγορίες για τη δράση της είναι πως χάρη στον ρόλο τους, τα προϊόντα όπως και ο όγκος τους έχουν αυξηθεί προς όφελος της κοινωνίας και του καταναλωτή. Αναδρομικά μπορούμε να πούμε πως και το προσδόκιμο της ζωής αυξήθηκε και η ποιότητα της ζωής βελτιώθηκε, γεγονός που αποδεικνύει τη συνεισφορά μας προς τη σωστή κατεύθυνση». όπ.π.

εμπειρογνωμοσύνη στα περιβαλλοντικά ζητήματα. Συγκεκριμένα, η συμβολή των περιβαλλοντικών ΜΚΟ αναγνωρίζεται σε τέτοιο βαθμό ώστε να χαρακτηρίζονται ως οι ‘φύλακες’ (guardians) του περιβάλλοντος και οι ‘επιτηρητές’ (watchdog) της υιοθέτησης και εφαρμογής του περιβαλλοντικού δικαίου στα κράτη μέλη της ΕΕ.

Ο ρόλος των Ομάδων Πίεσης στο σύνολο τους αποτελεί αναμφισβήτητα μια αναγκαιότητα για το δημοκρατικό σύστημα λόγω της αδυναμίας άμεσης πρόσβασης των πολιτών στα κέντρα λήψης αποφάσεων και της επικρατούσας έλλειψης εμπιστοσύνης. Οι Ομάδες αυτές επηρεάζουν και επηρεάζονται από το θεσμικό και πολιτικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρόκειται για μια αλληλεξαρτώμενη σχέση με συνέπειες στη διαδικασία λήψης αποφάσεων²²⁹.

Κατά τη διάρκεια εκπόνησης του Κανονισμού REACH, παρατηρήθηκε πως ο ρόλος των Ομάδων Πίεσης και των ΜΚΟ υπήρξε σημαντικότερος από τη συνεισφορά των κρατών μελών σε θέματα πληροφόρησης των κοινοτικών οργάνων αλλά και των ευρωπαίων πολιτών. Θα μπορούσαμε να πούμε πως η έκβαση της νομοπαραγωγικής διαδικασίας αποτέλεσε σε μεγάλο βαθμό έκφραση των προσπαθειών των εκπροσώπων των Ομάδων Συμφερόντων και λιγότερο των κρατών μελών.

Βάσει αυτού και λαμβάνοντας υπόψη ότι η δράση των Ομάδων που εκφράζουν τα τομεακά τους συμφέροντα σε διαφορετικά επίπεδα και με διαφορετικούς στόχους στην Κοινοτική Περιβαλλοντική Πολιτική είναι αντιπροσωπευτική του τρόπου που λαμβάνονται οι αποφάσεις στο πλαίσιο της ΕΕ, μπορεί να υποστηριχτεί ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει εξελιχτεί σε ένα πολυεπίπεδο σύστημα λήψης αποφάσεων.

²²⁹ «Στην διαδικασία για την έκδοση του κανονισμού REACH έλαβαν μέρος οι Ομάδες Πίεσης και οι ΜΚΟ από τις πρώτες διαβουλεύσεις πριν από την κατάθεση της Κομισιόν. Η συμβολή τους στην τελική μορφή του κανονισμού ήταν σημαντική. Οι νομοθέτες χρειάζονται την πληροφόρηση που τους παρέχουν και οι δύο πλευρές για να αποφασίσουν» δήλωσε ο Ευρωβουλευτής κ. Παπαδημούλης, ό.π.π.

Ωστόσο, παρόλο που η σχέση των κοινοτικών οργάνων με τις Ομάδες Συμφερόντων ήταν καλές και υπήρξε δυνατότητα πρόσβασης και επιρροής των τελευταίων κυρίως στην Επιτροπή και στο Κοινοβούλιο, οι ομάδες της χημικής βιομηχανίας, ως πιο ισχυρές με περισσότερα μέσα άσκησης πίεσης, εκπροσωπήθηκαν περισσότερο από ό,τι οι ΜΚΟ στη διαβούλευση για τον Κανονισμό REACH. Αποδεικνύεται έτσι πως η συμμετοχή στην ΕΕ είναι πιθανό να παραμένει μια πρακτική, περιορισμένη σε αυτούς τους πολίτες και τις ομάδες που επωφελούνται από τις οργανωτικές και οικονομικές πηγές τους.

Στα πλαίσια αυτά, οι ΜΚΟ²³⁰ και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ανησυχώντας μήπως η έντονη επιρροή και η άνιση αριθμητικά συμμετοχή των αναγνωρισμένων και οργανωμένων οικονομικών συμφερόντων, θέτει θέμα αντιπροσωπευτικότητας και ενδεχομένως έλλειψης δημοκρατίας στην λήψη αποφάσεων της ΕΕ, ζητούν να τεθούν κάποια ρυθμιστικά πλαίσια τα οποία θα εγγυώνται την ισόρροπη πρόσβαση και επιρροή στα όργανα, χωρίς αποκλεισμούς και διακρίσεις²³¹.

Είναι απαραίτητο για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των πολιτικών της ΕΕ να αναμειχθούν τα 'top-down' στοιχεία με τα 'bottom-up' στοιχεία της ευρωπαϊκής διακυβέρνησης. Καθώς η Ένωση δεν αποτελεί κρατική οντότητα, κρίνεται αναγκαίο όχι μόνο για την επιβίωση της, αλλά και για την περαιτέρω ανάπτυξη της, να υπάρξει συντονισμός και πολιτική βούληση προκειμένου να καλυφτεί το κενό ανάμεσα στα διάφορα επίπεδα διακυβέρνησης και ανάμεσα στα ιδιωτικά και δημόσια συμφέροντα.

²³⁰ «Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να επιβάλλει κάποιους κανόνες ως προς τα μέσα επιρροής και την προσέγγιση των οργανωμένων συμφερόντων, προκειμένου να αποφευχθεί η διαδικασία της διαβούλευσης να εξελιχθεί σε μια διαδικασία κενού περιεχομένου» δήλωσε ο κ. Πληθάρας, Υπεύθυνος Εκστρατειών Πολιτικής WWF Ελλάς, όπ.π.

²³¹ Lenschow, A. (2006), "Environmental Policy in the European Union: Bridging Politics and Polity Dimensions", στο Knud Erik Jørgensen, Mark A. Pollack and Ben Rosamond (ed.), *Handbook of European Union Politics*, Sage Publications, σελ. 423 και Mazey, S. & J. Richardson (2001), "Interests groups and EU policy-making, Organisational logic and venue shopping" στο Richardson, J. (ed.), *European Union- Power and policy-making*, 2nd edition, Routledge Taylor&Francis Group, London & New York, σ. 234.

Από την παραπάνω ανάλυση, έγινε φανερό πως με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, οι Ομάδες Πίεσης και οι ΜΚΟ διαδραμάτισαν αποφασιστικό ρόλο στην εκπόνηση του Κανονισμού REACH ειδικά και την κοινοτική περιβαλλοντική πολιτική γενικά, ενός τομέα πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τον οποίο μπορούμε να γενικεύσουμε τα συμπεράσματα για τον τρόπο λήψης αποφάσεων στο ευρύτερο κοινοτικό πλαίσιο.

Τα ενδιαφερόμενα μέρη συμμετείχαν ενεργά σε όλα τα στάδια της νομοθετικής διαδικασίας, από τη διαμόρφωση της πρότασης μέχρι την πρόσφατη υιοθέτηση του Κανονισμού REACH. Στο τελευταίο στάδιο, στο οποίο ζητείται η συμβολή τους, και ίσως, το πιο καθοριστικό, είναι η ουσιαστική εφαρμογή του Κανονισμού στα κράτη μέλη της ΕΕ. Κανείς από τις Ομάδες Πίεσης και ΜΚΟ δεν πρέπει να επαναπαυτεί καθώς η εφαρμογή του Κανονισμού είναι αυτή που ουσιαστικά θα κρίνει το βαθμό επιτυχίας της δράσης τους.

Το ζητούμενο όμως, δεν είναι αυτό ή τουλάχιστον δεν θα έπρεπε να είναι αυτό, το ποιος δηλαδή κατάφερε να επηρεάσει καλύτερα και περισσότερο τις πολιτικές αποφάσεις. Χρειάζεται να γίνει άμεσα αντιληπτό από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη πως τα περιβαλλοντικά προβλήματα είναι κάτι παραπάνω από μια «σύγκρουση συμφερόντων».

Ο Κανονισμός REACH σίγουρα αποτέλεσε ένα μάθημα για τις Ομάδες Πίεσης και τις ΜΚΟ ως προς τον τόπο καλύτερης έκφρασης και επιδίωξης των θέσεων τους. Από την πλευρά των ΜΚΟ, ο κ. Πληθάρας σημείωσε πως «ο Κανονισμός βοήθησε να συνειδητοποιήσουμε πως από εδώ και πέρα πρέπει να εστιάζουμε την προσοχή, όχι μόνο στην ευαισθητοποίηση αλλά και στην κινητοποίηση των πολιτών προκειμένου να αναλάβουν οι ίδιοι δράση και να ασκήσουν οι ίδιοι μεμονωμένα πίεση προς τους πολιτικούς. Ολοκλήρωσε τη σκέψη του σημειώνοντας πως «αυτό που πρέπει να προσέξουν οι περιβαλλοντικές οργανώσεις δεν είναι να κινδυνολογούν άσκοπα και να δραματοποιούν τα πράγματα, αλλά να δίνουν πάντα προτάσεις στα προβλήματα που απασχολούν τον κόσμο»²³².

²³² Συνέντευξη με κ. Πληθάρα, Υπεύθυνο Εκστρατειών WWF Ελλάς, όπ.π.

Αλλά και για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η πολύχρονη αυτή διαβούλευση αποτέλεσε ένα μάθημα για το μέλλον, ως προς το πώς να διαχειρίζεται τέτοιας εμβέλειας ζητήματα, πώς να συγκλίνει εθνικές απόψεις και συμφέροντα διαμέτρου αντίθετα, αλλά και πώς να λαμβάνει γρήγορα τις πολιτικές της αποφάσεις δίχως να κωλυσιεργεί εξαιτίας της επιρροής και άσκησης πίεσης των εκάστοτε συμφερόντων.

Τέλος, η ΕΕ, μέσα από την εκπόνηση του Κανονισμού REACH, διαπίστωσε έμπρακτα τη σημασία της αειφόρου ανάπτυξης και την αλληλεξάρτηση ανάμεσα στην ποιότητα του περιβάλλοντος και την οικονομική ανάπτυξη, σχέση που στο μέλλον πρέπει να λαμβάνει υπόψη στις πολιτικές της, προκειμένου να μπορεί να ανταποκρίνεται καλύτερα στο ρόλο της και να ικανοποιεί τις ανάγκες και τις επιθυμίες των πολιτών της

A. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

1. Δανδόλου, Σ.Ν. (2003), “Αυστηρότερο πλαίσιο λειτουργίας των χημικών βιομηχανιών στην ΕΕ“, Εφημερίδα *Ημερησία*, Οκτωβρίου 30.
2. Ελαφρός, Γ. (2006), “REACH: θα κερδίσει η βιομηχανία ή η ζωή;“, Εφημερίδα *Καθημερινή*, Νοέμβριος 13.
3. Κιούκias, Δ. (2006), *Ευρωπαϊκά Πολιτικά Συστήματα και Ομάδες Συμφερόντων*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα.
4. Nugent, N. (2004), *Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Εκδόσεις Σαββάλα, Αθήνα.
5. Πλατιάς, Χ., ‘Οργανωμένα Συμφέροντα και Εκροές στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Διαμόρφωση Ευρωπαϊκών Λύσεων για το Περιβάλλον’, Ηλεκτρονικό Περιοδικό *Νόμος και Φύση*.
6. Ρουμελιώτης, Π. (2005), *Ευρωπαϊκή Οικονομική Διακυβέρνηση*, Εκδόσεις Α.Α. Λιβάνη, Αθήνα.
7. Στεφάνου, Κ. (1999), *Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Τόμος Γ: Πολιτικές και Δυναμική της Ολοκλήρωσης*, 4^η Αναθεωρημένη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα.
8. Στεφάνου, Κ- Αρ. Φατούρος- Θ. Χριστοδουλίδης (επιμ.) (2001), *Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές, Τόμος Α': Ιστορία- Θεσμοί- Δίκαιο*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα.
9. Στεφάνου, Κ. (2002), *Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, τόμος Α': Γενικά και Θεσμικά Χαρακτηριστικά μετά τη Νίκαια*, 6^η Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα.
10. Τσάλτας, Ι. Γρ. & Π. Γ. Γρηγορίου (1994), *Κοινοτικές Στρατηγικές για το Περιβάλλον*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
11. Τσάλτας, Ι. Γρ.- Κ.Κ. Κατσιμπάρδης (επιμ.–παρουσίαση) (2004), *Αειφορία και Περιβάλλον. Η Ευρωπαϊκή και η Εθνική Προοπτική*, Εκδόσεις Ι.Σιδέρης, Αθήνα.
12. Χατζηγιάννη, Ε. (2007), *Πιέζοντας για Απόφαση- Μηχανισμοί Προώθησης Συμφερόντων*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
13. Ψαρά, Μ. (2005), “Ασπρίνη της ΕΕ ενάντια στη χημική απειλή“, Εφημερίδα *Έθνος της Κυριακής*, Νοέμβριος 20.

14. «Η Νέα Πολιτική της ΕΕ για τις χημικές ουσίες και προϊόντα, REACH. Ο Επίτροπος κος Δήμας προωθεί σημαντικές αλλαγές», (2006) στο ΓΝΩΜΕΣ του ηλεκτρονικού περιοδικού, Νόμος και Φύση.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

1. Arthur D. Little GmbH, Έκθεση “Economic Effects of the EU Substances Policy-Summary of the BDI Research Project“, Wiesbaden, 31 October 2002.
2. Arthur D. Little, “Supplement to the Report on the BDI Research Project“, 3 August 2003.
3. Contiero, M. (2006), “Toxic Lobby- How the chemicals industry is trying to kill REACH“, published by Greenpeace International.
4. Caulkin, S. & J. Collins (2003), “The Private Life of Public Affairs“, Green Alliance.
5. Corporate Europe Observatory (2005), “Bulldozing REACH- the industry offensive to crush EU chemicals regulation“, March, σ.σ. 1-15.
6. European Environment Agency (2002), “Late lessons from early warnings: the precautionary principle 1896-2000“, *Environmental issues report*, No 22, published on 10 January.
7. EEB and WWF (2005), “Business Impact Assessments and the Work by KPMG for UNICE and CEFIC“, January.
8. Friedrich, D. (2006), “Participatory Democracy in the European Union? Governance and the Inclusion of Civil Society Organizations in Migration and Environmental Policies“, Fifteenth International Conference of the Council of for the European Studies, 29 March- 2 April.
9. Green G10, “Introducing the Green 10 group of environmental NGOs active at EU level“, Brussels.
10. Greenwood, J. (1997), *Representing Interests in the European Union*, The European Union Series, St. Martins Press, New York.
11. Greenwood, J. & M. Aspinwall (ed.) (1998), *Collective action in the European Union- Interests and the new politics of associability*, Routledge.
12. Hamdan, F. (2006), “Civil Society’s Role in European Democracy“, Statement of the Director of ‘Friends of the Earth Europe’ in the Public Debate organized by the European Policy Centre, Brussels, November 08.

13. Hix, S. (2005), *The political System of the European Union*, Second Edition, The European Union Series, Palgrave Macmillan.
14. IPTS (2005), "Implementation of REACH in the new Member States- Overview of the Chemical and specialty Chemical Sector in the New Member States", IPTS Institute for Prospective Technological Studies, July.
15. Johnson, B. (2006), "EU lobby row reopens REACH debate", *The parliament.com*, May 5.
16. Knud, E.J., M. A. Pollack & B. Rosamond (ed.) (2006), *Handbook of European Union Politics*, Sage Publications
17. KPMG (2005), "REACH-further work on impact assessment. A case study approach- Final report", KPMG Business Advisory Services B.V., July.
18. Liefferink, D. & M. S. Andersen (1998), "Strategies of the 'green' member states in EU environmental policy-making", *Journal of European Public Policy*, 5:2 June, σ.σ. 254-270.
19. Mazey, S. & J. Richardson (ed.) (1993), *Lobbying in the European Community*, Nuffield European Studies, Oxford University Press.
20. Musu, T. (2006), "REACH, the new European chemicals policy: what for?", ETUI-REHS, the research institute of the European Trade Union Confederation, New Solutions, 16(2).
21. Osborn, A. (2003), "Green policy: just add water", *The Guardian*, 5 November.
22. Pearce, (2003), "Business Impact Assessments and the work by KPMG for UNICE and CEFIC", EEB and WWF.
23. Persson, T. (2005), "Democratizing European Chemical Policy: Lessons from the open consultation on REACH", Paper prepared for the CONNEX workshop on "Democratic Accountability and Legitimacy in the EU", Uppsala University.
24. Pesendorfer, D. (2006), "EU Environmental Policy under Pressure: Chemicals Policy Change between Antagonistic Goals?", *Environmental Politics*, Vol.15, No.1, σ.σ. 95-114.
25. Peterson, J. & E. Bomberg (1999), *Decision-making in the European Union*, The European Union Series.
26. Richards, J. P. & J. Heard (2005), "European Environmental NGOs: Issues, Resources and Strategies in Marine Campaigns", *Environmental Politics*, Vol.14, no.1, σ.σ. 23-41.

27. Richardson, J. (ed.) (1996), *European Union- Power and Policy-making*, Routledge.
28. Richardson, J. (ed.) (2001), *European Union- Power and policy-making*, 2nd edition, Routledge, Taylor&Francis Group, London& New York.
29. Rogers, D.M. (2003), “The European Commission’s White Paper ‘Strategy for a Future Chemical Policy’: A Review”, *Risk Analysis*, Vol. 23, No.2, σελ. 381-388.
30. Schorling, I. (2004), “The Only Planet Guide to the Secrets of Chemical Policy in the EU- REACH”, The Greens/ European Free Alliance in the European Parliament, Brussels.
31. Smith, P.M. (2006), “Opportunity lost? Environmental Interests, Industrial Competitiveness and the European Parliament”, Paper prepared for the third pan-European Conference of the European Consortium on Political Research, Standing Group on EU Politics, panel on ‘Constructing the Single Market’, Bilgi University, Istanbul, September 22.
32. Spongenberg, H. (2006), “Greenpeace accuses commission of slander in chemicals law spat”, *EU Observer*, May 8.
33. Wallace Helen, William Wallace and Mark A. Pollack (ed.), *Policy-Making in the European Union*, Fifth Edition, The New European Union Series, Oxford University Press.
34. Witmond, B., S. Groot, W. Groen & E. Dönszelmann (2004), “The impact of REACH: Overview of 36 studies on the impact of the new EU chemicals policy (REACH) on society and business”, Ecorys and OpdenKamp Adviesgroep for Dutch Presidency, Netherlands.

B. ΠΗΓΕΣ

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΗΣ ΕΕ

1. COM (2006) 375 τελικό, «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 251, παράγραφος 2 της ΣΕΚ σχετικά με την κοινή θέση του Συμβουλίου για την έκδοση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καταχώριση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και για τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων REACH και για την ίδρυση Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων, για την τροποποίηση της οδηγίας 1999/45/ΕΚ και την έκδοση Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της Οδηγίας 67/548/ΕΟΚ ώστε να προσαρμοστεί στον Κανονισμό(ΕΚ) αριθ. .../2006 (REACH)».
2. COM (2005) 24 τελικό, «Ανακοίνωση του Προέδρου Μπαρόσο σε συνεννόηση με τον Αντιπρόεδρο Φερχόγιεν προς το Εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σχετικά με τη συνεργασία για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση-Νέο ξεκίνημα για τη στρατηγική της Λισαβόνας», Βρυξέλλες 2.2.2005.
3. COM (2003) 644 τελικό «Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καταχώριση, την αξιολόγηση και την αδειοδότηση των χημικών προϊόντων και για τους περιορισμούς που επιβάλλονται σε αυτά (REACH), για τη σύσταση ενός Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων και για την τροποποίηση της οδηγίας 1999/45/ΕΚ και του Κανονισμού (ΕΚ) σχετικά με τους ανθεκτικούς οργανικούς ρύπους».
4. COM (2001) 31 τελικό, «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του κοινοτικού προγράμματος δράσης για το περιβάλλον 2001-2010».
5. COM (2001) 88 τελικό, «Λευκή Βίβλος αναφορικά με τη Στρατηγική για μια μελλοντική πολιτική για τα χημικά προϊόντα».
6. COM (2006) 136 τελικό, «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο και στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με την πραγμάτωση της εταιρικής σχέσης για τη μεγέθυνση και την απασχόληση: να γίνει η Ευρώπη πόλος αριστείας στον τομέα της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης».
7. COM (2001) 336 final, «Green Paper- Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility».
8. COM (2001) 337 τελικό/2 ,Τόμος Ι, «Έκθεση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την πείρα που συγκεντρώθηκε κατά την εφαρμογή της απόφασης του Συμβουλίου 97/872 της 16^{ης} Δεκεμβρίου 1997 όσον αφορά κοινοτικό πρόγραμμα

δράσης για την υποστήριξη των μη κυβερνητικών οργανισμών που αναπτύσσουν δραστηριότητα κυρίως στον τομέα της προστασίας περιβάλλοντος»

9. COM (2001) 428 final, «European Governance: A White Paper», Commission of the European Communities, Brussels.
10. SEC (2003) 117/3 Commission Staff Working Paper “Regulation of the European Parliament and of the Council concerning the Registration, Evaluation, Authorization and Restrictions of Chemicals (REACH), establishing a European Chemicals Agency and amending Directive 1999/45/EC and Regulation (EC) on Persistent Organic Pollutants”, Extended Impact Assessment, Brussels, 29 October 2003.
11. SEC (1998) 1986 τελικό, Κείμενο εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Βρυξέλλες, 18 Νοεμβρίου 1998.
12. Έκθεση A5-0356/2001 «σχετικά με τη Λευκή Βίβλο της Επιτροπής όσον αφορά τη στρατηγική για μια μελλοντική πολιτική για τα χημικά προϊόντα» (COM (2001) 88- C5-0258/2001-2001/2118 (COS)), της 17^{ης} Οκτωβρίου 2001, Εισηγήτρια: Inger Schorling της Επιτροπής Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Προστασίας των Καταναλωτών.
13. Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου «σχετικά με τη Λευκή Βίβλο της Επιτροπής όσον αφορά τη στρατηγική για μία μελλοντική πολιτική για τα χημικά προϊόντα» (COM(2001) 88 - C5-0258/2001 - 2001/2118(COS)).
14. European Parliament, Directorate General for Research, Lobbying in the European Union: Current Rules and Practices, Working Paper, Constitutional Affairs Series, April 2004.
15. Council of the European Union, “Commission’s White Paper- Strategy for a Future Chemical Policy- Council Conclusion”, 9857/01, Brussels 13/7/2001.
16. Memorandum of Understanding between the European Commission side (DG Enterprise and DG Environment) and industry (UNICE/CEFIC) to Undertake Further Work Concerning the Impact Assessment of REACH, 3 March 2004.
17. European Commission (2006), “Reach in brief”, Enterprise and Industry Directorate General and Environment Directorate General.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

1. Κανονισμός (ΕΚ) 1907/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18^{ης} Δεκεμβρίου 2006 «για την καταχώρηση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων (REACH) και για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων καθώς και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 793/93 του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1488/94 της Επιτροπής καθώς και της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ του Συμβουλίου και των οδηγιών της Επιτροπής 91/155/ΕΟΚ, 93/67/ΕΟΚ, 93/105/ΕΚ και 2000/21/ΕΚ», ΕΕ L 396/1 της 30^{ης}.12.2006.
2. Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 793/93 του Συμβουλίου της 23ης Μαρτίου «για την αξιολόγηση και τον έλεγχο των κινδύνων από τις υπάρχουσες ουσίες», ΕΕ L 84 της 5^{ης}.4.1993.
3. Οδηγία 67/548/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1967 «περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την ταξινόμηση, συσκευασία και επισήμανση των επικινδύνων ουσιών», ΕΕ L 196 της 16^{ης}.8.1967.
4. Οδηγία 88/379/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 7ης Ιουνίου 1988 «για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που αφορούν την ταξινόμηση, τη συσκευασία και την επισήμανση των επικίνδυνων παρασκευασμάτων», ΕΕ L 187 της 16^{ης}.7.1988.
5. Οδηγία 76/769/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 27ης Ιουλίου 1976 «περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που αφορούν περιορισμούς κυκλοφορίας στην αγορά και χρήσεως μερικών επικινδύνων ουσιών και παρασκευασμάτων», ΕΕ L 262 της 27^{ης}.9.1976.
6. Απόφαση 1600/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2002, «για τη θέσπιση του έκτου κοινοτικού προγράμματος δράσης για το περιβάλλον», ΕΕ L 242 της 10^{ης}.09.2002.
7. Απόφαση 466/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 1^{ης} Μαρτίου 2002 «σχετικά με τη θέσπιση κοινοτικού προγράμματος δράσης για την προαγωγή των μη κυβερνητικών οργανώσεων που αναπτύσσουν δραστηριότητα κυρίως στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος», ΕΕ L 75 της 16^{ης}.03.2002.

Γ. ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

1. Coneccs, http://ec.europa.eu/civil_society/coneccs/index_en.htm.
2. ΓΔ Επιχειρήσεων, <http://ec.europa.eu/enterprise/reach>.
3. ΓΔ Περιβάλλοντος, <http://ec.europa.eu/environment/chemicals>.
4. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Υπηρεσία Τύπου, <http://www.europarl.europa.eu/news>.
5. Ευρωπαϊκός Οργανισμός Χημικών Προϊόντων, http://ec.europa.eu/echa/home_el.html
6. Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΕΑ), <http://www.eea.europa.eu>.
7. EINECS, <http://ecb.jrc.it/esis/index.php?PGM=ein>.
8. ELINCS, <http://ecb.jrc.it/esis/index.php?PGM=eli>.
9. Για τις δραστηριότητες της ΕΕ για το Περιβάλλον, [www.europa.eu/pol.env](http://www.europa.eu/pol/env).

ΟΜΑΔΕΣ ΠΙΕΣΗΣ

1. CEFIC, <http://www.cefic.org>.
2. Σύνδεσμος Ελληνικών Χημικών Βιομηχανιών, <http://www.haci.gr/gr/reach.htm>
3. Eurometaux, <http://www.eurometaux.org/content/default.asp>
4. HERA, <http://www.heraproject.com>.
5. BUSINESSEUROPEA (UNICE), www.businesseurope.eu

ΜΚΟ

1. EEB, <http://www.eeb.org/activities/chemicals/Index.htm>.
2. <http://www.chemicalspolicy.org/reachstakeholders.html>.
3. Green 10, <http://www.green10.org/>
4. Chemical Reaction, <http://www.chemicalreaction.org/>
5. Friends of the Earth, <http://www.foeeurope.org/>
6. EU Vote Watch, <http://www.foeeurope.org/euvotewatch/index.php>
7. WWF EPO, <http://www.panda.org>.
8. WWF Ελλάς, <http://www.wwf.gr>.

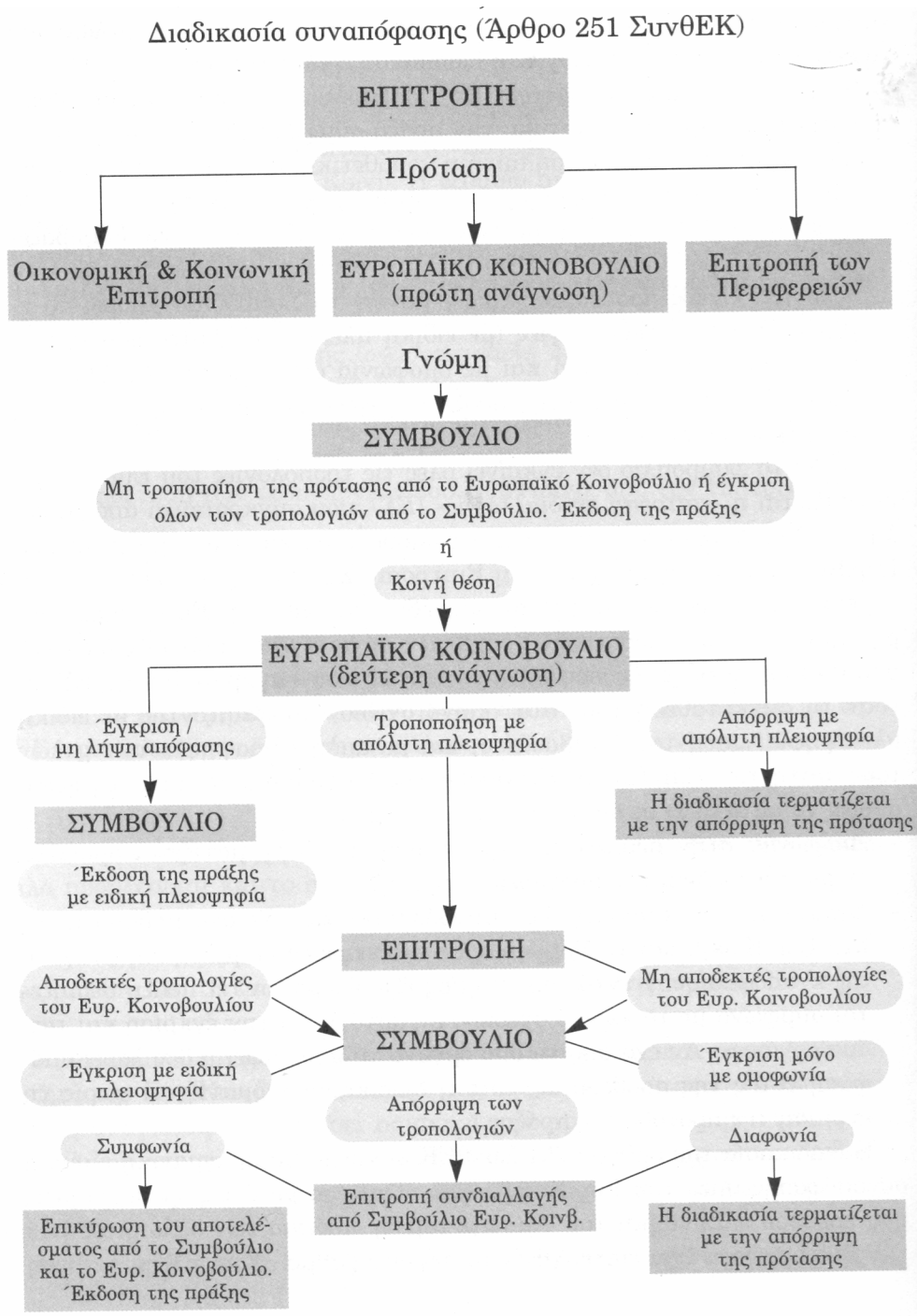
Δ. ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ - ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΕ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1. Αντωνακόπουλος Λεωνίδας, Εκπρόσωπος Τύπου στο Γραφείο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Αθήνα, 24 Ιουλίου 2007.
2. Λιούσης Νίκος, Διευθυντής του πολιτικού γραφείου της Ευρωβουλευτού κ. Ματσούκα, Αθήνα, 27 Αυγούστου 2007.
3. Παπαδημούλης Δημήτρης, Ευρωβουλευτής, Αθήνα, 13 Σεπτεμβρίου 2007.
4. Πληθάρης Αχιλλέας, Υπεύθυνος Εκστρατειών Πολιτικής, WWF Ελλάς, Αθήνα, 24 Ιουλίου 2007.
5. Reineke Ninja, Senior Programme Officer, Toxics programme, WWF European Policy Office (EPO), 31 Αυγούστου 2007.
6. Σκαρλάτος Πάνος, Γενικό Διευθυντής ΣΕΧΒ, Αθήνα, 24 Ιουλίου 2007.
7. Τσιρτσίκου, Επιστημονική συνεργάτης της Ευρωβουλευτού κ. Ξενογιαννακοπούλου, Αθήνα, 22 Αυγούστου 2007.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΜΕΡΟΣ Α΄

1. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΑΠΟΦΑΣΗΣ

ΠΗΓΗ: Χρυσομάλλης, Μ. (2001), «Οι Κοινοτικές Διαδικασίες Λήψης Αποφάσεων», στο Στεφάνου Κ- Αρ. Φατούρος & Θ. Χριστοδουλίδης (επιμ.) *Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές, Τόμος Α': Ιστορία- Θεσμοί- Δίκαιο*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, σελ. 288.

2. ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ REACH

2007	Ιούνιος	Ο Κανονισμός REACH τίθεται σε εφαρμογή στα 27 κράτη μέλη της ΕΕ την 01.06.2007.
2006	Δεκέμβριος	Στις 4 Δεκεμβρίου 2006 το Συμβούλιο των Υπουργών βιομηχανίας των χωρών μελών της ΕΕ κατέληξε σε πολιτική συμφωνία.
		Στις 13 Δεκεμβρίου 2006, 529 Ευρωβουλευτές ψήφισαν υπέρ του Κανονισμού REACH
		Στις 18 Δεκεμβρίου 2006, οι υπουργοί Περιβάλλοντος των κρατών μελών της ΕΕ ενέκριναν το τελικό κείμενο του Κανονισμού REACH και ο REACH υιοθετείται.
		Στις 30 Δεκεμβρίου 2006, ο REACH δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ.
	Νοέμβριος	Δεύτερη Ανάγνωση στις 14 Νοεμβρίου, με τη θετική γνώμη του Κοινοβουλίου.
	Οκτώβριος	Ψηφοφορία στην επιτροπή Περιβάλλοντος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
	Ιούνιος	Υποβολή της Κοινής θέσης του Συμβουλίου στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
2005	Δεκέμβριος	Κοινή Θέση Συμβουλίου. Στην Πρώτη Ανάγνωση του Κοινοβουλίου τα κράτη μέλη μόνο μερικώς δέχτηκαν την αρχή της υποκατάστασης, που υποστηρίζεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Επικίνδυνες ουσίες παρέμειναν στο εμπόριο, παρόλο που υπήρχαν εναλλακτικές και μειώθηκε ο αριθμός των πληροφοριών ασφάλειας για αυτές.
	Νοέμβριος	Πρώτη ψηφοφορία στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το Κοινοβούλιο ψήφισε να αποσυρθούν σταδιακά οι πιο επικίνδυνες ουσίες αλλά κενά πληροφόρησης για ασφάλεια ουσιών παρέμειναν. Η γερμανική κυβέρνηση απείλησε πως θα σταματήσει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων στο Συμβούλιο Υπουργών.
	Σεπτέμβριος	Αντιπρόσωποι από την ΓΔ Βιομηχανίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κυκλοφόρησαν μαζί με τον Πρόεδρο της Επιτροπής ένα έγγραφο στα κράτη μέλη, το οποίο δήλωνε πως η Επιτροπή θα υποχωρούσε σε θέματα ασφάλειας του Κανονισμού.
	Απρίλιος	Η μελέτη της μελετητικής εταιρίας KPMG συμπέρανε πως ο REACH δεν θα οδηγήσει σε απόσυρση σημαντικών ουσιών από το εμπόριο εξαιτίας του κόστους της καταχώρησης και κατέληξε πως ο REACH δεν θα βλάψει τις επιχειρήσεις.
	Ιανουάριος	Δημόσια ακρόαση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με παρουσία πάνω από 1000 αντιπροσώπων από το χώρο της βιομηχανίας και των μη κυβερνητικών οργανώσεων.

2004	Οκτώβριος	Στα πλαίσια της προεδρίας της Δανίας αναλύονται 36 μελέτες επιπτώσεων και συμπεραίνεται πως η νέα νομοθεσία θα έχει λιγότερο κόστος στις επιχειρήσεις σε σχέση με το κέρδος για την υγεία και το περιβάλλον. Ο κύριος Jean- Paul Mingasson, Γενικός Διευθυντής της ΓΔ Βιομηχανίας, αφήνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προκειμένου να απασχοληθεί ως Γενικός Σύμβουλος στην Union of Industrial and Employers' Confederations of Europe (UNICE), κύριο πολέμιο του REACH.
	Μάρτιος	Η συμβουλευτική εταιρεία KPMG εξουσιοδοτείται από την UNICE και CEFIC να αναλάβει περαιτέρω μελέτη για τις επιπτώσεις του REACH. Οι ΜΚΟ δεν υποστηρίζουν αυτή τη μελέτη λόγω ανακρίβειών στη μεθοδολογία και στη διαφάνεια της διαδικασίας.
	Δεκέμβριος	Ο Guido Sacconi, εισηγητής της επιτροπής περιβάλλοντος του Κοινοβουλίου παρουσιάζει την έκθεση για το REACH, αλλά δεν υπάρχει ψηφοφορία στο Κοινοβούλιο λόγω των τακτικών καθυστέρησης από συντηρητικούς ευρωβουλευτές. Η συζήτηση συνεχίζεται μετά την εκλογή της νέας Ευρωβουλής τον Σεπτέμβριο 2004. Συντηρητικοί Ευρωβουλευτές των επιτροπών βιομηχανίας και Νομικών Υποθέσεων καθυστερούν τη διαδικασία αμφισβητώντας την αρμοδιότητα της επιτροπής περιβάλλοντος στο REACH, που τελικά την αποκτά επίσημα με απόφαση της Διάσκεψης των Προέδρων
2003	Οκτώβριος – Δεκέμβριος	Ομάδα εργασίας του Συμβουλίου ξεκινάει να μελετάει την πρόταση, επιδιώκοντας να ολοκληρωθεί η μελέτη μέχρι τα τέλη 2005, με σκοπό να υπάρξει μια Κοινή Θέση του Συμβουλίου για τον REACH. Ύστερα από πρόταση της Ιταλικής προεδρίας, οι πρωθυπουργοί και πρόεδροι κρατών μελών ΕΕ αποφάσισαν τη μεταβίβαση της ευθύνης από το συμβούλιο περιβάλλοντος στο συμβούλιο ανταγωνιστικότητας. Η Επιτροπή παρουσίασε την τελική της πρόταση, ακολουθούμενη από την μελέτη επιπτώσεων (External Impact Assessment on REACH), παρέχοντας πληροφορίες ασφάλειας για 30.000 χημικά από τις 100.000 που υπάρχουν στο ευρωπαϊκό εμπόριο.
	Σεπτέμβριος	Η χημική βιομηχανία φοβίζει για μαζική απώλεια θέσεων εργασίας και προτρέπουν τον Blair, Chirac και Schröder να στείλουν μια επιστολή στον Πρόεδρο της Επιτροπής Prodi, ζητώντας του να επανεξεταστεί ο Reach και να αποδυναμωθεί περαιτέρω. Αργότερα, η Βρετανία και η Γαλλία, σε αντίθεση με γερμανική κυβέρνηση, κράτησαν μια πιο ισορροπημένη θέση απέναντι στον REACH.
	Μάιος-Ιούλιος	Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσιεύει μέρη του σχεδίου κανονισμού στο διαδίκτυο για δημόσια διαβούλευση, που διήρκησε 8 εβδομάδες και υπήρξαν περισσότερες από 6,000 απαντήσεις.

2002	Δεκέμβριος	Εκ μέρους του Γερμανικού Συνδέσμου Βιομηχανίας (BDI), η μελετητική εταιρεία Arthur D. Little υπολόγισε ότι ο REACH θα έχει ως αποτέλεσμα την απώλεια χιλιάδων θέσεων εργασίας στη Γερμανία, με καταστροφικό αντίκρυσμα στην γερμανική οικονομία. Τον Ιούλιο 2003, γερμανικά οικονομικά ινστιτούτα ομόφωνα επέκριναν τη μελέτη της Arthur D. Little study ως μεθοδολογικά αδύναμη.
	Από το 2002	Η Γενική Διεύθυνση Επιχειρήσεων σε στενή συνεργασία με την Χημική Βιομηχανία αρχίζει να παίζει καθοριστικό ρόλο στην εκπόνηση του Κανονισμού, που αρχικό σκοπό είχε την καλύτερη προστασία υγείας και περιβάλλοντος
2001	Νοέμβριος	Στις 15 Νοεμβρίου το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε Ψήφισμα για τη Λευκή Βίβλο, περιλαμβάνοντας τροποποιήσεις για περισσότερη προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας
	Ιούνιος	Στις 7 Ιουνίου το Συμβούλιο υιοθετεί τα συμπεράσματα της Λευκής Βίβλου, ζητώντας για τροποποιήσεις για ένα πιο ισχυρό κείμενο. Το Συμβούλιο επίσης ζήτησε από την Επιτροπή να παρουσιάσει μια νομοθετική πρόταση μέχρι το τέλος του 2001
	Φεβρουάριος	Η Επιτροπή δημοσιεύει τη Λευκή Βίβλο «Στρατηγική για μια μελλοντική στρατηγική για τα χημικά», προβάλλοντας τις απαραίτητες αλλαγές (COM (2001) 88).
2000	Απρίλιος	Η βιομηχανία καλεί για συνεργασία την χημική βιομηχανία, τους ακαδημαϊκούς και τις κυβερνήσεις
1999	Ιούνιος	Το συμβούλιο περιβάλλοντος δίνει εντολή στη Ευρωπαϊκή Επιτροπή για αναθεώρηση της πολιτικής για τα χημικά
1998	Νοέμβριος	Η Επιτροπή παρουσιάζει στο Συμβούλιο Υπουργών την αναφορά της για τη πολιτική χημικών ουσιών
	Απρίλιος	Στην ανεπίσημη συνάντηση του συμβουλίου περιβάλλοντος στο Chester, η Βρετανία, η Αυστρία, η Δανία, η Φινλανδία, η Ολλανδία και η Σουηδία καταθέτουν ένα έγγραφο διαπιστώνοντας την υπάρχουσα ανάγκη για μια νέα ολοκληρωμένη πολιτική για τα χημικά

Πηγή: Χρονολογικοί Πίνακες από την ιστοσελίδα <http://www.chemicalreaction.org>, από το άρθρο Corporate Europe Observatory (2005), *“Bulldozing REACH- the industry offensive to crush EU chemicals regulation”* και από την μελέτη της GREENPEACE “TOXIC LOBBY”.

3. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΧΗΜΙΚΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ REACH

Νομοθεσία μέχρι έναρξης ισχύος Κανονισμού REACH	Κανονισμός REACH
Οι αρμόδιες αρχές προτού επιβάλουν περιορισμούς θα πρέπει να αποδείξουν ότι η χρήση μιας «υπάρχουσας χημικής ουσίας», δηλαδή ουσίας που κυκλοφορούσε στην αγορά πριν το 1981 και περιλαμβάνεται στον κατάλογο EINECS, περικλείει κινδύνους. Αντίθετα για τις «νέες ουσίες», η διάθεση στην αγορά γίνεται μετά από υποβολή στοιχείων από τον παραγωγό ή τον εισαγωγέα που να διασφαλίζουν την ασφάλεια στη χρήση τους.	Η βιομηχανία έχει την ευθύνη για εκτίμηση των κινδύνων από τις χημικές ουσίες που παράγει, ενώ θα πρέπει να διασφαλίσει ότι η χρήση τους δεν περικλείει ιδιαίτερους κινδύνους.
Υπάρχουν κενά στις γνώσεις για πολλές από τις χημικές ουσίες που κυκλοφορούν στην Ευρωπαϊκή αγορά, ειδικότερα για αυτές που κυκλοφορούσαν στην αγορά πριν το 1981 και περιλαμβάνονται στον κατάλογο EINECS.	Με το REACH διασφαλίζεται η διάθεση πληροφοριών σχετικά με τους κινδύνους από χημικές ουσίες που παράγονται ή εισάγονται σε ποσότητες μεγαλύτερες του ενός τόνου το χρόνο ανά παραγωγό ή εισαγωγέα.
Απαιτήσεις κοινοποίησης για «νέες ουσίες» που παράγονται ή εισάγονται σε ποσότητες μεγαλύτερες των 10kg. Για τις ποσότητες αυτές απαιτείται μόνο ένας έλεγχος με πείραμα σε ζώα. Όταν η ποσότητα αυξηθεί στον ένα τόνο, απαιτούνται πρόσθετα πειράματα.	Απαιτείται η εγγραφή της χημικής ουσίας όταν η παραγωγή/εισαγωγή φτάσει τον ένα τόνο. Οι πειραματισμοί σε ζώα ελαχιστοποιούνται και οι έλεγχοι επικεντρώνονται στις περιπτώσεις που είναι πραγματικά απαραίτητοι.
Το κόστος εισαγωγής στην αγορά μιας «νέας ουσίας» είναι αποτρεπτικό και ενθαρρύνει τη χρήση «υπαρχουσών ουσιών». Το αποτέλεσμα είναι να μην προάγεται η εφευρετικότητα.	Το κόστος εγγραφής «νέων ουσιών» θα είναι χαμηλότερο σύμφωνα με τις διατάξεις του REACH.
Οι αρμόδιες αρχές έχουν την υποχρέωση να ετοιμάζουν εκτιμήσεις κινδύνου οι οποίες είναι περίπλοκες και χρονοβόρες.	Η βιομηχανία έχει την ευθύνη του προσδιορισμού της ασφάλειας για τις αναμενόμενες χρήσεις προτού η χημική ουσία παραχθεί ή κυκλοφορήσει στην αγορά. Οι αρμόδιες αρχές θα έχουν τη δυνατότητα να εστιάσουν σε θέματα όπου υπάρχουν υπόνοιες ότι η χημική ουσία περικλείει κινδύνους.

Πηγή: Press Release, Questions and Answers on the New Chemicals Policy REACH, Reference: MEMO/03/99, 7 June 2003.

4. ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ REACH

1	Φεβρουάριος 2001	Μια αρχική εκτίμηση κόστους-οφέλους για τη Λευκή Βίβλο, υπολόγισε το κόστος σε 2,1 δις €/έτος, ή 0,2 δις €/έτος για περίοδο 11 ετών.
2	21 Μαΐου 2002	Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διοργάνωσε μια συζήτηση για τις επιπτώσεις του REACH στις επιχειρήσεις, κατά την οποία παρουσιάστηκε μια προκαταρκτική ανάλυση κόστους. Η ανάλυση δημοσιεύτηκε τον Ιούνιο του 2002 [10]. Η μελέτη κατέληγε πως το άμεσο κόστος για τη χημική βιομηχανία θα κυμαίνονταν από 1,4 έως 7 δις €, με καλύτερη εκτίμηση τα 3,6 δις €.
3	31 Οκτωβρίου 2002	Ο BDI (Σύνδεσμος Γερμανικών Βιομηχανιών) δημοσιοποίησε τη σύνοψη μιας μελέτης της εταιρίας Arthur D. Little (ADL) για τις επιπτώσεις του REACH στη Γερμανία. Το υπόλοιπο της μελέτης δημοσιεύθηκε 2 μήνες αργότερα, και ανέφερε ότι: <i>“Η εφαρμογή των ιδεών της Λευκής Βίβλου θα προκαλέσει σωρευτικές απώλειες στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία της γερμανικής βιομηχανίας που θα κυμαίνονται από 0,4% έως 6,4%, σύμφωνα με τα διαθέσιμα υπολογιστικά μοντέλα”</i> . Η μελέτη ανανεώθηκε μετέπειτα, αλλά με τα ίδια αποτελέσματα.
4	29 Ιανουαρίου 2003	Το WWF και η ΜΚΟ. ΕΕΒ δημοσίευσαν το κείμενο συζήτησης, <i>“Μια νέα πολιτική για τα χημικά στην Ευρώπη – νέες ευκαιρίες για τη βιομηχανία”</i> , αποκρινόμενοι στους ισχυρισμούς της βιομηχανίας και της κυβέρνησης των ΗΠΑ για το κόστος του REACH.
5	6 Φεβρουαρίου 2003	Η Γερμανική Υπηρεσία Περιβάλλοντος (UBA) οργάνωσε μια συνάντηση εργασίας μεταξύ οικονομολόγων, ώστε να συζητηθεί η μελέτη BDI/ADL. Όπως φαίνεται από έγγραφο της συνάντησης, οι οικονομολόγοι ήταν πολύ αρνητικοί για τη μελέτη BDI/ADL.
6	29 Απριλίου 2003	Ο Σύνδεσμος Γαλλικών Χημικών Βιομηχανιών (UIC) δημοσιεύει τα αποτελέσματα μιας μελέτης που εκπονήθηκε από την εταιρία συμβούλων Mercer, η οποία ισχυρίζεται ότι το REACH θα προκαλέσει ζημιά 1,7-3,2% στο Α.Ε.Π., 10 χρόνια μετά την εφαρμογή του. Αργότερα έγινε τροποποίηση αυτής της μελέτης, η οποία και υποτίθεται ότι αντικατοπτρίζει την τελική πρόταση του REACH, με παρόμοια αποτελέσματα. Το πλήρες κείμενο της ίδιας της μελέτης δε δημοσιεύτηκε ποτέ.

7	14 Ιουλίου 2003	Το WWF δημοσιεύει μια έκθεση γραμμένη από τον οικονομολόγο περιβάλλοντος David Pearce, για τα οφέλη του REACH στην υγεία, η οποία κατέληγε στο συμπέρασμα ότι το REACH μπορούσε να εξοικονομήσει πάνω από 260 δις € στην Ευρώπη σε χρονικό διάστημα 20 ετών.
8	23 Ιουλίου 2003	Το Γερμανικό Συμβούλιο για το Περιβάλλον κοινοποιεί μια έκθεση όπου αναλύονται οι μελέτες των BDI/ADL και UIC/Mercer, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι <i>«Λαμβάνοντας υπόψη τη μικρή κλίμακα του κόστους που προκύπτει από το REACH σε σύγκριση με τις βιομηχανικές πωλήσεις των χημικών, δύσκολα γίνονται πιστευτές οι επίφοβες επιπτώσεις στη βιομηχανία»</i> .
9	30 Σεπτεμβρίου 2003	Το WWF κοινοποιεί μια έκθεση που συντάχθηκε από το Τμήμα Έρευνας και Πολιτικής στο Πανεπιστήμιο του Σάσεξ, η οποία εξετάζει τις επιπτώσεις του REACH στην καινοτομία, και επικρίνει τις μελέτες BDI και Mercer.
10	29 Οκτωβρίου 2003	Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσιεύει την πρόταση του REACH, με μια «εκτεταμένη αξιολόγηση των επιπτώσεων» .
11	21 Νοεμβρίου 2003	Συνάντηση εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αξιολόγηση των επιπτώσεων του REACH.
12	31 Αυγούστου 2004	Υποβάλλεται μια νέα μελέτη της ADL στην Επιτροπή Βιομηχανιών του Ευρωκοινοβουλίου, που ισχυρίζεται ότι εξετάζει τις επιπτώσεις του REACH ανά την Ευρώπη. Η μελέτη κατακρίνεται έντονα από κοινοβουλευτικούς και Επιτροπή, ενώ ένας – συντηρητικός– Ευρωβουλευτής δηλώνει ότι η μεθοδολογία της ήταν <i>«παντελώς απαράδεκτη και άχρηστη όσον αφορά τους Ευρωβουλευτές και τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων»</i> .
13	13 Οκτωβρίου 2004	Το Σκανδιναβικό Συμβούλιο δημοσιεύει μια νέα μελέτη επιπτώσεων του REACH, από τον Αμερικανό οικονομολόγο Frank Ackerman. Η μελέτη αυτή επικρίνει έντονα τις μελέτες της ADL, αναφέροντας ότι είναι <i>«ανυπόστατες..., βασισμένες σε πολυάριθμα λάθη και υπερβολές»</i> .
14	25–27 Οκτωβρίου 2004	Η Ολλανδική προεδρία της Ε.Ε. διεξάγει τριήμερη σύσκεψη εργασίας επί της αξιολόγησης των επιπτώσεων για εμπειρογνώμονες του Συμβουλίου. Στα πλαίσια της προετοιμασίας για το εργαστήριο αυτό, εκδίδει μια συνοπτική παρουσίαση 36 μελετών επιπτώσεων, πολλές από τις οποίες έγιναν από Κράτη-Μέλη.

5. ΣΥΜΒΟΛΗ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Τα μέλη της Green-8 (BirdLife, CNE, EEB, FoEE, Greenpeace, NFI, T&E, WWF) έχουν συμμετάσχει στην περαιτέρω ανάπτυξη και εφαρμογή της κοινοτικής περιβαλλοντικής πολιτικής και νομοθεσίας σε πολυάριθμους τομείς πολιτικής. Μερικοί από αυτούς είναι²³³:

Είδος δραστηριότητας

- Βελτίωση της πληροφόρησης των αρμοδίων για λήψη αποφάσεων στην ΕΕ (Επιτροπή, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο)
- Βελτίωση της πληροφόρησης των εσωτερικών δικτύων και των εταίρων (ΜΚΟ και οργανώσεις των πολιτών)
- Ανάλυση και παροχή εμπειρογνομosύνης στα όργανα της ΕΕ
- Αντιπροσώπευση στα όργανα της ΕΕ
- Συντονισμός και ανάπτυξη πολιτικών θέσεων
- Προσδιορισμός των βασικών ζητημάτων πολιτικής
- Πληροφορίες στα εσωτερικά δίκτυα για τις κύριες πολιτικές της ΕΕ και την ανάπτυξή τους.

Τομείς εργασίας

Εμπόριο, οικονομικά και περιβάλλον

- Επιπτώσεις της εμπορικής πολιτικής της ΕΚ και των περιφερειακών εμπορικών συμφωνιών της ΕΕ στην αιφόρο ανάπτυξη στις αναπτυσσόμενες χώρες σε σχέση με την αιφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων
- Ορισμός και προώθηση της στρατηγικής εκτίμησης των επιπτώσεων κατά την εφαρμογή της εμπορικής πολιτικής της ΕΚ
- Συμμετοχή στην ευρω-μεσογειακή συνεργασία και στο MFTZ: φόρουμ των πολιτών (Στουτγάρδη) και ακρόαση στο Κοινοβούλιο
- Συμμετοχή στην πρωτοβουλιακή ομάδα επαφής της Επιτροπής με τη ΓΔ Εμπορίου
- ΠΟΕ: Εμπόριο και περιβάλλον
- Ανακοίνωση σχετικά με το περιβάλλον και την απασχόληση
- Στρατηγική απασχόλησης της ΕΕ

Πολιτική της ΕΕ για την ανάπτυξη και εξωτερικές υποθέσεις

- Ανακοίνωση σχετικά με μια νέα πολιτική της ΕΚ για την ανάπτυξη
- Ένταξη του περιβάλλοντος στη συνεργασία για την ανάπτυξη της ΕΚ, σχέσεις βορρά-νότου.
- Ανακοίνωση σχετικά με την ένταξη του περιβάλλοντος στην πολιτική της ΕΚ στον τομέα της ανάπτυξης

²³³ Ο κατάλογος δίνει μόνο μια πρώτη εντύπωση και δεν είναι σε καμία περίπτωση πλήρης. Θα ήταν πολύ μακρύτερος εάν απαριθμούσαν όλες οι σχετικές δραστηριότητες όλων των περιβαλλοντικών δικτύων ή ομάδων.

- Ανακοίνωση σχετικά με τη διατήρηση των τροπικών δασών στις αναπτυσσόμενες χώρες
- Ανακοίνωση σχετικά με την αλλαγή του κλίματος στις αναπτυσσόμενες χώρες
- Ανακοίνωση σχετικά με τη συνοχή
- Προώθηση της πολιτικής της ΕΚ στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη
- Συμμετοχή στη διακλαδική ομάδα ΜΚΟ για το συντονισμό σχετικά με την ανακοίνωση της ΕΚ για τη συνεργασία με τις ΜΚΟ.
- Συμμετοχή στην ομάδα εργασίας της ΕΚ σχετικά με τη "διαχείριση των επιχορηγήσεων" που διευθύνεται από τη Γενική Γραμματεία
- Διάσκεψη PIO + 10: Κοινή πρωτοβουλία με ΕΡΕ, European Movement, UNEP, ETUC, GLOBE, ICDA, ICLEI, WBCSD
- Συνεργασία με τα δίκτυα ΜΚΟ στον τομέα της ανάπτυξης προκειμένου να εργαστούν με την ομάδα εργασίας του Συμβουλίου ανάπτυξης
- Εσωτερικός συντονισμός των εργασιών των δικτύων σε θέματα πολιτικής ανάπτυξης της ΕΕ
- Βαλκανικό σύμφωνο αειφορίας (περιφερειακό περιβαλλοντικό πρόγραμμα ανασυγκρότησης)

Μεσογειακή Πολιτική

- Ευρω-μεσογειακή Εταιρική Σχέση
- SMAP: Αξιολόγηση και προτάσεις για την ενίσχυση των περιβαλλοντικών συνιστωσών του
- Περιβαλλοντική ολοκλήρωση στο πλαίσιο της ευρω-μεσογειακής στρατηγικής συνεργασίας
- Αντίκτυπος των άμεσων ξένων επενδύσεων της ΕΕ
- Συντονισμός των εργασιών σε θέματα πολιτικής των εσωτερικών δικτύων στη Μεσόγειο.
- Παρακολούθηση της ανάπτυξης της Μεσογειακής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών

Υδωρ

- Πολιτική της ΕΕ για τα γλυκά ύδατα
- Οικολογικότερη χρηματοδότηση της ΕΕ για υδρολογικά έργα στα κράτη μέλη της ΕΕ και στις ΧΚΑΕ
- Οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα: έγκριση και εφαρμογή
- Προώθηση της τιμολόγησης του ύδατος
- Ανακοίνωση σχετικά με την τιμολόγηση του ύδατος (συμβολή στη διάσκεψη ΕΚ και στη συζήτηση της ΕΕ, έγγραφο συζήτησης)
- Πρόταση της Επιτροπής σχετικά με κατάλογο ουσιών προτεραιότητας και επιλογή επικίνδυνων ουσιών προτεραιότητας
- Απόβλητα ορυχείων / Διαχείριση των αποβλήτων ορυχείων και αντίκτυπος στο περιβάλλον γλυκών υδάτων
- Διατήρηση και ορθολογική χρήση των υγροτόπων
- Οργάνωση σεμιναρίων για την πολιτική της ΕΕ για τα γλυκά ύδατα και εφαρμογή της οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα
- Εσωτερικός συντονισμός των εργασιών που αφορούν την ευρωπαϊκή πολιτική για τα γλυκά ύδατα

Βιότοποι, βιοποικιλότητα και βιοτεχνολογία

- Προώθηση της εφαρμογής της οδηγίας για τα ενδιαιτήματα

- Προώθηση της καθιέρωσης του οικολογικού δικτύου Natura 2000
- Παρατηρητής στην επιστημονική ομάδα εργασίας για τα ενδιαιτήματα
- Γραμματεία του ευρωπαϊκού φόρουμ για τα ενδιαιτήματα (διεθνείς ΜΚΟ ασχολούμενοι με θέματα διατήρησης)
- Εφαρμογή στις ΧΚΑΕ της νομοθεσίας της ΕΚ για τη διατήρηση της φύσης
- Πρόγραμμα δράσης της ΕΚ για τη βιοποικιλότητα στον τομέα της διατήρησης των φυσικών πόρων
- Ρόλος του ΕΟΧ και του Ευρωπαϊκού θεματικού κέντρου στη διατήρηση της φύσης
- Περιβαλλοντική ευθύνη
- Εσωτερικός συντονισμός των εργασιών σε θέματα πολιτικής για τα ενδιαιτήματα και τα είδη
- Αναθεώρηση της οδηγίας 90/220 για τη σκόπιμη ελευθέρωση ΓΤΟ στο περιβάλλον
- Δημοσίευση του «Important Bird Areas» (σημαντικές περιοχές για τα πτηνά)

Γεωργία και χωροταξία

- Μεταρρύθμιση της ΚΓΠ
- Ατζέντα 2000
- Αμοιβαία συμμόρφωση (κανονισμός 1259/1999 για τη θέσπιση κοινών κανόνων)
- Κανονισμός 1257/1999 για την αγροτική ανάπτυξη
- Ολοκληρωμένη και αειφόρος αγροτική ανάπτυξη
- Αρχές για την αειφόρο αγροτική ανάπτυξη
- Μεταρρύθμιση της ΚΓΠ το 2006
- Γεωργία και εμπόριο (ΠΟΕ)
- Δημιουργία υποδομής στις ΧΚΑΕ και στις μεσογειακές χώρες για την πολιτική γεωργίας και αγροτικής ανάπτυξης της ΕΕ
- Ενίσχυση της συνιστώσας που αφορά την αστική και χωροταξική ανάπτυξη
- Εσωτερικός συντονισμός των στρατηγικών δραστηριοτήτων που αφορούν τη γεωργία
- Συμμετοχή στις συμβουλευτικές επιτροπές της ΓΔ Γεωργία

Δάση

- Συζητήσεις για ένα κοινοτικό σύστημα πιστοποίησης των δασών
- Διατάξεις του κανονισμού ΕΕ για την αγροτική ανάπτυξη οι οποίες εφαρμόζονται στα δάση
- Αναθεώρηση των κοινοτικών κανονισμών σχετικά με τις δασικές πυρκαγιές και την ατμοσφαιρική ρύπανση
- Αντίκτυπος της πολιτικής διεύρυνσης στα δάση
- Οικολογικό σήμα (χαρτί υγιεινής και έπιπλα)
- Κανονισμός για τις δημόσιες συμβάσεις
- Πρόγραμμα δράσης της ΕΚ για τη βιοποικιλότητα ΕΚ σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης για τη βιολογική ποικιλότητα και τα δάση
- Πανευρωπαϊκή διαδικασία προστασίας των δασών (διαδικασία του Ελσίνκι)
- Προστατευόμενες δασικές περιοχές (Natura 2000)
- Αλλαγή του κλίματος και δάση (συζητήσεις σχετικά με τις καταβόθρες)
- Παρακολούθηση της εφαρμογής της δασικής πολιτικής της ΕΕ
- Συμβουλευτική επιτροπή της ΕΕ για τα δάση και το φελλό
- Επιτροπή FBI (ΓΔ Επιχειρήσεις)
- Συντονισμός των ευρωπαϊκών ΜΚΟ που ασχολούνται με την προστασία των δασών

Αλιεία

- Ενσωμάτωση της πολιτικής για το περιβάλλον στην κοινή πολιτική αλιείας
- Επανεξέταση της κοινής πολιτικής αλιείας (φόρος, ποσοστώσεις, κ.λπ...)
- Πρόγραμμα δράσης για την βιοποικιλότητα στον κλάδο της αλιείας
- Μεταρρύθμιση των επιχορηγήσεων για την αλιεία όπου συμπεριλαμβάνονται ο φόρος επί των καυσίμων και οι κρατικές επιχορηγήσεις
- Κανονισμός για τα διαρθρωτικά ταμεία (FIFG)
- Αξιολόγηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων για την εφαρμογή των διαρθρωτικών ταμείων στον κλάδο της αλιείας (FIFG)
- Πρόσβαση στις πληροφορίες για τις επιχορηγήσεις: διαφάνεια
- Μεταρρύθμιση του συστήματος επιχορηγήσεων του FAO, του ΟΟΣΑ και του ΠΟΕ
- Εσωτερικός συντονισμός των στρατηγικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με το θαλάσσιο περιβάλλον και την αλιεία.

Αλλαγή του κλίματος και ενέργεια

- Προώθηση της συμπαραγωγής θερμότητας (συμπαραγωγή) η οποία αποτελεί την αποδοτικότερη και φιλικότερη προς το περιβάλλον από όλες τις συμβατικές τεχνολογίες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας
- Υποστήριξη της Λευκής Βίβλου της Επιτροπής για την ανανεώσιμη ηλεκτρική ενέργεια
- "Οδηγία Montii" για τους ελάχιστους φόρους στα ενεργειακά προϊόντα
- Προώθηση συμφωνίας για οδηγία σχετικά με την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές με στόχο το διπλασιασμό του ποσοστού της έως το 2010
- Καθορισμός μιας πανευρωπαϊκής πολιτικής για μείωση της κατανάλωσης θερμότητας στις κατοικίες και τα γραφεία
- Αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου μετά το Κιότο σε επιλεγμένους τομείς των ευρωπαϊκών χωρών (όχι μόνο της ΕΕ) σε συνεργασία με το πανεπιστήμιο της Ουτρέχτης και το ίδρυμα Fraunhofer
- Προώθηση των στοιχείων καυσίμων και στις μεταφορές και στον τομέα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας (και θερμότητας) από σταθερές πηγές
- Προώθηση της χρήσης της ηλιακής θερμοηλεκτρικής ενέργειας ως συμπληρωματικής στις αποκεντρωμένες φωτοβολταϊκές τεχνολογίες
- Συμμετοχή σε συνεργασία σε παγκόσμιο επίπεδο στον τομέα των μεταφορών - πιθανώς για τη μαζική παραγωγή ενός αυτοκινήτου με μέγιστη κατανάλωση βενζίνης μικρότερη των 3 λίτρων ανά 100 χλμ.
- Προώθηση ενός σήματος «καθαρή ενέργεια» βασισμένου στην πιστοποίηση από τρίτο μέρος
- Οικολογική ηλεκτρική ενέργεια και κατόπιν άλλα οικολογικά ενεργειακά προϊόντα
- Προώθηση μιας πολιτικής σε θέματα αλλαγής κλίματος στις αναπτυσσόμενες χώρες
- Συμβουλευτική Επιτροπή Ενέργειας της ΓΔ Μεταφορές και Ενέργεια
- Ομάδες εργασίας του ευρωπαϊκού προγράμματος για την αλλαγή του κλίματος (συμμετοχή σε όλες τις ομάδες και συντονισμός της συμμετοχής των ΜΚΟ)
- Πράσινη Βίβλος για ένα κοινοτικό πρόγραμμα ανταλλαγής δικαιωμάτων εκπομπών
- Οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας
- Ανακοίνωση σχετικά με πρόγραμμα δράσης για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης στην ΕΕ
- Οδηγίες για τις κρατικές ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος
- Πράσινη Βίβλος για την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού στην ΕΕ
- Έκθεση Dilemma (ΓΔ Μεταφορές και Ενέργεια)
- Προγράμματα SAVE και ALTENER (ΓΔ TREN) (απάντηση στις περικοπές)

- Συμβολή στις εργασίες της ομάδας ad hoc της ΕΕ για την αλλαγή του κλίματος
- Έγγραφο για την ασφάλεια των πυρηνικών σταθμών στις υποψήφιες για προσχώρηση χώρες

Μεταφορές, κυκλοφορία και τουρισμός

- Ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «περιβάλλον και αεροπορία»
- Αναθεώρηση της κοινής πολιτικής μεταφορών
- Οδηγίες για τα ΔΕΔ
- Ποιότητα του αέρα - για παράδειγμα πρόγραμμα Auto-oil και θυγατρικές οδηγίες
- Καθορισμός μιας αποτελεσματικής πολιτικής της ΕΕ κατά της ηχορύπανσης
- Συμβουλευτικό έργο - παραδείγματος χάριν, συμβολή των ειδικών στο συμβουλευτικό φόρουμ GNSS
- Πράσινη Βίβλος για αστικές μεταφορές βασισμένες στην αρχή της αειφορίας
- Έργο ενθάρρυνσης της αλλαγής στον τρόπο μεταφοράς αγαθών από την οδική στη σιδηροδρομική μεταφορά - δεν πρόκειται για έργο της Επιτροπής, αλλά σχετίζεται στενά με τον δηλωμένο στόχο της Κοινότητας για διαφύλαξη και βελτίωση των σιδηροδρομικών μεταφορών
- Πολιτική τουρισμού σεβόμενη τις αρχές της αειφορίας, τουρισμός και απασχόληση

Διαδικασίες, διάλογοι και μέσα για αειφόρο ανάπτυξη

- Έγγραφα και παρουσιάσεις για την αξιολόγηση του 5ου προγράμματος δράσης για το περιβάλλον
- 6ο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον
- Περιβαλλοντική ευθύνη της Ευρώπης και αντίκτυπος των πολιτικών της ΕΕ στην παγκόσμια χωρητικότητα μεταφοράς
- Προτεραιότητες του 5ετούς προγράμματος της Επιτροπής
- Στρατηγική για την ολοκλήρωση
- Στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη
- Διαφάνεια και δημόσια συμμετοχή - Σύμβαση του Aarhus
- Πρόσβαση στη δικαιοσύνη, Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων
- Περιβάλλον για την Ευρώπη
- Προώθηση της χρήσης των διαρθρωτικών ταμείων, των ταμείων συνοχής και της προενταξιακής ενίσχυσης για την αειφόρο ανάπτυξη (νομοθεσία της ΕΕ και εφαρμογή σε εθνικό επίπεδο)
- Υπερατλαντικός περιβαλλοντικός διάλογος
- Επιτροπή για την αειφόρο ανάπτυξη των Ηνωμένων Εθνών, Ατζέντα 21
- Αρχή της προφύλαξης
- Σύνδεση με τον ΟΟΣΑ

Θεσμικά ζητήματα της ΕΕ

- Μεταρρύθμιση των οργάνων της ΕΚ
- Ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στη Συνθήκη, μέρος III: προτάσεις για τη διακυβερνητική διάσκεψη του 2000 (συνθήκη της Νίκαιας)
- Ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στον προϋπολογισμό της ΕΕ
- Πολιτική διεύρυνσης και περιβάλλον
- Ατζέντα 2000

Επιχειρήσεις και βιομηχανία

- Στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση

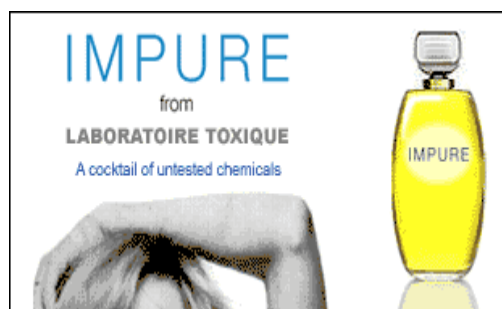
- Δημόσιες συμβάσεις
- Λευκή Βίβλος για την περιβαλλοντική ευθύνη
- Μείωση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από τις βιομηχανικές δραστηριότητες
- Συμμετοχή και συμβολή στο ευρωπαϊκό φόρουμ για την ανακύκλωση
- Πολιτική για οικολογικά προϊόντα
- Ανάπτυξη των ευρωπαϊκών οικολογικών σημάτων
- Σταδιακή κατάργηση των επικίνδυνων χημικών ουσιών
- Πρόληψη και ορθή διαχείριση των αποβλήτων
- Τεχνικά πρότυπα, ίδρυση περιβαλλοντικού γραφείου τυποποίησης

Πηγή: COM (2001) 337 τελικό/2 ,Τόμος Ι, «Έκθεση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την πείρα που συγκεντρώθηκε κατά την εφαρμογή της απόφασης του Συμβουλίου 97/872 της 16^{ης} Δεκεμβρίου 1997 όσον αφορά κοινοτικό πρόγραμμα δράσης για την υποστήριξη των μη κυβερνητικών οργανισμών που αναπτύσσουν δραστηριότητα κυρίως στον τομέα της προστασίας περιβάλλοντος», σ.σ. 51-57.

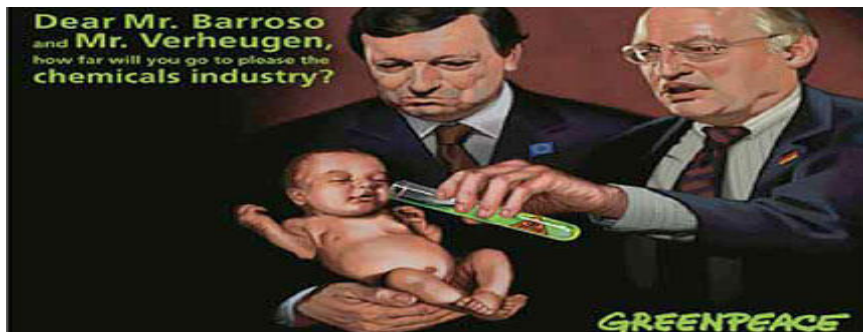
6. ΜΕΣΑ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΣΕ ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ REACH

Η Margot Wallström, Επίτροπος Περιβάλλοντος παραλαμβάνει 22.000 υπογραφές από όλον τον κόσμο, κατά τη διάρκεια παρουσίασης της 'Διακήρυξης για ένα Μέλλον χωρίς Τοξικά' από 7 περιβαλλοντικές ΜΚΟ, τον Ιούλιο του 2003.

Από την εκστρατεία της WWF, το 2004, αρχικά με την εξέταση αίματος των Ευρωβουλευτών, των Επιτρόπων και υπουργών των κρατών μελών της ΕΕ και στη συνέχεια των αρωμάτων για εύρεση επικίνδυνων χημικών ουσιών.

Στις 9 Νοεμβρίου 2005, η Greenpeace, κατά τη διάρκεια της ενημέρωσης των δημοσιογράφων (press briefing), διαδήλωσε έξω από το κτήριο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με ένα πανό, το οποίο απεικόνιζε τον κ. Barroso και τον κ. Verheugen να ταΐζουν ένα μωρό με ένα διάλυμα χημικών ουσιών και με αναγραφόμενη την ερώτηση «Αγαπητοί κ. Barroso και τον κ. Verheugen, πόσο μακριά θα φθάσετε για να ικανοποιήσετε την χημική βιομηχανία».

Διαμαρτυρία για την ύπαρξη επικίνδυνων τοξικών ουσιών σε προϊόντα καθημερινής χρήσης μπροστά από το κτήριο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο στις Βρυξέλλες, Νοέμβριος 2005.

Δώρο της ΜΚΟ Friends of the Earth στον Εισηγητή κ. Sacconi και σε άλλους Ευρωβουλευτές από μια πετσέτα με αναγραφόμενο μήνυμα που προέτρεπε τους Ευρωβουλευτές να ψηφίσουν υπέρ της αρχής της υποκατάστασης κατά τη διάρκεια της δεύτερης ανάγνωσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Διαδήλωση της ΜΚΟ Friends of the Earth έξω από το κτήριο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κατά τη διάρκεια της 2^{ης} ανάγνωσης του Κανονισμού το 2006.

7. ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΠΙΕΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΚΟ

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΧΗΜΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ

Λεωφ. Λανουσιτζή 23, 176 71 Καλλιθέα – Αθήνα

5 Αυγούστου 2005

Προς:

- **Κ. Δ. ΣΙΟΥΦΑ**
Υπουργό
- **Κ. Σ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟ**
Γενικό Γραμματέα Βιομηχανίας
- **κ. Κ. ΦΙΛΗ**
Β' Κλαδική Δ/νση Βιομηχανίας

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Μεσογείων 119 – 115 26 Αθήνα

- **κ. Α. ΑΚΡΙΤΟΠΟΥΛΟ**
- **κα Μ. ΞΕΠΑΠΑΔΑΚΗ**
- **κ. Λ. ΣΤΑΘΑΚΗ**

ΜΟΝΙΜΗ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ

Rue Montoyer 25 – B-1000 Bruxelles

ΘΕΜΑ:

**Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ REACH -
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΤΩΝ ΧΗΜΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ
ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ**

Κύριοι,

Με την παρούσα επιστολή θα θέλαμε να σας ενημερώσουμε για τις θέσεις της ελληνικής χημικής βιομηχανίας στο σημαντικό θέμα της του υπό κατάρτιση κανονισμού REACH για τις χημικές ουσίες το οποίο προγραμματίζεται να συζητηθεί στα Συμβούλια Ανταγωνιστικότητας και τις Μόνιμες Επιτροπές Αντιπροσώπων.

Ο Σύνδεσμος που εκπροσωπεί τις σημαντικότερες επιχειρήσεις της ελληνικής χημικής βιομηχανίας, επισυνάπτεται κατάλογος μελών, ενός υγιούς κλάδου με υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης (4-6% τα τελευταία χρόνια) και με σημαντική συνεισφορά στις εξαγωγές της χώρας μας επισημαίνει την σπουδαιότητα του REACH, που αναμένεται να επηρεάσει όχι μόνο τις Επιχειρήσεις της χημικής βιομηχανίας αλλά και πολλών άλλων βιομηχανικών κλάδων.

Ο κανονισμός αφορά και τις μικρομεσαίες Επιχειρήσεις που αναμένεται μάλιστα να αντιμετωπίσουν τις περισσότερες δυσκολίες προσαρμογής λόγω περιορισμένων πόρων ανθρωπίνων και οικονομικών.

Οι επιχειρήσεις μας στην πλειονότητα Μικρομεσαίες προσβλέπουν σε μία πρακτικά εφαρμόσιμη νομοθεσία που με σωστή κατανομή του κόστους θα επιτύχει τους στόχους της

προστασίας του περιβάλλοντος και των πολιτών χωρίς να επηρεάζεται αρνητικά η ανταγωνιστικότητά τους.

Η βιομηχανία συμφωνεί με τους στόχους του REACH όπως τέθηκαν στην Λευκή Βίβλο το 2001, δηλαδή την προστασία του ανθρώπου και του περιβάλλοντος με παράλληλη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας.

Συμμετέχοντας την προσπάθεια για ένα καλύτερο και λειτουργικότερο REACH επισημαίνουμε:

1. Η ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΟΥΣΙΩΝ ΝΑ ΚΑΘΟΡΙΖΕΙ ΤΙΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ REACH

Ένα από τα σημαντικότερα ευρήματα της μελέτης της KPMG, που διεξήχθη στο πλαίσιο που συμφώνησαν η Επιτροπή και η βιομηχανία, είναι η πιθανότητα που υπάρχει Επιχειρήσεις που εμπίπτουν λόγω των προϊόντων τους στο REACH να προβούν σε αναθεώρηση του πορτοφολίου των προϊόντων που παράγουν ή διακινούν για να αντεπεξέλθουν στο κόστος και τον φόρτο εργασίας. Η συνέπεια της ενδεχόμενης απόσυρσης κάποιων ουσιών θα δημιουργήσει σημαντικά προβλήματα στους μετέπειτα χρήστες, οι οποίοι θα πρέπει είτε να τις καταχωρήσουν μόνοι τους ή να αλλάξουν τις συνταγές των προϊόντων με προφανείς αρνητικές επιπτώσεις.

Για να είναι πρακτικά εφαρμόσιμο και λογικού κόστους το REACH η προτεραιότητα εξέτασης των ουσιών και ο όγκος των πληροφοριών να σχετίζονται με την επικινδυνότητα της ουσίας δηλαδή από τις εγγενείς ιδιότητές της και από τον βαθμό της έκθεσης του ανθρώπου και του περιβάλλοντος. Έτσι οι πόροι των επιχειρήσεων, που δεν είναι απεριόριστοι ιδιαίτερα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, θα κατευθυνθούν στις ουσίες υψηλής ανησυχίας προς όφελος του περιβάλλοντος και του ανθρώπου.

Αυτό στην πράξη μπορεί να επιτευχθεί με συγκεκριμένη μεθοδολογία που παρατίθεται:

α) Στάδιο προκαταχώρησης (διάρκειας 18 μηνών) Οι επιχειρήσεις καταχωρούν για τις ουσίες που διακινούν ένα βασικό πακέτο δεδομένων, έτσι τίθενται οι βάσεις για την απογραφή ουσιών-επιχειρήσεων και διαθέσιμων δοκιμών σε ζώα. Έτσι θα διευκολυνθεί ο σχηματισμός consortia μεταξύ των επιχειρήσεων που επιθυμούν να μοιραστούν τα έξοδα και τα δεδομένα των ουσιών τους με ταυτόχρονη επιτάχυνση της διαδικασίας.

Οι επιχειρήσεις και οι ουσίες που διακινούνται εντοπίζονται, οι ενδιαφερόμενοι προετοιμάζονται για την εφαρμογή της νομοθεσίας, αντί να περιμένουν τότε θα έλθει το πλήρωμα του χρόνου με βάση τον ετήσιο όγκο όπως προτείνεται σήμερα.

β) Προτεραιότητα σύμφωνα με την επικινδυνότητα. Στο στάδιο της καταχώρησης με χρήση των βασικών πληροφοριών που κατατέθηκαν, οι ουσίες που δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερη ανησυχία καταχωρούνται στο σύστημα. Για όσες ουσίες υπάρχουν δεδομένα που προξενούν ανησυχία των οποίων ο ασφαλής χειρισμός τους δεν εξασφαλίζεται και όσες είναι όγκου άνω των 1000 τόνων ετησίως, ακολουθείται το στάδιο της αξιολόγησης και ενδεχομένως η έγκριση ή απαγόρευση. Είναι προφανές ότι αυτή η διαδικασία επιτρέπει στις επιχειρήσεις να διαθέσουν τους πόρους προς όφελος του περιβάλλοντος και του ανθρώπου, αφού εξετάζονται κατά προτεραιότητα οι υψηλής ανησυχίας ουσίες ακόμη και οι χαμηλού όγκου και λαμβάνονται τα μέτρα προστασίας.

γ) Στη διάρκεια του σταδίου της καταχώρησης οι επιχειρήσεις θα προετοιμάσουν ένα πακέτο βασικών πληροφοριών (φυσικοχημικά δεδομένα, δεδομένα τοξικότητας και οικοτοξικότητας) που είναι ικανές για την διεξαγωγή προκαταρκτικής αξιολόγησης κινδύνου. Με βάση την αξιολόγηση του κινδύνου ουσίες υψηλής ανησυχίας αποκτούν προτεραιότητα για την σε βάθος αξιολόγηση με πρόσθετα δεδομένα.

Το πλεονέκτημα αυτής της διαδικασίας είναι ότι οι απαιτήσεις σε πληροφορίες είναι άμεσα συνδεδεμένες με την επικινδυνότητα, έτσι περιορίζεται η ανώφελη προσκόμιση δεδομένων και διάθεση δαπανών για χαμηλού κινδύνου ουσίες. Αυτό διευκολύνει ιδιαίτερα τις ΜΜΕ που δεν θα κληθούν να δεσμεύσουν πόρους για ουσίες που δεν παρουσιάζουν επικινδυνότητα. Η πρόταση έχει διατυπωθεί από τον CEFIC το Πανευρωπαϊκό Συμβούλιο της Χημικής Βιομηχανίας και την υποστηρίζουμε πλήρως.

Η όλη διαδικασία θα συνεισφέρει σε οικονομικά αποδοτικότερο REACH και οι επιχειρήσεις είναι ευκολότερο να προγραμματίσουν την διάθεση των πόρων.

Οι ενδεχόμενες επιχειρηματικές αποφάσεις για την αναθεώρηση του πορτοφολίου των προϊόντων δεν θα βασίζεται στο μέγιστο κόστος ενός φακέλου, άρα απομακρύνεται η πιθανότητα απόσυρσης λόγω αδυναμίας χειρισμού του κόστους και της διαχείρισης.

2. Η ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΟΥΣΙΩΝ ΚΑΙ Η ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕ ΑΛΛΕΣ

Η υποκατάσταση μιας ουσίας από άλλη έχει την έννοια της μείωσης του κινδύνου που συνεπάγεται η παραγωγή και η χρήση της. Είναι μια πρακτική που εφαρμόζεται ήδη από τη βιομηχανία στα πλαίσια της αναβάθμισης της ασφάλειας/υγιεινής και περιβάλλοντος και όταν δεν μπορούν να ληφθούν αποτελεσματικά μέτρα προστασίας.

Η εμπειρία τόσων ετών μέσα από θετικά και αρνητικά παραδείγματα μας οδήγησε στο συμπέρασμα ότι η υποκατάσταση μιας ουσίας οφείλει να βασίζεται σε ολοκληρωμένη εκτίμηση του κινδύνου και ιδιαίτερα προσεκτική προσέγγιση. Δεν είναι αρκετό να αντικατασταθεί απλά μια ουσία από μια άλλη η οποία είναι λιγότερο επικίνδυνη. Είναι σημαντικό να εκτιμηθούν συνολικά οι επιπτώσεις λαμβάνοντας υπ'όψιν τα οφέλη κοινωνικά, περιβαλλοντικά, υγείας καθώς και και η τεχνική και οικονομική εκτίμηση κάθε άλλης εναλλακτικής λύσης. Η υποκατάσταση λαμβάνεται υπ'όψιν στα πρώιμα στάδια της ανάπτυξης ενός προϊόντος ώστε να περιορίζεται η ανάπτυξη και χρήση ουσιών υψηλής επικινδυνότητας. Όλες οι αποφάσεις για την διαχείριση των χημικών θα πρέπει να βασίζονται στην επικινδυνότητα.

Δεν πρέπει να αγνοείται η σπουδαιότητα των πελατών, πολλές βελτιώσεις προϊόντων είναι αποτέλεσμα αμοιβαίας συνεργασίας με τους πελάτες μας για αποδοτικότερες και οικονομικότερες λύσεις. Η σε βάθος ανάλυση είναι απαραίτητη για να αποφασισθεί αν η νέα ουσία έχει πλεονεκτήματα έναντι αυτής που θα αντικαταστήσει.

Τα χημικά είτε κατασκευάζονται από τον άνθρωπο είτε από την φύση είναι απαραίτητα για ένα υψηλό επίπεδο ζωής και δεν μπορούν απλά να εξαλειφθούν. Η βιομηχανία πιστεύει ότι η κατευθυντήρια αρχή πρέπει να είναι η μείωση του κινδύνου συνολικά για τον άνθρωπο και το περιβάλλον από την έκθεση κατά την παραγωγή, διακίνηση και χρήση. Αυτό περιλαμβάνει τον εντοπισμό των κινδύνων, την εκτίμηση των επιπτώσεων και την αποφασιστική διαχείριση των εντοπισμένων κινδύνων.

Σε πολλές περιπτώσεις η υποκατάσταση μιας ουσίας μπορεί να συνεισφέρει στην ελάττωση της επικινδυνότητας. Δεν είναι όμως τόσο απλή αφού θα πρέπει να εξασφαλισθεί η συνολική μείωση της επικινδυνότητας για να μη συμβεί να ελαττώνεται ένα κίνδυνος αλλά να αυξάνεται άλλος.

Για παράδειγμα οι φθοριοχλωριωμένοι υδρογονάνθρακες έχουν χαμηλή τοξικότητα για τον άνθρωπο, αλλά μία σημαντική επιβάρυνση στη στιβάδα του όζοντος. Αντικαταστάθηκαν από άλλες ουσίες που δεν επηρεάζουν το όζον, όμως σε κάποιες περιπτώσεις έγινε αντικατάσταση με εύφλεκτους υδρογονάνθρακες, ή με αμμωνία που είναι τοξική ή με φθοριοϋδρογονάνθρακες που είναι αέριο του θερμοκηπίου.

Έτσι θα πρέπει η απόφαση να είναι προσεκτική και ισορροπημένη: ποιος κίνδυνος αξιολογείται ως πιο σοβαρός η εξάλειψη του όζοντος, η έκρηξη, η τοξικότητα ή το φαινόμενο του θερμοκηπίου;

Σε άλλη περίπτωση μπορεί να χρησιμοποιηθεί χαμηλότερης τοξικότητας υλικό το οποίο όμως στην παραγωγική διαδικασία να παράγει περισσότερα απορρίμματα επιβλαβή για το περιβάλλον.

Με άλλα λόγια η χρήση λιγότερο επικίνδυνων προϊόντων δεν σημαίνει αυτόματα συνολικά μικρότερες επιπτώσεις.

Πως η υποκατάσταση μπορεί να είναι ένα εργαλείο της διαχείρισης του κινδύνου

Σαν πρώτο βήμα πρέπει να γίνεται εκτίμηση της επικινδυνότητας της συγκεκριμένης ουσίας ο οποίος θα περιλαμβάνει τον προσδιορισμό του κινδύνου, την αξιολόγηση στην έκθεση και τον χαρακτηρισμό της επικινδυνότητας. Όταν εντοπίζεται ότι υπάρχει ανησυχία για μία ουσία λόγω μη αποδεκτής επικινδυνότητας στις συγκεκριμένες συνθήκες χρήσης και έκθεσης, πρέπει να λαμβάνονται μέτρα για τον έλεγχο της επικινδυνότητας. Τέτοια είναι η μείωση στην έκθεση (κατάλληλες συσκευασίες, μηχανισμοί συλλογής, εξαερισμός των χώρων κλπ) με τεχνικά μέσα και περιορισμούς στη χρήση.

Αν αυτά τα μέτρα δεν είναι επαρκή για να μειώσουν την επικινδυνότητα σε αποδεκτό επίπεδο, τότε, η υποκατάσταση μπορεί να γίνει μετά από συγκριτική ανάλυση και εκτίμηση κινδύνου και κόστους/ωφέλους ως προς εναλλακτικές ουσίες. Κοινωνικά-οικονομικά πλεονεκτήματα πρέπει να αξιολογούνται κατά την λήψη της απόφασης. Μία σωστή απόφαση οφείλει να λαμβάνει υπ'όψιν τις μακροπρόθεσμες επενδύσεις που έκανε η βιομηχανία και όλοι όσοι απαρτίζουν την εφοδιαστική αλυσίδα.

Ανακεφαλαιώνοντας η υποκατάσταση είναι τότε μόνο αποδεκτή, αν έχουν μελετηθεί επαρκώς οι εναλλακτικές λύσεις όσον αφορά την εκτίμηση της επικινδυνότητας, τις κοινωνικο-οικονομικές επιπτώσεις και την ανάλυση κόστους οφέλους. Η απόφαση για υποκατάσταση που βασίζεται μόνο στον κίνδυνο που μπορεί να προκληθεί από την ουσία είναι βιαστική και θα επιφέρει σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις χωρίς να βελτιωθεί το περιβάλλον.

3. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΈΓΚΡΙΣΗΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ REACH

Η διαδικασία της έγκρισης πρέπει να βασίζεται στην καταχώριση λαμβάνοντας υπ'όψιν όλα τα μέτρα διαχείρισης του κινδύνου που ήδη λαμβάνονται για ορισμένες χρήσεις. Χρήσεις που αποδεδειγμένα ελέγχονται επαρκώς πρέπει να εξαιρεθούν της διαδικασίας μέσα από αποφάσεις (καταχώρηση σε μία «θετική λίστα»). Επί πλέον η έγκριση να μην έχει εφαρμογή για ουσίες που ήδη υπάγονται στην οδηγία 76/769/EWG, ή θα ελέγχονται στο μέλλον από το Κεφάλαιο VIII (Απαγορεύσεις).

Μόνο οι ακόλουθες ουσίες πρέπει να υφίστανται την διαδικασία της έγκρισης: οι υψηλής ανησυχίας CMR κατηγορίας 1 και 2 ή αυτές που πληρούν τα κριτήρια PBT ή vPvB.

Η έγκριση να παρέχεται αν οι κίνδυνοι που σχετίζονται με τον άνθρωπο και το περιβάλλον ελέγχονται επαρκώς. Οι αρχές θα αποφασίζουν αν μία ουσία θα πρέπει να εγκριθεί κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες χρήσης για συγκεκριμένες εφαρμογές ή θα καταργηθούν αν δεν διασφαλίζονται αυτές οι συνθήκες. Τότε η υποκατάσταση μπορεί να χρησιμοποιηθεί όπως αναφέρθηκε ανωτέρω.

Η αποδοχή της επικινδυνότητας πρέπει να είναι μέρος μιας συναινετικής διαδικασίας εναρμονισμένης και διαφανούς εντός της ΕΕ.

Η Έγκριση πρέπει να αναθεωρείται όποτε κρίνεται αναγκαίο από την Επιτροπή και όχι σε προκαθορισμένο χρόνο που θα καθορίζεται από την απόφαση έγκρισης.

4. Η ΠΡΟΤΑΣΗ OSOR (One Substance One Registration)

Η Ουγγαρία και το Ηνωμένο Βασίλειο από κοινού κατέθεσαν την πρόταση «Μία ουσία, μία καταχώρηση –OSOR ».

Η Καταχώρηση στο REACH σημαίνει συλλογή πληροφοριών για τις ιδιότητες και χρήσεις 30000 ουσιών μέσω της εφοδιαστικής αλυσίδας και την επικοινωνία των πληροφοριών για τις ουσίες και την ασφαλή χρήση τους μέσω της εφοδιαστικής αλυσίδας.

Έτσι προβλέπεται:

- Μία περίοδος προκαταχώρησης για τις υπάρχουσες ουσίες με ηλεκτρονική ανταλλαγή πληροφοριών μέσω ενός forum (SIEF) για να μπορούν οι ενδιαφερόμενοι να ανταλλάξουν πληροφορίες και να μειωθεί το κόστος.
- Η ελεύθερη πρόσβαση σε δεδομένα δοκιμών σε ζώα που ξεπερνούν την 10ετία από την δημοσίευσή τους.
- Η Ενθάρρυνση του σχηματισμού consortia εθελοντικά.
- Η δημοσίευση των μη εμπιστευτικών δεδομένων σε εφαρμογή της συνθήκης Aarhus για την πρόσβαση σε πληροφορίες, την λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα.

Η πρόταση OSOR στοχεύει :

Σε υποχρεωτική συμμετοχή στο σύστημα ηλεκτρονικής καταχώρησης (SIEF).

Σε υποχρεωτική συμμετοχή στο σύστημα κοινοποίησης πληροφοριών (δοκιμών σε ζώα και μη).

Παρά τα πλεονεκτήματα που κατ'αρχήν φαίνονται να υπάρχουν, η εθελοντική συμμετοχή σε consortia και ως εκ τούτου η επιλογή των επιχειρήσεων προς συνεργασία μπορεί να εξασφαλίσει ένα κοινά αποδεκτό σκοπό συνεργασίας αντί να κατατρίβονται οι νομικοί σύμβουλοι πως θα διασφαλίσουν τα επιχειρηματικά συμφέροντα.

Οι επιχειρήσεις όπως έχουν κάνει έως τώρα μπορούν να επιλέξουν τους συνεργάτες τους ανάλογα με τα χαρακτηριστικά που οι ίδιες δεν διαθέτουν (πχ στελεχιακό δυναμικό), αυτό είναι σημαντικό για τις ΜΜΕ. Σε κάθε περίπτωση η συνεργασία μέσα στα consortia επιβάλλει σημαντικές απαιτήσεις και καλό είναι να υπάρχει συναίνεση και ευελιξία σε θέματα κατανομής εργασίας, κατανομής κόστους και στα του καθορισμού των ομάδων των ουσιών για να μειωθεί περισσότερο ο φόρτος εργασίας και το κόστος.

Επίσης η καινοτομία θα επηρεασθεί αρνητικά με την υποχρεωτική κοινοποίηση των δεδομένων για ουσίες που δεν είναι σήμερα στην φάση της καταχώρησης.

Φυσικά δεν υπάρχει αντίρρηση για την κοινοποίηση των δεδομένων δοκιμών σε ζώα.

Που βρίσκεται τελικά η ισορροπία;

Η χημική βιομηχανία υποστηρίζει την ενθάρρυνση της συμμετοχής στα δεδομένα και επιμένει να ληφθούν υπ'όψιν οι παρακάτω προϋποθέσεις για ένα ισορροπημένο OSOR για να προστατευθούν τα συμφέροντα της βιομηχανίας:

- Η υποχρεωτική καταχώρηση στο σύστημα (SIEF) θα πρέπει να περιλαμβάνει όλους τους ενδιαφερόμενους παραγωγούς, εισαγωγείς και μετέπειτα χρήστες μιας ουσίας, τις διαθέσιμες πληροφορίες που μπορούν να ανταλλάξουν, την επιθυμία να σχηματίσουν consortia ώστε να μοιράζονται τα δεδομένα που υφίστανται ή πρόκειται να αναπτύξουν.

- Υποχρεωτική συμμετοχή στα δεδομένα δοκιμών σε ζώα.

Ο συνδυασμός

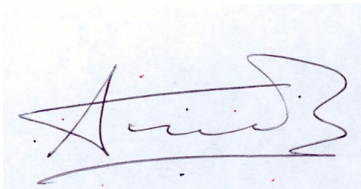
- Υποχρεωτικής συμμετοχής στην ηλεκτρονική καταχώρηση (SIEF)
- Η υποχρεωτική κοινοποίηση των δεδομένων δοκιμών σε ζώα.
- Η εθελοντική ανταλλαγή των υπόλοιπων δεδομένων
- Η εθελοντική συμμετοχή σε consortia.

Θα εξυπηρετήσει καλύτερα τα κοινά συμφέροντα.

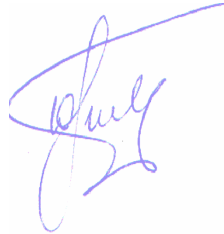
Η προ-καταχώρηση ως ένα αρχικό στάδιο που προτείνει η βιομηχανία θα διευκολύνει περαιτέρω το σχηματισμό consortia και την συμμετοχή στα δεδομένα.

Οι παραπάνω θέσεις διευκολύνουν την εξέλιξη του υπό διαμόρφωση κανονισμού σε μία πρακτικά εφαρμόσιμη νομοθεσία με εξισορροπημένη κατανομή του κόστους σε βάθος χρόνου, αφού όμως έχουν εξετασθεί και έχουν ληφθεί μέτρα για τις ουσίες υψηλής ανησυχίας ανεξαρτήτως όγκου.

Με εκτίμηση

Αρμόδιος Στ Γιαννίδης
Πρόεδρος ΣΕΧΒ

Π. Σκαρλάτος
Γενικός Δ/ντής ΣΕΧΒ

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΧΗΜΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ

Λεωφ. Λανουμιτζή 23, 176 71 Καλλιθέα – Αθήνα

Αθήνα, 2 Νοεμβρίου 2005

Προς:

κ. Α. ΤΡΑΚΑΤΕΛΛΗ

Ευρωβουλευτή ΝΔ

Στρ. Καλλάρη 7

546 22 Θεσ/κη

ΘΕΜΑ: Η ψήφιση των τροπολογιών του συστήματος REACH στην ολομέλεια του Ευρωκοινοβουλίου τον Νοέμβριο. Οι θέσεις της Ελληνικής χημικής βιομηχανίας

Αξιότιμε κύριε Τρακατέλλη,

Το Νοέμβριο θα κληθείτε να αποφασίσετε για ένα σημαντικό αριθμό τροπολογιών που προτείνουν οι Επιτροπές IMCO, ITRE και ENVI και οι οποίες αφορούν την διαμόρφωση του σχεδίου κανονισμού REACH.

Με την παρούσα επιστολή θέτουμε υπόψιν σας ποιες από τις υπό ψήφιση τροπολογίες χωρίς να αποδυναμώσουν τους στόχους του REACH, θα μπορούσαν να έχουν μία θετική επίπτωση στην διατήρηση της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής βιομηχανίας που επηρεάζεται από το REACH.

Η Ελληνική χημική βιομηχανία συμφωνεί με τους πολιτικούς στόχους του REACH όπως προσδιορίστηκαν στην Λευκή Βίβλο το 2001, θεωρεί όμως ότι το κείμενο πρότασης της Επιτροπής του Οκτωβρίου 2003 πρέπει να βελτιωθεί ώστε να είναι λειτουργικότερο και να επηρεάζει λιγότερο αρνητικά τις Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ).

Σύμφωνα με μία μελέτη επιπτώσεων του REACH στις Ελληνικές επιχειρήσεις η οποία διεξήχθη κατ'εντολή του Υπουργείου Ανάπτυξης εκτιμάται ότι:

- Η ελληνική βιομηχανία ναι μεν έχει περιορισμένο αριθμό επιχειρήσεων παραγωγής χημικών ουσιών στην πλειονότητά τους όμως δε είναι ΜΜΕ των οποίων το άμεσο κόστος εφαρμογής του REACH θα ανέλθει σε 20 έως 100 % του κύκλου εργασιών τους, ως εκ τούτου η θέση τους μετά την ψήφιση του REACH είναι επισφαλής.
- Δεδομένου ότι το εμπόριο των χημικών πρώτων υλών είναι ελλειμματικό, η τροφοδοσία με πρώτες ύλες των βιομηχανικών κλάδων είναι άμεσα εξαρτώμενη από το ενδοκοινοτικό εμπόριο και λιγότερο από των Τρίτων χωρών. Λόγω του μεγέθους τους οι παραγωγοί των χημικών αλλά και οι Ελληνικές επιχειρήσεις Μεταγενέστεροι Χρήστες (Downstream users) και οι καταναλωτές θα υποστούν την μετακύλιση του κόστους του REACH. Η επίπτωση μπορεί να είναι ολική λόγω της ασθενούς διαπραγματευτικής

ικανότητας. Πιο έντονη θα είναι η επίδραση σε κλάδους όπως το ένδυμα το δέρμα και άλλων που ευρίσκονται ήδη σε δυσμενή θέση.

- Οι Ελληνικές επιχειρήσεις λόγω του μεγέθους τους και λόγω της περιορισμένης οργανωτικής τους επάρκειας θα αντιμετωπίσουν μεγαλύτερο διαχειριστικό κόστος εφαρμογής. Η επίδραση θα είναι έντονη για τις Μικρές επιχειρήσεις που υστερούν σοβαρά σε πόρους και οργάνωση.
- Η επιτυχία του REACH εξαρτάται άμεσα από την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής του από τις Αρμόδιες Αρχές των Κρατών Μελών, είναι φυσικό να υπάρχει μεγάλη ανησυχία κατά πόσον οι Αρμόδιες Αρχές (Τελωνεία, Γενικό Χημείο Κράτους) θα μπορέσουν να ανταποκριθούν σε ένα πολύπλοκο Κανονισμό ώστε να υπάρχουν ίσοι όροι ανταγωνισμού και προστασία του ανθρώπου και του περιβάλλοντος.
Οι κλάδοι που επηρεάζονται από το REACH είναι των λιπασμάτων, των βερνικιών χρωμάτων, των βαφείων-φινιστηρίων, των εκτυπώσεων, των ειδικών χημικών, των τσιμέντων, των καλλυντικών, των απορρυπαντικών και άλλων κλάδων βιομηχανίας.

Για τους παραπάνω λόγους μετά από μελέτη των κατατεθέντων τροπολογιών προτείνεται η υποστήριξη αυτών τροπολογιών που ανάγουν το REACH σε ένα εφαρμόσιμο κανονισμό από όλες ανεξαιρέτως τις επιχειρήσεις αλλά και από τις αρμόδιες αρχές.

Τέτοιες είναι αυτές:

- Που για ετήσιους όγκους μικρότερους των 100 τόνων ετησίως προβλέπουν την υποβολή των απαραίτητων μόνο πληροφοριών άρα φακέλους λογικού κόστους.
- Την αποσαφήνιση των περιπτώσεων που εξαιρούνται του REACH. Ιδιαίτερης σημασίας για την Ελλάδα είναι η εξαίρεση των αποβλήτων που διέπονται ήδη από άλλη νομοθεσία. Είναι γνωστό ότι η Ελλάδα είναι στο στόχαστρο της ΕΕ για το θέμα της διάθεσης των αποβλήτων, κάθε προσθήκη κόστους ή πολυπλοκότητα θα είναι αντικίνητρο για την εφαρμογή πολιτικών διάθεσης. Η χώρα μας μάλιστα αντιμετωπίζει το θέμα της διάθεσης άνω των 7 εκ. τόνων ιπτάμενης τέφρας των λιγνιτικών μονάδων παραγωγής ενέργειας ή των 120.000 τόνων της λυματολάσπης της Ψυτάλλειας.
- Της αποφυγής κάθε διαδικασίας που προσθέτει διαχείριση και κόστος χωρίς ανάλογο αντίκρισμα όσον αφορά τα οφέλη για το περιβάλλον και την υγεία. Μία προσέγγιση της εξέτασης των ουσιών με βάση την επικινδυνότητα εξυπηρετεί καλύτερα τους στόχους του REACH.

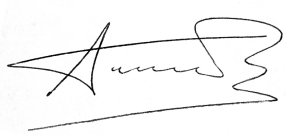
Οι ελληνικές βιομηχανικές επιχειρήσεις καταβάλουν μία σοβαρή προσπάθεια ανάπτυξης επενδύοντας στην ποιότητα, στο περιβάλλον με θετικές επιτυχίες όσον αφορά την επίδοσή τους. Είναι χαρακτηριστικό ότι το πρώτο επτάμηνο του 2005 οι εξαγωγές των χημικών προϊόντων σημείωσαν αύξηση 22% έναντι του 2004. Τα χημικά προϊόντα θα εξακολουθήσουν να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην βελτίωση του επιπέδου ζωής και την μακροβιότητα των ανθρώπων, η χημεία είναι η

επιστήμη της γνώσης και η Ελλάδα μπορεί και πρέπει να διαδραματίζει επιχειρηματικό ρόλο.

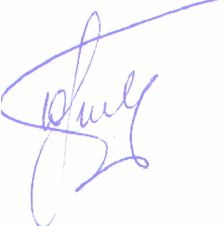
Ελπίζουμε ότι παραπάνω διαπιστώσεις θα σας διευκολύνουν στο έργο σας για ένα τόσο σημαντικό θέμα.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων

Με εκτίμηση||

Αρμόδιος Στ Γιαννίδης
Πρόεδρος ΣΕΧΒ

Π. Σκαρλάτος
Γενικός Δ/ντής ΣΕΧΒ

κ. Σιούφα,
Υπουργό Ανάπτυξης

Κοινοποίηση:

Γ.Γ Βιομηχανίας, κ Παπαδόπουλο
Πρόεδρο ΓΣΕΕ, κ. Πολυζωγόπουλο

Θέμα: Κανονισμός REACH

Αξιότιμε κ. Υπουργέ,

Στις 6 Ιουνίου 2005 θα λάβετε μέρος στο Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας, στην ατζέντα του οποίου περιλαμβάνεται σε περίοπτη θέση η πρόταση του κανονισμού REACH για την πολιτική των χημικών.

Στην από 18/5/2005 επιστολή μας, σας αναφέραμε μερικά ζητήματα που θα θέλαμε να ανακινήσετε στο Συμβούλιο, καταθέτοντας με σαφήνεια τις θέσεις μας για επιμέρους στοιχεία του REACH. Παράλληλα, δυο μήνες πριν και πιο συγκεκριμένα στις 15/03/2005 αιτηθήκαμε συνάντηση μαζί σας προκειμένου να συζητήσουμε επιμέρους ζητήματα του κανονισμού. Αποτελεί πολιτική μας επιλογή να σας ενημερώνουμε γενικότερα για θέματα που ασχολούνται με τον υπό-ψήφιση κανονισμό, προσπαθώντας να ακουστούν όλες οι απόψεις.

Όπως θα διαπιστώσετε, οι θέσεις της οργάνωσής μας προκύπτουν όχι μέσα από τη στείρα αντιπαράθεση, αλλά μέσα από αναλύσεις που αποκλειστικό στόχο έχουν να μεγιστοποιήσουν τα οφέλη για τη δημόσια υγεία και το περιβάλλον, ελαχιστοποιώντας ταυτόχρονα το κόστος για τις επιχειρήσεις.

Με λύπη μας ωστόσο διαπιστώνουμε, ότι οι θέσεις μας δεν έχουν τύχει της πρέπουσας προσοχής από την ηγεσία του Υπουργείου σας. Σε πρόσφατη εκδήλωση του Συνδέσμου Χημικών Βιομηχανιών Ελλάδας, ο Γ.Γ Βιομηχανίας κ. Παπαδόπουλος, προεξόφλησε το υψηλό κόστος που θα κληθούν να πληρώσουν οι ελληνικές βιομηχανίες για την αποδοχή του REACH. Ο λόγος του χαρακτηρίστηκε από τη σταθερή επανάληψη όρων όπως «μείωση θέσεων εργασίας, υψηλό κόστος για τις βιομηχανίες, μεγάλα προβλήματα» κτλ, χωρίς όμως να αναφερθεί σε συγκεκριμένες αναλύσεις και νούμερα που στηρίζουν τις παραδοχές του. Την ίδια στιγμή, απουσίαζε η αναφορά στις έννοιες της προστασίας περιβάλλοντος και δημόσιας υγείας, ενώ παραδέχθηκε ότι δεν υπάρχει κάποιο σχέδιο για την αξιολόγηση και εφαρμογή του REACH στα ελληνικά δρώμενα.

Σύμφωνα με μια σειρά μελετών αξιολόγησης των επιπτώσεων του κανονισμού, το κόστος του REACH δεν πρόκειται να επιβαρύνει σημαντικά τις επιχειρήσεις. Ενδεικτικά αναφέρονται οι μελέτες της KPMG, του Κοινού Κέντρου Ερευνών της Ε.Ε. για τα νέα Κράτη-Μέλη, παλιότερη μελέτη του Κοινού Κέντρου για το κόστος δοκιμών, η αξιολόγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τον Οκτώβριο του 2003, η μελέτη του Συμβουλίου Σκανδιναβικών χωρών το 2004, οι οποίες ακριβώς τονίζουν ότι η εφαρμογή του κανονισμού REACH δε θα επηρεάσει σοβαρά την ανταγωνιστικότητα της χημικής βιομηχανίας.

Θέλουμε να πιστεύουμε ότι ο λόγος του κ. Παπαδόπουλου στηρίχθηκε σε λανθασμένα δεδομένα ή ότι υπήρξε κάποια παρανόηση των νοημάτων που ήθελε να εκφράσει. Αδυνατούμε να δεχθούμε την πιθανότητα πως ο Γ.Γ. Βιομηχανίας αντιπροσωπεύει τις απόψεις σας, καθώς τότε δεν χρειάζεται η Ελληνική Πολιτεία να εμπλακεί στη διαδικασία αξιολόγησης ενός κανονισμού προκαταβολικά αρνητικού για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις και την Κυβέρνηση.

Η Ελλάδα δεν προχώρησε ποτέ σε ανάλογη αξιολόγηση των επιπτώσεων του REACH στις εγχώριες χημικές βιομηχανίες. Μήπως επειδή ακόμα δεν έχουμε μια καθαρή άποψη για τα χημικά που παράγουν και καταναλώνουν οι βιομηχανίες μας; Όμως, ο Γ.Γ. Βιομηχανίας αναφέρθηκε στη σε σύντομο χρονικό διάστημα αξιολόγηση των επιπτώσεων, η οποία θα ανατεθεί σε ειδικό σύμβουλο. Θέλουμε πραγματικές συνθήκες διαφάνειας κατά τη διάρκεια καθορισμού της μεθοδολογίας της αξιολόγησης και του τρόπου κτήσης δεδομένων.

Η έρευνα της KPMG υποστηρίχθηκε από την Ε.Ε, χρηματοδοτήθηκε από τους Ευρωπαϊκούς συνδέσμους βιομηχανιών UNICE και CEFIC και στις συζητήσεις της ομάδας εργασίας συμμετείχαν και οι μη-κυβερνητικές οργανώσεις WWF και ΕΕΒ. Αναμένουμε μια παρόμοια κίνηση κι από την πλευρά του Υπουργείου σας, όσον αφορά τη συμμετοχή όλων των κοινωνικών εταίρων.

Θέλουμε να γίνει κατανοητό από όλους ότι η μεταρρύθμιση στη νομοθεσία που διέπει τα χημικά είναι αναγκαία όχι μόνο για την προστασία των βασικών κοινωνικών αγαθών, δηλ. της υγείας και του περιβάλλοντος, αλλά και διότι πιστεύουμε ότι υπάρχουν πολλά σημαντικά πλεονεκτήματα στην πρόταση REACH, που θα βοηθήσουν τις επιχειρήσεις στην καινοτομία, την αύξηση της εμπιστοσύνης και τον καλύτερο προγραμματισμό των πλάνων τους.

Κλείνοντας σας αναφέρουμε και πάλι συνοπτικά, τα θέματα που θα θέλαμε να ανακινήσετε στο Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας της 6^{ης} Ιουνίου:

1. Το REACH θα πρέπει να διασφαλίσει την αντικατάσταση των επικίνδυνων χημικών με άλλα ασφαλέστερα εναλλακτικά (αν υπάρχουν διαθέσιμα)
2. Θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι όλα τα Κράτη Μέλη θα αναλάβουν έναν ελάχιστο αριθμό αξιολογήσεων των ουσιών, καθώς και ότι θα διατηρήσουν το δικαίωμα να αξιολογούν χημικά για τα οποία υπάρχει έκδηλη ανησυχία εκ μέρους τους
3. Θα πρέπει να υπάρχει το δικαίωμα του κοινού στη γνώση, καθώς και βελτιωμένες διαδικασίες πρόσβασης στην πληροφόρηση για τους εμπόρους και τους καταναλωτές, σε όλα τα στάδια της παραγωγικής αλυσίδας
4. Σε συνέχεια της πρόσφατης Αξιολόγησης Επιπτώσεων, το WWF υποστηρίζει τη δήλωση του Επιτρόπου Βιομηχανίας, κ. Verheugen ότι «ο ισχυρισμός πως το REACH, στην παρούσα του μορφή, θα καταστρέψει τη βιομηχανία, έχει πλέον καταρριφθεί»

Αν θέλετε να συζητήσετε με περισσότερες λεπτομέρειες οτιδήποτε από τα παραπάνω, μη διστάσετε να επικοινωνήσετε μαζί μας.

Με εκτίμηση

Αχιλλέας Πληθάρας

Εκστρατείες Πολιτικής, WWF Ελλάς

Brussels, 4 July 2006

Dear Member of the European Parliament,

REACH: NGO concerns over serious Council loopholes on authorisation & substitution of dangerous chemicals

Environmental, women's, health and consumer organisations are very concerned that the Council's REACH text will not protect people and the environment from toxic chemicals. We believe that the loopholes in the Council text, which was formally signed on Tuesday 27 June by the Environment Council, give cause for serious doubt that REACH will be an improvement on current chemicals legislation.

The Council Common Position fails to take account of the European Parliament's First Reading position to substitute hazardous chemicals with safer alternatives, whenever possible. It would allow carcinogens, chemicals that are toxic to reproduction (e.g. the phthalate DEHP) and hormone-disrupting substances (e.g. bisphenol A) to stay on the market, even if safer alternatives exist. This loophole represents little change from the current, flawed system, which has failed to control the most dangerous chemicals and hinders safe, innovative products from entering the market.

The Council text also drastically reduces safety information that chemical producers would be obliged to supply, particularly for substances produced in low quantities. Thousands of chemicals could thus stay on the market, despite no health information being available. This, too, reduces the likelihood of identifying safer alternatives and taking precautionary action on chemicals. Given that First Reading was all about reducing costs for industry, Second Reading should be about protecting human health and the environment by strengthening the provisions on authorisation to ensure the phasing out of the most hazardous substances whenever safer alternatives are available.

The NGOs urge the European Parliament to reaffirm its clear support for the substitution principle during Second Reading. We expect substitution and authorisation - together with the ability to take action against hormone disrupting chemicals, a legally binding duty of care and greater access to information - to be the main areas for Parliament to secure improvements on the Common Position. The Council text is no improvement on the status quo. We count on you to insist that, after many years of debate, the EU must do better. Only your leadership can now ensure that REACH will deliver real results - by boosting innovation and strengthening public health and environmental protection at the same time.

For further information, please contact:

- **Mecki Naschke**, European Environmental Bureau, tel +32 2 289 10 94, mecki.naschke@eeb.org
- **Lisette Van Vliet**, EPHA Environment Network, tel + 32 2 234 3645, lisette@env-health.org
- **Javier Calvo**, EURO COOP, tel + 32 2 285 00 76, jcalvo@eurocoop.coop
- **Aleksandra Kordecka**, Friends of the Earth Europe, tel +32 2 542 61 08, aleksandra.kordecka@foeeurope.org
- **Nadia Haiama**, Greenpeace, tel +32 2 274 1913, nadia.haiama@diala.greenpeace.org
- **Daniela Rosche**, Women in Europe for a Common Future, tel +31 6 2295 0027, daniela.rosche@wecf.org
- **Ninja Reineke**, WWF, tel +32 2 740 0926, nreineke@wwfepo.org

κ. Τρακατέλλη Αντώνιο

Βουλευτή Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Θέμα: Δεύτερη ανάγνωση του REACH στο Ευρωκοινοβούλιο – Οι προτεραιότητες του WWF

Αξιότιμε κύριε Τρακατέλλη,

Επικοινωνούμε μαζί σας για να σας αναφέρουμε τις θέσεις μας σχετικά με τη 2^η ανάγνωση του REACH στο Ευρωκοινοβούλιο. Το καθήκον επιστρέφει πίσω σε σας αμέσως μετά την επίσημη μεταβίβαση της κοινής θέσης του Συμβουλίου, τον Ιούνιο, ως εκ τούτου η συνεισφορά σας στη διαμόρφωση του τελικού κειμένου για το REACH θα είναι καθοριστική.

Στα πλαίσια των συζητήσεων για το REACH θα θέλαμε, επίσης, να σας προσκαλέσουμε σε συνάντηση στην Ελλάδα οποιαδήποτε στιγμή κρίνεται εσείς ως κατάλληλη. Αναμένουμε την απάντησή σας για ορισμό ημερομηνίας.

Οι προτεραιότητες του WWF για τη δεύτερη ανάγνωση:

1. Οι θετικές τροπολογίες του Ευρωκοινοβουλίου:

Το WWF πιστεύει πως οι Ευρωβουλευτές θα πρέπει να υπερασπιστούν τις σημαντικές τροπολογίες που εξήχθησαν από την 1^η ανάγνωση του REACH στο Ευρωκοινοβούλιο:

- Αδειοδότηση: Αντικατάσταση των επικίνδυνων χημικών αν υπάρχουν ασφαλή εναλλακτικά (αρχή της υποκατάστασης)
- Καθήκον Υπεύθυνης Φροντίδας: Διαβεβαίωση ότι η χημική βιομηχανία θα έχει την ευθύνη για την ασφάλεια των προϊόντων της
- Διαφάνεια: Δικαίωμα στη γνώση για τους πολίτες σχετικά με τα χημικά σε προϊόντα καθημερινής χρήσης

Το Συμβούλιο δυστυχώς δεν αποδέχτηκε καμιά από τις παραπάνω τροπολογίες σε αυτά τα θέματα ζωτικής σημασίας.

2. Οι θετικές τροπολογίες του Συμβουλίου

Το WWF προτείνει τη στήριξη της θέσης του Συμβουλίου όσον αφορά το σκέλος της:

- Παροχής ικανοποιητικών στοιχείων (στη φάση της καταχώρισης) ώστε να αναγνωριστούν τα επικίνδυνα χημικά και τα ασφαλή εναλλακτικά τους.

Η πρόταση του Συμβουλίου είναι ακόμα αδύναμη, αλλά σε κάποια σημεία καλύτερη σε σχέση με τη θέση του Ευρωκοινοβουλίου για την παροχή πληροφοριών. Η θέση του Συμβουλίου για το θέμα της καταχώρισης έχει λάβει υπόψη αρκετές προτροπές του Ευρωκοινοβουλίου, κι επομένως είναι σχετικά κοντά στα αποτελέσματα της 1^{ης} ανάγνωσης.

Η ανάγκη για ένα ισχυρό REACH:

Πλεονεκτήματα του REACH

Πρόσφατη επιστημονική μελέτη της Επιτροπής κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το REACH θα επιφέρει περιβαλλοντικά οφέλη της τάξης των 52 δις € για τα επόμενα 25 χρόνια. Αυτός ο υπολογισμός έρχεται να προστεθεί στα 50 δις € που θα προκύψουν ως οφέλη για την υγεία στα επόμενα 30 χρόνια (στοιχεία από την Επιτροπή κατά την 1^η δημοσίευση του REACH). Τα πλεονεκτήματα εξήχθησαν βάσει της πρότασης της Επιτροπής, που μειώνει κατά 10% το κόστος του REACH. Αν το REACH ενισχυθεί και συμπεριλάβει την αρχή της υποκατάστασης τότε τα πλεονεκτήματα θα αυξηθούν εκθετικά. Είναι ξεκάθαρο πλέον πως τα οφέλη είναι πολύ περισσότερα σε σχέση με το κόστος που θα επωμιστούν οι επιχειρήσεις (μόλις 2,3 δις € σε διάστημα 11 ετών).

Αδειοδότηση: Αντικατάσταση επικίνδυνων χημικών όταν υπάρχουν ασφαλή εναλλακτικά (αρχή υποκατάστασης)

Η διαδικασία της αδειοδότησης στο REACH είναι μια μοντέρνα, ευέλικτη προσέγγιση που θα μπορούσε να διασφαλίσει την κατάλληλη ρύθμιση των περισσότερων τοξικών χημικών. Αντί της a priori απαγόρευσης ενός χημικού, δίδεται η δυνατότητα στις επιχειρήσεις να δώσουν στοιχεία και να προτείνουν τη συνέχιση χρήσης ενός δυνητικά επικίνδυνου χημικού. Δεν πρέπει να αμελείτε ότι η αδειοδότηση θα εφαρμοστεί για ένα μικρό αριθμό χημικών κι ιδιαίτερα αυτών που προκαλούν καρκίνο, επηρεάζουν το DNA, και συσσωρεύονται στο σώμα ανθρώπων και ζώων. Έχει υπολογιστεί ότι αρχικά μόλις 10-20 χημικά θα περνούν κάθε χρόνο από τη διαδικασία αδειοδότησης.

Η ισχυρή αδειοδότηση με πρόβλεψη για την εύρεση ασφαλών εναλλακτικών σε όλες τις περιπτώσεις όχι μόνο θα αυξήσει την καινοτομία, αλλά θα επιφέρει και πλεονεκτήματα στις επιχειρήσεις που θα επιθυμούν την χρήση ασφαλέστερων χημικών και τεχνολογιών. Η ανάλυση των εναλλακτικών θα γίνεται από τις χημικές βιομηχανίες που θα αιτούνται αδειοδότηση ενός χημικού, και κατόπιν όλες οι εναλλακτικές ουσίες θα αξιολογούνται επιστημονικά από την Υπηρεσία του Ελσίνκι, πριν κάποια από τις εναλλακτικές προκριθεί για χρήση.

Η αρχή της υποκατάστασης είναι μια κοινή πρακτική σε πολλές νομοθετικές ρυθμίσεις της ΕΕ, όπως:

- RoHS (Οδηγία 2002/95/EC για τον περιορισμό ορισμένων επικίνδυνων χημικών σε ηλεκτρικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό)
- Οχήματα τέλους κύκλου ζωής (Οδηγία 2000/53/EC)
- Νομοθεσία για ασφάλεια και υγιεινή των εργαζομένων (Οδηγίες 89/391/EEC, 90/394/EEC, 98/24/EC)
- Βιοκτόνα (Οδηγία 98/8/EC)
- Η σύμβαση της Στοκχόλμης για τους Ανθεκτικούς Οργανικούς Ρυπαντές

Αποτροπή νέων απειλών για την υγεία μέσω της αδειοδότησης: Ορμονικοί διαταράκτες

Ερευνητές σε ένα πρόσφατο ευρωπαϊκό πρόγραμμα (Comprendo) ανακάλυψαν «αξιοσημείωτα υψηλό ρίσκο» που σχετίζεται με τους ορμονικούς διαταράκτες και συνιστούν τον πλήρη έλεγχο των ορμονικών διαταρακτών μέσω της αδειοδότησης του REACH. Κατά τη διάρκεια παρουσίασης της έρευνας, αναφέρθηκε το εξής: "...εξακολουθούν οι συζητήσεις αν οι ορμονικοί διαταράκτες θα πρέπει να περιλαμβάνονται στην αδειοδότηση. Βάσει της εμπειρίας μας, πρέπει οπωσδήποτε". Το πρόγραμμα εξέτασε 20 ορμονικούς διαταράκτες, συμπεριλαμβανομένων φαρμακευτικών ουσιών και φυτοφαρμάκων. Τα χημικά αυτά επιδρούσαν στο σπέρμα και τα αυγά πολλών ειδών του ζωικού βασιλείου ακόμα και "σε εξαιρετικά μικρές" συγκεντρώσεις. Οι ερευνητές δήλωσαν ότι τα αποτελέσματα θα πρέπει να ωθήσουν τους νομοθέτες να ανταποκριθούν σε αυτή την πρόκληση και να συμπεριληφθούν οι ορμονικοί διαταράκτες στην αδειοδότηση.

Με εκτίμηση

Αχιλλέας Πληθάρας
Υπεύθυνος Εκστρατειών Πολιτικής
WWF Ελλάς

NGOs' 4 key recommendations:

1. **PLAY IT SAFE:** Replace hazardous chemicals with safer alternatives whenever they exist.
2. **INFORMATION improves trust:** Provide sufficient safety data to identify dangerous chemicals and safer alternatives.
3. **A LEGAL GUARANTEE:** Ensure that the chemical industry has the responsibility for the safety of their products (Duty of Care).
4. **TRANSPARENCY** for consumer products: Establish a right to know for citizens.

Ενημέρωση για το REACH Οκτώβριος 2006

Οι θέσεις του WWF ενόψει της ψηφοφορίας στην Επιτροπή Περιβάλλοντος

Λίγο πριν από την συζήτηση για το REACH στην Επιτροπή Περιβάλλοντος, την 4^η Οκτωβρίου, και την ψηφοφορία που θα ακολουθήσει στις 10 Οκτωβρίου, το WWF καλεί τους Έλληνες Ευρωβουλευτές να υποστηρίξουν τις τροπολογίες που ενδυναμώνουν τον κανονισμό, έτσι ώστε να:

- παρέχονται ασφαλή εναλλακτικά που θα αντικαταστήσουν χημικά υψηλής ανησυχίας,
- δοθούν ασφαλή χημικά στους πολίτες, τους καταναλωτές και τους εργαζόμενους
- ληφθούν υπόψη οι ανησυχίες των επιστημόνων για τον έλεγχο των ορμονικών διαταρακών κατά τη διαδικασία αδειοδότησης
- διασφαλιστεί το δικαίωμα των πολιτών στη γνώση για τα επικίνδυνα χημικά
- υιοθετηθεί ένα γενικό 'καθήκον υπεύθυνης φροντίδας'
- υπάρξει μια ουσιαστική βελτίωση στο σημερινό ανεπαρκές νομοθετικό καθεστώς που διέπει τα χημικά

Το τελικό σύστημα REACH πρέπει να αποφύγει τα λάθη του παρελθόντος και να είναι σε θέση να αναλάβει δράση για τα χημικά υψηλής ανησυχίας.

Υποκατάσταση

Μόνο η αρχή της υποκατάστασης μπορεί να εξασφαλίσει την σταδιακή απόσυρση των πιο επικίνδυνων χημικών και την αντικατάστασή τους με ασφαλή εναλλακτικά. Τέτοιου είδους επικίνδυνα χημικά σχετίζονται με ασθένειες όπως καρκίνος, βλάβες στο DNA και το αναπαραγωγικό σύστημα, μπορούν να συσσωρεύονται στον οργανισμό ανθρώπων και ζώων, και δίνουν λαβή για νέες ανησυχίες (ορμονικοί διαταράκτες).

Η αρχή της υποκατάστασης απαντάται συχνά στην κοινοτική νομοθεσία π.χ. Οδηγία για τα βιοκτόνα (98/8/EEC), Οδηγία για την έκθεση σε καρκινογόνους παράγοντες στο χώρο εργασίας (90/394/EEC), Οδηγία για χημικούς παράγοντες στο χώρο εργασίας (98/24/EEC)

Το WWF, επιπλέον, πιστεύει ότι όταν υπάρχουν ασφαλή εναλλακτικά, δεν θα πρέπει να δίδεται αδειοδότηση στα επικίνδυνα χημικά. Όλες οι αδειοδοτήσεις θα πρέπει να έχουν περιορισμένο χρονικό εύρος (5 χρόνια) και θα πρέπει να είναι υποχρεωτική η κατάθεση ενός 'πλάνου υποκατάστασης' μαζί με κάθε αίτηση αδειοδότησης.

Ένα ισχυρό σύστημα αδειοδότησης με συστηματική παρακολούθηση των βέλτιστων εναλλακτικών όχι μόνο θα ωθήσει την καινοτομία, αλλά θα δώσει επιπλέον πλεονεκτήματα στο προφίλ των επιχειρήσεων που θα προσφέρουν ασφαλή χημικά.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ

Η θέση του Ευρωκοινοβουλίου για την υποκατάσταση απαιτεί από την Υπηρεσία να διεξάγει:

- εκτενή αξιολόγηση ρίσκου των εναλλακτικών, ώστε να βεβαιωθεί η ασφάλειά τους – άρθρο 63(4)(a)
- εκτενή αξιολόγηση της διαθεσιμότητας, της καταλληλότητας και της τεχνικής εφικτότητας των εναλλακτικών – άρθρο 63(4)(b).

Οι αξιολογήσεις που αναφέρονται παραπάνω θα είναι απαραίτητες πριν από την οιαδήποτε άρνηση αδειοδότησης. Ένα εναλλακτικό θα θεωρείται κατάλληλο αν αποδειχθεί πρώτα ότι είναι ασφαλές, καθώς κι αν είναι οικονομικά και τεχνικά βιώσιμο. Το Συμβούλιο συμφωνεί με αυτή την προσέγγιση, αλλά την περιορίζει μόνο σε μερικά χημικά υψηλής ανησυχίας. Το WWF απορρίπτει δηλώσεις όπως αυτή του CEFIC, που αναφέρει ότι οι τροπολογίες του Ευρωκοινοβουλίου ευνοούν την υποκατάσταση «ακόμα κι όταν δεν υπάρχουν εναλλακτικά». Τα παραδείγματα που δίνει ο CEFIC για πρότερες κακές εμπειρίες υποκατάστασης, ουσιαστικά κριτικάρουν το σημερινό νομοθετικό καθεστώς, που το REACH σκοπεύει να αλλάξει.

Οι προτάσεις του WWF για την ψηφοφορία στην Επιτροπή Περιβάλλοντος:

Το WWF καλεί τους Έλληνες Ευρωβουλευτές να υποστηρίξουν τις ισχυρές θέσεις για τη δημόσια υγεία και το περιβάλλον, που υιοθετήθηκαν στην 1^η ανάγνωση:

- **Αρχή της υποκατάστασης** – αντικατάσταση των επικίνδυνων χημικών όταν υπάρχουν ασφαλή εναλλακτικά. Σας παρακαλούμε να στηρίξετε τις τροπολογίες **81, 242, 243, 244, 246, 247**
- Συμπερίληψη των **ορμονικών διαταρακτών** στη διαδικασία αδειοδότησης, καθώς μπορούν να επιφέρουν βλάβες ακόμα και σε 'ιδιαίτερα χαμηλές' συγκεντρώσεις (σύμφωνα με τους επιστήμονες του Ευρωπαϊκού προγράμματος Credo). Σας παρακαλούμε λοιπόν να υποστηρίξετε την τροπολογία **215**
- **Περίοδο αναθεώρησης 5 ετών** για όλες τις αδειοδοτήσεις, ώστε να διασφαλιστεί η καινοτομία και η έρευνα για νέα ασφαλή εναλλακτικά. Σας παρακαλούμε να υποστηρίξετε τις τροπολογίες **222, 250, 251**
- **Πλάνο υποκατάστασης για όλες τις αιτήσεις** ώστε οι αιτούντες να προχωρήσουν σε καινοτομίες και να αντεπεξέλθουν στον ανταγωνισμό. Σας παρακαλούμε υποστηρίξετε τις τροπολογίες **248-251, 260-262**
- **Οι εξαιρέσεις** πρέπει να περιοριστούν στο ελάχιστο. Σας παρακαλούμε λοιπόν να υποστηρίξετε τις τροπολογίες **209, 212, 223**
- Η αδειοδότηση δεν θα πρέπει να αποκλείει **περαιτέρω περιορισμούς**. Οι διαδικασίες αυτές θα πρέπει να συντονιστούν καλύτερα. Σας παρακαλούμε υποστηρίξετε τις τροπολογίες **232, 280**
- **Έκθεση χημικής ασφαλείας** για όλα τα χημικά σε ποσότητες 1-10 τόνοι/έτος. Σας παρακαλούμε υποστηρίξετε τις τροπολογίες **156, 157**
- **Πληροφόρηση των καταναλωτών** – εγκαθίδρυση του δικαιώματος στη γνώση για τα χημικά σε προϊόντα καθημερινής χρήσης. Σας παρακαλούμε υποστηρίξετε τις τροπολογίες **11, 18, 20, 21, 25, 130, 131, 192-195, 197, 301, 307-309**
- **Καθήκον υπεύθυνης φροντίδας και χημικά σε μικρές ποσότητες** - διαβεβαίωση ότι η χημική βιομηχανία θα αναλάβει τις ευθύνες της για την ασφάλεια των προϊόντων της. Σας παρακαλούμε στηρίξετε τις τροπολογίες **6, 96 & 97, 335**

Αναγνώριση επιπλέον πλεονεκτημάτων του REACH

Πρόσφατη επιστημονική έρευνα (Φεβρουάριος 2006) για την Ευρωπαϊκή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το REACH μπορεί να φέρει οφέλη για το περιβάλλον της τάξης των 52 δις € σε 25 χρόνια. Αυτός ο υπολογισμός προστίθεται στα 50 δις € που η Επιτροπή εκτίμησε ότι θα είναι τα οφέλη στην υγεία για τα επόμενα 30 χρόνια. Τα πλεονεκτήματα υπολογίστηκαν βάσει του κειμένου της Επιτροπής που περιορίζει το κόστος μόνο κατά 10%. Αν το REACH ενδυναμωθεί τότε και τα οφέλη θα αυξηθούν εκθετικά. Είναι ξεκάθαρο ότι τα οφέλη υπερτερούν του κόστους, που έχει εκτιμηθεί σε μόλις 2,3 δις € σε διάστημα 11 ετών.

Στοιχεία επικοινωνίας:

- Αχιλλέας Πληθάρας, WWF Ελλάς, 210 3314893, a.plitharas@wwf.gr
- Ninja Reineke, Senior EU Chemicals Policy Officer +32 2 740 09 26 nreineke@wwfepo.org
- Justin Wilkes, EU Chemicals Policy Officer +32 2 740 09 32 jwilkes@wwfepo.org

8. ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΕΔΡΩΝ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ, ΓΑΛΛΙΑΣ ΚΑΙ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Letter from Blair, Chirac and Schröder to Romano Prodi

Berlin, 20 September 2003

Dear President,

On our initiative on 21 March 2003, the European Council sent out a clear signal for strengthening the industrial competitiveness of the EU. We agreed that we had to reduce the bureaucracy that European companies encounter and decisively improve the regulatory framework within which our companies, faced with strong competition, must manoeuvre.

To achieve this, we must ensure we do not place unnecessary burdens on industry. We continue to call on the Commission to conduct an analysis of current market and competitive conditions. We will therefore suggest to our partners that the Commission present a report to the European Council at its December meeting containing suggestions for the optimization of industrial framework conditions in order to avoid risks of de-industrialisation.

It is also essential to comprehensively assess all important Community projects with respect to their potential effects on industrial competitiveness.

The review of EU chemicals policy provides the first concrete opportunity to apply the described principles in a manner that could serve as an example for other areas of industry.

A future EU chemicals policy must be designed in such a way as to ensure environmental, health and consumer protection without endangering the international competitiveness of the European chemical industry. We would also want the new regulatory system to keep animal testing to an absolute minimum.

The Consultation Document published by the Commission in May 2003 contains certain positive elements in this regard. However, the ideas currently being considered give us cause for concern. In particular, we consider the envisaged registration procedure to be too bureaucratic and unnecessarily complicated. We are concerned in addition that the proposed regulatory system does not prioritise sufficiently between the handling of substances, that it will as a result not be workable in practice and that it will be difficult to convince stakeholders that we have created

Letter from Blair, Chirac and Schröder to Romano Prodi

an effective system for targeting and handling those substances which present real safety or environmental concerns. It is still a long way from being the fast, simple and cost-efficient procedure that was promised.

For this reason, France, Germany and the United Kingdom have brought forward comments on the workability and impact of proposals made in the consultation document. We made suggestions for substantial changes to the proposals so that they can be an effective approach for sustainable development.

We are also concerned about the potential impact of the new requirements on the competitiveness of EU businesses exporting to Third Country Markets, and about the position of EU businesses competing in the EU with Third Country suppliers able to avoid these requirements when sending products to our markets.

We must ensure that the proposals do not disadvantage legitimate EU business interests in the global market by imposing requirements which are not pertinent to protecting health and environment. With this in mind, the Commission should carry out a full evaluation of the concrete effects of the planned regulations on the European chemicals industry, as well as on the economy, taking account of the effects throughout the supply chain. The proposals presented to the European Parliament and the Council should create an effective framework which allows EU business to continue to thrive.

To this end, the Commission must work with the Presidency of the Council to ensure that the Competitiveness Council - in accordance with the European Council decision - plays an effective role in the handling of this legislation.

We would be grateful if you could take up these proposals and help contribute to making the planned new regulation of the chemicals regime a successful example of our joint efforts to strengthen the industrial competitiveness of the EU.

Yours sincerely

Tony Blair
Jacques Chirac
Gerhard Schröder

Πηγή: Schorling, I. (2004), "The Only Planet Guide to the Secrets of Chemical Policy in the EU- REACH", The Greens/ European Free Alliance in the European Parliament, Brussels, σελ. 88-89.

ΜΕΡΟΣ Β΄
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ – ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

Στα πλαίσια της μελέτης, πραγματοποιήθηκε μια σειρά προσωπικών συνεντεύξεων και αποστολή ερωτηματολογίου σε πρόσωπα άμεσα εμπλεκόμενα στη νομοθετική διαδικασία. Στόχος αυτών των συνεντεύξεων και των ερωτηματολογίων ήταν η καταγραφή της εκτίμησης τους και της τελικής αίσθησης που άφησε η πολυετής εκπόνηση του Κανονισμού REACH.

Η επιλογή των προσώπων πραγματοποιήθηκε με βάση το κριτήριο της αντιπροσωπευτικότητας, της θέσης και της συμβολής τους στη διαμόρφωση του Κανονισμού REACH. Ερωτηματολόγια στάλθηκαν σε όλες τις Ευρωπαϊκές Ομάδες Πίεσης Βιομηχανίας και σε όλες τις Ευρωπαϊκές ΜΚΟ που ασχολήθηκαν ενεργά κατά τη διάρκεια της εκπόνησης του Κανονισμού.

Επικοινωνία κατέστη δυνατή, από πλευράς του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, με προσωπικό του Γραφείου του Ε.Κ. στην Αθήνα, με Έλληνες Ευρωβουλευτές και συνεργάτες τους και από πλευράς των Ομάδων Συμφερόντων, με εκπροσώπους από τον Σύνδεσμο Ελληνικών Χημικών Βιομηχανιών, την ΜΚΟ WWF Ελλάς, την ΜΚΟ WWF ΕΡΟ και την ΜΚΟ ΕΕΒ. Χρήση των απαντήσεων των παραπάνω προσώπων έγινε αποσπασματικά στη μελέτη που προηγήθηκε.

Παρακάτω, παρατίθενται οι ερωτήσεις και οι ηλεκτρονικές σχετικές απαντήσεις.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΕΥΡΩΒΟΥΛΕΥΤΩΝ (Αύγουστος 2007)

- 1) Αναφορικά με τον Κανονισμό REACH, ποιο ήταν το σημείο αντιπαράθεσης, αν υπήρξε, μεταξύ των Ομάδων Πίεσης και των ΜΚΟ;**
- 2) Υπήρξε διαφορά ως προς τα μέσα και τον τρόπο προσέγγισης των Ομάδων Πίεσης και των ΜΚΟ κατά τη διάρκεια εκπόνησης του Κανονισμού REACH;**
- 3) Πως πιστεύετε ότι οι Ομάδες Πίεσης και οι ΜΚΟ συνέβαλαν και κατά πόσο μπόρεσαν να πιέσουν αλλά και να επηρεάσουν τη διαμόρφωση του Κανονισμού;**
- 4) Μετά από δυο αναγνώσεις του Κανονισμού και με τη διαδικασία της συναπόφασης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έφτασε σε συμβιβασμό με το Συμβούλιο. Ποια ήταν τα κύρια σημεία αυτού του συμβιβασμού και τι επιδίωκε το Κοινοβούλιο;**
- 5) Υπήρξε κάποια αντιπαράθεση μεταξύ των επιτροπών του Κοινοβουλίου; Η ευθύνη αφορούσε το ενδιαφέρον της επιτροπής περιβάλλοντος ή της επιτροπής επιχειρήσεων;**
- 6) Οι επιτροπές όπως Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων, Οικονομικών και Νομισματικών Θεμάτων, Νομικών Υποθέσεων, Προϋπολογισμού, Δικαιωμάτων των Γυναικών και Διεθνούς Εμπορίου και οι εισηγητές που ενεπλάκησαν, συνέβαλαν θετικά στην πορεία του Κανονισμού;**
- 7) Είστε ικανοποιημένοι με την τελική έκβαση του Κανονισμού;**
- 8) Θα θέλατε να προσθέσετε κάτι άλλο; Κάποια πρόταση για το μέλλον αναφορικά με το λόμπυ και τις εξουσίες του Κοινοβουλίου;**

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΒΟΥΛΕΥΤΗ κ. ΠΑΠΑΔΗΜΟΥΛΗ ΣΕ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ (13 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2007)

1. Ποιο θεωρείτε κατά τη γνώμη σας, ότι ήταν το σημείο τριβής, αν υπήρξε, ανάμεσα στις Ομάδες Πίεσης και στις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και ποια μέσα ή και μεθόδους χρησιμοποίησαν οι παραπάνω προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους τους;

Η αρχική πρόταση για το REACH, διαμόρφωσε ένα ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο για τη διαχείριση χιλιάδων χημικών ουσιών που παράγονται εντός της Ένωσης σε ποσότητες άνω του τόνου κατ' έτος. Οι σημαντικότερες ρυθμίσεις (η υποχρέωση παροχής επαρκούς πληροφόρησης για τα παραγόμενα χημικά από τις βιομηχανίες, το καθήκον μέριμνας για τις εταιρίες, η εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης, η υποχρέωση αδειοδότησης, η αντιστροφή του βάρους απόδειξης της επικινδυνότητας μιας χημικής ουσίας, έτσι ώστε να επιβαρύνει πια τις βιομηχανίες και όχι τις αρχές και τους πολίτες και η κορωνίδα του κανονισμού, η αρχή της υποκατάστασης)- πολλές εκ των οποίων συμπεριλήφθηκαν στην πρόταση της Επιτροπής μετά από προτάσεις ΜΚ περιβαλλοντικών οργανώσεων- αποτέλεσαν και σημεία τριβής με το λόμπυ της χημικής βιομηχανίας, που από την πρώτη στιγμή αντέδρασε στην πρόταση αυτή, προβάλλοντας ως δικαιολογία το υπέρογκο κόστος καθώς και τη συναφή μείωση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών προϊόντων.

Λαμβάνοντας υπόψιν ότι και το λόμπυ των χημικών βιομηχανιών ("ομάδες πίεσης") αλλά και οι ΜΚΟ προσπάθησαν με την ίδια ένταση να επιβάλλουν τις απόψεις τους, θα μπορούσαμε να πούμε ότι προσέγγισαν εξίσου τους νομοθέτες, εφαρμόζοντας διάφορες επικοινωνιακές τακτικές.

Βρίσκονταν επομένως σε συνεχή επικοινωνία με τα μέλη του Ευρωκοινοβουλίου, αλλά και με το Συμβούλιο (ηλεκτρονικά μηνύματα, τηλεφωνήματα, φυλλάδια και εκδόσεις κλπ). Ακόμη, διοργάνωσαν πλήθος εκδηλώσεων και ακροάσεων (χαρακτηριστικό παράδειγμα η οργάνωση σόου μόδας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από ΜΚΟ με τη συνεργασία Ευρωβουλευτών, με υφάσματα που περιείχαν (με βάση την αρχή της υποκατάστασης) ασφαλέστερες ουσίες).

Σημαντικότερο όλων όμως είναι, πως τα μέσα πίεσης που διαθέτουν οι σαφώς ισχυρότερες οικονομικά εταιρίες χημικών δεν περιορίζονται στα παραπάνω. Πρόκειται ουσιαστικά για απειλές περί μείωσης της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας και άρα για το κλείσιμο εργοστασίων, καθώς και την απώλεια θέσεων εργασίας και την άνοδο του κόστους που εν τέλει θα μετακυλίεται στον καταναλωτή.

2. Σε περίπτωση που όντως υπήρξε "σύγκρουση συμφερόντων", ποιος ήταν ο αντίκτυπος στα Όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδιαίτερα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Επιτροπή και στο Συμβούλιο;

Το αντίκτυπο των ανωτέρω στα Ευρωπαϊκά όργανα φάνηκε ξεκάθαρα κατά τη διαδικασία της δεύτερης ανάγνωσης του προτεινόμενου κανονισμού τον Δεκέμβριο του 2006. Η Επιτροπή, αν και είχε την πρωτοβουλία, αναδιπλώθηκε από τις αρχικές τις θέσεις σε πολύ μεγάλο βαθμό. Στις δαιδαλώδεις τριμερείς συζητήσεις μεταξύ Επιτροπής-Συμβουλίου και των μεγαλύτερων πολιτικών ομάδων του Κοινοβουλίου χάθηκε το πνεύμα της αρχικής πρότασης. Σημαντικό είναι το γεγονός της συμφωνίας

μεταξύ των 2 μεγαλύτερων πολιτικών ομάδων του ΕΚ (ΕΛΚ και Σοσιαλιστών) για αποδοχή της κοινής θέσης του Συμβουλίου, η οποία πόρρω απέιχε από την έκθεση του ΕΚ στην πρώτη ανάγνωση. Μετά από όλα αυτά, με τον τελικό, ιδιαίτερα κακό, συμβιβασμό για το REACH, δεν εισάγεται καμία γενική υποχρέωση για αντικατάσταση των επικίνδυνων ουσιών όταν υπάρχουν ασφαλέστερες εναλλακτικές ούτε νομικά δεσμευτικό καθήκον μέριμνας. Πολύ λίγες ουσίες συμπεριλαμβάνονται στη διαδικασία υποκατάστασης. Ενισχύεται επίσης το βιομηχανικό απόρρητο για την ταυτότητα των ουσιών προς ικανοποίηση των μεγάλων επιχειρήσεων και εις βάρος των μικρομεσαίων. Ακόμη, το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού συρρικνώνεται επικίνδυνα με την εξαίρεση από την υποχρέωση για Αναφορά Χημικής Ασφάλειας για μικρές ποσότητες (τα 2/3 των χημικών που εμπίπτουν στο REACH). Αντ' αυτής, μία επιθεώρηση θα λαμβάνει χώρα κάθε 7 χρόνια για να εκτιμηθεί εάν θα επεκταθεί ή όχι η υποχρέωση για Αναφορά Χημικής Ασφάλειας μόνο για καρκινογόνες ουσίες, ουσίες που προκαλούν μεταλλάξεις στο γενετικό υλικό ή είναι τοξικές για την αναπαραγωγή. Τέλος, αφαιρείται το δικαίωμα των κρατών μελών να εισάγουν αυστηρότερα νομοθετικά μέτρα.

3. Κατά τη γνώμη σας, οι Ομάδες Πίεσης και οι ΜΚΟ πώς συνέβαλαν και κατά πόσο μπόρεσαν να επηρεάσουν τη νομοπαραγωγική διαδικασία και την τελική έκβαση του Κανονισμού REACH;

Στην διαδικασία για την έκδοση του κανονισμού REACH έλαβαν μέρος οι Ομάδες Πίεσης και οι ΜΚΟ από τις πρώτες διαβουλεύσεις πριν από την κατάθεση της Κομισιόν. Η συμβολή τους στην τελική μορφή του κανονισμού, είναι σημαντική. Οι νομοθέτες χρειάζονται την πληροφόρηση που τους παρέχουν και οι δύο πλευρές για να αποφασίσουν. Η μία πλευρά, των ομάδων πίεσης της βιομηχανίας, βρήκε πρόσφορο έδαφος στις πολιτικές ομάδες οι θέσεις των οποίων πλησιάζουν περισσότερο με τις θέσεις της βιομηχανίας, όπως και στις κυβερνήσεις των κρατών μελών, όπως εκφράστηκαν στο Συμβούλιο. Η δε πλευρά των ΜΚΟ (οικολογικών, καταναλωτικών...) και των συνδικάτων, με τα επιχειρήματά της προσέγγισε περισσότερο τις πολιτικές ομάδες που θέτουν ως προτεραιότητές τους την προστασία του περιβάλλοντος και της υγείας των πολιτών. Δυστυχώς, το λόμπυ της χημικής βιομηχανίας πέτυχε το 90% των στόχων του και ο τελικός συμβιβασμός, στον οποίο προσχώρησαν και οι σοσιαλιστές και αποδέχτηκαν η Κομισιόν και του Συμβουλίου, έχει έντονο το χρώμα των επιδιώξεων του, υπονομεύοντας καίρια την καρδιά του REACH. Από την άλλη, οι περιβαλλοντικές οργανώσεις, τα συνδικάτα των εργαζομένων στη χημική βιομηχανία, όσοι αγωνίστηκαν για ένα ισχυρό REACH ανησυχούν πλέον ότι ο κανονισμός αυτός δε θα προστατεύει επαρκώς τη δημόσια υγεία και το περιβάλλον.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣ WWF Ελλάς και ΣΕΧΒ (24 Ιουλίου 2007)

- 1) Ποια η θέση του WWF/ΣΕΧΒ για τον Κανονισμό. Υπήρξε κάποια διαφοροποίηση στη θέση και στα μέσα που χρησιμοποιήσατε κατά τη διάρκεια εκπόνησής του;
- 2) Ποιο ήταν το σημείο αντιπαράθεσης, αν υπήρξε, μεταξύ των ΜΚΟ και του κλάδου της χημικής βιομηχανίας;
- 3) Ποια ήταν ουσιαστική σας συμβολή στην όλη νομοθετική διαδικασία;
- 4) Πως εκφραστήκατε και τι μέσα χρησιμοποιήσατε;
- 5) Πως προσεγγίσατε τα κοινοτικά θεσμικά όργανα;
- 6) Ποια η συνεννόηση του ελληνικού γραφείου WWF/εθνικού συνδέσμου βιομηχανίας με τα κεντρικά Γραφεία των Βρυξελλών;
- 7) Συνεργαστήκατε και ποια η σχέση σας με άλλες ΜΚΟ/συνδέσμους βιομηχανίας; Υπήρξε κοινή προσέγγιση του ζητήματος;
- 8) Οι θεσμικές δυνατότητες που προβλέπονται σε κοινοτικό επίπεδο διευκόλυναν τη συμμετοχή σας;
- 9) Είστε ευχαριστημένοι με τελική έκβαση του Κανονισμού και με τον τρόπο που το χειριστήκατε. Πιστεύετε ότι οι μηχανισμοί που χρησιμοποιήσατε ήταν οι πλέον κατάλληλοι;
- 10) Που εντοπίζετε τις αδυναμίες σας; Υπάρχει κάτι στο οποίο θα έπρεπε να είχατε δώσει περισσότερη έμφαση ή να είχατε αποφύγει;
- 11) Από εδώ και πέρα τι προτείνετε;

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΜΑΔΩΝ ΠΙΕΣΗΣ ΚΑΙ ΜΚΟ ΣΤΙΣ ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ (Αύγουστος 2007)

1. What was the initial position of the WWF/CEFIC concerning the REACH Regulation? Was there any differentiation in your position and the methods that you used during the legislative process?
2. What was the real point of conflict, if any, between the Non Governmental Organizations and the European Chemical Industry?
3. What was your contribution to the final text of the Regulation and how do you evaluate it?
4. Do you believe that your methods were appropriate in achieving your aim? Was there any issue on which you ought to have focused much more or to have avoided?
5. What methodology and which conceptual tools did you use to promote your aims?
6. How did you reach the European Institutions and especially the European Commission and the European Parliament?
7. Did you cooperate with the European Local Offices of WWF/ CEFIC?
8. Did you reach out for other NGOs/ other pressure groups for cooperation and did you achieve a common approach to the subject?
9. Are you content with the rules and practices currently held in the EU as far as lobbying is concerned? Do you feel that after the publication of the White Paper on European Governance the situation has been improved?
10. What are you proposing concerning the lobbying process, if you would consider your experience from the REACH Regulation?

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΕΕΒ (ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΜΚΟ) ΣΕ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ (20 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2007)

QUESTIONS- ANSWERS

- 1. What was the initial position of the EEB concerning the REACH Regulation? Was there any differentiation in your position and the methods that you used during the legislative process?**

Unclear what you mean by differentiations

- 2. What was the real point of conflict, if any, between the Non Governmental Organizations and the European Chemical Industry?**

Industry did not want REACH until very late in the process (throughout first reading) and tried to weaken it where possible.

- 3. What was your contribution to the final text of the Regulation and how do you evaluate it?**

See substitution. And also that many parts are still there from the proposal.

- 4. Do you believe that your methods were appropriate in achieving your aim? Was there any issue on which you ought to have focused much more or to have avoided?**

We did all we could and used every tool and resources we had at hand. I believe our focus was right.

- 5. What methodology and which conceptual tools did you use to promote your aims?**

Nothing special, but a bit more coalition-building work than usual in EU politics.

- 6. How did you reach the European Institutions and especially the European Commission and the European Parliament?**

Like everyone else: calls, meetings, letters, papers....

- 7. Did you cooperate with the National Members of EEB?**

Sure! That is what EEB does.

- 8. Did you reach out for other NGOs for cooperation and did you achieve a common approach to the subject?**

Yes, see www.chemicalreaction.org

- 9. Are you content with the rules and practices currently held in the EU as far as lobbying is concerned? Do you feel that after the publication of the White Paper on European Governance the situation has been improved?**

I am not aware of that white paper but do not believe the practices could be changed if the institutions stayed the same.

- 10. What are you proposing concerning the lobbying process, if you would consider your experience from the REACH Regulation?**

Be even less afraid of repeating your message over and over again.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ WWF ΕΡΟ (ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΜΚΟ) ΣΕ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ (31 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2007)

Questions- Answers

1) What was the initial position of the WWF concerning the REACH Regulation? Was there any differentiation in your position and the methods that you used during the legislative process?

See in list of publications (link below), the position paper from February 2006
http://www.panda.org/about_wwf/where_we_work/europe/what_we_do/epo/initiatives/chemicals/publications/index.cfm?uPage=2

And earlier publications from 2001 and 2005
http://www.panda.org/about_wwf/where_we_work/europe/what_we_do/epo/initiatives/chemicals/publications/index.cfm?uPage=5

The main positions and principles we were aiming for remained the same! (Not sure what you mean with the second question, perhaps call Achilles for details)

2) What was the real point of conflict, if any, between the Non Governmental Organizations and the European Chemical Industry?

Most contentious issues are the NGO demand for replacing chemicals of very high concern with safer alternatives whenever possible whereas in contrast the Industry only wants to control the conditions. Scientific evidence shows that complete control for proper protection of health and wildlife of chemicals that bioaccumulate or disrupt hormones is not possible.

The other contentious point is public access to data that NGO demand for better control and transparency.

3) What was your contribution to the final text of the Regulation and how do you evaluate it?

See press release from December 2006.
http://www.panda.org/about_wwf/where_we_work/europe/what_we_do/epo/news/index.cfm?uNewsID=89680

REACH is a first step on the way to a safer chemicals management in Europe and worldwide. WWF was instrumental in raising public awareness, putting pressure on decision makers and correcting some misleading industry information with scientific facts about the amount of contamination of wildlife and people. In particular the blood testing was an important aim. Without the NGO campaign, perhaps REACH would have been abandoned altogether, but surely the authorisation system and information to consumers would have been weaker.

Still, too many provisions necessary for human health and the environment have been scrapped and concerns from NGOs, trade Unions and medical doctors as well as scientists have been not taken into account enough. The implementation and enforcement in the future will decide if REACH will be a success or failure.

See joint NGO press release 2nd reading: REACH "alive, but not kicking" which is a very good picture.

http://www.panda.org/about_wwf/where_we_work/europe/what_we_do/epo/news/index.cfm?uNewsID=89680

4) Do you believe that your methods were appropriate in achieving your aim? Was there any issue on which you ought to have focused much more Or to have avoided?

We think our methods have been very appropriate. In the end it was the lack of political will to grant better protection for human health and oblige the industry to take full responsibility for all products (also low volume chemicals and ALL hazardous substances).

5) What methodology and which conceptual tools did you use to promote your aims?

see WWF DETOX summary brochure

http://www.panda.org/about_wwf/where_we_work/europe/what_we_do/epo/initiatives/chemicals/publications/index.cfm

6) How did you reach the European Institutions and especially the European Commission and the European Parliament?

WWF European Policy Office has a long standing cooperation with the Commission on many subjects in European environmental legislation. The reputation of being a sincere, science based organisation that works constructively with decision makers ensured that we could meet with Commission people now and then whose job it is to listen to stakeholders. Same holds true for the European Parliament.

7) Did you cooperate with the European Local Offices of WWF?

Yes, see European campaigns in summary brochure

8) Did you reach out for other NGOs for cooperation and did you achieve a common approach to the subject?

Yes, you will see in the links I sent you that we had a strong NGO coalition on all relevant aspects!

9) Are you content with the rules and practices currently held in the EU as far as lobbying is concerned? Do you feel that after the publication of the White Paper on European Governance the situation has been improved?

not sure

10) What are you proposing concerning the lobbying process, if you would consider your experience from the REACH Regulation?

Industry consultancies should be forced to declare where they get their money from and it should not be allowed to swiftly change jobs between industry and the Commission and back (revolving door) to write the laws that industry wants. (see also Greenpeace "Toxic lobby" report).